

NAGY REFORMKÖNYV

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSHEZ VEZETŐ
NÖVEKEDÉS ÉS FOGLALKOZTATÁS
MAGYAR ÚTJA

2012. FEBRUÁR

NAGY REFORMKÖNYV

A FENNTARTHATÓ FEJLŐDÉSHEZ VEZETŐ
NÖVEKEDÉS ÉS FOGLALKOZTATÁS
MAGYAR ÚTJA

2012. FEBRUÁR

TARTALOM

BEVEZETÉS	7
„HONNAN INDULTUNK ÉS HOVA JUTOTTUNK?” – AZ ELMÚLT MÁSFÉL ÉV EREDMÉNYEI	13
KÖLTSÉGVETÉS.....	14
ÁLLAMADÓSSÁG.....	15
NYUGDÍJREFORM ÉS ADÓSSÁGCSÖKKENTŐ ALAP.....	16
STABILITÁSI TÖRVÉNY.....	16
MEGYEI ÖNKORMÁNYZATOK ADÓSSÁGKONSZOLIDÁCIÓJA.....	17
KÖLTSÉGVETÉSI FELÜGYELŐI RENDSZER.....	17
SZÉLL KÁLMÁN TERV.....	18
STRUKTURÁLIS VÁLTOZÁSOK AZ ADÓRENDSZERBEN.....	18
SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ.....	19
AZ ADÓZÁS ÁTALAKÍTÁSÁNAK HATÁSAI, BÉRSZÍNVONAL.....	20
TÁRSASÁGI ADÓZÁS.....	21
ÁLTALÁNOS FORGALMI ADÓ.....	21
ÁGAZATI KÜLÖNADÓK – KISADÓK.....	22
AZ OTTHONVÉDELMI AKCIÓTERV.....	22
BEFEKTETÉS-ÖSZTÖNZÉS.....	24
A VÁLLALKOZÓI ADMINISZTRATÍV TERHEK CSÖKKENTÉSE.....	24
A MUNKAERŐ-PIACI HELYZET.....	25
CSÖKKENŐ MUNKANÉLKÜLISÉG.....	27
KÖZFoglalkoztatási Rendszer.....	28
Munkahelyteremtő Beruházások.....	30
SZAKKÉPZÉS ÉS A SZAKKÉPZÉSI HOZZÁJÁRULÁS RENDSZERÉNEK ÁTALAKÍTÁSA.....	32
SZÉP KÁRTYA.....	33
EURÓPAI UNIÓS ÜGYEK.....	33
AZ EU TANÁCSÁNAK VERSENYKÉPESSÉGI TANÁCSA.....	34
AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIÁI.....	34
I. ÁLTALÁNOS MAKROGAZDASÁGI ÁTTEKINTÉS.....	35
1. A HAZAI GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS MUNKAERŐPIAC JELLEMZŐI ÉS TRENDJEI	36
GDP-NÖVEKEDÉS MAGYARORSZÁGON ÉS AZ EU EGÉSZÉBEN	36
MUNKAERŐ-PIACI TRENDK.....	38
PÉNZPIACI TRENDK.....	40
2. A KÖLTSÉGVETÉS ÉS AZ ÁLLAMADÓSSÁG PROBLÉMÁI NEMZETKÖZI ÖSSZEHASONLÍTÁSBAN	42
ADÓCENTRALIZÁCIÓ ÉS A GDP-ARÁNYOS KIADÁSI ÉS BEVÉTELI FŐÖSSZEGEK.....	42
3. A NEMZETKÖZI MAKROGAZDASÁGI KÖRNYEZET	45
A VISEGRÁDI ORSZÁGOK HELYZETE	46
REÁLGAZDASÁGI FOLYAMATOK.....	47

II. FŐBB REFORMLÉPÉSEK.....	49
1. AZ ALKOTMÁNY	50
PROBLÉMÁK A RENDSZERVÁLTÁS UTÁN 20 ÉVVEL	50
CÉLOK.....	50
KONKRÉT INTÉZKEDÉSEK/TERVEK.....	51
2. A SZÉLL KÁLMÁN TERV.....	51
HÁTTÉR.....	51
A SZÉLL KÁLMÁN TERV INTÉZKEDÉSEI, HATÁSA – 80% FELETTI TELJESÜLÉS 2012-BEN	54
3. A PÉNZÜGYI EGYENSÚLY HELYREÁLLÍTÁSA	59
3.1 STABILITÁSI TÖRVÉNY.....	59
3.2 A DEVIZAHITELEZÉS FELTÉTELEINEK VÁLTOZÁSA	63
4. AZ ÜZLETI KÖRNYEZET JAVÍTÁSA.....	65
4.1 ADÓREFORM.....	65
4.2 A KÖRBETARTOZÁSOK, LÁNCTARTOZÁSOK CSÖKKENTÉSE.....	76
4.3 REFORMOK AZ INNOVÁCIÓ TERÜLETÉN.....	77
5. FOGLALKOZTATÁS	84
5.1 MUNKAERŐ-PIACI SZABÁLYOZÁSI REFORMOK	84
5.2 A BÉREN KÍVÜLI JUTTATÁSOK RENDSZERÉNEK ÁTALAKÍTÁSA	94
5.3 OKTATÁS: KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELNŐTTKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS	98
5.4 A NYUGDÍJRENDSZER VÁLTOZÁSAI	106
6. HATÉKONY ÁLLAM	109
6.1 A BÜROKRÁCIA ÉS AZ ADMINISZTRÁCIÓS TERHEK CSÖKKENTÉSE	109
6.2 AZ ÖNKORMÁNYZATI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSA.....	116
6.3 A GAZDASÁGI TERVEZÉS MEGERŐSÍTÉSE: NEMZETGAZDASÁGI TERVEZÉSI HIVATAL.....	119
7. OTTHONTEREMTÉSI REFORMPROGRAM	121
AZ OTTHONTEREMTÉS MINT AZ ÚJ SZÉCHENYI TERV EGYIK KITÖRÉSI PONTJA.....	121
A HAZAI LAKÁSÁLLOMÁNY JELLEMZŐI.....	122
AZ ELSŐ SZÉCHENYI TERV LAKÁSTÁMOGATÁSI RENDSZERE.....	124
OTTHONTEREMTÉSI PROGRAM.....	124
8. HONVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS REFORMOK.....	127
8.1 A MAGYAR HONVÉDSÉG TARTALÉKOS RENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE	127
8.2 BÜROKRÁCIACSÖKKENTÉS, ÁTSZERVEZÉSEK.....	130
8.3 A HONVÉD EGÉSZSÉGÜGY REFORMJA	131
9. SZOCIÁLIS TERÜLETET ÉRINTŐ REFORMOK.....	131
9.1 A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK ELLÁTÓRENDSZERÉNEK ÁTALAKÍTÁSA.....	131
9.2 A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI NYUGDÍJRENDSZER VÁLTOZÁSAI	132
9.3 AZ ISKOLÁBA JÁRÁS ÖSZTÖNZÉSE - ISKOLÁZTATÁSI TÁMOGATÁS FELFÜGGESZTÉSE	133
9.4 KAPACITÁSSZABÁLYOZÁS	134
9.5 MEGALKOTTUK A CSALÁDOK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ SARKALATOS TÖRVÉNYT	134
9.6 A FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SZÁMÁRA ÁPOLÁST-GONDOZÁST NYÚJTÓ SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYI FÉRŐHELYEK KIVÁLTÁSA	136
9.7 AZ ELLÁTOTTAK AKTIVITÁSÁNAK ÖSZTÖNZÉSE, A SEGÉLYEK CÉLZOTTSÁGÁNAK JAVÍTÁSA.....	136
9.8 NYILVÁNTARTÁSI RENDSZER A SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁST IGÉNYBE VEVŐKRŐL.....	137

10. KÖZOKTATÁSI SZAKTERÜLET REFORMJAI.....	138
11. EGÉSZSÉGÜGYI TERÜLET JELENTŐS VÁLTOZÁSAI	141
11.1 REFORMOK A GYÓGYSZERPOLITIKA TERÜLETÉN.....	141
11.2 AZ EMBERI ERŐFORRÁS KRÍZIS ELHÁRÍTÁSA.....	142
12. KULTURÁLIS SZAKTERÜLET REFORMJAI.....	144
12.1 A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG DIGITÁLIS MEGŐRZÉSE, MINÉL SZÉLESEBB KÖRŰ HOZZÁFÉRHEŐVÉ TÉTELE – A MAGYAR NEMZETI DIGITÁLIS ARCHÍVUM LÉTREHOZÁSA	144
12.2 AZ ELŐADÓ-MŰVÉSZETI TERÜLET VÁLTOZÁSAI	145
13. FELŐOKTATÁSI TERÜLETET ÉRINTŐ FŐBB VÁLTOZÁSOK.....	146
13.1 ELÉRT EREDMÉNYEK A TUDOMÁNYPOLITIKA TERÜLETÉN	146
13.2 A FELŐOKTATÁS ALAPFELADATAI A REFORMFOLYAMATBAN	147
13.3 TÁRSADALMI SZÜKSÉGLET ÉS FELŐOKTATÁS	147
13.4 MINŐSÉG ÉS FELŐOKTATÁS.....	148
13.5 FENNTARTHATÓSÁG ÉS FELŐOKTATÁS	148
14. BELÜGYI TERÜLET REFORMÉRTÉKŰ VÁLTOZÁSAI	150
14.1 RENDŐRSÉG MŰKÖDÉSÉT ÉS SZERVEZETÉT ÉRINTŐ REFORMOK.....	150
14.2 AZ ÚJ SZABÁLYSÉRTÉSI, VALAMINT A POLGÁRŐRSÉGRŐL ÉS A POLGÁRŐRI TEVÉKENYSÉGRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY.....	150
14.3 A KATASZTRÓFAVÉDELMI RENDSZER MEGÚJÍTÁSA.....	151
14.4 EGYSÉGES SEGÉLYHÍVÓ RENDSZER KIÉPÍTÉSE	151
14.5 ÉPÍTÉSÜGY ÉS A TERÜLETRENDEZÉS.....	151
14.6 IDEGENRENDEZÉST.....	152
14.7 A BELÜGYI TUDOMÁNYOS MUNKA.....	153
14.8 BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁST ÉRINTŐ REFORMOK	153
15. FŐBB REFORMLÉPÉSEK AZ AGRÁRGAZDASÁG TERÜLETÉN	154
15.1 ÚJ KOCKÁZATKEZELÉSI RENDSZER	154
15.2 VÁLTOZÁSOK A MEZŐGAZDASÁGI ADÓZÁSBAN.....	154
15.3 ÚJ KEDVEZMÉNYES FINANSZÍROZÁSI KONSTRUKCIÓK.....	155
15.4 ÚJ SZERKEZETÁTALAKÍTÁSI PROGRAMOK ÉS KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSOK	156
15.5 SERTÉSÁGAZAT HELYZETÉT JAVÍTÓ INTÉZKEDÉSEK	156
16. FŐBB REFORMLÉPÉSEK A KÖRNYEZETÜGY (KÖRNYEZETVÉDELEM, TERMÉSZETVÉDELEM ÉS VÍZGAZDÁLKODÁS) TERÜLETÉN	157
16.1 ADMINISZTRÁCIÓS TEHER CSÖKKENTÉSE	157
16.2 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS	157
16.3 KÖZFoglalkoztatás	158
16.4 VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁS	158
16.5 SZENNYVÍZKEZELÉS, IVÓVÍZMINŐSÉG-JAVÍTÁS	159
17. AZ IGAZSÁGÜGYI ÁGAZAT REFORMJAI	159
17.1 KÖZJOGI REFORM - AZ ÚJ ALAPTÖRVÉNYHEZ KAPCSOLÓDÓ SZABÁLYOZÁSOK... 160	
17.2 „KLASSZIKUS” IGAZSÁGÜGYI REFORM.....	161
17.3 GAZDASÁGI JOGI INTÉZKEDÉSEK.....	165
17.4 EURÓPAI UNIÓS, ILLETVE NEMZETKÖZI VONATKOZÁSÚ IGAZSÁGÜGYI JOGALKOTÁS	166
18. NEMZETPOLITIKAI REFORMOK	167
18.1 EGYSZERŰSÍTETT HONOSÍTÁS	167
18.2 MAGYAR ÁLLANDÓ ÉRTEKEZLET	168
18.3 MEGÚJULT VISZONY A DIASZPÓRÁVAL: MAGYAR DIASZPÓRA TANÁCS, NEMZETI REGISZTER.....	168
18.4 BETHLEN GÁBOR ALAP	170
18.5 MAGYARSÁG HÁZA.....	170
19. NEMZETISÉGPOLITIKA TERÜLETÉN TÖRTÉNT FŐBB VÁLTOZÁSOK.....	170
20. CIVIL SZABÁLYOZÁSI ÉS TÁMOGATÁSI TERÜLET REFORMJAI	173
21. EGYHÁZPOLITIKA.....	175

III. A STRATÉGIÁK ÖSSZEFOGLALÁSA	177
1. AZ ÚJ SZÉCHENYI TERV	178
AZ ÚJ SZÉCHENYI TERV KITÖRÉSI PONTJAI.....	179
2. A MAGYAR NÖVEKEDÉSI TERV	180
MIÉRT VAN SZÜKSÉG A MAGYAR NÖVEKEDÉSI TERVRE.....	180
A MAGYAR NÖVEKEDÉSI TERV CÉLJA.....	181
MAGYAR NÖVEKEDÉSI TERV FELÉPÍTÉSE.....	181
MIBŐL LESZ A NÖVEKEDÉS?.....	182
JÖVŐKÉP ÉS STRATÉGIA: HUB.....	184
3. IPARI SZAKÁGAZATI STRATÉGIÁK, 2011	185
3.1 AZ ELEKTRONIKAI IPARÁG HELYZETE.....	185
3.2 A GYÓGYSZERIPARI ÉS ORVOSI ESZKÖZÖK GYÁRTÁSÁNAK CÉLJAI, ÖSZTÖNZŐI.....	186
3.3 A FÉMALAPANYAG- ÉS FÉMFELDOLGOZÓ IPAR FŐBB PROBLÉMÁI ÉS STRATÉGIAI SZEMPONTJAI.....	187
3.4 A JÁRMŰIPAR HELYZETE, BEAVATKOZÁSI LEHETŐSÉGEK.....	188
3.5 A SZERSZÁM- ÉS GÉPGYÁRTÁS HELYZETE.....	190
3.6 A FA- ÉS BÚTORIPAR HELYZETE.....	192
3.7 A LOGISZTIKA HELYZETE, STRATÉGIA.....	193
3.8 BÁNYÁSZATI HELYZETKÉP.....	194
3.9 ÉPÍTŐIPARI HELYZETKÉP, PROBLÉMÁK.....	196
3.10 TEXTILIPAR.....	197
3.11 A VÉDELMI- ÉS BIZTONSÁGI IPAR HELYZETFELMÉRÉSE.....	199
3.12 VEGYIPARI HELYZETKÉP.....	200
4. KÜLGAZDASÁGI STRATÉGIA	202
A. A MAGYAR EXPORT BŐVÍTÉSÉT, FEJLESZTÉSÉT ÉS TÉRNYERÉSÉT SZOLGÁLÓ ÚJ ESZKÖZÖK.....	205
B. A KÁRPÁT-MEDENCEI GAZDASÁGI ÖVEZET MEGTEREMTÉSÉNEK ESZKÖZRENDSZERE.....	206
C. A BEFEKTETÉS-ÖSZTÖNZÉS ESZKÖZRENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE.....	207
D. A NEMZETI KÜLGAZDASÁGI HIVATAL (HITA).....	208
E. EXIMBANK, MÉHIB.....	210
F. GAZDASÁGDIPLOMÁCIA.....	211
5. A KÁRPÁT-MEDENCEI EGYÜTTMŰKÖDÉST ERŐSÍTI A WEKERLE TERV	212
6. TURIZMUS- ÉS VENDÉGLÁTÓIPAR-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA	217
6.1 TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA.....	217
A. A VÁLLALKOZÁSBARÁT KÖZGAZDASÁGI ÉS JOGI KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA.....	218
B. A PIACI KERESLET ÁLTAL VEZÉRELT ÉS INNOVÁCIÓN ALAPULÓ KÍNÁLATFEJLESZTÉS ÉS ENNEK MEGFELELŐ MARKETING KOMMUNIKÁCIÓ.....	219
C. A TURISZTIKAI SZOLGÁLTATÁSOK (VONZERŐK, SZÁLLÁSHELY, VENDÉGLÁTÁS, PROGRAMOK, KIEGÉSZÍTŐ SZOLGÁLTATÁSOK) MUNKAHELYTEREMTÉSBEN BETÖLTÖTT SZEREPÉNEK ERŐSÍTÉSE.....	221
D. A FENNTARTHATÓSÁG ÉS A TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS IRÁNTI ELKÖTELEZETTSÉG.....	221
6.2 VENDÉGLÁTÓIPAR-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA.....	222
A. VENDÉGLÁTÓ VÁLLALKOZÁSOK.....	222
B. A MAGYAR ÉLELMISZEREKHEZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS.....	224
C. STATISZTIKA.....	225
D. OKTATÁS.....	225
E. MARKETING.....	226
7. AZ ÚJ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ (OTK)	226
EU TERÜLETI AGENDA 2020.....	227
8. A NEMZETI REFORM PROGRAM	230

9. A HADFELSZERELÉSI IPARKORSZERŰSÍTÉSI TERV (HADIK TERV).....	234
10. SPORT SZAKTERÜLET CÉLKITŰZÉSEI	235
11. EGÉSZSÉGÜGYI SZAKTERÜLET	237
11.1 AZ EGÉSZSÉGÜGY ÚJJÁSZERVEZÉSE, A SEMMELWEIS TERV	237
11.2 A GYÓGYSZERPOLITIKA IRÁNYAI	241
11.3 STRATÉGIAALKOTÁS A HUMÁN ERŐFORRÁS TERÜLETÉN.....	242
12. KULTURÁLIS SZAKTERÜLET STRATÉGIAI CÉLKITŰZÉSEI.....	242
12.1 KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK ÁTFOGÓ STRUKTURÁLIS REFORMJA	242
12.2 ÁTFOGÓ KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI REFORM.....	243
12.3 MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSÉRT PROGRAM.....	244
12.4 KULTURÁLIS FEJLESZTÉS, A KULTÚRA HOZZÁJÁRULÁSA AZ EU 2020 STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ.....	247
13. A RENDÉSZETI ÉLETPÁLYA-MODELL	249
14. STRATÉGIAI IRÁNYOK AZ ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELET ÉS AGRÁRIGAZGATÁS TERÜLETÉN.....	250
15. NEMZETI KÖRNYEZETTECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓS STRATÉGIA.....	251
16. NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA ÉS A DARÁNYI IGNÁC TERV.....	252
16.1 FŐBB LÉPÉSEK A VIDÉKFEJLESZTÉS TERÜLETÉN	253
17. KÜLÜGYMINISZTERIUMOT ÉRINTŐ STRATÉGIAI IRÁNYOK	255
18. MAGYARY ZOLTÁN KÖZIGAZGATÁS-FEJLESZTÉSI PROGRAM	257
18.1 CÉLUNK: A JÓ ÁLLAM MEGTEREMTÉSE.....	257
18.2 EGYSZERŰBB SZERVEZETRENDSZER.....	259
18.3 AZ ÁLLAMI FELADATOK ÁTTEKINTÉSE, A TERVEZÉSI FOLYAMAT MEGÚJÍTÁSA	261
18.4 EGYSZERŰBB ÉS HATÉKONYABB ELJÁRÁSOK	263
18.5 JÓL KÉPZETT, ELKÖTELEZETT TISZTVISELŐK.....	265
19. A NEMZETPOLITIKAI STRATÉGIA KERETE.....	266
20. TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS	267
20.1 KÖZPONTI ÉS TERÜLETI KORMÁNYZATI ÉS TÁRSADALMI KOORDINÁCIÓ A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ EMBEREK ÉRDEKÉBEN	267
20.2 ÚJ ALAPOKRA HELYEZETT ROMA-POLITIKA	268
20.3 CÉLZOTTABB GYERMEKVÉDELMI POLITIKA.....	269
IV. A NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉGÜNK JELLEMZŐI	271
AZ EGY FŐRE JUTÓ GDP ALAKULÁSA (VÁSÁRLÓERŐ-PARITÁSON)	272
MAGYARORSZÁG HELYEZÉSE AZ IMD VERSENYKÉPESSÉGI RANGSORÁBAN	273
MAGYARORSZÁG HELYEZÉSE A WEF GLOBÁLIS VERSENYKÉPESSÉGI RANGSORÁBAN	274
MAGYARORSZÁG HELYEZÉSE A VILÁGBANK DOING BUSINESS RANGSORÁBAN	274

BEVEZETÉS

A Nagy Reformkönyv Magyarország gazdasági felemelkedése érdekében a kormány által eddig megtett intézkedéseket, és a jövőben tervezett lépéseket mutatja be.

A magyar sajátosságokra és erőforrásokra épülő gazdasági stratégiának alapvető célkitűzése, hogy az eddigi, illetve a jelenleg is folyó átszervezések eredményeként a válság utáni években Magyarország Európa legversenyképesebb gazdasági környezetet biztosító országa legyen.

A 2010 májusában hivatalba lépett kormány az elmúlt másfél évben hozott intézkedéseivel olyan, Magyarország fenntartható fejlődéséhez vezető út építésébe kezdett, amely elősegíti a hazai gazdasági növekedését és a társadalmi fejlődést.

Ez az út - az üzleti környezet javításának és az állam hatékonyabbá tételéből adódó lehetőségek kiaknázásán túl - elsősorban a pénzügyi egyensúly megteremtésén és a foglalkoztatás bővítésén keresztül vezet Magyarország felemelkedéséhez.

A hazai sajátosságokra és erőforrásokra épülő Magyar Növekedési Terv

A nagy eladósodottság és a magas munkanélküliség elleni küzdelem elsődlegességét az indokolja, hogy ez a két legnagyobb akadály, amely fenntartható fejlődésünk útjában áll.

A magyar gazdaság hosszú távú egyensúlyi helyzete csak a foglalkoztatottság és a növekedés együttes bővítésével biztosítható. A gazdaság motorjainak beindítására szolgáló Magyar Növekedési Terv e két fő irány együttes alkalmazására épít: aktív gazdaságpolitikai beavatkozásokkal fokozza már rövidebb távon is a gazdasági teljesítményt.

A Magyar Növekedési Terv kiemelt célja – földrajzi adottságaink kihasználása révén – hazánk regionális centrummá, gazdasági csomóponttá fejlesztése.

A 2012. január 1-jétől hatályos új Alaptörvény és a sarkalatos törvények

Az alkotmány gazdasági célja és alapvetése a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható központi költségvetés, valamint a csökkenő pályáivú államadósság, amelynek arányát a bruttó hazai össztermék 50 százalékáig kívánja mérsékelni.

Mindez megalapozza a rendszerváltozás idején kitűzött célok és irányelvek – köztük a gazdasági verseny, az értékteremtő munka és a vállalkozás szabadsága – érvényesülését is.

Az új Alaptörvény sarkalatos törvényekben rögzíti az államadósság csökkentését, a Költségvetési Tanácsra vonatkozó részletes szabályozást, és a közteherviselés alapvető szabályait.

A rendszer hatékony működése kizárja, hogy a bruttó államadósság szintje az infláció és bruttó hazai termék reál növekedési üteme felének a különbségét meghaladó ütemben növekedjen.

Az önkormányzati rendszer reformja

Az új önkormányzati törvény több új elemet illeszt be a megújuló helyi önkormányzati rendszerbe. Célja egy modern, költségtakarékos, feladatorientált önkormányzati rendszer kiépítése.

A feladatok átrendeződésével párhuzamosan 2013-tól a finanszírozási rendszer is átalakul. Az új feladatfinanszírozási rendszerben az önkormányzatok kötelező feladatainak ellátásához szükséges működési forrás áll majd rendelkezésükre úgy, hogy működési hiány a jövőben ne léphessen fel.

A bürokrácia és a vállalkozói adminisztrációs terhek csökkentése

Az új kormány számára kiemelt cél volt a vállalkozókat terhelő bürokrácia csökkentése, mert ezáltal nem csak a magyar vállalkozások versenyképessége, de a költségvetés helyzete is egyidejűleg javulhat, hiszen a felesleges költségek visszaszorítása mellett az a gazdaság kifehértetéséhez is hozzájárul.

A felszabaduló források munkahelyteremtésre, innovációra, fejlesztésre fordíthatók, amelyek egymást erősítő, pozitív gazdasági folyamatokat indíthatnak el.

Az adminisztrációs terheket csökkentő lépések elsőként az engedélyezési és más hatósági eljárásokra, a pályázati támogatásokra, az adó- és foglalkoztatási adminisztrációra, valamint a közbeszerzésekre és a termékdíjakra irányultak. E programcsomag eddig 105 Mrd Ft értékben rendelkezett konkrét intézkedésekről.

Reformok a kutatás-fejlesztés és innováció (K+F+I) területén

Különös tekintettel az innovatív kis- és közepes vállalatok (kkv) munkahelyteremtő képességére, az eredeti termékek előállítására, valamint a tudatos szellemi termék exportra, a K+F+I politikát és nemzeti innovációs rendszert az eddigieknél hatékonyabban kell kialakítani és működtetni.

A Nemzeti Innovációs Hivatal a nemzeti K+F intézmények és vállalkozások, valamint a hazai termékek és szolgáltatások innovativitásának, versenyképességének

erősítésével járul hozzá a magyar gazdaság növekedéséhez, a lakosság foglalkoztatásának, valamint életminőségének javításához.

Az MTA kutatóhálózatának és intézményrendszerének teljes megújításával a nemzetközi kutatási térben is számottevő, méretében és szolgáltatásaiban is versenyképes, eredményes alap- és alkalmazott kutatással foglalkozó kutatóintézet-hálózat alakul ki.

A megújuló kutatóközpontok - a kutatási potenciál megőrzése mellett - ésszerűbb és takarékosabb intézményi működési keretek között és koncentráltabb kutatási stratégia mentén végezhetik közfeladataikat.

Magyar Munka Terv és a munkaerő-piaci reformok

A magyar gazdaság egyensúlyi és növekedési problémái mögött elsősorban az uniós összehasonlításban is kirívóan alacsony foglalkoztatási szint, illetve gazdasági aktivitás áll.

A gazdasági problémákon túl az alacsony foglalkoztatás súlyos társadalmi következményekkel is jár és a szegénység elmélyülését, tartóssá válását idézi elő.

A kormány célja a munkaközpontú gazdaság, társadalom és állam megteremtése, ezért a gazdaságpolitika középpontjába a munkahelyteremtést, valamint az azt támogató rugalmas munkaerő-piaci szabályozás és szabályozói környezet kialakítását helyezte.

Az új Munka törvénykönyve feladata az új gazdasági és munkavállalói igényeknek megfelelően a versenyképesség növelése, valamint a differenciált szabályozás megteremtése.

A Magyar Munka Terv alapján a kormányzat foglalkoztatáspolitikájában a második pillér a munkanélküliek foglalkoztatása a szociális gazdaság keretében és helyi lehetőségekre építve.

A közfoglalkoztatás átalakítása során 2011. január 1-jétől megszűnt a közmunka-program és a közhasznú munkavégzés. Helyettük az egységes közfoglalkoztatási rendszer jött létre.

Közoktatási és szakképzési reformok

A közoktatás területén a kormány célja a színvonal emelése, egy minőségközpontú oktatás megteremtése, de fontos teendő a tehetséggondozás és a leszakadás megállítása is.

A felsőoktatási rendszerben a munkaerőpiac igényeinek sokkal inkább megfelelő, versenyképes struktúra kialakítása a cél, mindvégig szem előtt tartva azt, hogy

a programokban nagyobb arányban szerepeljenek a munkaerőpiacon ma sokkal inkább keresett reál és műszaki ismeretek.

A felnőttképzés területén induló programok a felnőtt magyar lakosság tanulási hajlandóságát ösztönzik.

A szakképzésben a változtatások azért történnek, hogy a képzési szerkezet a szakirányok és a létszámok vonatkozásában is a gazdaság igényeihez igazodjon, illetve az versenyképes tudást tudjon nyújtani a fiataloknak.

A jelentősen átalakuló szakmunkásképzésben a képzés elejétől nagyobb hangsúlyt kap a szakmai gyakorlati képzés, ezáltal nő a magyar gazdaság versenyképessége is.

Az adóreform egyes jellemzői

A 2010 tavaszán hivatalba lépett új kormány programja olyan adórendszerbeli változásokat helyezett kilátásba, amelyek azt a lehető legegyszerűbbé teszik és mérséklik a munkavállalók és a vállalkozások adóterheit. Mindezt annak érdekében, hogy ismét megérje munkahelyet teremteni és munkát vállalni.

Az adórendszer átalakítása annak a gazdaságpolitikának az egyik fontos eszköze, amely Magyarországon egy évtizeden belül egymillió új, adózó munkahelyet kíván létrehozni.

Az egykulcsos, arányos személyi jövedelemadó az ösztönző adórendszer fontos eleme. Míg a többkulcsos progresszív személyi jövedelemadó csökkent a magasabb adósávokba eső jövedelmeknek a többletmunkára ösztönző erejét - esetenként még az szja össztemegét és átlagos rátáját is – addig az egykulcsos rendszer gazdasági értelemben méltányos, ugyanakkor az adó kiszámítása egyszerű, adóoptimalizálásra sem ösztönöz, és nem fogja vissza a gazdasági teljesítményt. Az egykulcsos személyi jövedelemadó rendszer nemcsak a hatékonyságot növeli, hanem a régóta vágyott átláthatóságot is javítja.

Az otthonteremtési reformprogram

Az otthonteremtési program intézkedései hozzájárulnak a hazai népesedési célkitűzések megvalósulásához, ösztönzik a gyermekvállalást, javítják a munkavállalás feltételeit, növelik a munkaerő mobilitását, a lakosság életminőségét. Ugyanakkor az új munkahelyek, munkalehetőségek hozzásegítik a családokat az otthonteremtéshez szükséges források előteremtéséhez.

Az új otthonteremtési program legfőbb célkitűzése, hogy a mielőbbi kilábalás érdekében megállítsa a lakásépítések számának évek óta tartó csökkenését, élénkítse a lakáspiacot, növelje a lakáscélú beruházási kedvet (lakásépítés, -felújítás,

-korszerűsítés). Mindezt úgy, hogy ne jelentsen vállalhatatlan kockázatot és terhet a lakosság és a költségvetés számára.

Az új otthonteremtési program a költségvetés helyzetéből adódóan több lépcsőben, az egyes intézkedések fokozatos bevezetésével valósulhat meg.

Az Új Széchenyi Terv stratégiája

A magyar kormány új gazdaságfejlesztési programja választ ad az ország előtt álló kihívásokra és a hosszútávon fenntartható növekedést biztosító kérdések megoldására.

A 2011. január 15-én elindult Új Széchenyi Terv legfőbb céljai közé tartozik

Magyarország versenyképességének javítása, tíz év alatt egymillió új munkahely teremtése, hét kitörési pont mentén:

1. Gyógyító Magyarország – Egészségipar
2. Megújuló Magyarország – Zöld gazdaságfejlesztés
3. Otthonteremtés – Lakásprogram
4. Vállalkozásfejlesztés – Üzleti környezet fejlesztés
5. Tudomány – Innováció – Növekedés
6. Foglalkoztatás
7. Közlekedés – Transzitgazdaság

A kormány jelentősen csökkenti a pályázatok számát, és nagymértékben egyszerűsíti a pályáztatási eljárásokat, valamint a pályáztatási intézményrendszert.

Mindezekon túl Magyarország az adózási és az adminisztrációs terhek csökkentésével, a versenytorzító egyensúlytalanságok felszámolásával és a korrupció visszaszorításával is szolgálja az üzleti környezet és a versenyképesség javítását.

**„HONNAN INDULTUNK ÉS HOVA JÜTÖTTÜNK?” –
AZ ELMÚLT MÁSFÉL ÉV EREDMÉNYEI**

Költségvetés

- ☞ A 2010 májusában hivatalba lépő új Kormány igen rossz állapotú államháztartást örökölt elődjétől.
- ☞ A hiány mértéke – az eredetileg tervezett -0,9 %-os gazdasági visszaesés helyett 1,2 %-os növekedés mellett is – a GDP 6% át meghaladta volna, az eredetileg feltételezett makrogazdasági folyamatok mellett pedig 7 % körüli szintet ért volna el.
- ☞ Az új Kormány ezért több, az államháztartás egyensúlyát javító intézkedésről döntött és – az Unió módszertana szerint – 4,2 %-os mértékűre tudta leszorítani a hiány szintjét.
- ☞ A Kormány 2010 júniusában jelentette be első Akciótervét, melynek részeként 120 milliárd forintos kiadási megtakarításról, valamint a pénzügyi szervezeteket érintő különadóról döntött. (Ez utóbbi tételből 182,3 milliárd forint bevétel teljesült).
- ☞ A Kormány 2010. október elején fogadta el második Akciótervét, melyben – a hiány mérséklése érdekében – elkerülhetetlenné vált egyes ágazatokat (a távközlési- és telekommunikációs ágazatot, az energiaszektor és a bolti kiskereskedelmet) külön adóval terhelni. A bevétel közel 152 milliárd forintra teljesült.
- ☞ További egyenlegjavító intézkedésként a magánnyugdíjpénztári rendszer keretében fizetendő tagdíjak átutalásának felfüggesztésére került sor, melynek hatásaként mintegy 60 milliárd forint járulékbevétel átirányítása történt meg a Nyugdíjbiztosítási Alapba.
- ☞ Mindezekon túlmenően a Kormány év végén további intézkedésekről döntött, így a kormányzati szervek kiadási lehetősége 2010. év végén 100 milliárd forintot meghaladó mértékben csökkent.
2011-ben az egyszeri tételek nélkül az államháztartás központi alrendszerének hiánya – az eredeti 687,4 milliárd forinttal szemben – 619,8 milliárd forintra teljesült, amely a GDP 2,2%-a. Kijelenthető tehát, hogy a magyar költségvetési törvény szerinti hiánycél – a meg nem tervezett egyszeri tételek nélkül – teljesült.
- ☞ Az államháztartás uniós módszertan szerinti egyenlege a nem tervezett egyszeri tételekkel együtt (magánnyugdíjpénztárból átlépők vagyona) előreláthatólag mintegy 1046 milliárd forintos szufficitet mutat, amely a GDP 3,8%-a. A nem tervezett egyszeri tételek nélküli hiánya pedig a jelenleg rendelkezésre álló pénzforgalmi tényadatok alapján a kitűzött GDP arányos 2,94%-os mérték alatt, a GDP 2,8%-ában prognosztizálható.
- ☞ A szufficit mellett a „normál” költségvetési folyamatokat a Kormány – az előzetesen számított 3 százalékos gazdasági növekedés helyett 2 százalé-

nál kisebb növekedés mellett is – kézben tartotta: már februárban döntött összesen 250 milliárd forintos, túlnyomó többségében kiadás-csökkentő intézkedésről, majd szeptemberben újabb 100 milliárd forint összegű egyenleg-javítási intézkedésekről határozott.

- ☞ A 2012. évre benyújtott költségvetési törvényjavaslat az államháztartás 2012. évi uniós módszertan szerint számított hiányát a GDP 2,5%-ában határozta meg. A költségvetési számok háttérét képező makrogazdasági pálya akkor még 1,5%-os gazdasági növekedéssel, 4,2%-os inflációval és 268,5 HUF/EUR árfolyammal számolt.
- ☞ Az ősz folyamán fokozatosan egyre negatívabbá forduló nemzetközi makrogazdasági kilátások miatt 2011 decemberében elkerülhetetlenné vált a benyújtott költségvetési törvényjavaslat alapját képező makrogazdasági pálya újraszámolása, a költségvetési egyensúly biztosítása érdekében pedig további bevételnövelő és kiadáscsökkentő intézkedések foganatosítása. A kedvezőtlenebb makrogazdasági kilátások miatt (0,5%-os gazdasági növekedés, 4,9%-os infláció, 299,4 HUF/EUR árfolyam) az államháztartás egyenlege az előzetes számítások szerint megközelítőleg 320 milliárd forinttal alakulhat gyengébben a benyújtott tervekhez képest.
- ☞ A hiánytartás biztosításához az elfogadott költségvetési törvényben jelentős (összesen 320 milliárd forint összegű) tartalékok szerepelnek (Kamatkockázati tartalék 98 milliárd forint, Országvédelmi Alap 170 milliárd forint, Fejezeti egyensúlybiztosítási tartalék 52 milliárd forint.)
- ☞ A tartalékok esetleges felhasználásával kapcsolatban szigorú szabályok érvényesülnek: a költségvetési törvény (2011. évi CLXXXVIII. törvény) 28. §-a kimondja, hogy 2012. szeptember 30-át megelőzően nem használhatók fel az Országvédelmi Alap, a Kamatkockázati tartalék és a Fejezeti egyensúlybiztosítási tartalékok. A 2012. szeptember 30-át követő felhasználás is csak abban az esetben lehetséges, amennyiben a 2012. évre várható hiány nem haladja meg a GDP 2,5%-át.
- ☞ Mindez azt jelenti, hogy a tartalékok el nem költése esetén tartható a kitűzött 2,5%-os államháztartási deficit cél, hiszen azok jó eséllyel fedezetet nyújtanak a rosszabb makrogazdasági körülmények miatt bekövetkező egyenlegromlásra.

Államadósság

- ☞ Magyarország pénzügyi sérülékenységének egyik forrása a magas államadósság.
- ☞ 2010-ben a „maastrichti” államadósság 21 750 milliárd forintot tett ki, ami megfelel a GDP 81,3%-ának.

- ☞ Az államadósság csökkentésére a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alap bevont 1392 milliárd forintnyi magyar állampapír-állományt.
- ☞ Emellett 2011 első felében 4 milliárd eurónyi devizakötvény került kibocsátásra, míg az év második felében 4 milliárd euro devizatörlesztésre került sor (ebből 2 milliárd értékben az IMF hitel első részletének a törlesztésére került sor decemberben).
- ☞ Mivel az adósság közel fele devizában denominált, ezért a jelentős mértékű árfolyamgyengülés következtében az adósság forintértéke emelkedett. Ha a nem realizált árfolyamveszteségtől eltekintünk, akkor érezhető adósságráta-csökkenés valósult meg.

Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alap

- ☞ A magánnyugdíjpénztárak 2011. június közepéig átadták eszközeiket a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alap (NyRA) részére, amely értéke mintegy 2 794 milliárd forintot tett ki.
- ☞ Az Alapnak 2011-ben a reálhozam, a tagdíj-kiegészítések visszautalása és a központi költségvetésbe befizetett összegben felüli értékesítéseit adósságcsökkentésre kellett fordítani.

Stabilitási törvény

- ☞ A 2012 januárjától hatályos Alaptörvény előírja, hogy az államadósságot a GDP 50 százaléka alá kell csökkenteni.
- ☞ Az Alaptörvény, illetve Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló törvény definiálja az államadósság fogalmát, és az 50 százalékos adósság szint eléréséig adósságcsökkentési szabályt határoz meg:
 - az Alaptörvényben szereplő államadósságra vonatkozó korlátozásokat és költségvetési szabályokat, és
 - olyan garanciális szabályokat rögzít, amelyek megakadályozzák az önkormányzatok és a kormányzati szektorba sorolt egyéb szervek eladósodottságát,
 - megállapítja az Államadósság Kezelő Központ jogállását és feladatait,
 - meghatározza a Költségvetési Tanács működésére vonatkozó garanciális szabályokat, illetve
 - a közteherviselés és nyugdíjrendszer alapelveit.
- ☞ A törvény garanciális elemeket is tartalmaz, amely szerint a Kormány félévente vizsgálja az adósságcsökkentési szabály teljesülését. Ha eltérést talál, akkor kezdeményezi a költségvetés módosítását, annak érdekében, hogy a megváltozott államháztartási és makrogazdasági adatok alapján is teljesüljön az adósságcsökkentési szabály.

- ☞ Az éves költségvetést az Országgyűlés pedig csak akkor fogadhatja el, ha az adósságcsökkentési szabálynak a törvényjavaslat a Költségvetési Tanács által is jóváhagyott módon megfelel. (A Költségvetési Tanács így – Európában egyedülálló módon – vétó-joggal rendelkezik a költségvetési törvény fölött.)
- ☞ Az államadósságnak az önkormányzatok és egyes állami vállalatok (pl. NIF Zrt.) valamint egyéb szervezetek adóssága is a része, ezért az adósságcsökkentés követelménye, hogy a kormányzatnak legyen ráhatása ezen szervezetek adósságának alakulására. A stabilitási törvény szerint ezért az önkormányzatoknak és az említett szervezeteknek a Kormány előzetes jóváhagyását kell kérniük a hitelfelvétel, vagy más adósság-keletkeztető ügylet esetén.

Megyei önkormányzatok adósságkonszolidációja

- ☞ A megyei önkormányzatok jelentős része – döntően adósságuk terhére, az államháztartási hiány növelésével – túlköltekezve finanszírozta intézményei működtetését. Ezért ezen intézmények 2012. január 1-jével állami fenntartásba kerültek.
- ☞ Az átvétel fő célja volt, hogy az intézményrendszer fenntartása során a megtakarítási lehetőségek feltárásával, az egységes intézményirányítás adta hatékonyságnövelési lehetőséggel élve az állam szakmailag és pénzügyileg is magasabb színvonalon lássa el e közszolgáltatási feladatukat.
- ☞ A megyei önkormányzatok – szállítók nélküli – adósságállománya 2010. év végére elérte a 163 milliárd forintot, ami a helyi önkormányzatok adósságállományának 13%-át jelentette. Ezt a jelentős tartozást a megyei önkormányzatok nem tudták volna az állam segítsége nélkül rendezni, így a megyei önkormányzati fenntartású intézmények állami tulajdonba vételével „párhuzamosan” 2011. év végén – a 2011. évi CLIV. törvény 5. §-ában foglalt előírások alapján – megtörtént a megyei önkormányzatok hitel és kötvényállományának állam által történő átvállalása is.

Költségvetési felügyelői rendszer

- ☞ A francia mintára létrehozott rendszer 2010 szeptemberében három intézmény felügyeletével indult, jelenleg 26 intézménynél (13 felsőoktatási intézmény, 6 egészségügyi intézmény, 4 kulturális intézmény, 2 országos hatáskörű szerv és 1 elkülönített állami pénzalap) van kirendelt felügyelő. A felügyelt intézmények így az összes intézményi költségvetéshez és az elkülönített állami pénzalapok költségvetéséhez viszonyítva 31%-os lefedettséget mutatnak.

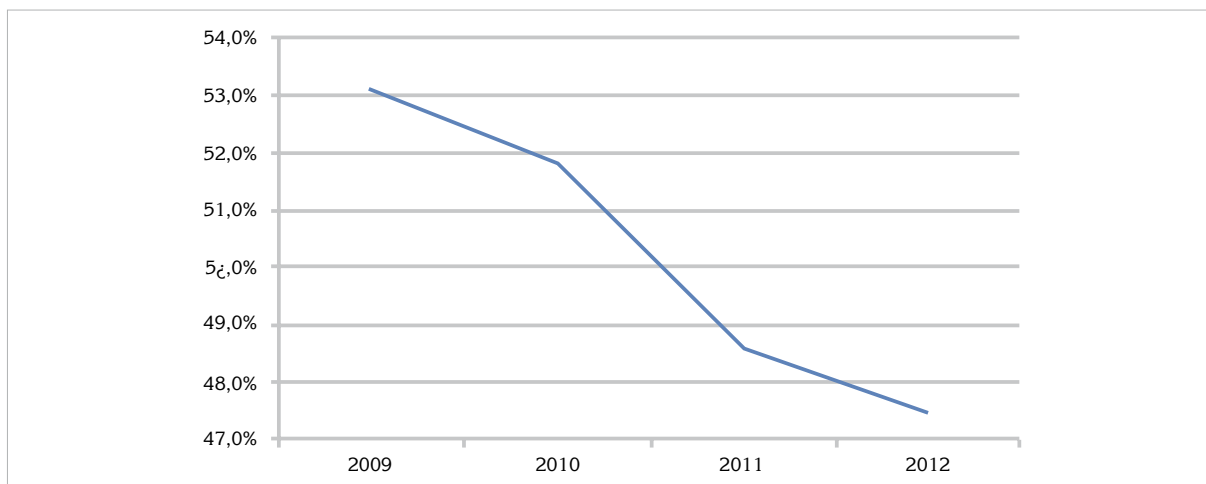
Széll Kálmán Terv

- ☞ A 2011 márciusában meghirdetett Széll Kálmán Terv az államadósság csökkentését tűzte ki célul, a gazdaság növekedésén, illetve a foglalkoztatás növelésén keresztül. A terv egyszerre veszi célba az államadósság csökkentését, a gazdasági és társadalmi élet rosszul szervezett és ezért az államadósság újratermelődését okozó területeinek átszervezését, valamint egyidejűleg segíti a gyors ütemű gazdasági növekedés beindulását is.
- ☞ Az államadósság újratermelődéséért felelős költségvetési hiányt olyan – elsősorban kiadás oldali – intézkedésekkel kívánja letörni, amelyek egyben a gazdaság legfontosabb strukturális problémáit is orvosolják. A strukturális reformok és a költségvetési takarékoság együttesen biztosíthatják, hogy az államháztartás hiánya 2012-ben a GDP 2,5%-át tegye ki.
- ☞ A terv hét nagy területre bontja a javasolt intézkedéseket: foglalkoztatás és munkaerőpiac, nyugdíjrendszer, közösségi közlekedés, felsőoktatás, egészségügy, állami és önkormányzati finanszírozás, államadósság csökkentő alap befizetései.
- ☞ A terv keretében a 2012. évre javasolt intézkedések egyenlegjavító hatása 550 milliárd forint, amelyből jelenleg döntés született és döntés várható 458 milliárd forint összegben. Ez a várt megtakarítás 83,3%-a.
- ☞ Magyarország strukturális reformprogramja egyszerre biztosítja az államháztartás fenntarthatóságát és az államadósság csökkentését, mindemellett növekedésbarát elemeket is tartalmaz.
- ☞ A munkahelyteremtés központú strukturális reformprogram a magyar gazdaságpolitika egyik emblémája lett.

Strukturális változások az adórendszerben

- ☞ 2010-ről 2012-re az adóelvonások általános szintje nem változik jelentősen, 2012-ben a bevétel várhatóan ismét a 2011-es szint közelében fog alakulni.
- ☞ Jelentős változás történt ugyanakkor az adóbevételek struktúrájában: az elmúlt másfél év során közel 4,5 százalékponttal csökkent az első sorban a munkabéreket terhelő szja- és tb-bevételek súlya az összes adóbevétel arányában.

Szja és TB / összes adó- és járulékbevétel*

*Áfa-ítélet és a magánnyugdíjpénztárak államosításának hatásától szűrt adat

☞ A munkát terhelő adók súlyának csökkenését részben

- a fogyasztást terhelő adók (áfa, jövedéki adó), valamint
- egyes, céljaik szerint káros externáliákat terhelő adónemek súlyának növelése (népegészségügyi termékadó, baleseti adó bevezetése, termékdíj, játékadó emelése, cégautóadó emelése és átalakítása), továbbá
- az adórendszerben nyújtott kedvezmények szűkítését, az adóalapok szélesítését célzó intézkedések (EVA-kulcs emelése, veszteségelhatárolás szigorítása, cafeteria EHO-jának növelése, reprezentáció SZJA szerinti adóztatása) ellensúlyozták.

(A válságadók már a 2010-es költségvetésben is szerepeltek.)

Személyi jövedelemadó

A 2010. évi kormányváltást követően a személyi jövedelemadózáásban a következő átalakítások történtek:

2010. július 1-jétől

- ☞ a társasági adózásban elfogadott változásokkal összhangban – 10 százalékra csökkent a vállalkozói jövedelemadó szabályai szerint adózó egyéni vállalkozók által fizetendő adó mértéke;

2011. január 1-jétől bevezetésre került az arányos egykulcsos személyi jövedelemadó;

- ☞ a gyermeket nevelő családok gyermeknevelési költségeihez való hozzájárulásként az összevont adóalapba tartozó jövedelmek adóalapja kedvezményezett eltartottanként az eltartottak számától függően meghatározott kedvezmény csökkenti;

- ☞ a 16 százalékos adómérték bevezetésével összefüggésben feleslegessé vált az ún. adóterhet nem viselő járandóságok megkülönböztetése, a korábban idetartozó jövedelmek (pl. nyugdíj, gyes) adómentessé váltak;
- ☞ az adminisztrációs kötelezettségek csökkentése érdekében lehetővé vált, hogy a magánszemély „sörálátétnyi” méretű adónyilatkozaton tegyen eleget bevallási kötelezettségének;

2012. január 1-jétől

- ☞ a szuperbruttósítás kivezetésével és az adójóváírás megszüntetésével megkezdődött az adórendszer torzulásainak megszüntetése: 2012-ben csak a 2 millió 424 ezer forint feletti jövedelmekre kell alkalmazni a bruttósítást, az adójóváírás pedig nem érvényesíthető. A bruttósítás 2013-tól pedig teljes egészében megszűnik;
- ☞ annak érdekében, hogy az adójóváírás megszűnése miatt a munkavállalók nettó pozíciója ne romoljon, a Kormány a közszférát érintően bérkompenzációval kapcsolatos intézkedéseket hozott, a versenyszférára vonatkozóan pedig a szükséges béremelés végrehajtásához szükséges források kedvezmény formájában történő visszajuttatására vállalt kötelezettséget;
- ☞ átalakult a béren kívüli juttatások rendszere: a kifizetőt terhelő kedvezményes közteher mellett adható juttatások a jövőben jobban szolgálják a Kormány gazdaságfejlesztési céljait, a rendszer működtetéséből keletkező eredmény pedig a szociális jellegű juttatások adórendszeren kívüli biztosítását segíti.

Az adózás átalakításának hatásai, bérszínvonal

- ☞ 2011-ben a versenyszférában a bérnövekedés átlagosan meghaladta az inflációt, továbbá az adójogi jogszabályok változása miatt, a munkavállalók döntő többségénél reálbér-növekedés következett be 2011-ben.
- ☞ A jogszabályok változása különösen kedvezően érintette azt a 830 ezer gyermeket nevelő munkavállalót, akik 2011-ben 153 milliárd forinttal többet vihetek haza, mint 2010-ben.
- ☞ Az alkalmazásban állók nettó keresete – a családi kedvezmények hatását is figyelembe véve – 8,9%-kal (143 800 forintra) nőtt 2011 I-III. negyedében az előző év azonos időszakához képest. A keresetek vásárlóértéke, a fogyasztóiár-index 3,9%-os növekedése mellett, 4,9%-kal emelkedett ugyanebben az időszakban.
- ☞ Összességében tehát 4,9%-kal nőtt a családi kedvezménnyel korrigált keresetek reálértéke 2011. I-III. negyedében.

- ☞ A legnagyobb 23,3%-os, korrigált nettó kereset növekedés, illetve 18,7%-os reálkereset-növekedés a három- és többgyermekes családoknál jelentkezett, a gyermektelen családok esetében a nettó kereset 4,6%-kal nőtt, a reálkereset növekedése 1% alatti volt.

A keresetek változása * 2011 I-III. negyedében

	(%)	
Eltartott gyermekek száma	Nettó átlagkereset	Reálkereset
Nincs eltartott gyermek	4,6	0,7
1 gyermek	8,1	4,1
2 gyermek	16,0	11,6
3 vagy annál több gyermek	23,3	18,7
nemzetgazdasági átlag	8,9	4,9

*az előző év azonos időszakához képest

Társasági adózás

- ☞ A társasági adózás területén a 2010-es év vívmánya, hogy a cégek nyeresége után fizetendő társasági adó 2010. július 1-jétől a pozitív adóalap 500 millió forintot meg nem haladó összegéig 10%-ra csökkent, az e feletti összegre a társasági adómértéke 19%.
- ☞ 2011. július 1-jétől hatályba léptek a látvány-csapatsport támogatására vonatkozó jogszabályi rendelkezések. A látvány-csapatsport támogatásának ösztönzése érdekében az adózó a látvány-csapatsport országos sportági szakszövetsége, tagjaként működő sportszervezet, a látvány-csapatsport fejlesztése érdekében létrejött közhasznú alapítvány, illetve sport köztestület részére adott támogatás, juttatás értéke után, a támogatott szervezet által kiállított támogatási igazolásban szereplő összegig – de maximum a fizetendő adó 70%-áig – társasági adókedvezményt vehet igénybe.

Általános forgalmi adó

- ☞ Az általános forgalmi adó általános kulcsának 2012. január 1-jétől 2 százalékponttal való emelése lehetővé tette, hogy létrehozzuk az Országvédelmi Alapot, amely biztonsági tartalékként szolgál minden rendkívüli helyzet megfelelő kezelésére.
- ☞ A magyar áfa szabályozás a lehető legteljesebb mértékben megfelel a hatályban levő uniós előírásoknak, s egyszersmind szem előtt tartja – és érvényre juttatja – az adóalanyok adminisztrációs terhei csökkentésére irányuló kormányzati törekvéseket.

Ágazati különadók – kisadók

- ☞ A 2010., 2011., 2012. évek államháztartási hiányának tartása érdekében, figyelemmel az arányos adórendszer megalkotására is 2010-ben az ágazati különadó, 2011-ben pedig a népegészségügyi termékadó és a baleseti adó szabályait, illetve a jövedéki adó, adómérték-emelésre vonatkozó rendelkezéseit dolgoztuk ki.
- ☞ Mindemellett 10 „kisadó” megszüntetésével összességében nagymértékben csökkent a vállalkozások adminisztratív terhe.
- ☞ Jelentősen bővült 2012-től az önkormányzatok adóztatási mozgástere, adószabadsága.

Az Otthonvédelmi Akcióterv

- ☞ Természetes személy deviza alapú kölcsönszerződéséből keletkező hitelezői követelés biztosítására, természetes személy tulajdonában álló ingatlanon, vagy ingatlannak természetes személy tulajdonában lévő tulajdoni illetőségére jelzálogjog nem alapítható, a felek ettől eltérő rendelkezése semmis.

1. Törlesztés rögzített árfolyamon

- ☞ Az Országgyűlés 2011. június 20-án elfogadta a 2011. évi LXXV. törvényt a devizakölcsönök törlesztési árfolyamának rögzítéséről és a lakóingatlanok kényszerértékesítésének rendjéről.
- ☞ Az árfolyamrögzítést választó adósok havi törlesztőrészlete 36 hónapos időszakra (de legkésőbb 2014. december 31-ig) került rögzítésre a svájci frank esetében 180 HUF/CHF, az euro esetében 250 HUF/EUR, míg a japán jennél 2 HUF/JPY árfolyamon.

2. Kényszerértékesítési kvóták

- ☞ A tömeges kilakoltatások elkerülésére és a lakáspiac védelme érdekében bevezetett kvótarendszer értelmében a 90 napot meghaladó fizetési késedelemmel rendelkező lakossági jelzáloghitel-szerződések darabszámához viszonyítva 2011. negyedik negyedévében azok 2%-ának, 2012-ben negyedévente 3%-ának, 2013-ban negyedévente 4%-ának, 2014-ben negyedévente 5%-ának esetében kezdeményezhető árverés. 2015. január 1-jétől minden érintett ingatlan szabadon értékesíthető és birtokba vehető. A kvótákat megyéenként, valamint Budapesten külön-külön kell alkalmazni.

3. Nemzeti Eszközkezelő Társaság

- ☞ A Nemzeti Eszközkezelő társaság 100 millió forint jegyzett tőkével, 1,9 milliárd forint tőketartalékkal 2011. augusztus 30-án megalapításra került az MNV Zrt. által.
- ☞ A Bankszövetséggel kötött megállapodásnak megfelelően az Eszközkezelő 25 000 ingatlant kell megvásároljon 2014 végéig, továbbá a Nemzeti Eszközkezelő által megvásárolt ingatlanok nem számítanak be a kényszerértékesítési kvótába. A szükséges jogszabálytervezetet várhatóan 2012 februárjában tárgyalja az Országgyűlés.

4. Végtörlesztés

- ☞ 2012. január végéig közel 120 ezer ügyfél több mint 600 milliárd forintot fizetett be végtörlesztésre és a január végi határidőig még majd ezer milliárd forintnyi plusz végtörlesztési szándékot jelentettek be.

5. Bankszövetséggel kötött megállapodás

- ☞ A Kormány és a Bankszövetség által 2011. december 15-én aláírt dokumentum négy fő részre tagolódik: három rész a Kormány és a Bankszövetség közötti megállapodást tartalmaz, míg a negyedik rész az ún. Növekedési Paktum.

A megállapodások (az aláírt jegyzőkönyv első három fejezete) a következő területekre terjednek ki:

- ☞ végtörlesztésből adódó veszteség 30%-át a bankok visszaigényelhetik a bankadóból. A visszatérítést az állam készpénzben vagy állampapírban teljesítheti.
- ☞ Azon 90 napon túli késedelembe lévő jelzáloghitel adósok esetén, ahol a fedezeti ingatlan értéke nem haladja meg a 20 millió forintot, a devizahitelt 2012. május 15-ig forintra váltják a tartozás 25%-ának elengedésével. A tartozás-elengedés miatti veszteség 30%-át a bankok a 2012. évi bankadóból visszaigényelhetik.
- ☞ A legrosszabb helyzetben lévő adósokon segíthet az, hogy a Nemzeti Eszközkezelő 25 000 ingatlant vásárol meg a jövőben a következő ütemezés szerint: 2012-ben 8 000, 2013-ban 7 000 ezer, 2014-ben 10 000 ingatlan.
- ☞ A még teljesítő, illetve 90 napot meg nem haladó késedelembe lévő adósokon segíthet az árfolyamgát rendszerének kibővítése (árfolyamgát 2).

A megállapodásokban foglaltaknak a végtörlesztési szabályokra és az átlátható árazásra vonatkozó részét a parlament a Különadó törvény 2011. decemberi módosításával végrehajtotta. A további intézkedések jogszabályba foglalása a 2012 februárjában összeülő Országgyűlés napirendjén szerepel majd.

6. Növekedési Paktum

A Bankszövetséggel aláírt dokumentum negyedik részében a kormány vállalta:

- ☞ a bankadó mértéke és alapja 2012-ben nem változik, 2013-ban 50%-ra csökken, 2014-ben pedig vagy az EÜ jogrendjében elfogadottnak megfelelő vagy az EÜ tagállamaiban alkalmazott átlagos mértéket meg nem haladó.
- ☞ 2012-ben lehetővé válik a bankadó alapjának csökkentése, ha a pénzügyi intézmény bizonyos területeken növeli hiteleinek állományát.
- ☞ A Bankszövetség vállalta, hogy kidolgoz egy javaslatot arra vonatkozóan, hogy a pénzügyi rendszer milyen formában tud a gazdasági növekedés előmozdításában szerepet vállalni, és erről a Kormány és a Bankszövetség 2012. február végéig megállapodik.

Befektetés-ösztönzés

- ☞ Az elmúlt másfél év legfontosabb eredménye az AUDI és a GM nagyberuházások létrejötte, amelyek eredményeként összesen 458 milliárd forint új befektetés áramlik az országba és 3624 közvetlen új munkahely jöhet létre.
- ☞ Az Audi bővítése a rendszerváltás óta az egyik legnagyobb működőtőke-befektetés, melynek révén 2013 végére a teljes járműipari vertikum kiépül Győrben. A mostani motorgyár és motorfejlesztő üzem mellé felépül egy karosszériaépítő és lakkozó üzem, egy szerelde, valamint egy, a komponensgyártóknak is helyet adó beszállítói park. A projekt I. fázisa 2010 szeptemberében indult meg, a II. fázis 2011. júliusban került bejelentésre a gyár alapkövének letételekor.
- ☞ Az EKD rendszerben mintegy 40 befektetővel folynak tárgyalások, melyek pozitív befektetői döntés esetén a tervezett - jellemzően feldolgozóipari, szolgáltató jellegű, illetve kutatás-fejlesztési tevékenységeket képviselő - beruházások összesített volumene elérheti az 1 000 milliárd forintot és közvetlenül több mint 17.000 új munkahelyet teremthetnek Magyarországon.
- ☞ Az Orbán kabinet által bejelentett 7 darab EKD támogatást kapott nagyberuházás volumene meghaladja az 500 milliárd forintot, és a beruházások közvetlenül több mint 5 000 új munkahelyet teremtenek, közvetetten pedig várhatóan ennek többszörösét.

A vállalkozói adminisztratív terhek csökkentése

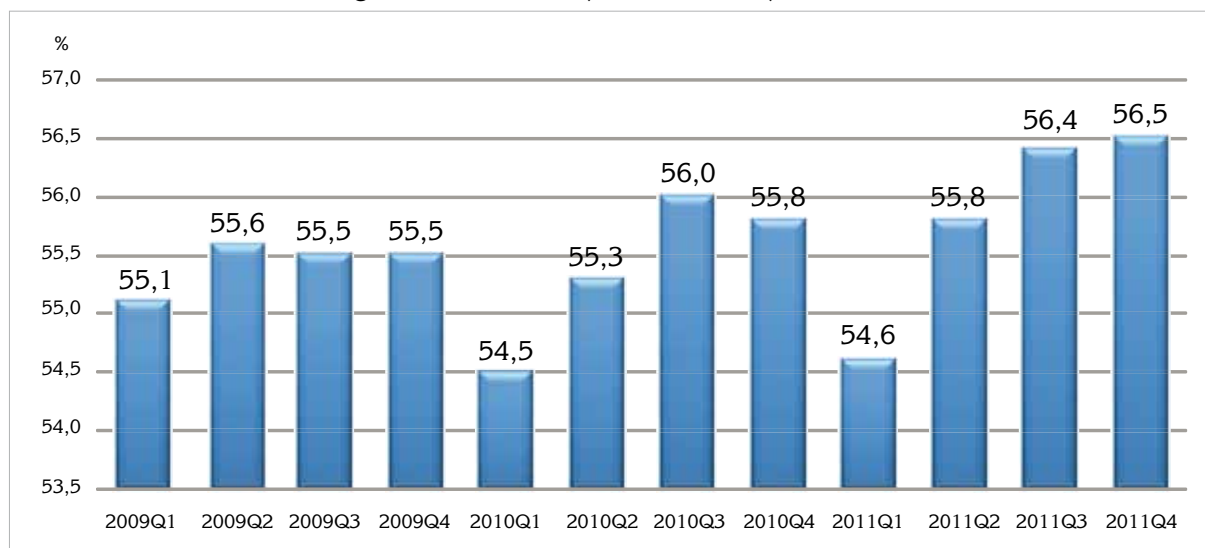
- ☞ Az elmúlt évtizedben a versenyképességet rontó bürokrácia leépítésében Magyarország relatív pozíciója folyamatosan romlott: a vállalkozások adminisztratív terhei Magyarországon majdnem háromszor akkorák, mint Szlovákiában.

- ☞ A vállalkozó szervezetekkel együttműködve kidolgozásra került az Egyszerű Állam Program.
- ☞ Ennek keretében 114 konkrét, végrehajtható intézkedést fogalmaz meg a Kormány, ami 2013-ig 500 milliárd forinttal csökkenti majd az adminisztrációs terheket.

A munkaerő-piaci helyzet

- ☞ A foglalkoztatottak száma 36 hónapig tartó folyamatos csökkenést követően első alkalommal 2010. június-augusztus hónapokban kezdett újra emelkedni.
- ☞ A kedvező folyamat 2011-ben is folytatódott, amelynek eredményeként 2011. negyedik negyedévében már 46 ezer fővel dolgoztak többen, mint egy évvel korábban. 2009 hasonló időszakához mérve pedig közel 70 ezer fős a növekedés.
- ☞ A globális válságot követő mélypont óta ezzel már 17. hónapja folyamatos javulást mutatnak a foglalkoztatási adatok.
- ☞ A 15-64 éves népesség körében a foglalkoztatási ráta 2011 novemberére 56,7%-ra nőtt, ami hároméves csúcsnak felel meg.

Foglalkoztatási ráta (15–64 évesek) alakulása

Forrás: Eurostat, LFS

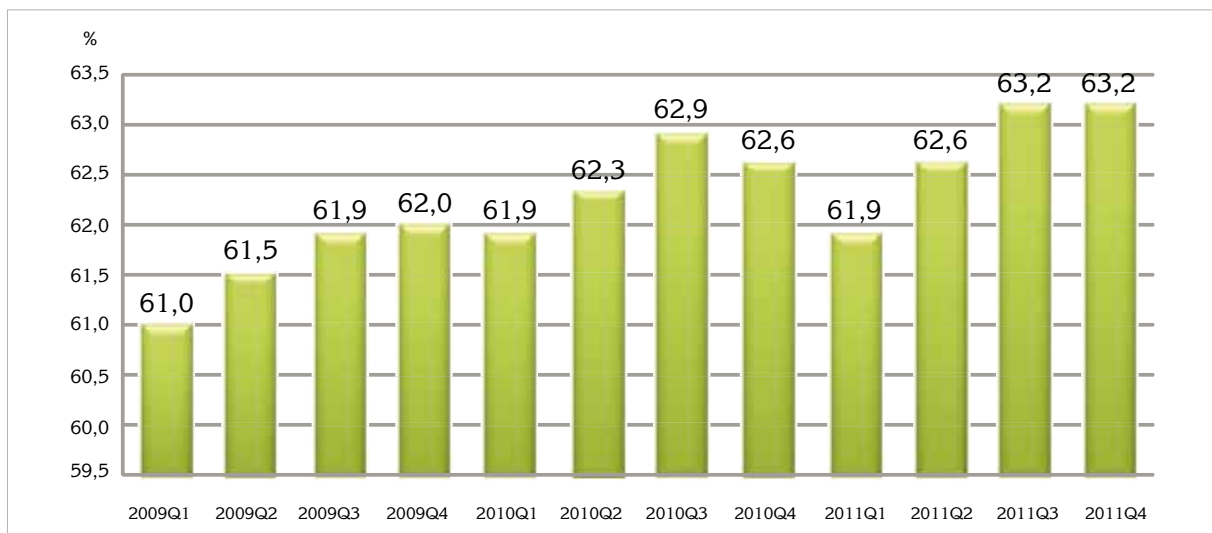
- ☞ A foglalkoztatás szerkezetében is kedvező irányú változások figyelhetők meg. A versenyszférában 2011. első tizenegy hónapjában 1,5%-kal, a non-profit szektorban pedig 3,1%-kal emelkedett az alkalmazásban állók száma. A költségvetési szféra 5%-os csökkenése elsősorban az átalakuló közfoglalkoztatási rendszer hatásának tulajdonítható.

- ☞ A munkanélküliség a foglalkoztatás-bővülést követő második negyedévben kezdett csökkenni. Ennek következtében 2011 minden negyedévében alacsonyabb volt a munkanélküliek száma, mint egy évvel korábban.
- ☞ Az Eurostat nemzetközi összehasonlításra alkalmas adatai szerint, a harmozított, szezonálisan kiigazított magyar munkanélküliségi ráta 2011. decemberében 10,9% volt, 1 százalékponttal magasabb az Európai Unió átlagánál.

A Kormány foglalkoztatáspolitikai intézkedései kedvező hatást gyakoroltak a munkavállalók hagyományosan alacsonynak tekinthető aktivitására is.

- ☞ 2011-ben 80 ezer fővel többen voltak a munkaerő-piacon, mint két évvel korábban. A 15-64 éves népesség aktivitási rátája ezzel 62,7%-ra emelkedett, ami csak a rendszerváltás első éveiben volt hasonlóan magas.

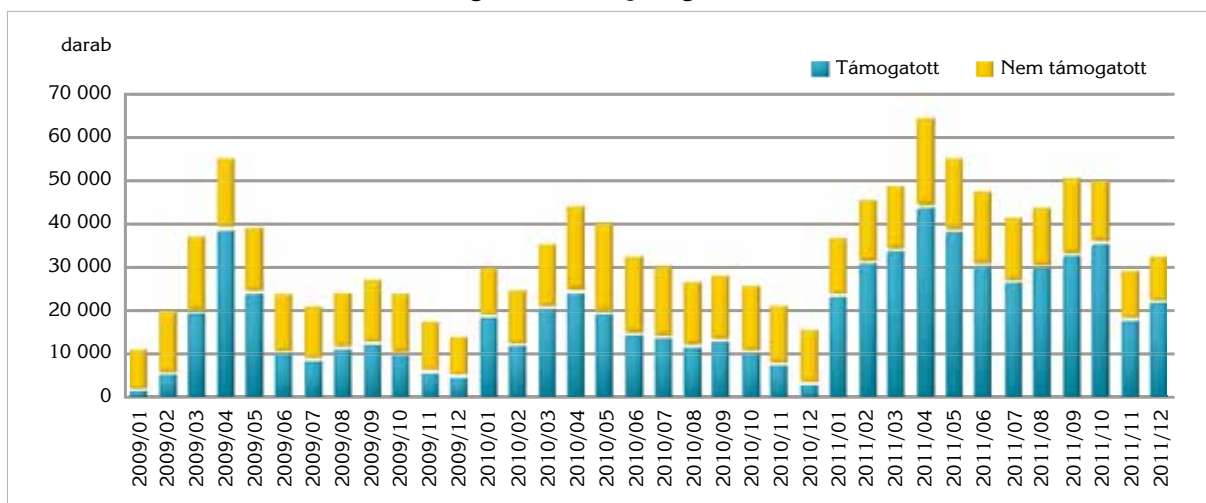
Aktivitási ráta (15–64 évesek) alakulása

Forrás: Eurostat, LFS

- ☞ Az újonnan bejelentett álláshelyek száma 2011-ben 549 ezer darab volt, ami az előző évhez képest több mint 1,5-szeresére, 2009-hez képest 1,7-szeresére emelkedett.
- ☞ A támogatott állások számában 2011-ben kivétel nélkül minden hónapban növekedés volt tapasztalható 2010-hez és 2009-hez képest is.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálathoz újonnan bejelentett munkaerőigények száma a foglalkoztatás jellege szerint

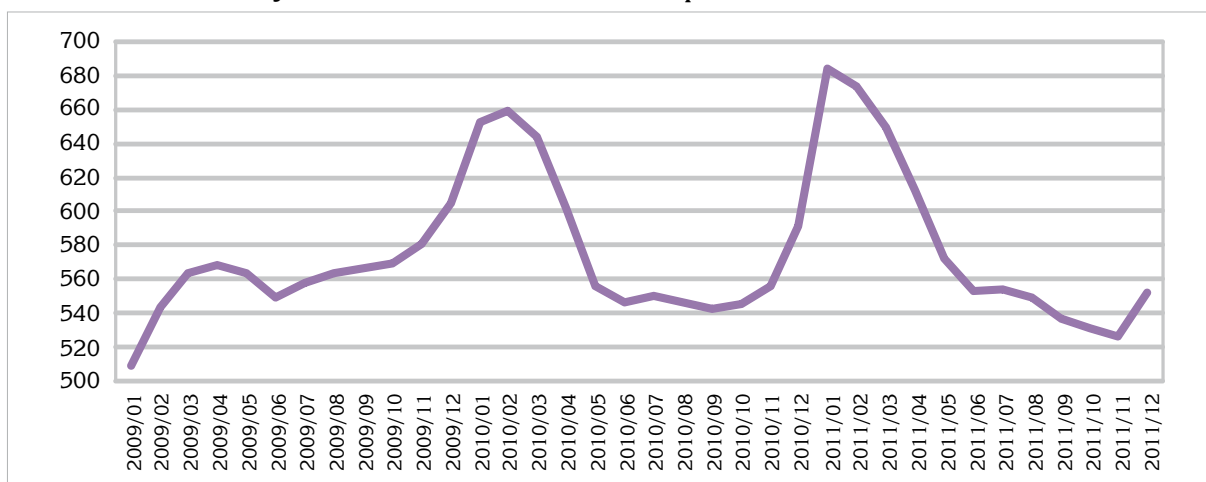

Forrás: NFSZ-regiszter, NMH, Budapest, 2011. február 2.

Csökkenő munkanélküliség

- ☞ A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgáltatnál nyilvántartott álláskeresők száma 2011. utolsó hónapjában 552,3 ezer főt tett ki, amely jóval alulmúlta, mind az egy, mind a két évvel ezelőtti zárónapi számot.
- ☞ Az álláskeresők számának kicsúcsosodása 2011. januárjában volt megfigyelhető, ami annak volt a következménye, hogy 2010-ben befejeződött az Út a munkához program és az abban résztvevők egy része visszakerült a nyilvántartott álláskeresők állományába.
- ☞ A versenyszféra foglalkoztatotti létszámának bővülésével és az új Nemzeti Közfoglalkoztatási Program felfutásával a nyilvántartott álláskeresők száma fokozatosan csökkent és 2011. szeptemberben már a 2009-es szint alá süllyedt.

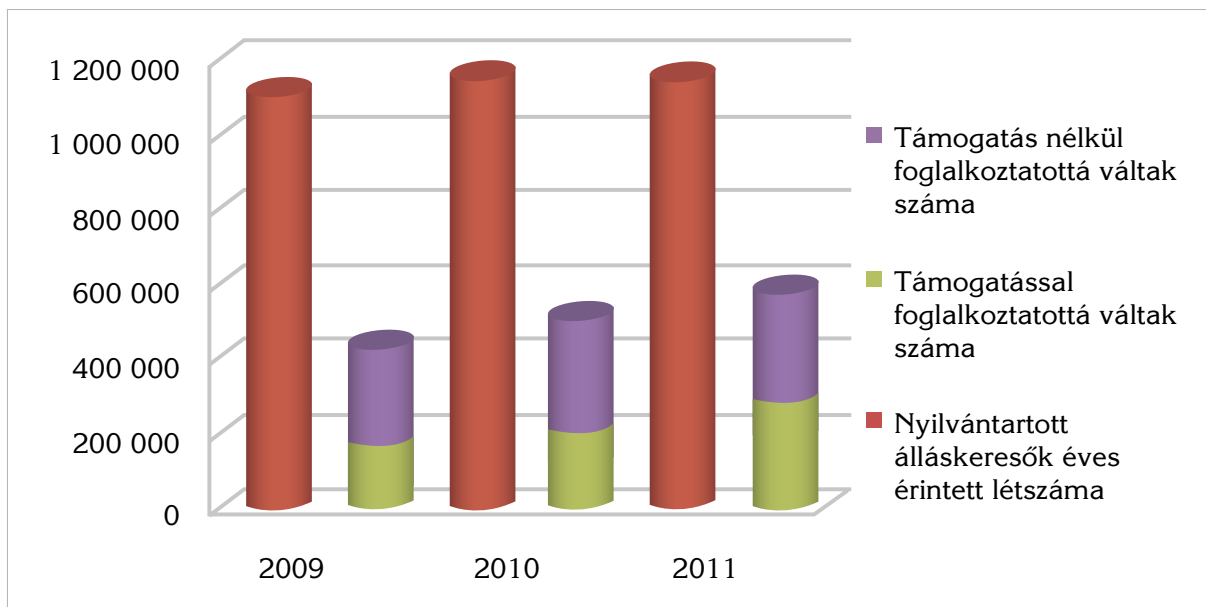
Nyilvántartott álláskeresők zárónapi számának alakulása

Forrás: NFSZ-regiszter

- ☞ 2011-ben a nyilvántartott álláskeresők érintett létszámából 50% tett ki a foglalkoztatottá válók aránya.
- ☞ Az elhelyezkedők létszáma 13%-kal nőtt 2010-hez viszonyítva, ezen belül a támogatott foglalkoztatottá válók száma több mint két-ötödével emelkedett.
- ☞ 2011-ben az álláskeresők 25%-át sikerült támogatott foglalkoztatásba bevonni, amire az elmúlt évek során nem volt példa (2010-ben ez az arány, 17,1%, 2009-ben 15,3% volt).

A nyilvántartott álláskeresők éves érintett létszáma és az ebből foglalkoztatottá váltak száma

Közfoglalkoztatási rendszer

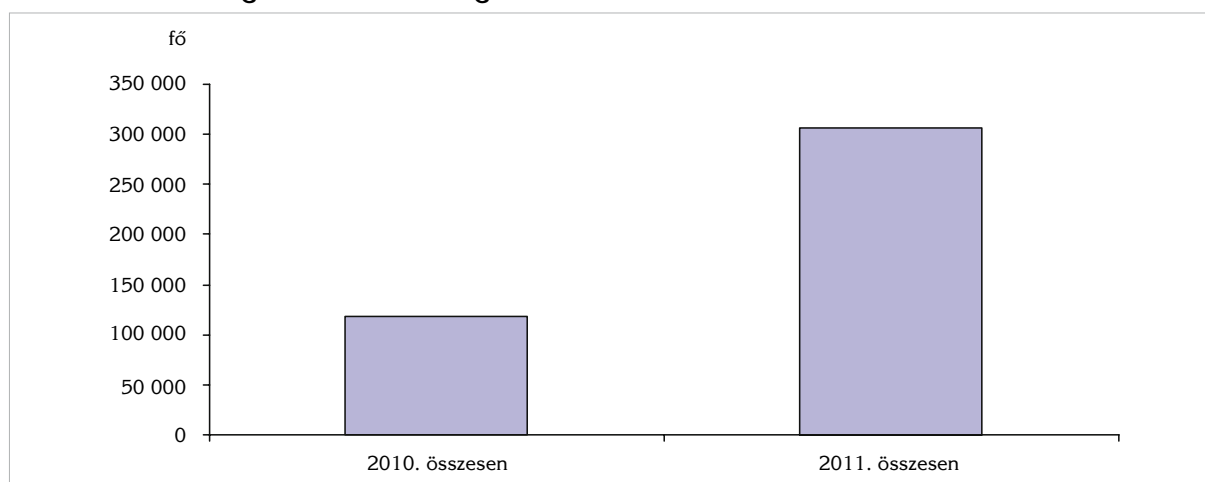
- ☞ A közfoglalkoztatás rendszerében a korábban működtetett támogatásokhoz képest az egyik legfontosabb különbség a finanszírozás módjában van.
- ☞ Az „Út a munkához” program utólagos normatív finanszírozású volt egy felülről nyitott előirányzatból. Szabályozásában, finanszírozásában és működésében erősen széttagolt és átláthatatlan, költségeit és humánerőforrás felhasználását tekintve pazarló volt és nem vezetett vissza a munka világába. Sokkal inkább egy olyan életstratégia kialakulását segítette elő, amely a segélyekből élés mellett az álláskeresőket passzivitásra ösztönözte.

2010-ben a köz-jellegű foglalkoztatás érintett létszáma

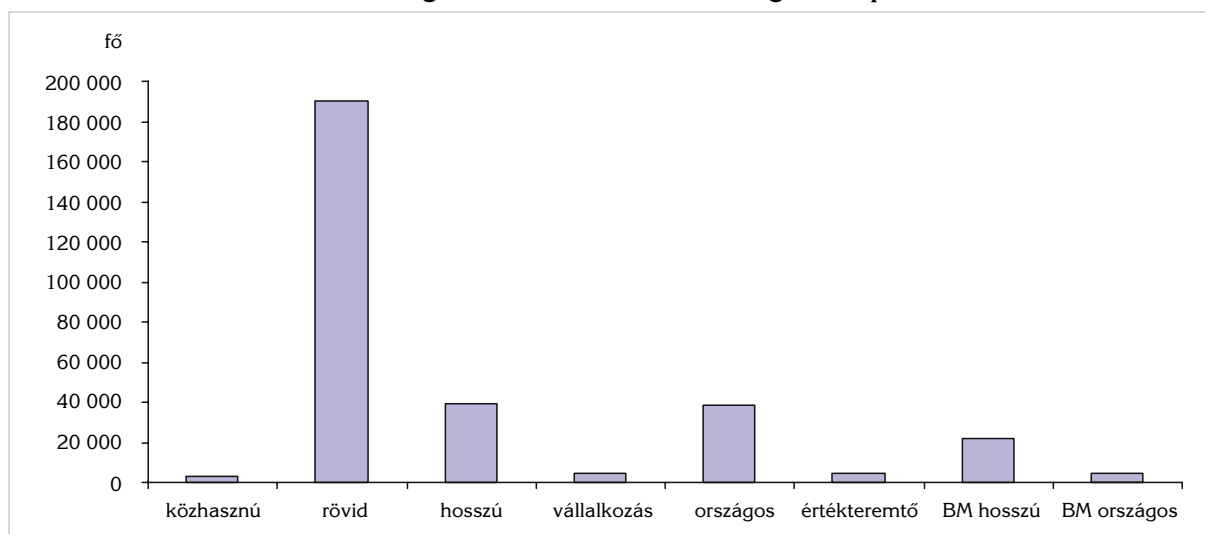
	Közmunka	Közcélú foglalkoztatás	Közhasznú foglalkoztatás	Összesen
Közép-Magyarország	845	8848	815	10 508
Közép-Dunántúl	1552	9994	2814	14 360
Nyugat-Dunántúl	1545	6269	0	7814
Dél-Dunántúl	5576	16 971	2335	24 882
Észak-Magyarország	8431	33 597	3446	45 474
Észak-Alföld	9855	42661	3120	55 636
Dél-Alföld	3724	19 540	4342	27 606
Összesen	31 528	137 880	16 872	186 280

- ☞ Az új rendszerben ez nem fordulhat elő, szétválasztásra kerültek a szociális jellegű ellátásokra és a közfoglalkoztatásra tervezett források.
- ☞ Az átalakítás következtében 2011. január 1-től megszűnt a közmunkaprogram, közcélú munka, továbbá a közhasznú munkavégzés. Helyettük az egy-séges közfoglalkoztatás rendszere jött létre.
- ☞ Célja, hogy növelje az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatását, fo-kozza az álláskeresési aktivitást, valamint elősegítse a versenyszférába, az elsődleges munkaerőpiacra történő visszatérést (belépést). Ennek keretében indult a rövid időtartamú közfoglalkoztatás, alacsony iskolai végzettségű, szociálisan rászoruló bérpótló juttatásra (FHT) jogosultak 1-4 hónapos időtartamra, napi 4 órás munkaidőben kerültek bevonásra.
- ☞ 2011. évben közhasznú foglalkoztatásba 3226 fő – a korábban megkötött szerződések alapján – és ezzel együtt összesen a közfoglalkoztatásba 305 737 fő került bevonásra.

Közfoglalkoztatási támogatások létszám adatai 2010. és 2011. évben

2011. évi közfoglalkoztatotti létszám támogatási típusonként

Munkahelyteremtő beruházások

- ☞ 2010-ben a Munkaerő-piaci Alapból rendelkezésre álló 2,3 milliárd Ft támogatási keretösszegeből 2 milliárd Ft került felhasználásra, amely alapján 145 vállalkozás 1800 új munkahely kialakításához nyert el támogatást.
- ☞ Ebben az évben az egy új munkahely létesítéséhez adható alaptámogatás összege mindössze 800 ezer Ft-ot ért el, a kiegészítő támogatások összege a 2012. évi mértékek felét tette ki.
- ☞ A Nemzetgazdasági Minisztérium 2011 februárjában hirdette meg először a Nemzeti Együttműködési Programban foglaltak alapján, az Új Széchenyi-tervben meghatározott kitörési pontokhoz kapcsolódóan a mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatását segítő pályázatot.
- ☞ A programra 870 pályázat érkezett, 10 milliárd Ft támogatási igénnyel. A pályázatok támogatására 5 milliárd Ft keretösszeg állt rendelkezésre a Munkaerő-piaci Alapból. A keretösszeg két és félszerese volt az előző évinek.
- ☞ A pályázók által kitöltendő adatlapokat egyszerűsítettük, rövidítettük, a pályázati konstrukció több elemét módosítottuk, ezek közül a legjelentősebb, hogy a vállalkozásoknak 15 millió Ft támogatási igény esetén nem kellett anyagi fedezetet biztosítani, valamint az új munkahelyek létesítéséhez adható alap- és kiegészítő támogatások összegét jelentősen növeltük.
- ☞ Az 5 milliárd Ft keretösszeg felhasználásával 381 KKV részesült vissza nem térítendő támogatásban, 3100 új munkahely kialakítását, és a munkahelyeken 2450 álláskereső legalább 2 év időtartamú foglalkoztatását vállalták. A támogatással közel 6 ezer munkahely megőrzéséhez is hozzájárultunk.

- ☞ A nyertesek döntő része hátrányos helyzetű kistérségekben, jelentős számú új munkahelyen álláskereső alkalmazásával valósította, valósítja meg a beruházását.
- ☞ A KKV-k számára a közeli napokban ismét meghirdetjük a munkahelyteremtő beruházási pályázatot. Az elmúlt évi kiemelkedő érdeklődés miatt az előző évi keretösszeg kétszerese, 10 milliárd Ft keretösszeg áll a pályázók rendelkezésére, amely alapján a Kormány legalább 600-800 vállalkozásnál, várhatóan legalább 5 ezer új munkahely létesítéséhez és mintegy 10 ezer már meglévő munkahely megőrzéséhez járul hozzá a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból.
- ☞ A pályázók új munkahelyenként összesen 2,5 millió Ft mértékű fajlagos támogatást igényelhetnek, amennyiben a beruházás pl. leghátrányosabb helyzetű kistérségben/településen és álláskereső foglalkoztatásával valósul meg. Ez az összeg az elmúlt évben 2,2 millió Ft, 2010-ben mindössze 1,4 millió Ft volt.
- ☞ Az elmúlt évben a vállalkozásoknak lehetőséget biztosítottunk arra, hogy megfelelő feltételek esetén 15 millió Ft támogatási összeg igényléséig nem kellett fedezetet nyújtani a vállalkozásoknak. Ezt a kedvezményt a 2012. évi pályázati konstrukció is tartalmazza. A pályázathoz csatolandó adatlapokat az elmúlt évhez képest is tovább egyszerűsítettük.

**A munkahelyteremtő beruházások támogatása pályázati program keretösszege,
az alap- és kiegészítő támogatások összege, 2010-2012**

	2010	2011	2012
MPA/NFA keretösszeg, milliárd Ft	2,0	5,0	10,0
Új munkahelyek száma	1800	2700-3000	5300-5500
Alaptámogatás (új munkahelyenként)	800 ezer Ft	1,2 millió Ft	1,4 millió Ft
Álláskereső foglalkoztatásához kiegészítő támogatás	300 ezer Ft	500 ezer Ft	500 ezer Ft
Hátrányos helyzetű kistérségekben, településeken megvalósuló beruházás esetén kiegészítő támogatás	100 ezer Ft	150 ezer Ft	200 ezer Ft
Leghátrányosabb helyzetű kistérségekben, településeken megvalósuló beruházás esetén kiegészítő támogatás	200 ezer Ft	300 ezer Ft	300 ezer Ft
Roma álláskereső foglalkoztatásához kiegészítő támogatás	100 ezer Ft	200 ezer Ft	300 ezer Ft
Elérhető legmagasabb támogatási összeg (új munkahelyenként)	1,4 millió Ft	2,2 millió Ft	2,5 millió Ft

- ☞ A Nemzetgazdasági Minisztérium 2011-ben ismételten meghirdette a központi munkahelymegőrző programját, 500 millió forint összegben.
- ☞ A program révén tizenkét cég mintegy 250 millió Ft vissza nem térítendő támogatásban részesült. Ezzel várhatóan 863 fő leépítését sikerült megelőzni, és a forrásbiztosítással összességében 1637 fő alkalmazását stabilizáltuk.

- ☞ Felgyorsultak és hatékonyabbá váltak az európai uniós forrásból finanszírozott szakképzési és foglalkoztatást bővítő programok: 2011. december végéig a TÁMOP 1-es és 2-es prioritás keret összegének 68%-a meghirdetésre került (318,7 Mrd Ft), és a keret 44%-át sikerült leszerződni, ez mintegy 208 Mrd Ft-ot tesz ki. A leszerződött keret 72%-a, közel 150 Mrd Ft a kedvezményezettek részére kifizetésre került.
- ☞ Az eltelt időszakban több mint 220 ezer ember vett részt aktív munkaerőpiaci programokban, illetve felnőttképzésben.

Szakképzés és a szakképzési hozzájárulás rendszerének átalakítása

- ☞ A szakképzési változtatások célja, hogy a képzési szerkezet a szakirányok és a létszámok vonatkozásában is igazodjon a gazdaság igényeihez, versenyképesebb tudást tudjon nyújtani a fiataloknak, az intézményrendszer hatékonyabban, átláthatóbban működjön.
- ☞ A törvény növeli a duális rendszerben a gyakorlati képzésben résztvevő gazdasági szereplők, valamint a gazdasági kamara felelősségét, általánossá teszi a hároméves szakiskolai szakképzést, a gyakorlati képzés szakértők általi ellenőrzését, minőségének javítását, továbbá a komplex szakmai és törvényességi ellenőrzési rendszert.
- ☞ Tartalmazza a térségi integrált szakképző központok (TISZK-ek) rendszerének átalakítására vonatkozó kereteket, amelynek lényege, hogy hosszú távon ún. „holland típusú”, tagintézményes, nagy szakképző iskolák jönnek létre.
- ☞ Az első, államilag elismert szakképesítés megszerzése az iskolai rendszerű szakképzésben továbbra is ingyenes, ugyanakkor a szakmaszerkezeti döntést fenntartókra lebontva a kormány határozza meg a jövőben.
- ☞ Megteremtődik a hatékony pályaaorientáció és pályakövetés rendszere.
- ☞ Mindez a későbbi munkavállalók foglalkoztathatóságának javítása révén az ország versenyképességét növeli.
- ☞ A szakképzési hozzájárulás új rendszere erősíti az iskolai rendszerű szakképzésben a duális rendszeren (az iskola és a vállalkozások közös feladatvállalásán) alapuló gyakorlati képzést.
- ☞ Mindezen átalakítások úgy kerültek megvalósításra, hogy a hatékonyság növelése mellett az új rendszer működtetése nem igényel több állami ráfordítást a korábbinál.

SZÉP Kártya

- ☞ A béren kívüli juttatási rendszerben az üdülést, pihenést, rekreációt korábban egy papír alapú, jelentős munkáltatói és elfogadóhelyi jutalékokkal működő utalvány, az üdülési csekk szolgáltatta.
- ☞ Az étkezési utalvány kibocsátó piac pedig szinte teljes egészében három külföldi (francia) nagyvállalat kezében összpontosult, így az utalványhoz biztosított adókedvezmény segítségével keletkezett bevétel és profit nagy része nem Magyarországon hasznosult.
- ☞ Ehelyett 2011-től bevezettük a piacra a Széchenyi Pihenő Kártyát, ami egy modern, egyszerűen használható elektronikus utalványkártya.
- ☞ A SZÉP Kártya kedvezményes adózás mellett juttatható éves keretösszege 450.000 forint, amelyet az egységes plastik kártya mögött lévő három, különböző felhasználási körű alszámla („zseb”) között lehet felosztani.
 - A szálláshely zsebre legfeljebb 225.000 forint,
 - a meleg étkezési zsebre 150.000 forint,
 - a szabadidő zsebre 75.000 forint utalható
 - A Kártya forgalma után az elfogadóhelyek rendkívül alacsony, 1,5%-os jutalékot fizetnek a kártyakibocsátó vállalatoknak.
 - Ezzel a SZÉP Kártya a cafeteria piac legolcsóbban működő eleme.
 - A Kártya népszerűségét jelzi, hogy jelenleg 4500 munkáltató kínálja dolgozóinak, és már 65 ezren rendelkeznek is SZÉP Kártyával. A kibocsátók eddig 7600 szolgáltatóval kötöttek elfogadóhelyi szerződést.

Európai uniós ügyek

- ☞ Gazdasági és Pénzügyminiszterek Tanácsa, (ECOFIN) a magyar elnökség legfőbb gazdaságpolitikai prioritása a gazdasági kormányzás megerősítésével foglalkozó 6 elemből álló javaslatcsomag menedzselése volt.
- ☞ A magyar elnökség intenzív munkájának köszönhetően a gazdasági és pénzügyminiszterek 2011. március 15-i tanácsülésén (ECOFIN) politikai megállapodást (általános megközelítést) sikerült elérni a tagállamok között a gazdasági kormányzás javaslatcsomagról és gyakorlatilag csupán egy nyitott kérdés maradt a lengyel elnökségre. A hatos csomag 2011 végén, a lengyel elnökség alatt hatályba lépett.

Az EU Tanácsának Versenyképességi Tanácsa

- ☞ Mindegyik célunk teljesült, közülük kiemelkedő és átütő eredményű az uniós szabadalom ügyének előremozdítása. A Tanácsban Magyarország komoly tekintélyt vívott ki magának.

Az Európa 2020 stratégia

- ☞ A végrehajtás koordinálásával a magyar kormány szinte egyedülként, az Európai Bizottság által meghatározott határidőben benyújtotta Magyarország Nemzeti Reform Programját. A korábbi szétesett lisszaboni koordinációt szervezett, cselekvőképes rendszer váltotta fel a brüsszeli politika ezen növekvő jelentőségű területén.

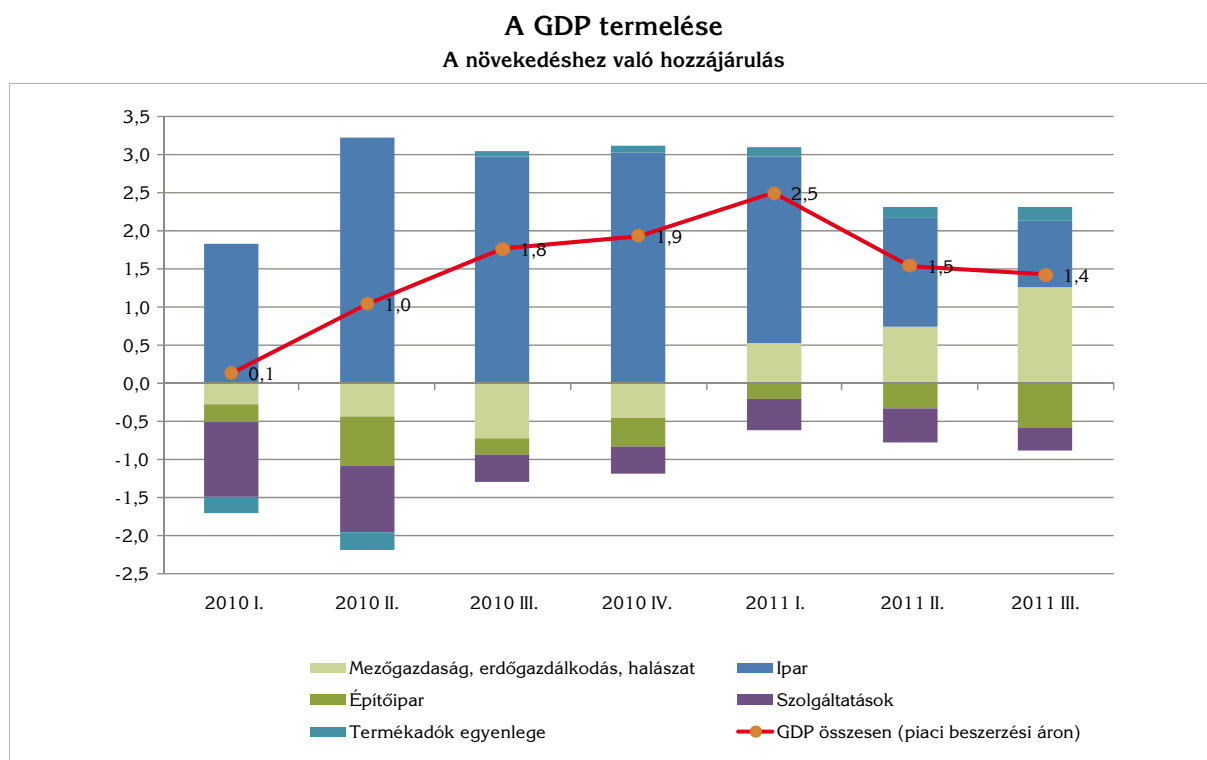
I. ÁLTALÁNOS MAKROGAZDASÁGI ÁTTEKINTÉS

1. A HAZAI GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS ÉS MUNKAERŐPIAC JELLEMZŐI ÉS TRENDJEI

A gazdasági növekedés jellemzésére először a reál GDP növekedését mutatjuk be Magyarországra és az EU 27 átlagára, majd a hazai lakosság aktivitási arányának és foglalkoztatottságának alakulását tekintjük át. A pénzügyi változásokat a régiós devizaárfolyamoknak, a 10 éves lejáratú kötvények másodpiaci hozamainak, és a külföldiek birtokában levő magyar állampapír állományának a változásán keresztül szemléltetjük.

A GDP növekedése Magyarországon és az EU egészében

A magyar gazdaság teljesítményének öt negyedéven át tartó csökkenése 2010 első negyedévében megállt, ezt követően a GDP gyorsuló ütemben nőtt. A negatív globális környezetben ugyanakkor a magyar növekedési faktorok is veszélybe kerültek.

Forrás: Eurostat

A magyar gazdaság 2011 első negyedévében 2,5 százalékkal bővült, ami mögött termelési oldalról elsősorban az ipar hozzáadott értékének 11,4 százalékos növekedése, másrészt a mezőgazdaság teljesítményének 2,9 százalékos javulása állt. A szolgáltatások és az építőipar esetében azonban visszaesés volt tapasztalható. A GDP felhasználási oldalán az első negyedévében folytatódott a háztartások fogyaszt-

tási kiadásának 2010 közepétől tapasztalható stabilizálódása. A bruttó állóeszköz felhalmozás visszaesése az előző negyedévekhez képest kisebb mértékű – 1,6 százalékos – volt, ami 0,2 százalékkal mérsékelte a GDP változását. A külkereskedelemben folyó áron 620 milliárd forintos aktívum keletkezett az első negyedév során, ami 1,2 százalékponttal járult hozzá a GDP változásához.

A második negyedévben a magyar gazdaság növekedése 1,5 százalékot tett ki, ezzel hazánk az európai uniós tagállamok rangsorában a középmezőnyben végzett. A növekedés ütemének lassulása mögött elsősorban a külső kereslet csökkenése, valamint a globális pénzügyi bizonytalanságok fokozódása állt. A mezőgazdaság teljesítménye ugyan átlagos volt, de az előző évi alacsony szinthez képest mégis 24 százalékos növekedést mutatott. Az ipar hozzáadott értéke 5,6 százalékkal növekedett, amely 1,3 százalékponttal járult hozzá a GDP növekedéséhez. A szolgáltatási szektor és az építőipar azonban a második negyedév során sem tudott bővülni. Fogyasztási oldalon sem mutatkozott jelentős eltérés az első negyedévhez képest. A háztartások fogyasztásának stagnálása mellett csökkent a bruttó állóeszköz felhalmozás, viszont a külkereskedelem jelentős, 675 milliárd forintos aktívuma 2,8 százalékkal járult hozzá a GDP bővüléséhez.

A harmadik negyedéves részletes GDP-adat szerint a bruttó hazai termék 1,4%-kal nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva. Termelési oldalon a legnagyobb, 28,5%-os növekedést a mezőgazdaság érte el, ezzel a szektor 1,3%-kal járult hozzá a gazdaság bővüléséhez. Az ipar a korábbi negyedévekhez képest, 3,5%-os növekedést mutatott fel, amely a lassuló külpiaci konjunktúrának köszönhető. Felhasználási oldalról vizsgálva látható, hogy a háztartások fogyasztási kiadásai az előző negyedévhez hasonlóan tovább emelkedtek (0,1%-kal), ez alapján kijelenthető, hogy a kormányzat belső keresletet javító intézkedéseinek köszönhetően, a romló konjunktúrával párhuzamosan, ez a szektor nem mutat csökkenést. Továbbra is csökken viszont a közösségi fogyasztás, és hasonlóan negatív trendek bontakoztak ki a felhalmozási kiadások esetében. A legnagyobb növekedési hozzájárulás továbbra is a nettó export soron tapasztalható, amely a továbbra is relatíve erősen növekvő exportszektornak, illetve az ennél kisebb mértékben bővülő importnak köszönhető.

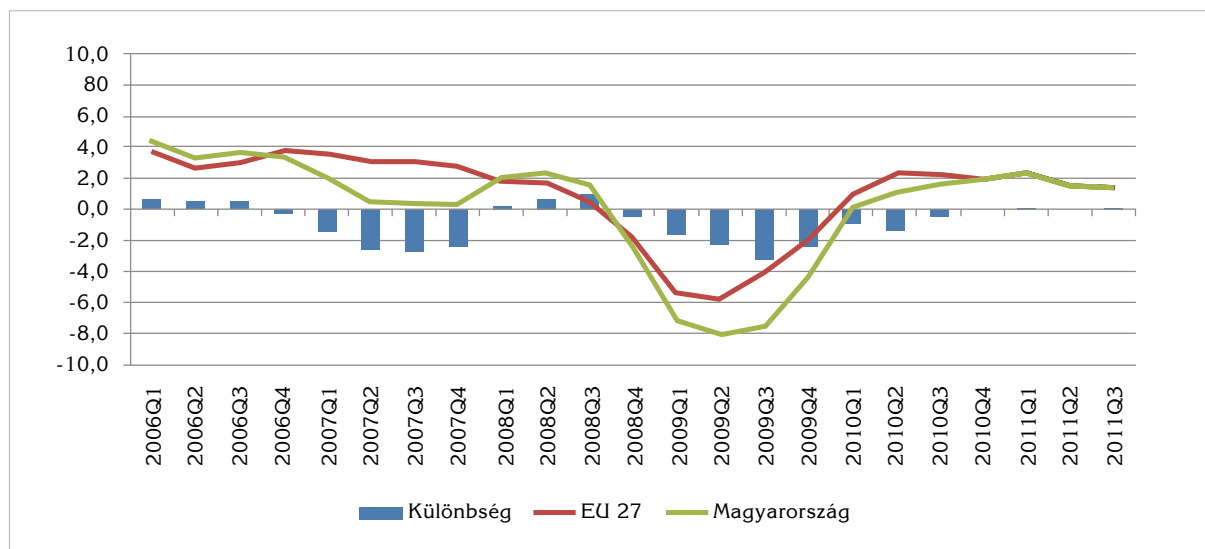
A növekedés ütemének lassulása ellenére pozitív jelenség, hogy hazánk az utóbbi négy-öt negyedévben az EU átlagához megközelítő mértékű növekedést tudott felmutatni, így az európai szinttől való leszakadásunk megállt, illetve minimálisra lassult. Sőt, a harmadik negyedéves GDP-adatok szerint hazánk gazdasága az EU 27, illetve az eurózóna átlaga felett, és Csehországgal egy szinten teljesített.

2010 közepétől azt láthatjuk, hogy növekedési rátánk rendre az európai gazdaságok átlaga körül szóródik, tehát az EU 27 átlagához konvergálunk. Amennyiben

a kormány által meghirdetett szerkezeti reformok sikeresen lezárulnak, a magyar gazdaság potenciális növekedési rátája várhatóan emelkedni fog, és hosszú távon az európai országok átlaga felett növekedhetünk.

Az EU 27 és Magyarország GDP növekedése

Az előző év azonos időszakához viszonyítva (%)

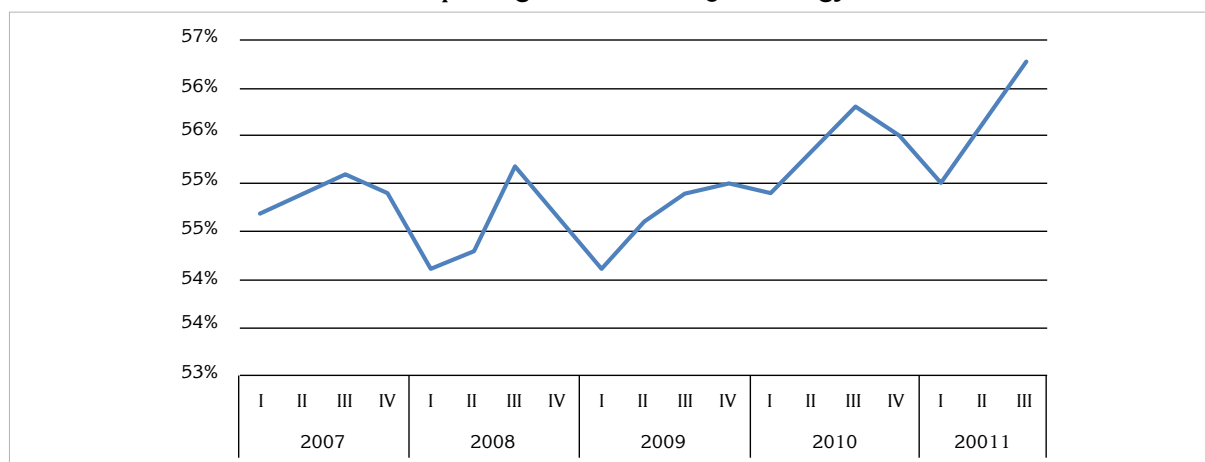

Forrás: Eurostat

Munkaerő-piaci trendek

2010 második felében pozitív trendek indultak meg a munkaerőpiacon – a gazdasági recessziót követően eljött a kilábalás időszaka. Az addig romló foglalkoztatási mutatók javulni kezdtek. A 15–74 éves népesség aktivitási rátája 2011 második felében újra 56 százalék fölé emelkedett, amire hosszú évek óta nem volt példa hazánkban.

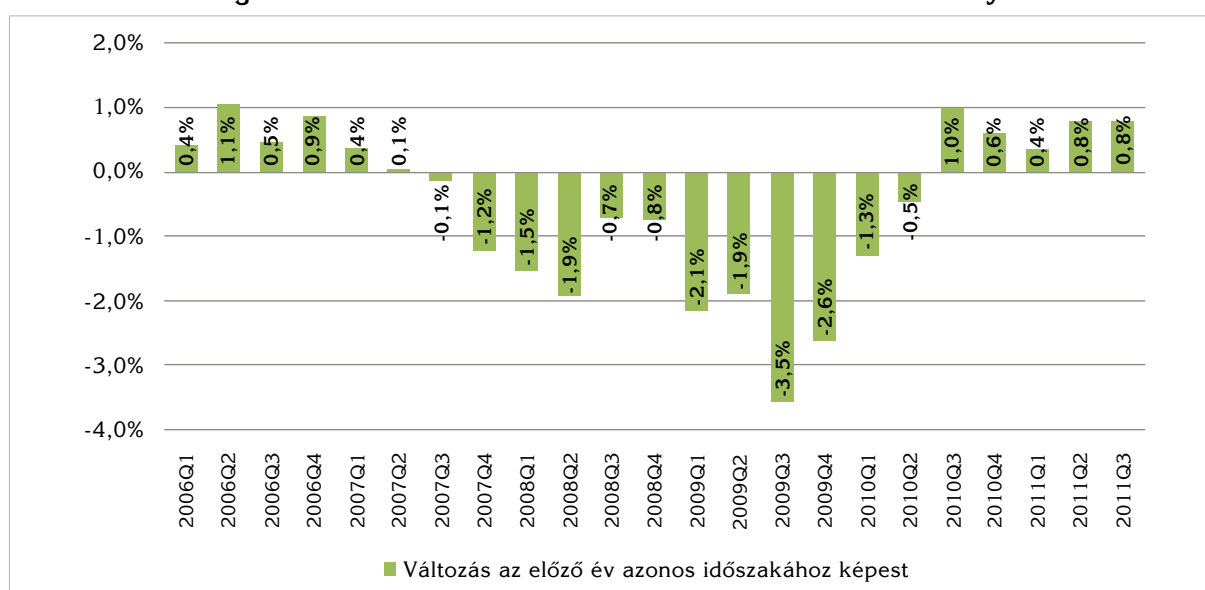
A 15-74 éves korú népesség aktivitási rátájának negyedéves alakulása

Forrás: Eurostat

Az aktivitás növekedését elsősorban a foglalkoztatotti létszám növekedésének beindulása hajtotta: 2010 közepétől a korábbi folyamatos csökkenést enyhe növekedés váltotta fel a foglalkoztatási ráta tekintetében. 2011 harmadik negyedévére a 15–64 év közötti korosztályban a foglalkoztatottak száma 3 millió 822 ezer főre nőtt, ami mintegy 0,8 százalékos bővülést jelentett az előző év hasonló negyedéhez képest. Tekintettel arra, hogy ugyanezen időszakban a közfoglalkoztatottak száma közel 30 ezer fővel csökkent, kijelenthető, hogy a foglalkoztatottak létszámának növekedése mögött elsősorban a versenyszférában foglalkoztatottak számának emelkedése állt.

A foglalkoztatottak számának változása a 15-64 éves korosztályban

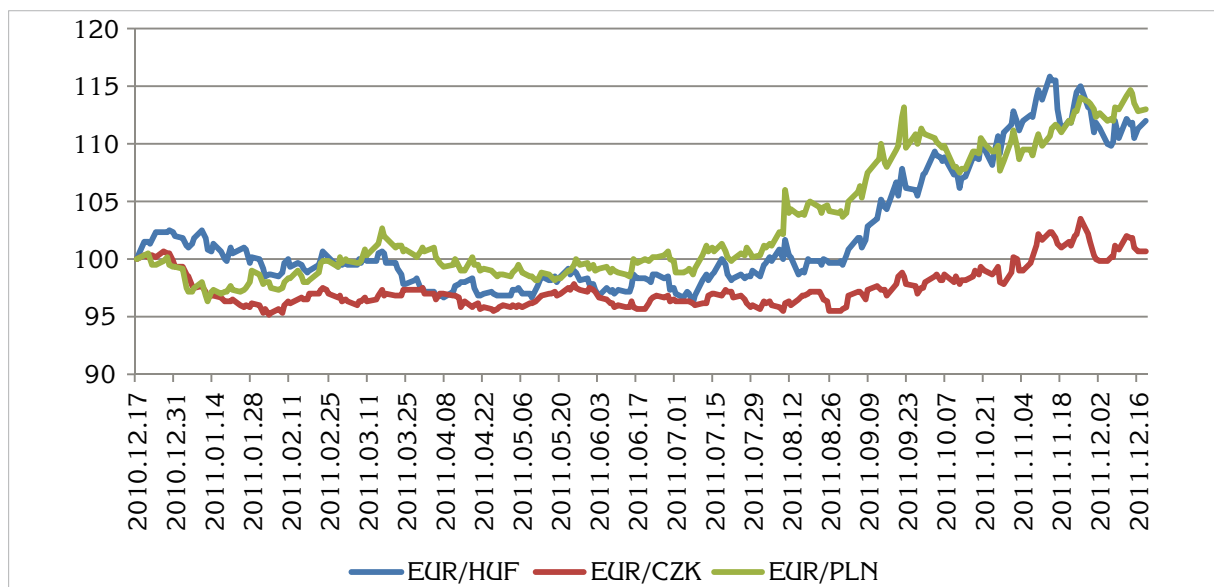

A foglalkoztatás szerkezetében is kedvező irányú változások figyelhetők meg. A versenyszférában 2011 első kilenc hónapjában 1,7%-kal, a nonprofit szektorban pedig 3,2%-kal bővült a foglalkoztatottak száma. A költségvetési szféra 4,9%-os csökkenése elsősorban az átalakuló közfoglalkoztatási rendszer hatásának tulajdonítható. 2011-ben a munkanélküliség is lassan csökkenésnek indult: az első három negyedévben alacsonyabb volt a munkanélküliek száma, mint egy évvel korábban. Az Eurostat nemzetközi összehasonlításra alkalmas adatai szerint a hazai munkanélküliségi ráta 2011. szeptemberben egyszámjegyűvé vált (9,9%), és az egyik leggyorsabb ütemű csökkenést jelezte az EU 27 tagállam között. A hazai munkanélküliségi mutató ezzel az eurózána átlaga alá süllyedt.

Pénzpiaci trendek

Az utóbbi egy év devizaárfolyamának alakulását vizsgálva megállapítható, hogy az euróhoz viszonyítva a forint az előző év azonos napjához viszonyított árfolyam alapján egészen 2011. augusztus végéig stabil maradt, a régiós versenytársakhoz képest pedig 2011 márciusa és júliusa között felülteljesítőnek számított, ami alapvetően a hiteles gazdaságpolitikának és a Széll Kálmán Tervnek volt köszönhető. Ezt követően – főként a kedvezőtlen nemzetközi befektetői hangulat miatt – jelentős forintgyengülés volt tapasztalható, azonban régiós viszonylatban is hasonló folyamatok figyelhetők meg az utóbbi időszakban. A decemberi árfolyamokat tekintve az elmúlt év azonos időszakának árfolyamához viszonyítva megállapítható, hogy a zloty és a forint hasonló mértékű értékvesztést produkált.

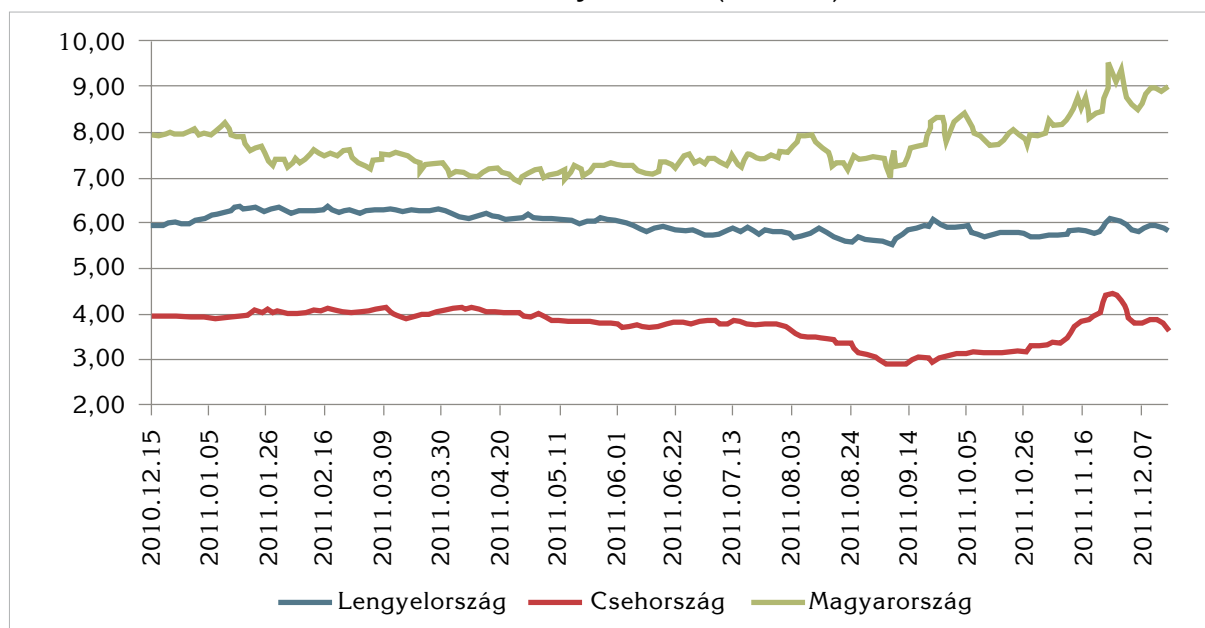
Régiós devizaárfolyamok alakulása az utóbbi egy évben
(előző év azonos napja = 100)

Forrás: Reuters

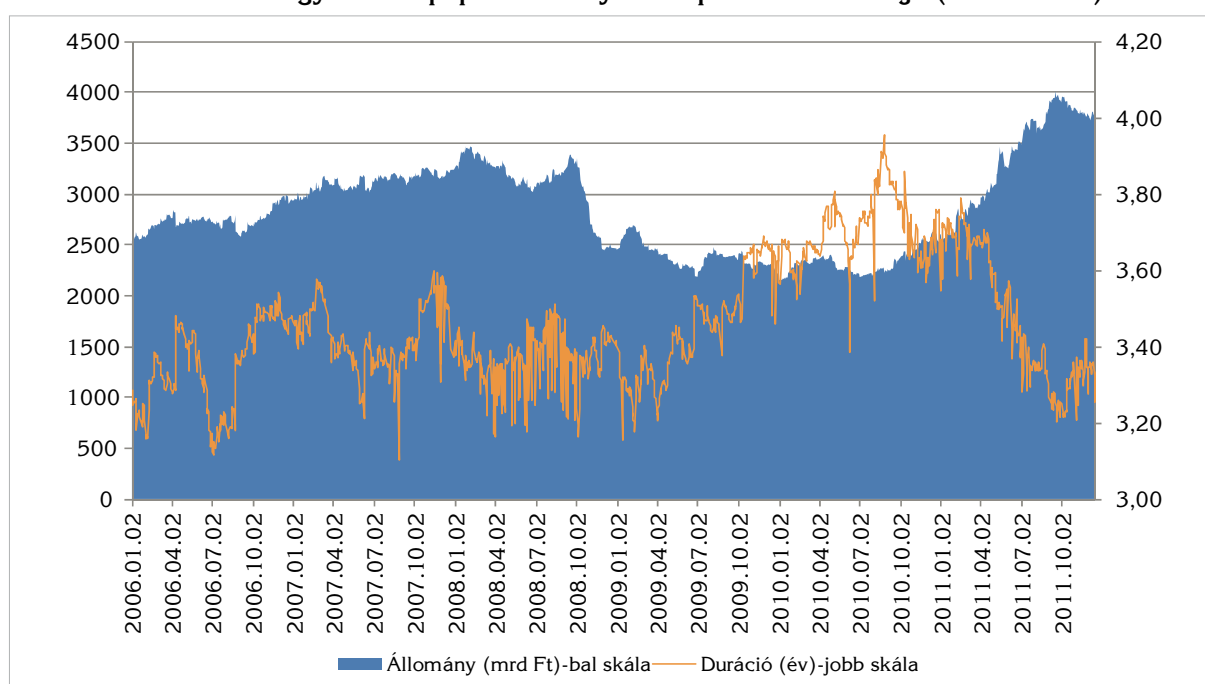
A magyar 10 éves lejáratú kötvények másodpiaci hozama magasabb szinteken mozgott az elmúlt közel két évben, mint a régiós versenytársak esetében. Az utóbbi egy évet vizsgálva látható, hogy az első időszakban a hozam 7–8 százalék közötti szűk sávon belül ingadozva stabilan alakult. A késő ősszel kezdődő, globálisan is rendkívül bizonytalan időszakban a hozamok rövid időre 9% fölé is ugrottak, azonban az év vége felé újra a stabilizálódás jelei mutatkoztak.

10 éves kötvényhozamok (százalék)

Forrás: Reuters

Külföldiek magyar állampapír állománya és a portfólió durációja (2006-2011)

Forrás: ÁKK

A külföldiek magyar állampapír állománya 2006–2008 vége között 2 500 milliárd forintról 3 100–3 200 milliárdra emelkedett. A portfólió durációja (jelenértékkel súlyozott átlagos hátralévő futamideje) 3–3,5 év között szóródott ebben az időszakban. 2008-ban a válság kitörésével újra 2 500 milliárd alá esett vissza az állomány, míg a tartott papírok átlagideje eleinte kismértékben csökkent, majd meredeken emelkedni kezdett. A kilábalásnak látszó 2010-es időszakban a stagnáló

állomány mellett tovább nőtt a duráció, majd a Széll Kálmán Terv bejelentésétől erőteljesen nőni kezdett a külföldiek kötvényállománya, és szeptemberben elérte a 4 000 milliárd forintos, rekord szintet is. Az újabb világpiaci elbizonytalanodás hatására (2011 májusától) a tartott portfólió durációja meredeken csökkenni kezdett, míg az állomány eleinte tovább emelkedett, majd lassan csökkenni kezdett, az év végéhez közeledve azonban továbbra is 3 500 milliárd felett volt az állomány.

2. A KÖLTSÉGVETÉS ÉS AZ ÁLLAMADÓSSÁG PROBLÉMÁI NEMZETKÖZI ÖSSZEHAJONLÍTÁSBAN

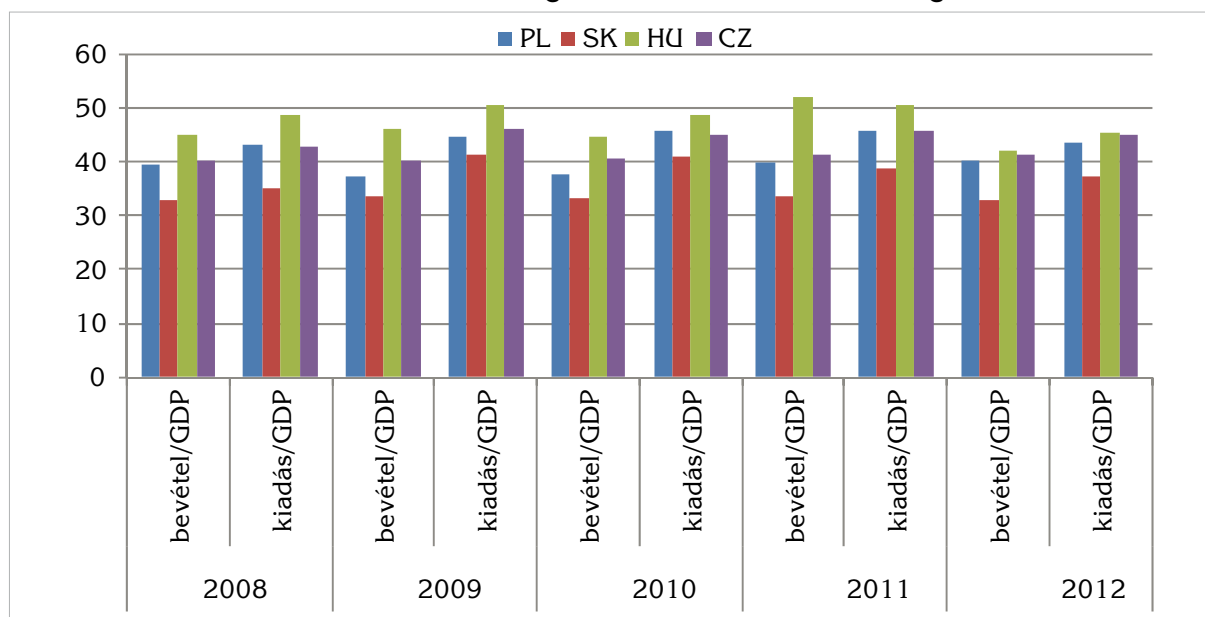
Az Európai Bizottság adataiból kiindulva nemzetközi összehasonlításban mutatjuk be először az adócentralizáció mértékét, valamint a költségvetés kiadási és bevételi főösszegeit a GDP arányában.

Hazánkban az állam részvétele a gazdaságban az EU 27 országai és az eurózána átlagával összehasonlítva is magasnak számít. A költségvetés egyenlegét és az elmúlt 2 évet tekintve azonban Magyarország áll a legjobban a visegrádi országokhoz és az EU átlagához viszonyítva. A kormányzati döntés szerint hazánk a változó világgazdasági környezetben és az európai adósságproblémák közepette is tartani fogja a Széll Kálmán Tervben és a konvergenciaprogramban kitűzött 3% alatti GDP-arányos hiánycélt.

Adócentralizáció és a GDP-arányos kiadási és bevételi főösszegek

A költségvetési bevételek és kiadások mértéke a GDP százalékában kifejezve a visegrádi országok közül Magyarországon volt a legmagasabb az elmúlt években. 2011-re a bevételek jelentősen megugrottak a magán-nyugdíjpénztári portfólió átvétele miatt. Az előrejelzések szerint 2012-re a kiadási főösszeg megközelíti a cseh és a lengyel GDP-arányos mutatót (és ebben az újabb kiadásoldali intézkedések még nem szerepelnek), vagy akár – a növekedéstől és a kiadáscsökkentés végrehajtásától függően – a cseh arány alatt is lehet. A bevételi főösszeg az Európai Bizottság előrejelzésénél magasabb szinten várható az adóemelési, költségvetés stabilizáló intézkedések miatt (áfa, jövedéki adó, egészségügyi járulék).

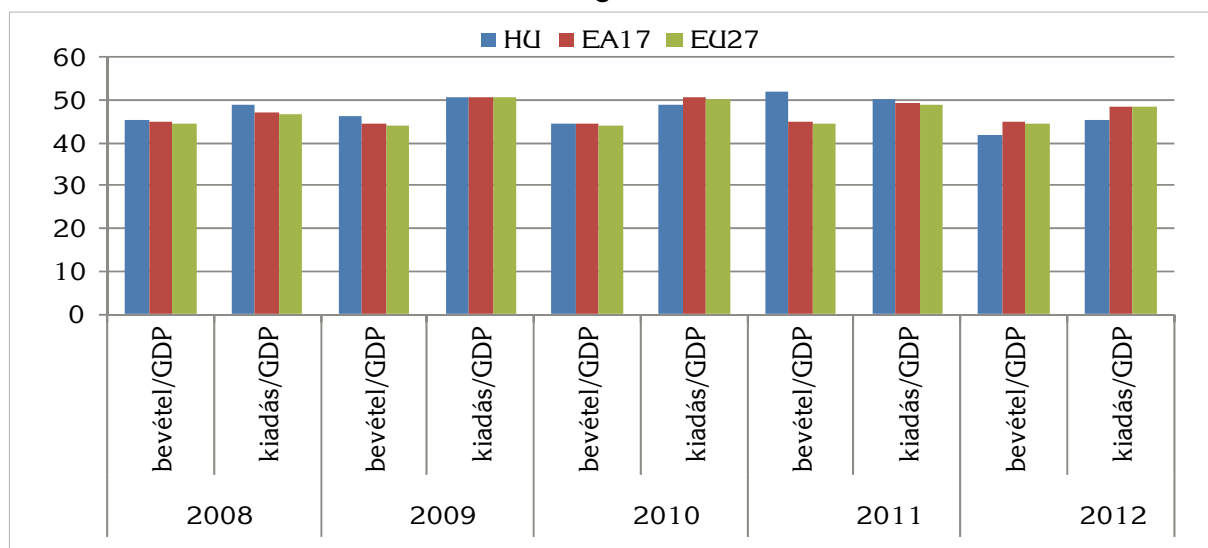
Bevételi és kiadási főösszegek a GDP %-ában a V4 országokban

Forrás: Európai Bizottság

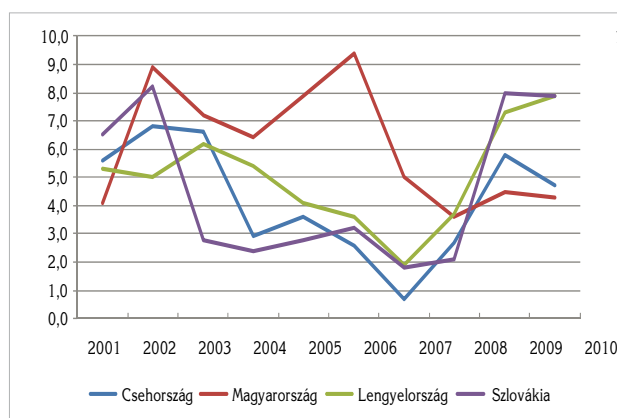
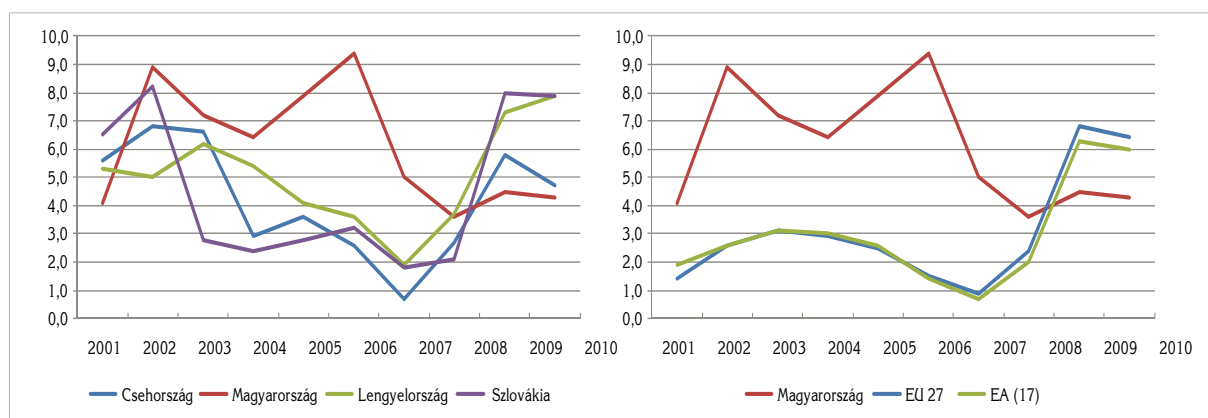
Az EU 27 országai és az eurózóna átlagával összehasonlítva is magasnak számít hazánkban az állam részvétele a gazdaságban. 2008-ban még a bevételi és a kiadási oldalon is Magyarország vezetett, 2010-ben azonban már sikerült a kiadási oldalt GDP-arányosan a legkisebbre hozni (az EU 27, eurózóna, Magyarország összehasonlításában). 2011-ben a bevételi főösszeg megugrását (egyszeri tétel a nyugdíjpénztárak miatt) kisebb mértékben ugyan, de követte a kiadási főösszeg emelkedése is, ugyanakkor a globális gazdasági lassulás kezelésére hozott korrekciós intézkedések miatt mind a bevételi, mind a kiadási oldal a vártnál jobban alakulhat. 2012-re a Bizottság szerint az országcsoportokhoz képest kisebb lesz a magyar kiadási és bevételi főösszeg is a GDP arányában, a bejelentett intézkedések miatt azonban lehet, hogy ennek szerkezete változik, és a bevételi oldal magasabb, a kiadási oldal valamivel alacsonyabb lesz.

Bevételi és kiadási főösszegek a GDP %-ában az EU-ban

Forrás: Európai Bizottság

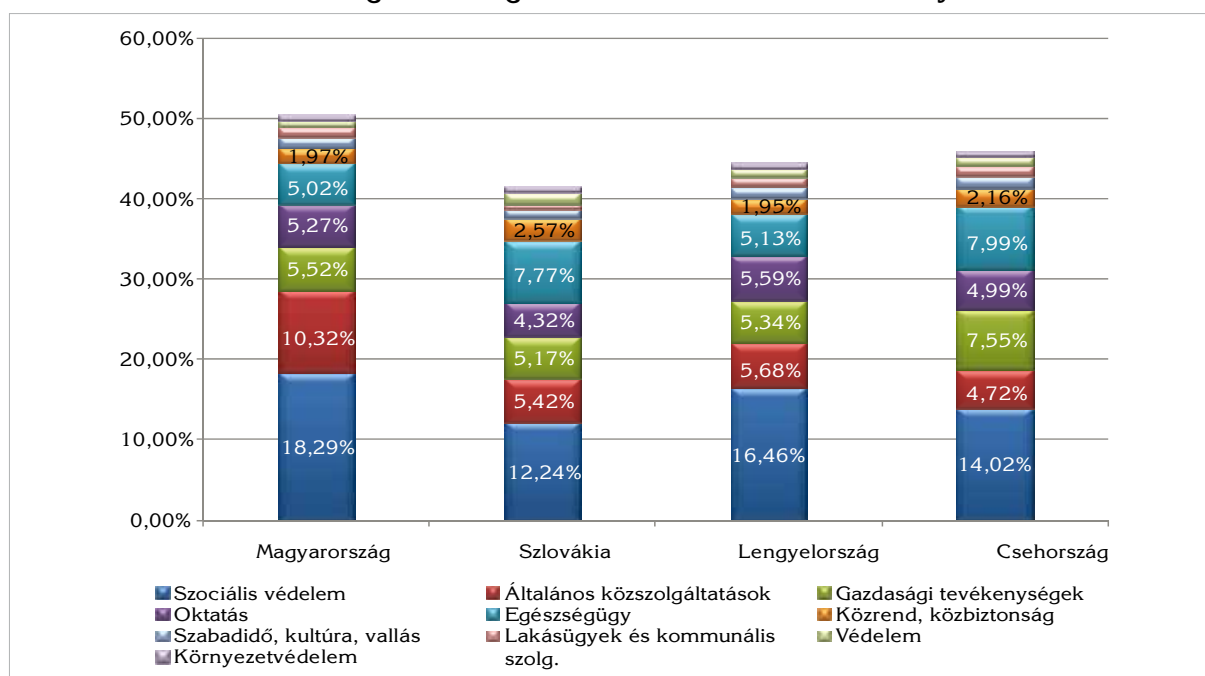
A magyar GDP-arányos adóbevételi arány a 2011. évi tervezet szerint mérséklődik az év végére (36,6%-ról 35,9%-re, de ez utóbbit emelni fogja a jövedéki adók emelése), a bevételek GDP-arányos növekedése a magánpénztári vagyon átadásának köszönhető. A legfőbb adóbevételi forrás a tb-járulék (a GDP csaknem 11,5%-a), ezt követi az áfa (9%) és az szja, ami jelentősen (1,5 százalékponttal) mérséklődött 2010 óta. A trend a teljes adóterhelés mérséklődése, 2012-ben tovább folytatódik az szja-reform, a fogyasztási típusú adók pedig emelkednek. Magyarországon a tőkére, vagyonra kivetett adó továbbra is alacsony nemzetközi viszonylatban.

Költségvetési hiány a V4 országokban
2001-2011Költségvetési hiány az EU-ban és Mo.-on
2001-2011

Forrás: Eurostat

A költségvetés egyenlegét tekintve hazánk áll a legjobban mind a visegrádi országok, mind az EU átlagához képest az elmúlt 2 évet tekintve. A visegrádi országok esetén utoljára erre 2001-ben volt példa. Az adatokból látszik, hogy hazánkban a hiánypálya szigorú, az maradt 2011-ben és várhatóan 2012-ben is. Funkciók szerinti felosztásban Magyarország – fejlettségéhez mérten – általános közszolgáltatásokra és szociális védelemre az átlagosnál többet, egészségügyre viszont kevesebbet fordított, míg az oktatási kiadások és a gazdasági feladatok kiadásai is nagyjából átlagosnak voltak tekinthetők. A kormány intézkedéseinek következtében az általános közszolgáltatások kiadásai és szociális védelmi kiadások 2011-ben és a következő években jelentősen csökkennek.

Állami kiadások a visegrádi országokban funkciók szerint GDP arányosan 2009-ben

Forrás: OECD

3. NEMZETKÖZI MAKROGAZDASÁGI KÖRNYEZET

2011 első felében a világgazdasági konjunktúra lassulásnak indult. A Nemzetközi Valutaalap 2011. szeptemberi világgazdasági kitekintése szerint 2011-ben a globális növekedés üteme az előző évi 5,1 százaléknál kisebb mértékű, 4 százalékos lesz, s javulásra 2012-ben sem lát esélyt a szervezet. Hasonló képet mutatnak a jórészt fejlett országokat tömörítő szervezet, az OECD adatai is: a tagországok egészére számított bruttó hazai termék növekedése ez esetben éves viszonylatban az első negyedévi 2,4 százalék után a második negyedévben 1,7 százalékra mérséklődött. Az egyes régiókat a globális gazdasági környezet romlása eltérő

mértékben érintette az első félév során. Az USA bruttó hazai terméke a 2010 első félévében elért 2,7 százalékos éves növekedést követően 2011 első hat hónapjában csupán 1,9 százalékkal lett nagyobb az egy évvel korábbinál, míg a legfrissebb előzetes adatok szerint negyedéves alapon, évesítve, 2 százalékkal volt magasabb a GDP 2011 harmadik negyedévében. Kína a romló körülmények ellenére is 9,6 százalékos bővülést ért el, viszont Japán GDP-je – elsősorban az elszenvedett katasztrófák miatt – 0,9 százalékkal csökkent, azonban 2011 harmadik negyedévében 1,5 százalékkal emelkedett az előző negyedévhez képest.

Az IMF 2011. szeptemberi World Economic Outlook című elemzése alapján az EU27 gazdasági teljesítménye az első félév során 2 százalékkal javult, míg az uniós növekedés motorjának számító Németországa 3,7 százalékkal emelkedett. Európa gazdasági térképe ugyanakkor jelenleg nem mutat egységes képet. Míg az eurózóna növekedését a magas eladósodottság mellett a potenciális kibocsátás csökkenése és a fokozódó tőkepiaci bizonytalanság veszélyezteti, addig a kelet-közép-európai országok magasabb növekedési ütemet felmutatva lábalnak ki az elmúlt évek visszaeséséből. Az eurózóna tagországainak gazdasági bővülése az első negyedévi adatokhoz képest jelentősen lelassult a második negyedévre, ami elsősorban a magas nyersanyagárak rendelkezésre álló jövedelmekre gyakorolt hatásának, a fiskális megszorításoknak, illetve a válság miatt lecsökkent fogyasztói és üzleti bizalomnak volt köszönhető. A reál GDP növekedési üteme az eurózónában a 2011 első félévére jellemző évesített 2 százalékról várhatóan 0,25 százalékra esik vissza a második félévben, míg 2012 egészére 1,1 százalékos bővüléssel számol az IMF. A kelet-közép-európai régióban 2011-re 4,25 százalékos növekedés várható, ami 2012-ben 2,75 százalékra fog lassulni a belső és külső kereslet mérséklődése miatt. Az infláció az euróövezetben a 2011. évi 2,5 százalékos értékről várhatóan 1,5 százalékra csökken 2012-re, míg az előrejelzés a kelet-közép-európai országokra 2011-re 5,25 százalékos, 2012-re pedig 4,5 százalékos fogyasztói árszínvonal emelkedést vetít előre.

A visegrádi országok helyzete

Az elmúlt néhány hónapban a globális gazdasági lassulás jelei, illetve az európai és amerikai adósságproblémák a kockázatkerülés újabb térnyerését okozták. Ennek egyik bizonyítéka, hogy a visegrádi országok devizája gyengült a gyengélkedő euróval szemben is. 2011 augusztusától kezdve jelentős, 5–10%-os gyengülést mutattak a régiós devizák az euró árfolyamához viszonyítva.

A negatív befektetői hangulat miatt az országhoz tartozó felárak (CDS) jelentősen emelkedtek a visegrádi országokban, augusztus eleje óta 20–40%-kal nőttek Csehország

szágban és Lengyelországban. A december 19-i állapot szerint a magyar CDS 576, a lengyel 281, a cseh 173 bázispont. A pénzügyi piacok tehát a növekedési aggodalmak, illetve a nagymértékű adósságok miatt reálgazdasági visszaesést áraztak be.

Reálgazdasági folyamatok

A GDP növekedését tekintve elmondható, hogy Magyarország a leglassabban növekvő ország a V4-ek viszonylatában (2011 II. negyedéves adatokkal bezárólag), ugyanakkor 2010 III. és IV. negyedévében közel olyan jól teljesítettünk, mint Csehország és a 2011 III. negyedéves adat szerint ismét Csehország növekedési ütemét produkáltuk. A leginkább válságálló ország Lengyelország volt, köszönhetően viszonylag nagy belpiacának és relatíve alacsony nyitottságának, így jelentős növekedést tudott felmutatni (4% körül).

A GDP felhasználási oldalán látszik, hogy a háztartások fogyasztása tekintetében Lengyelország után hazánk áll a legjobban a második negyedéves adatok szerint (3,6% illetve 0,5%), azonban a harmadik negyedévben Magyarország esetén 0,2 százalékkal csökkent, míg Lengyelországban 3,1 százalékkal emelkedett a vizsgált mutató. A kormányzati fogyasztás vonatkozásában a harmadik negyedévben Lengyelország esetén 1%-os csökkenést, hazánkban pedig 0,2 százalékos csökkenést mutatnak a statisztikák. A régióban viszont kiugróan alacsony a beruházási aktivitásunk: míg a V3-ak átlagában 4%-ot tesz ki az éves növekedési ütem, Lengyelországban és Szlovákiában ez a növekedés egyik motorja, addig hazánk e tekintetben visszaesést produkál. A külkereskedelem tekintetében Szlovákia jól teljesít, mivel az export növekedési üteme jóval meghaladja az importét, de Magyarország is rekord összegű szufficitet halmozott fel e területen. A GDP termelési oldalán a V4-ek esetében az ipar volt a gazdaság húzóereje, főként Magyarország és Csehország esetében. A feldolgozóipar szinte mindenhol jól teljesített, az éves átlagos növekedés 6 és 10% között volt a vizsgált országokban. Az építőipar tekintetében Lengyelország nagyon jól teljesített 2011 második negyedévében (éves alapon), gyakorlatilag a lengyel gazdaság egyik motorja ez a szektor volt, a többi országban jellemzően gyenge teljesítmény mutatkozott. A kiskereskedelemben Lengyelország mutat viszonylag magas, stabil növekedést, nagy belső piaca és alacsony külföldi kitétsége miatt, a magyar, a szlovák és a cseh adatok az év előrehaladtával egyre kedvezőtlenebb képet mutatnak.

A foglalkoztatás és munkanélküliség területén is egyértelműen Csehország áll legjobban (ahogy gazdasági fejlettségben és megtermelt hozzáadott értékben is). A szlovák munkanélküliség továbbra is 13% felett van, a magyar 10–11% között, a lengyel 9–10% között, míg a cseh 6–7% között.

A GDP-arányos államadósság ráta egyértelműen Magyarországon a legmagasabb, de a kormány legfőbb célja ennek gyors ütemű mérséklése, ami el is kezdődött 2011-ben. A cseh és szlovák ráta 40% körül van, a lengyel már meghaladja az 55%-os alkotmányos korlátot, ami elvileg azt jelenti, hogy olyan költségvetést kell elfogadni Lengyelországban, hogy a következő évre ne emelkedjen tovább a ráta. A deficit kérdésében hazánk tavaly jól teljesített, a régióban nagyságrendileg csak a cseh hiány volt hasonló, a lengyelek és a szlovákok a válság miatt kismértékben lazábbra engedték a fiskális politikát.

II. FŐBB REFORMLÉPÉSEK

1. Az ALKOTMÁNY

Az új, 2012. január 1-től hatályos Alaptörvény nemcsak a politikai berendezkedésre, a társadalom alrendszerére, vagy az emberi jogokra fogalmaz meg általános érvényű iránymutatásokat, hanem az ország gazdasági igazgatásának elvi alapjait is lefekteti. Az alkotmányos irányelvek a jövőbeni célok elérésénél az elmúlt évtizedek hibás kormányzati döntéseinek tapasztalataiból és a társadalmi szükségletekből indultak ki.

Az elmúlt időszakban a magyar gazdaság fenntarthatatlan pályára állt, súlyosan eladósodott, a közügyek átláthatatlanná váltak, és nem áll rendelkezésre az egészségesen működő gazdaság intézményi háttere.

Az Alaptörvény célja, hogy olyan értékeket fogalmazzon meg, amelyek a gazdaság fenntartható és hosszú távú fejlődését biztosítják, megteremtve a társadalmi szolidaritás és jólét feltételeit.

Problémák a rendszerváltozás után 20 évvel

Magyarország erőforrásai és tartalékai a rendszerváltozás után 20 évvel teljesen kimerültek, Hiányoztak az ország eladásításának a törvényi akadályai és szankciói, a gazdaság növekedése pedig gátakba ütközött. Nem voltak adottak a munka és a tisztességes gazdasági verseny feltételei. Miközben a társadalmat atomizálódás jellemzi, emellett súlyos demográfiai problémák is sorra jelentkeznek. A szociális háló, amely a munka világából kiesetteket, időseket, betegeket és a családok helyzetét hivatott kezelni, nem megfelelően működött, az ehhez szükséges törvényi keretek hiányoztak.

Célok

Az új Alaptörvény célja, hogy kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható központi költségvetés feltételeit teremtsen meg, amely megalapozza a – rendszerváltozás idején is szem előtt tartott – célokat és irányelveket, a gazdasági versenyt, az értékteremtő munkát, a vállalkozás szabadságát. Az állam törekszik arra, hogy kiszűrje és megelőzze a társadalmi és gazdasági jólétet fenyegető tényezőket, biztosítja a családok, az egészség, a természeti környezet, a kulturális örökség védelmét, valamint támogatja a magyarság gazdasági és társadalmi együttműködését, ezzel is hozzájárulva a nemzeti egység megteremtéséhez.

Konkrét intézkedések/tervek

A fenntartható gazdasági növekedés feltételei csak olyan körülmények között valósulhatnak meg, ahol minden gazdasági szereplő ki tudja bontakoztatni a képességeit, és a másokat megillető szabadságjogok ellen nem vét. Éppen ezért az új törvényben meghatározott legfontosabb elv a tisztességes versenyen alapuló gazdasági környezet megteremtése, az erőfölénnyel való visszaéléssel szembeni fellépés, és egyben a fogyasztók jogainak védelme.

Az állam másik gazdasági alapvetéseként az alkotmány a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetés, illetve az államadósság csökkenő pályára állítását fogalmazza meg, amelyet a bruttó hazai össztermék 50 százalékáig kíván mérsékelni.

A fenti alapelvek mellett a törvény hangsúlyozza a kormánynak, az önkormányzatoknak, és egyéb állami intézményeknek a központi szerepét – beleértve a kulturális értékek védelmében, valamint a természeti erőforrások (a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség) fenntartásában. Ugyanakkor külön kitér a törvény a kifizetések (támogatások és közbeszerzési szerződések) átlátható és hatékony felhasználására is.

Az állam a hatékony működésével olyan háttérrel nyújt a társadalom számára, ahol a gazdaság az értékteremtő munkán és a vállalkozás szabadságán alapulhasson, továbbá adottak a feltételek a munkavállalók és a munkaadók együttműködéséhez, valamint az állam polgárainak hatékony szociális biztonságot képes nyújtani.

Az Alaptörvény a hosszú távú fejlődés fenntartása érdekében támogatja a gyermekvállalást és a családok védelmét (például segíti a fiatalok munkába állását, a nők és a szülők munkahelyi védelmét), előmozdítja a határain kívül élő magyarok összefogását egymással és Magyarországgal, és az ehhez szükséges feltételek biztosítására törekszik.

2. A SZÉLL KÁLMÁN TERV

Háttér

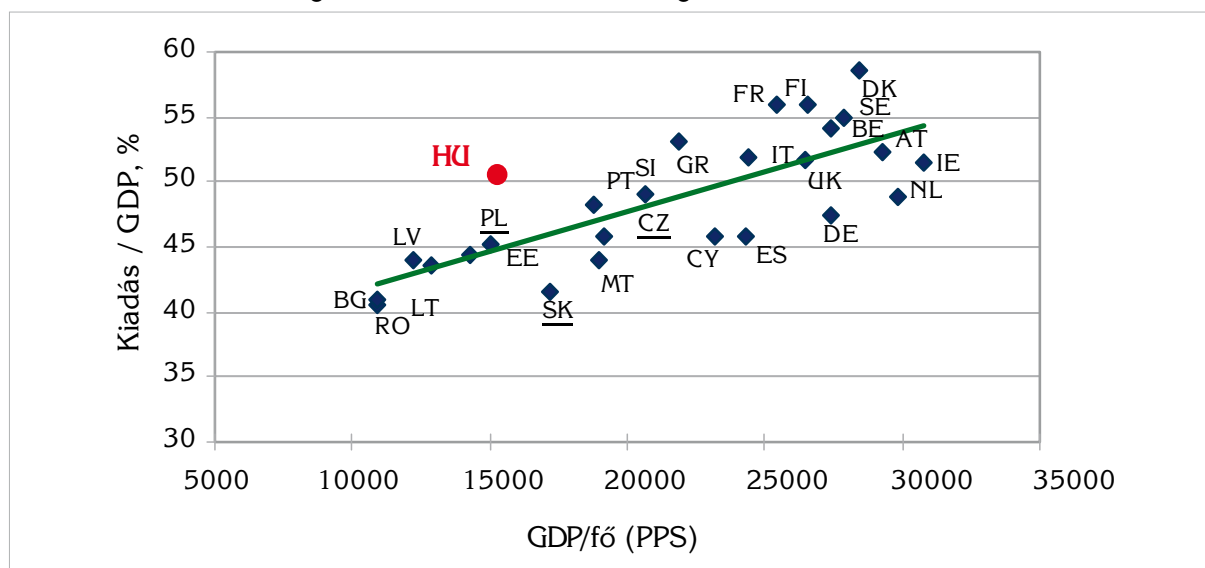
2002-ben a bruttó hazai termékünk 4,5 százalékkal bővült, ami lehetővé tette, hogy 3,3 százalékponttal közeledjünk az EU átlagához. Ez az előnyünk azonban az elhibázott gazdaságpolitikai lépések következtében folyamatosan apadni kezdett, míg végül 2007 végére odáig jutottunk, hogy a gazdasági növekedésünk megállt, és hazánk újra távolodni kezdett az EU teljesítményétől. 2009-ben már 6,8 százalékos GDP-visszaesés jellemezte hazánkat, miközben a környező országok jóval kisebb növekedési áldozatokkal tudták átvészelni a világgazdasági dekonjunktúrát.

A 2002-ben még fenntartható költségvetési pozíciónk is megsínylette a több éves zuhanást: a 2002 végén még 55,6 százalékos GDP- arányos államadósságunk 2010 végére 80,2 százalékra duzzadt, és külső segítségre szorult hazánk a válság első hullámában. A magas államadósság miatt a pénzügyi piacok Magyarországot kockázatosnak ítélték meg, ezért a befektetők csak magasabb kamatszint mellett finanszírozzák újra az adósságot. A magyarországi kamatkiadások nagysága évi 1050–1100 milliárd forint között mozog, amely kiadás GDP-arányosan számolva 1,5–2 százalékponttal magasabb az EU 27 átlagához képest. Nemcsak a makrogazdasági számokban, de a gazdaság szerkezetében is tetten érhető volt a komoly egyensúlytalanság, az újraelosztás magas aránya.

Emellett az alábbi tényezők is a kedvezőtlen gazdasági struktúrára hívták fel a figyelmet:

- ☞ a magas adókulcsok ellenére az adóbeszedés hatékonysága alacsony volt;
- ☞ a munka nem megfelelő pénzügyi ösztönzése miatt a szociális- és munkaügyi segélyek aránya európai viszonylatban is magasnak számított;
- ☞ a folyamatosan magas államháztartási hiány újratermelődése, és az ebből adódó magas kamatteher növelte az államadósságot;
- ☞ a növekvő mértékű eladósodottságból nem produktív kiadásokat finanszíroztak;
- ☞ a rossz és változatlan gazdasági szerkezet nemcsak a nominális adósság növekedését gyorsította, hanem a gazdaság potenciális növekedését is visszafogta;
- ☞ a bevételi oldalon a korábbi kiemelkedően magas, a GDP 40%-ának megfelelő adóterhelés súlyos versenyképességi hátrányt jelentett;
- ☞ a magyar újraelosztási ráta 2008-ig jelentősen, egyes években több mint 10 százalékponttal meghaladta a hasonló fejlettségű tagországokra jellemző átlagos mértéket, sőt még a gazdaságilag fejlettebb régi tagállamok (EU 15) átlagánál is magasabb volt néhány százalékponttal.

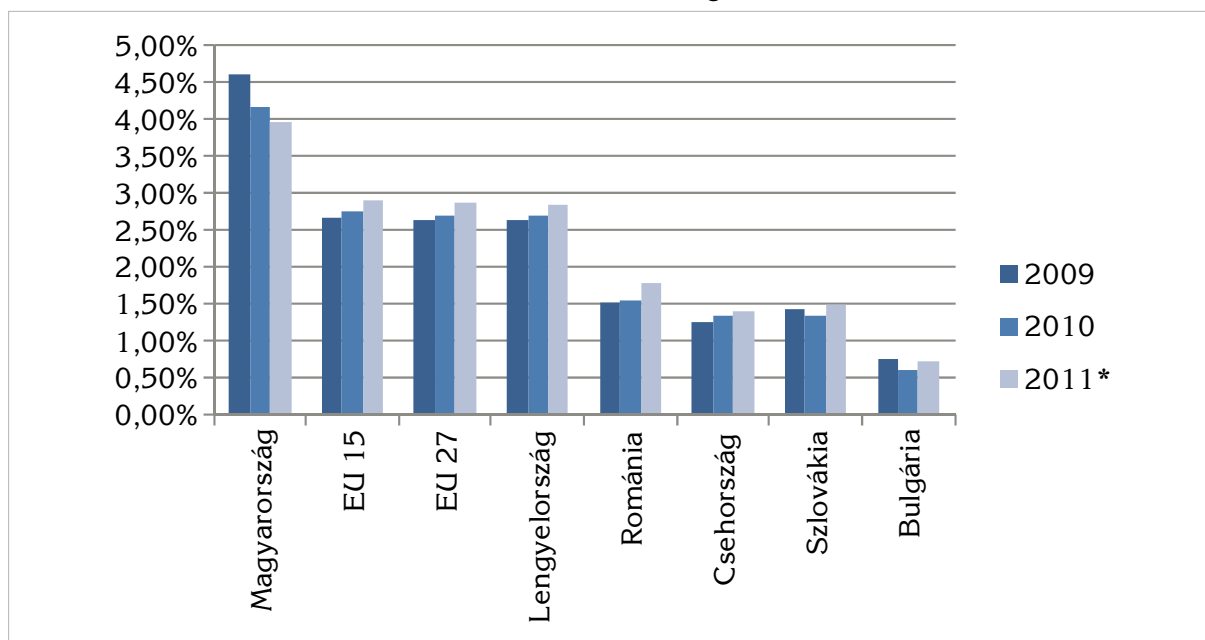
Újraelosztási ráta és az 1 főre jutó GDP 2009-ben

Forrás: Eurostat

A magyar gazdaság – állam és magánszektor egyaránt – nagymértékű eladósodottsága egyrészt hatalmas kamatfizetési terhet ró a gazdaságra, másrészt – főleg az adósság magas devizaaránya miatt – igen sebezhetővé tette az országot.

Kamatkiadások az EU-ban, illetve régióinkban 2009–2011

Forrás: Európai Bizottság

Amellett, hogy államadósságunk a versenytárs államokhoz hasonlítva a legmagasabbak közé tartozik, a teljes – a háztartásokat és a vállalatokat is figyelembe vevő – külső adósság szintje szintén kimagasló Magyarországon. Ebben szerepe van az utóbbi szűk évtizedben felfutó deviza alapú hitelezésnek.

A magyar versenyképességet elemezve összegzésképpen elmondható, hogy az adórendszer és a közigazgatás okozza a legtöbb hátrányt a versenyképességben, és ugyan az ország néhány innovációval és kutatás-fejlesztéssel kapcsolatos mutató esetében jól teljesít, ezekre a területekre is a gazdaság többi részétől való elszigeteltség és az eredmények alacsony hasznosulása jellemző.

A Széll Kálmán Terv intézkedései, hatása – 80% feletti teljesülés 2012-ben

A fent ismertetett problémákat felismerve a kormány 2011 márciusában bejelentette a Széll Kálmán Tervet, amellyel biztosítja, hogy a hiány és az államadósság fenntartható és csökkenő pályát kövessen, továbbá a terv kifejtette a közszolgáltatások alrendszereinek olcsóbbá és hatékonyabbá tételének lépéseit. A program célja, hogy átfogó, strukturális reformok révén középtávon konszolidálja a magyar államháztartást, erősítse a gazdasági növekedést, segítse elő a foglalkoztatás bővülését és emelje a magyar gazdaság versenyképességét. A kormány az államháztartási hiányt 2012-ben 3% alá, 2013-ban 2,2 %-ra és 2014-ben 1,9 %-ra csökkenti.

A Széll Kálmán Terv bejelentése után a hazai állampapírpiacon a kereslet látványosan megélénkölt. A devizaforrás igény fedezésére addig soha nem látott mértékű dollár kötvénykibocsátásokra került sor, amelyekre rendre az indikatív hozamszintek alatt nyílt lehetőség a nagy érdeklődés következtében (több mint háromszoros túljegyzésnek köszönhetően a kötvényeket az eredeti árindikációnál szűkebben sikerült árazni). A tranzakció Magyarország eddigi legnagyobb nemzetközi kötvénykibocsátása volt. A sikernek köszönhetően addicionális kibocsátás is történt (500 millió USD értékben), amely során ötszörös túljegyzés volt tapasztalható. A piaci bizalom erősödése a forint árfolyamában, a CDS felárban és a kötvény hozamokban is tükröződött, a piac beárazta a kormány strukturális reformok iránti elköteleződését. A bejelentés után befektetői találkozósorozatot tartottak fontos pénzügyi központokban, köztük Frankfurtban, Münchenben, Londonban, San Franciscóban, Los Angelesben, New Yorkban és Bostonban. A befektetők első reakciói pozitívak voltak: kedvezően nyilatkoztak arról, hogy a program strukturális módon – alapvetően a kiadási oldalon tett intézkedésekkel – javítja a költségvetés egyenlegét, és kedvező középtávú hatással lehet a foglalkoztatásra és a gazdasági növekedésre is. Ezek mellett megfigyelhető volt az a tendencia, hogy a külföldiek magyar állampapír állománya is elmozdult lokális minimumáról, és a Széll Kálmán Terv bejelentésével meredeken emelkedni kezdett: 5–6 hónap alatt 1000 milliárd forinttal nőtt az állomány, amely csaknem 35–40%-os emelkedést jelentett.

A Széll Kálmán Terv 7 területen tűzött ki radikális változtatásokat, átalakításokat. Ma már látható, hogy a márciusban tervezett megtakarítás 83%-a beépült a 2012. évi költségvetésbe.

A beavatkozási területek kihívásaira a Széll Kálmán Terv a következő válaszokat adja.

Foglalkoztatás és munkaerőpiac

Kiinduló állapot

Magyarországon ma nemzetközi összehasonlításban a munkaképes korú lakosság arányában kevesen dolgoznak. Az államnak hitelt kell felvennie ahhoz, hogy a hiányzó munkahelyek által kieső adóbevételeket és a munkanélküli segélyeket finanszírozza. A rokkantak aránya Magyarországon kétszerese a régió más hasonló országaival összehasonlítva, amit semmiféle tényleges, valóságosan meglévő körülmény nem indokol. A munkaképes korú népességén belül kiemelkedően magas a rokkantsági ellátásban részesülők aránya: hazánkban ez az arány néhány éve elérte a 12%-ot, míg Szlovákiában csak 6,3%, az OECD átlag pedig ennél is kevesebb, 5,8%. Az alacsony iskolai végzettségűek aktivitásban megfigyelhető jelentős lemaradása mind a négy visegrádi ország esetében komoly problémát jelent. Ugyanígy közös jelenség a fiatalok alacsonyabb aktivitása. Az 55 év felettiek hozzájárulása a teljes lemaradáshoz Magyarország mellett Lengyelországban is kiemelkedő mértékű.

Eddig megtett és tervezett lépések:

- ☞ az álláskeresői járadék feltételrendszere szigorodott, összegének felső határa a minimálbér 120%-áról a minimálbérnek megfelelő összegre csökkent, maximális folyósítási ideje a korábbi 270 napról 90 napra módosult;
- ☞ az aktív munkaerő-piaci eszközök és a szakképzési intézkedések forrásoldala uniós forrásokkal bővíthet;
- ☞ 2011. május 1-jétől a táppénz maximuma a minimálbér négyszereséről a minimálbér kétszeresére csökkent, az ún. passzív táppénz lehetősége 2011. július 1-jétől megszűnt;
- ☞ maximálva lett az egy család által igénybe vehető szociális segélyek, illetve foglalkoztatást helyettesítő támogatás együttes összege;
- ☞ 10 milliárd forint megtakarítást ér el a költségvetés az egyes, helyi hatáskörben megállapított önkormányzati segélyekhez való központi költségvetési hozzájárulás csökkentésével;
- ☞ a közfoglalkoztatásra szánt források 2011-hez képest megduplázódnak, a közfoglalkoztatás bérszintje a minimálbér alatt van. Azok az aktív

korú, munkaképes személyek, akik még a közfoglalkoztatásban sem jutnak munkalehetőséghez, a korábbi bérpótló juttatás helyett foglalkoztatást helyettesítő támogatást kapnak.;

☞ a családtámogatások nominális rögzítésre kerülnek.

Nyugdíjrendszer

Kiinduló állapot

A kormányváltáskor a magyar nyugdíjassza nem volt egyensúlyban, a hiányt az állam kötvénykibocsátással finanszírozta, tovább növelve ezzel az államháztartás hiányát. A demográfiai folyamatok miatt az időskori eltartottsági ráta további növekedése várható, emiatt a kormányzat lépéseket tett, és továbbiakat fog tenni a nyugdíjrendszer fenntarthatósága érdekében.

Eddig megtett és tervezett lépések

- ☞ a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló törvényjavaslatot az Országgyűlés elfogadta és a 2011. évi CLXVII. törvény kihirdetésre került. A korhatár előtti öregségi nyugdíjak korhatár előtti ellátássá, a fegyveres testületek tagjai esetében szolgálati járandósággá alakulnak. A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetésével 2012-től új jogosultság nem szerezhető. A korkedvezményes jogszerzés 2012. december 31-ig változatlan, a szerzett jogok később is érvényesíthetők. Az országgyűlési képviselők korhatár előtti ellátása és a fegyveres testületek tagjainak szolgálati járandósága a személyi jövedelemadó mértékével azonos mértékben csökken;
- ☞ a rokkantsági ellátások felülvizsgálata kapcsán a költségvetés óvatos feltételezéssel él: az elérhető megtakarítás több évre elosztva valósulhat meg, 2012-ben annak mintegy 30%-ára lehet biztonságosan számítani.

Közösségi közlekedés

Kiinduló állapot

Magyarország jelentős gazdasági előnyt élvez azáltal, hogy európai viszonylatban sűrű közlekedési hálózattal rendelkezik. Jelenleg számos gazdasági társaságba aprózódik szét a közösségi közlekedés ellátása: MÁV, Volán, BKV. A MÁV 2000 és 2010 között évi 183 milliárd forint költségvetési forrást kapott. A cél egy olyan finanszírozási konstrukció, amely hosszú távon a költségvetési támogatások ésszerű felhasználásával a közlekedési társaságok színvonalas és hatékony működését szolgálja.

Eddig megtett és tervezett lépések:

- ☞ Az utazási kedvezmények (fogyasztói árkiegészítési tételek) csökkentése révén 16 milliárd forint, a működési hatékonyság növelése, a működési hatékonyság növelése, a menetrendek összehangolása következtében 10 milliárd forint megtakarítás várható..

Felsőoktatás**Kiinduló állapot**

A magyar képzési rendszer távol esik a gazdaság és a munkaerőpiac tényleges igényeitől. Jelentős közpénzáldozattal olyan oktatási rendszert tartunk fenn, amely nem szolgálja a gazdaság érdekeit, nem járul hozzá az értékteremtéshez, így összességében az államadósság növekedését eredményezheti. A normatív finanszírozás eredményeképpen a felsőoktatási intézmények elsősorban a hallgatói létszám magasán tartásában, növelésében váltak érdekeltté, ami maga után vonta indokolatlan szakok elindítását is. Hazánkban a felsőfokú képzésben részt vevők mindössze 5,1 százaléka tanul reál-szakokon, míg az Európai Unióban ez a szám több mint kétszeres, átlagosan mintegy 12 százalék.

Eddig megtett és tervezett lépések

- ☞ A felsőoktatási törvény a felsőoktatási struktúra és finanszírozás átszervezését irányozza elő. A költségvetés azzal számol, hogy az új szabályozás biztosítani fogja a Széll Kálmán Tervben tervezett megtakarítást (12 milliárd forint).

Egészségügy**Kiinduló állapot**

Az egészségügyi kiadásokra európai összehasonlításban (EU 27: a GDP 6,9%-a) Magyarország átlag alatt (GDP 4,9 %-a) költ, de ezen belül – rendszerszinten – viszonylag magas a gyógyszerkiadás aránya (EU 27: 1,1%, Magyarország: 1,4%) A magyar egészségügyi rendszer központi teljesítményproblémája az erőforrás-allokáció, és az ezzel összefüggő jövedelemelosztás torzulásaiból eredő hatékonysági deficit.

Eddig megtett és tervezett lépések

- ☞ A biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. XCVIII. törvény 2011. júliusi módosítása, valamint az intézkedéseket megalapozó rendeletek már hatályos, illetve 2012. január 1-jén életbe lépő módosításai biztosítani fogják, hogy a gyógyszerkasszájánál tervezett megtakarítás elérhető legyen. A gyógyszer-támogatásra fordított kiadások több mint 25%-kal csökkenhetnek 2011-hez képest.

Állami és önkormányzati finanszírozás

Kiinduló állapot

Egy ország adórendszerének növekedés szempontú megítélésakor elsődleges szerepet kap, hogy a közterhek a GDP mekkora hányadát vonják el az állami költségvetés számára.

Az önkormányzati rendszer ugyanakkor nemcsak közszolgáltatásaival és fogyasztásával vesz részt a magyar gazdaság vérkeringésében, hanem az utóbbi években egyre inkább adósként is, hiszen az önkormányzatok teljes adósságállománya 2006 és 2009 között összességében több mint kétszeresére, 2009-re a GDP 3,9%-ára növekedett. Európai összehasonlításban, az egy önkormányzatra átlagosan jutó lakosok száma alapján, a magyar önkormányzati rendszer a legkevésbé koncentrált rendszerek közé tartozik. Az önkormányzati rendszer a feladat- és forrásszerkezet közötti összhang hiánya, a krónikus forráshiány, a nagy területi egyenlőtlenségek és a hatékonysági deficit miatt súlyos problémákkal küzd.

Eddig megtett és tervezett lépések:

- ☞ a központi közigazgatás racionalizálása keretében több mint 7000 fős létszámcsökkentésre kerül sor. Ezáltal 29 milliárd forint megtakarítás érhető el, ami mintegy két- és félszerese az eredetileg tervezettnek;
- ☞ A helyi önkormányzatok költségvetési támogatásának előirányzata a tervezett mértékű megtakarítást tartalmazza.

A Széll Kálmán Terv hatása a 2012. évi költségvetési törvényjavaslatban

	Milliárd forint	A GDP %-ában
Foglalkoztatás és munkaerőpiac	158	0,54
Nyugdíjrendszer	42	0,14
Közösségi közlekedés	26	0,09
Felsőoktatás	12	0,04
Egészségügy	83*	0,29
Állami és önkormányzati finanszírozás	44	0,15
Államadósság Csökkentő Alap	90	0,30
Összesen	455*	1,56

* A költségvetési törvényjavaslat benyújtása után elfogadott módosítás következtében a K+F ráfordítások után érvényesíthető engedmény mintegy 7 milliárd forinttal mérsékelheti a gyártói befizetésekből származó bevételt. Ennek következtében az egészségügy területén elérhető megtakarítás 76 milliárd forintra, az összes költségvetési hatás 448 milliárd forintra módosul.

Államadósság Csökkentő Alap

A „bankadó” mértéke a Széll Kálmán Tervnek megfelelően nem változik 2012-ben.

3. A PÉNZÜGYI EGYENSÚLY HELYREÁLLÍTÁSA

3.1 STABILITÁSI TÖRVÉNY

Az új Alaptörvény a sarkalatos törvények hatáskörébe rendeli az államadósság csökkentésének szabályozását, a közteherviselésre és a nyugdíjrendszerre, a Költségvetési Tanácsra, illetve az Államadósság Kezelő Központra vonatkozó főbb szabályokat. A magyar államadósság kiemelkedően magas szinten áll a régióban, a gazdaság növekedését és az ország versenyképességét több tényező gátolja. Ilyen az adórendszer bonyolultsága, a kiszámíthatatlanul változó jogszabályi környezet, és az adminisztráció által állított akadályok. A rendszerből hiányoznak az olyan fékek és ellensúlyok, amelyek elősegítik a külső, illetve belső tényezők esetleges veszélyeinek előrejelzését, és az azokra való felkészülést.

Az államadósságra vonatkozó korlátozásoknak és költségvetési szabályoknak olyan garanciális feltételrendszerét kell kialakítani, amelyek megakadályozzák az állam és az önkormányzatok további eladósodását, ezzel nagymértékben javítva a pénzügyi és makrogazdasági stabilitást. Az így kialakuló rendszer hiánypótló szerepet képes betölteni az eddigi gyakorlattal szemben, ezen túl olyan területek kapcsolódnak szorosan össze a törvény által, amelyek egymásra hatással vannak. A sarkalatos törvény által leírt adózás legfőbb elvei: a kiszámíthatóság, stabilitás, versenyképesség, semlegesség, egyszerűség, átláthatóság, tervezhetőség, megtérülés, időben csökkenő centralizáció.

Az Alaptörvény államadóssági korlátozásai és a költségvetés törvényi szintű szabályozása

A felelős költségvetési tervezés hitelessége erősítésre szorul. Az 50%-os államadósság cél kitűzése ennek egyik eleme. Kulcskérdés azonban, hogy milyen úton és milyen ütemben kívánja Magyarország leszorítani az államadósságot. A cél az, hogy ez a folyamat minél kevesebb áldozattal és minél magasabb gazdasági fejlődéssel társuljon. Ennek érdekében szükséges egy olyan szabályrendszer kialakítása, amely lefekteti mindazokat a költségvetési tervezési elveket, amelyek évről évre biztosítják az államadósság fokozatos és folyamatos csökkentését.

Az új stabilitási törvénynek biztosítania kell az anticiklikus költségvetési politika vitelét, a szabályrendszernek engednie kell az automatikus stabilizátorok működését. Ez azt jelenti, hogy magas gazdasági növekedés esetén, „jó időkben” nagyobb többletet kell termelnie, míg alacsonyabb növekedés esetén, „nehéz időkben” meg kell engednie a magasabb deficitet. A cél, hogy a pozitív és negatív költségvetési hatások kiegyenlítődjenek, tehát ne kerüljön sor tartós túlköltekezésre.

A szabályrendszernek egyszerűnek és pontosnak kell lennie, hogy alkalmazása során elkerülhetőek legyenek értelmezésbeli, számításbeli vagy mérésbeli bizonytalanságok.

A gazdasági szereplők számára egy kiszámítható, tervezhető, stabil gazdasági környezetet kell biztosítani.

A bruttó államadósság szintje nem növekedhet az infláció és bruttó hazai termék reál növekedési üteme felének a különbségét meghaladó ütemben. Ez biztosítja azt, hogy az adósság GDP-hez viszonyított aránya csökken, amennyiben nincs recesszió (azaz ha a reál GDP növekszik). A költségvetés elsődleges egyenlegének ezzel a céllal összhangban kell lenni, és semmiképpen sem lehet negatív. A kormány félévente vizsgálja, hogy az eltérés fennáll-e. Egy éves szinten vett gazdasági visszaesés esetén átmenetileg magasabb államadósságot is megenged, míg jó időkben szigorúbb feltételeket szab. Ez teremti meg a gazdaságpolitika számára a mozgásteret ahhoz, hogy megfelelő gazdaságösztönző intézkedésekkel egy visszaesést tompítani tudjon, míg kedvező növekedés esetén erőteljesebb adósságcsökkentést tesz lehetővé.

Az önkormányzatok eladósodottságát megakadályozó garanciális szabályozás

Több más, az államadósság kapcsán említett általános érvényű probléma mellett fontos szempont, hogy a maastrichti kritériumok teljesüljenek az államháztartási hiány tekintetében, amelybe az önkormányzati adósságszint is beletartozik. Eddig az állam nem tudott hatni az önkormányzati adósságállomány alakulására, ezért azt csökkenő pálya irányába szükséges terelni.

Az önkormányzati eladósodás szabályozása, és a kockázatok felmérése elengedhetetlen a pénzügyi és makrogazdasági stabilitás kialakításához.

A Magyarország pénzügyi stabilitásáról szóló törvény rögzíti az adósságot keletkeztető ügyletekből eredő fizetési kötelezettség éves mértékének a maximumát, az önkormányzat saját bevételeinek 50%-os mértékében. Az önkormányzatok működési célra kizárólag likvid hitelt vehetnek fel. Nem lesz szükség a kormány hozzájárulására az európai uniós támogatások megelőlegezésére szolgáló hitelek, a reorganizációs hitelek és a likvid hitelek felvétele esetén, illetve fejlesztési céllal meghatározott összeghatárig köthetnek adósságot keletkeztető ügyletet, ami az önkormányzatok mérete és jellege szerint differenciált. Az ügylet nem veszélyeztetheti a központi költségvetésre előirányzott adósság-cél elérését, az adósságot keletkeztető ügyletnek az önkormányzat számára törvényben meghatározott feladat ellátásához szükséges kapacitás létrehozását kell eredményeznie,

amelynek működési kiadásai folyamatosan biztosítottak kell hogy legyenek. A helyi önkormányzat az Európai Unió, vagy más nemzetközi szervezet felé vállalt kötelezettségből eredő beruházást kivéve nem indíthat új beruházást, amennyiben a fejlesztés kapcsán az éves adósságszolgálat eléri vagy meghaladja a törvényben meghatározott szintet.

Államadósság Kezelő Központ Zrt.

Az államadósság növekedésének korábban semmilyen intézményi, illetve törvényi korlátja nem létezett. Az új Alaptörvény és a hozzá kapcsolódó sarkalatos törvény erre is választ és garanciát nyújt.

Az állam ezen kívánalomnak eleget téve létrehozza és működteti az Államadósság Kezelő Központ Zrt.-t (ÁKK), amely folyamatosan kontrollt biztosít az állam, az önkormányzatok és más állami szervek pénzügyi műveletei felett. A szervezet zártkörűen működő részvénytársaság formájában tevékenykedik, és kizárólagos tulajdonosa az állam.

Az ÁKK részt vesz az államadósság számításában, elkészíti a központi költségvetés éves és középtávú finanszírozási tervét, kidolgozza az adósság finanszírozási stratégiáját (az állampapír-kibocsátásra, hitelfelvételre, és adósság-átvállalásra vonatkozóan). Elemzi az adósságszolgálat és az állampapírpiac folyamatait, ezzel is gondoskodik a központi költségvetés fizetőképességének fenntartásáról.

Az állam, az önkormányzatok és az állami szervek adósságának szabályozása érdekében az ÁKK véleményt formál az egyedi állami kezességvállalásról, valamint a hitelek és kibocsátott kötvények feltételeiről. Emellett a szervezet maga is segítséget nyújthat kölcsönfelvételével, értékpapírjának kibocsátásával kapcsolatos feladatok ellátásában is.

Az ÁKK a transzparencia és a hitelesség biztosítása érdekében tájékoztató funkciót is ellát, információt ad az államháztartás központi alrendszerének adósságállományáról, és az állampapírpiac folyamatairól.

Költségvetési Tanács

A Költségvetési Tanács működésére vonatkozó garanciális szabályozás a kormányzattól függetlenül működik. A Költségvetési Tanács fontos szerepet fog betölteni a hitelesség megteremtésében és a költségvetési fegyelem fenntartásában. Lényeges, hogy a kormányzatra korlátozó erővel bírjon, mivel így teremthető meg a fiskális politika hitelességének emelése.

Az Alaptörvényben foglaltakkal összhangban a tanácsnak a költségvetési törvényhez előzetes hozzájárulását kell adnia annak érdekében, hogy az államadós-

ság ne haladja meg a teljes hazai össztermék felét, illetve az 50%-os ráta eléréséig az éves költségvetési törvény az adósságráta csökkenését eredményezze. Ezen jogkörének az év közbeni módosító indítványokra is ki kell terjednie. A tanács további fontos feladata, hogy egyéb, a költségvetés és a közpénzek felhasználásával kapcsolatos kérdésekben is véleményt alkosson. Ennek célja, hogy az államháztartás minél szélesebb területeire legyen rálátása, ezáltal biztosítja a költségvetési célok teljesülését.

A közteherviselés szabályozása

Az ország adórendszerének átláthatósága, kiszámíthatósága és stabilitása tekintében is csorbákat szenvedett az elmúlt időszak során.

A közteherviselés és a nyugdíjrendszer alapvető szabályait a közös szükségletek kielégítéséhez való kiszámítható hozzájárulás, és az időskori létbiztonság érdekében sarkalatos törvény határozza meg.

A Sarkalatos Törvény az átláthatóság és stabilitás érdekében egységes és arányos adórendszert vezet be, mind a személyi jövedelemadó, mind pedig a társasági adó esetében.

Az adójogszabályok elfogadásával kapcsolatos különleges szabályok „időbeli korlátok” kerülnek bevezetésre. Az adónemek, díjak, fizetési kötelezettség körét bővítő intézkedések bevezetése vagy módosítása esetén a hatálybalépés előtt egy minimális időkorlátot vezet be, ezzel is biztosítva a kiszámíthatóság és stabilitás elvét. Másrészt meg kell őrizni a rendszer rugalmasságát is ahhoz, hogy a kormány az adórendszerben végrehajtott módosításokkal gyorsan tudjon reagálni meghatározott körülmények kialakulására. Így a törvény rendelkezik azokról a különleges helyzetekről, mint a recesszió, amikor el lehet térni a fenti időkorláttól. Az új adónemek bevezetése esetén a kormánynak meg kell határoznia, hogy mire fogja fordítani az új adónem bevezetéséből származó bevételeket.

Az állam az adórendszer szabályozásával a jövőbeli növekedést és prosperitást is meg kívánja alapozni, ezért különös figyelmet fordít a családok életkörülményeinek javítására, ezt segíti elő a családi adókedvezmény sarkalatos törvényben történő szabályozása.

A nyugdíjrendszer alapvető szabályai

A nyugdíjrendszer az időskori anyagi biztonság megteremtését hivatott szolgálni. Az ellátási jogosultság a járulékfizetésen alapul. A stabilitási törvény alapján az állami nyugdíjnak két típusa létezik: az öregségi és a hozzátartozói nyugellátás.

Ezzel a jogszabály kizárja, hogy olyanok is részesüljenek a Nyugdíjbiztosítási Alap kifizetéseiben, akik valamilyen más okból szorulnak rá állami segítségnyújtásra, az ő ellátásuk más formában történik ezentúl.

Az öregségi nyugdíj korhatára a részletszabályozásban kerül megfogalmazásra, a sarkalatos törvény azonban biztosítja, hogy a nők esetében eltérjenek a főszabálytól, ezzel is hozzájárulva a családok élethelyzetének javításához.

A törvény továbbá lehetővé teszi azt is, hogy az egyéni felelősségvállalás és az öngondoskodás is érvényre juthasson, ezért a tagok önkéntes részvételével kiegészítő nyugdíjintézmények működhetnek az országban.

3.2 A DEVIZAHITELEZÉS FELTÉTELEINEK VÁLTOZÁSA

A devizahitelezés feltételeinek szigorítása

A devizahitelezés felfutásából eredő problémák kezelése érdekében első lépésként 2010. július 1-jétől korlátozásra került a deviza alapú jelzáloghitelezés. A hitelképesség vizsgálatára vonatkozó szabályozás módosításával 2011 júliusától ismét lehetőség nyílt deviza alapú jelzáloghitel felvételére, de kizárólag abban az esetben, ha a hitelfelvevő természetes személy havi bruttó jövedelme meghaladja a mindenkor havi minimálbér tizenötszörösét, és a jövedelme abban a devizában keletkezik, amelyben a hitelt fel kívánja venni. Ez a szabályozás tehát csak olyan esetben teszi lehetővé devizahitel nyújtását, ha az, az adós szempontjából nem jár túlzott kockázatvállalással, védve ezzel mind a háztartások, mind a magyar pénzügyi rendszer stabilitását.

Átlátható árazás

Az Országgyűlés 2011. november 7-én elfogadta a hitelintézeti törvény (1996. évi CXII. törvény) módosítását, amely átláthatóbbá teszi a jelzáloghitelek árazását, és jelentős mértékben korlátozza a pénzügyi intézmények egyoldalú szerződésmódosításának lehetőségét. A szabályozás ezzel hozzájárulhat a kamatok mérséklődéséhez, illetve a hitelezők közötti verseny élénküléséhez. Az új szabály szerint 2012. január 1-jétől jelzáloghitelek nyújtásánál a pénzügyi intézménynek a kamatot vagy referencia-kamatlábhoz kell kötnie, vagy hosszabb időre (három, öt vagy tíz évre) rögzítenie kell. Kamaton kívül más, rendszeresen fizetendő kamat jellegű költséget a hitelező nem számíthat fel.

Referencia árazás esetén a felárat a pénzügyi intézmény csak a hitelkockázat változása esetén módosíthatja a jogszabályban meghatározott feltételek bekövetkezése esetén. Hosszú kamatperiódusra rögzített kamattal nyújtott kölcsönöknél az

ügyfél minden kamatperiódus végén jogosult a szerződés díjmentes felmondására, így az új kamat ismeretében költségmentesen előtörlesztheti a hitelét, és kiválthatja egy másik bank kedvezőbb kamatozású hitelével.

Az új rendelkezések a hatálybalépést követően kötött szerződésekre vonatkoznak, az átmeneti rendelkezés lehetőséget biztosít ugyanakkor a korábban kötött szerződések esetén is az átszerződésre. A korábban nyújtott 1 évnél hosszabb hátralévő futamidejű hitelek esetén – amennyiben nem felelnek meg az új árazási szabályoknak – az ügyfelek 2012. május 31-ig díjmentesen újraköthetik szerződésüket, vagy kiválthatják más hitelezőtől felvett új hitellel.

Pozitív adóslista bevezetése

Annak érdekében, hogy a korábbinál áttekinthetőbb árazású új hitelkonstrukciók esetében a bankok az eddigi gyakorlatnál hatékonyabban tudják érvényesíteni az adós személyében, körülményeiben rejlő egyéni, az átlagnál alacsonyabb kockázatokat, ezáltal azok az ügyfelek, akik megfelelő módon törlesztették korábbi kötelezettségeiket, a jövőben kedvezőbb feltételekkel juthassanak hitelhez, az Országgyűlés elfogadta a központi hitelinformációs rendszerről szóló 2011. évi CXXII. törvényt.

A pozitív adóslista bevezetésével a hitelnyilvántartó rendszer teljes körű képet biztosít a lakossági ügyfelek tekintetében is, ahogyan az a vállalkozások esetében már korábban is működött. A teljes listás rendszerben a hitelt kérelmező ügyfél minden érvényben lévő hitelszerződésével, valamint az azokhoz kapcsolódó negatív eseményekkel együtt szerepel. Az adatokból megállapíthatóvá válik, hogy az ügyfélnek milyen egyéb adósságszolgálati kötelezettségei vannak a kért hitel törlesztési időszakában, illetve értékelhető az ügyfél korábbi fizetési képessége és hajlandósága. A teljes lista kiküszöbölheti a csak negatív lista használatának egyoldalúságát: a negatív listán szereplő adósok egy része a róla a teljes listán megjelenő pozitív információk hatására ismét hitelezhetővé válik. Ugyanakkor a negatív listán nem szereplő, de az eladósodás veszélyével szembekerülő ügyfelek egy része kikerül a hitelezhető kategóriából, így lehetővé válik, hogy azon ügyfelek, akiket az újabb kötelezettség vállalása nagy biztonsággal fizetéseképtelenné tenne, ne kerüljön fenntarthatatlan anyagi helyzetbe.

A teljes körű hitelnyilvántartás – ezen belül a lakossági hitelnyilvántartás – létrehozásának, a hitelképesség megalapozottabb megítélésének, a túlzott mértékű hitelfelvétel miatt bekövetkező lakossági eladósodás csökkentésének, a pénzügyi biztonságosabb működésének, valamint a hitelezési kockázat csökkentésének elősegítése összességében a társadalom egészének gazdasági és pénzügyi stabilitását segíti elő.

4. AZ ÜZLETI KÖRNYEZET JAVÍTÁSA

4.1 ADÓREFORM

Az elmúlt évek hazai adórendszerét az átláthatóság, a kiszámíthatóság és a stabilitás hiánya jellemezte. Az ország adórendszerének működőképességét, hatékonyságát és hírnevét újra meg kellett teremteni, ahol szükséges, ki kellett alakítani. A gazdaság megfelelő működéséhez elengedhetetlen egy kiszámítható adórendszer és az időskori létbiztonság sarkalatos törvényben történő rögzítése. Indokolt meghatározni az adózás, a közteherviselés, és a nyugdíjrendszer legfőbb elveit és szabályait. Az adórendszer kialakítását a kiszámíthatóság, a stabilitás, a versenyképesség, a semlegesség, az egyszerűség, az átláthatóság, a tervezhetőség, a megtérülés, és az időben csökkenő centralizáció követelményeinek figyelembe vételével kell megteremteni.

A 2010 tavaszán hivatalba lépett új kormány programja olyan adórendszeri változásokat helyezett kilátásba, amelyek azt a lehető legegyszerűbbé teszik, mérséklék a munkavállalók és a vállalkozások adóterheit, mégpedig azzal a céllal, hogy ismét megérje munkahelyet teremteni és munkát vállalni. Az adórendszer átalakítása annak a gazdaságpolitikának az egyik fontos eszköze, amely Magyarországon egy évtizeden belül egymillió új, adózó munkahelyet kíván létrehozni.

A kormányváltást megelőzően Magyarország nemcsak az adóterhelés, de az állami szabályozásból fakadó terhek mértéke alapján sem volt versenyképes, még régiós összehasonlításban sem. Ezért a kormánypolitika egyik fontos célkitűzése, hogy Magyarország váljék a kelet-közép-európai régió egyik leginkább vállalkozásbarát országává, olyanná, ahol a vállalkozások működésének állami szabályozása egyszerű és kiszámítható. A kormányprogram ezért a betarthatatlanul bonyolult, és olykor önkényesen működtetett adórendszer egyszerűsítését hirdette meg, valamint a vállalkozások tevékenységét szabályozó előírások terheinek csökkentését. E cél megvalósítása érdekében a kormány törekszik az adók számának csökkentésére, az adóbevallások egyszerűsítésére, az egyszerűsített adózási módzatok körének szélesítésére, az adó- és statisztikai adminisztráció csökkentésére.

A kormányprogram részeként kiadott közös nyilatkozat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamarával fontos politika-alakítási eszköznek hirdette meg a vállalkozói szektorral való szakmai konzultációkat, azt, hogy „az adócsökkentésre, az adórendszer egyszerűsítésére (...) vonatkozó javaslatok, a magyar vállalkozások lehető legszélesebb körének tapasztalatain alapuljanak”.

A Vállalkozók és Munkáltatók Országos Szövetségével kötött megállapodás Magyarország gazdasági és társadalmi felemelkedéséért elnevezésű dokumentum

ugyancsak része a kormányprogramnak. E megállapodás első pontja versenyképes adókat helyez kilátásba, konkrétan „a vállalkozások adóterhelését négy év alatt, a lakosságét hat év alatt régiós versenytársaink átlaga alá kell csökkenteni”.

4.1.1 SZEMÉLYI JÖVEDELEMADÓ

A többkulcsos személyi jövedelemadózással kapcsolatos probléma, hogy visszafogja a magasabb adósávokba tartozó jövedelműek többletmunkára ösztönzőt, esetenként érdemes az szja-tömegét és átlagos rátáját csökkentő kifizetési technikákat keresni. Az egykulcsos személyi jövedelemadóztatási rendszert egyre több országban alkalmazzák a fentiek kiküszöbölése érdekében. Az egykulcsos rendszer mellett szól, hogy gazdasági értelemben méltányos, mert mindenki egyforma arányban fizet adót; egyszerű az adó kiszámítása, nem ösztönöz adóoptimalizálásra; nem fogja vissza a gazdasági teljesítményt. Előnye, hogy az adózási paraméterek megfelelő beállítása és az adórendszer egyéb elemeivel való összehangolása esetén csökkenti a magyarországi élők munka nemzetközi összehasonlításban magas adó- és járulékterhelését, ezáltal javítja a versenyképességet.

Csökkent az adó mértéke, egyszerűsödött kiszámításának módja

Az egykulcsos, 16 százalékos személyi jövedelemadó rendszer megteremtésének irányába a kormány fokozatos lépéseket tesz. A csökkentett adókulcs nemcsak az összevont adóalapba tartozó jövedelmekre, de minden egyéb (pl. kamat, osztalék, ingatlan értékesítése) jogcímen megszerzett jövedelemre is alkalmazandó.

A kormány az arányos, tisztán egykulcsos jövedelemadó rendszer megerősítésének érdekében újabb lépéseket hajt végre. 2012. január 1-jétől az adójóváírás megszüntetésével párhuzamosan két lépésben megszünteti az adóalap-kiegészítés intézményét is. Ezek a módosítások egy olyan személyi jövedelemadó rendszer megteremtését teszik lehetővé, amely nemcsak a hatékonyságot növeli, hanem a régóta vágyott átláthatóságot is javítja. Továbbá a személyi jövedelemadó elszámolásánál is bevezetésre került az ezer forintra történő kerekítés – csökkentve az adóbefizetésekkel, adóvisszatérítéssel kapcsolatos terheket.

A jövedelmekre rakódó terhek csökkentésével a marginális adókulcs jelentősen csökkent, a csökkenés a magasabb termelékenységű munkaerőnél volt a legszembetűnőbb. Első látásra a felső kulcs jelentős csökkentése csak a magasabb jövedelmű rétegeknek kedvezett volna, de végső soron minden jövedelmi réteg jól jár az egykulcsos adórendszer gazdaságélénkítő és jövedelmeket kifehérítő hatása révén. Az egykulcsos adó jótékonyan hat a gazdasági növekedésre a többletmunkára való ösztönzés, a belföldi tőkeakkumuláció elősegítése, és az igényes belföldi

fogyasztói réteg erősítése révén. Az egykulcsos rendszer bevezetésének további előnye a progresszív rendszerekkel szemben, hogy a progresszív adórendszerekről általában elmondható, hogy nagyon erős ösztönzést biztosítanak az adóelkerülésre. Ez általában a magas jövedelműek körében jellemző a jövedelem nem munkabéreként, és nem Magyarországon történő elszámolásával.

Családi adókedvezmények

A személyi jövedelemadót érintő jelentős módosítások a családi kedvezmények rendszerében is végbementek, amelyek 2011-től vehetők igénybe, jövedelemkorlát nélkül. Ez esetben a támogatás nem adó-visszatérítésként, hanem az adó-alapot csökkentő kedvezményként valósul meg. A jogszabály szerint egy vagy két gyermek esetén 62 500 forint, három vagy több gyermekesek esetében pedig 206 250 forint a kedvezmény nagysága minden eltartott gyermek után. A gyermeknevelés költségeinek nagyobb arányú társadalmi átvállalását célozta a bevezetett módosítás.

Az osztalék adózása

Az osztalék után fizetendő adó mértéke 16 százalék, és 14 százalékos egészségügyi hozzájárulási fizetési kötelezettség terheli. Az egykulcsos adórendszer irányába tett lépés a különféle forrásokból származó jövedelmek azonos terhelésére, a jövedelemfajták közti adóoptimalizálás elkerülésére irányul. 2012-től jelentősen egyszerűsödik az osztalékelőleg kifizetése: lehetőség nyílik a kifizetésre a 6 hónapnál nem régebbi éves beszámoló vagy közbenső mérleg alapján is, szemben a hatályos szabályokkal, amelyek minden kifizetéshez külön – auditált – közbenső mérleget követelnek meg.

Kifizetőt terhelő adó mellett adható juttatások, természetben adott jövedelem

Megváltozott 2011-től a nem pénzbeli kifizetések szabályozása, megszűnt a természetbeni juttatás elnevezésű kategória. A törvény három új kategóriát hozott létre: (a) kifizetőt terhelő adó mellett adható juttatások; (b) béren kívüli juttatások; és (c) a béren kívüli juttatások közé nem sorolt, nem-pénzbeli juttatások.

A vállalkozások számára könnyebbséget jelent, hogy a béren kívüli juttatások rendszerébe tartozó leggyakrabban igényelt elemek (étkezési utalványok, üdülési csekk, iskolakezdési támogatás) esetében is egységesedett a fizetendő közterhek mértéke. A változások szűkítették a kedvezményes adózási feltételekkel adható

juttatások körét és a mértékeket. E változtatás kiterjesztette a közteherviselést az adóterhelés egyenlőtlenségeinek csökkentésén keresztül, valamint javította a költségvetés bevételi oldalát is.

A béren kívüli juttatások rendszere 2012. január 1-jétől megváltozik. A kormány célja, hogy a kedvezményesen nyújtható béren kívüli juttatások jobban szolgálják a gazdaságfejlesztési célokat. Az eddigieknél sokkal nagyobb hangsúlyt kap a Széchenyi Pihenő Kártyán (SZÉP kártya) adható béren kívüli juttatás, amely korszerű, könnyen használható eszköz a szálláshely-, vendéglátás-, és szabadidős szolgáltatások igénybevételehez. Átalakul az étkezési utalványok formájában megvalósuló juttatásokra vonatkozó szabályozás. 2012-től ezt az utalványt Erzsébet utalvány néven a Nemzeti Üdülési Alapítvány bocsátja ki. A reprezentáció és az üzleti ajándék címen nyújtott juttatások kikerülnek a társasági adóalapból, és azok ismételten a személyi jövedelemadó hatálya alá helyeződnek.

Adónyilatkozat

A bevallási kötelezettség egyszerűsített módját (a „söralátét” méretű bevallást) magánszemélyek három esetben választhatják:

- (1) ha a magánszemély összes jövedelme egyetlen munkáltatótól származik, és a munkáltató év közben levonja az adóelőleget, továbbá a levont adóelőleg és a fizetendő adó különbözete összesen nem haladja meg az ezer forintot;
- (2) ha a magánszemély az adóévben kizárólag kifizető(k)től származó bevételt szerzett, amely kifizetésenként nem haladja meg a 100 000 Ft-ot;
- (3) azon magánszemély, aki a munkáltató(k)tól származó jövedelem mellett más kifizetőtől is szerzett kifizetésenként 100 000 Ft-ot meg nem haladó bevételt, feltéve, hogy az adóelőleg levonását a kifizető(k) pontosan teljesítették.

Az adónyilatkozat alkalmazásához további feltételeket is meghatároz az elfogadott szabályozás – például, ha a magánszemély költségelszámolást alkalmaz vagy az adójáról rendelkezni akar, akkor nem teljesítheti adónyilatkozattal az adóbevallási kötelezettségét.

Adómentes bevételek

2011. január 1-jétől adómentes bevétel például a nyugdíj, a felszolgálási díj, és a fogyasztótól közvetlenül kapott borraavaló, a környezeti katasztrófával (vészhelyzettel) összefüggésben a munkáltató által adott segély, támogatás. A fenti változtatások a realitásokhoz való közeledés jegyében, illetve méltányossági szempontból kerültek bevezetésre. A 2011. november 21-én elfogadott adócsomag a

végtörlesztéssel kapcsolatban egy új adómentes címről rendelkezik. Amennyiben a munkáltató végtörlesztés céljából vissza nem térítendő támogatást ad az alkalmazottnak, az ilyen címen nyújtott juttatás 7 millió 500 ezer forintig mentesül a személyi jövedelemadó, a szociális hozzájárulási adó-, és járulékfizetési kötelezettség alól, emellett a társasági adóban is elismert költségnek minősül.

4.1.2 A MUNKÁLTATÓK TERHEINEK ÁTALAKÍTÁSA

2012-től bevezetésre kerül a szociális hozzájárulási adó, amellyel párhuzamosan az egészségbiztosítási járulék, a munkaerő-piaci járulék, és a nyugdíjbiztosítási járulék megszűnik. A szociális hozzájárulási adóról szóló jogszabály alapján a kifizető, illetve saját maga után az egyéni vállalkozó és a mezőgazdasági őstermelő adót fizet, melynek mértéke az adó alapjának 27 százaléka. Ez az intézkedés a szolidaritási elvet erősíti, és egyértelművé teszi azt, hogy a munkáltatói befizetés nem keletkeztet a munkavállalónál társadalombiztosítási ellátásra való jogosultságot (a nyugdíj-várományokat, az egészségügyi ellátásra való jogot egyaránt az egyéni járulékbefizetések teremtik meg). A szociális hozzájárulási adó tb-alapok közötti megosztásáról a költségvetési törvény gondoskodik.

A szociális hozzájárulási adóról szóló törvény megfogalmazza a minimálbéremeléshez kapcsolódó kompenzáció és foglalkoztatáshoz kapcsolódó adókedvezmények szabályozását. A munkáltatók jelentős mértékű adókedvezményt vehetnek igénybe, ha végrehajtják a munkavállalók bérének nettó szinten tartásához szükséges béremeléseket. Ez a kedvezmény csökkentett összegben 2013-ban is érvényesíthető lesz.

A szociális hozzájárulási adóról szóló törvénnyel a kormány mindezek mellett munkaadói támogatási rendszerek bevezetését is megvalósítja, és hangsúlyozza a munkáltatói kedvezmények szélesítését. 2012-től munkaadói támogatás formájában kibővül a START-kártyával foglalkoztathatók köre. A START PLUSZ és a START EXTRA kártyák finanszírozására biztosított uniós támogatás kifizetésével párhuzamosan megjelenik a START BÓNUSZ. A START BÓNUSZ-t olyan leendő munkavállaló válthatja ki, aki legalább 3 hónapig folyamatosan nyilvántartott álláskereső, vagy gyes-ben, gyed-ben, gyet-ben, ápolási díjban részesül, és a folyósítás megszűnése óta 365 nap még nem telt el, vagy gyes mellett szeretne dolgozni, nincs munkahelye, és START, START PLUSZ vagy START EXTRA kártyája nincs.

2013-tól új támogatási formaként megjelenik a szakképzést nem igénylő munkakörben foglalkoztatott munkavállalók (FEOR-08 9. főcsoport) alkalmazásának támogatása adókedvezmény formájában.

A kormány megteremti a Karrier Híd Program segítségével a közsférából felmentett munkavállalók továbblépését a munkapiacra, és támogatja az őket foglalkoztató munkaadókat. Mindezen ösztönzők mellett a kormány a közmunkaprogram kidolgozásával munkahelyeket teremt a hátrányosan érintett régiók felzárkóztatása érdekében.

A kormány az adókedvezmények mellett kidolgozza a szabad vállalkozási zónák bevezetéséről szóló javaslatát, amelynek keretében az adott régiókban letelepedő foglalkoztatók támogatását valósíthatja meg kedvezőbb adózási lehetőségek biztosításával.

4.1.3 JÁRULÉKFIZETÉS

Magán-nyugdíjpénztári befizetések

A törvény értelmében a magán-nyugdíjpénztári tagok 2010. november 1. és 2011. december 31. közötti időszakban kizárólag állami nyugdíjbiztosítási járulék fizetésére kötelezettek. A 2010. november 1-je és 2011. december 31-e közötti időszakban esedékes tagdíj mértéke 0 százalék..

Járulékkezdvezmény gyes-ről visszatérő munkavállalónál

A törvény szerint a gyes-ről visszatérő munkavállalót a munkáltató köteles 4 órában újra foglalkoztatni. Járulékkezdvezményt vehet igénybe azonban a munkáltató abban az esetben, ha a gyes-en lévő munkavállaló helyettesítését ellátó személy részmunkaidős továbbfoglalkoztatását is vállalja, legalább egy évig. Ebben az esetben 20%-os járulékterhet kell megfizetni mindkét munkavállaló után, a kedvezmény legfeljebb 3 évig vehető igénybe.

Foglalkoztatás elősegítéséről szóló törvény

Munkaerő-kölcsönzés esetén is meg kell fizetni a rehabilitációs járulékot. Ezzel lényegében egy járulékfizetés-elkerülési kiskapu szűnt meg.

4.1.4 TÁRSASÁGI ADÓ

A kis- és középvállalati szektor munkahelyteremtő és innovációs potenciálja akkor tud a jelenleginél dinamikusabban érvényesülni, ha e vállalati szektor növekedési üteme felgyorsul. Ennek egyik feltétele a szektorra jellemző tőkehiány és alacsony nyereségesség megszűnése. A kormány a dinamizálás érdekében döntött a társa-

sági adókulcs radikális csökkentéséről, valamint az adóeljárások (adóbevallások és adóbefizetés) egyszerűsítéséről is. A 2010. nyári első akciótervben meghatározott jelentős adócsökkentő lépés, hogy 500 millió forint éves adóalapig a társasági adó 10 %-os lett, e fölött 19% maradt.

Valamennyi ország küzd a területén is működő több telephelyes nemzetközi vállalatok nemzeti adóbevételeket az indokoltnál nagyobb mértékben csökkentő adó-optimalizációs, és ennek alárendelt költségképzési, árazási törekvéseivel. Magyarországon a szokásos piaci ár meghatározásához bevezetésre került az ügyleti nettó nyereségen alapuló módszer. Ez a költségekre, árbevételre vagy eszközökre vetített nyereség vizsgálata, amelyet az ügyleten realizálnak. A nyereség-megosztásos módszer során az ügyletből származó összevont nyereséget gazdaságilag indokolható alapon olyan arányban kell felosztani a kapcsolt vállalkozások között, ahogy független felek járnának el az ügyletben. Az adózónak továbbra is lehetősége lesz az eddigieken kívül más módszert is alkalmaznia megfelelő indoklás esetében.

Társaságiadóalap-csökkentő tényezőnek ismeri el a törvény – a közhasznú szervezeteknek juttatott támogatás mellett – a Magyar Kármentő Alapnak nyújtott támogatás értékének 50 százalékát, legfeljebb az adózás előtti eredmény mértékéig. Ezen kedvezményt már a 2010-ben kezdődő adóévben adott juttatásokra is lehetett alkalmazni.

További változás, hogy a kettős könyvvitelt vezető belföldi illetőségű adózókra és külföldi vállalkozókra vonatkozó feltöltési kötelezettség kötelező – az éves szinten számított árbevételben meghatározott – alsó korlátja 50 millió forintról 100 millió forintra emelkedett, amit már a 2010. december 16-át követően teljesítendő adóelőleg kiegészítésre is alkalmazni kellett. Ez a módosítás jelentősen javította a kisebb vállalkozások év végi likviditását, továbbá komoly mértékben csökkentett egy, az előzetes adó megállapításhoz kapcsolódó vállalati adminisztratív terhet, amelyhez súlyos szankciórendszer is társult. Az év végi üzleti hajrá során a vállalatok az üzletmenetre figyelhetnek, és nem a nélkülözhető állami adatszolgáltatási igény kielégítésére.

A 2012. évi adótörvényekkel szigorodnak a veszteség elhatárolásokra vonatkozó szabályok, pontosabbá válik a saját tevékenységi körben végzett K+F tevékenységek fogalma. Az immateriális jóságokhoz kapcsolódóan a kormány bevezet két, jogdíjbevételekre jogosító kedvezményt. Az intézkedés célja a kedvező adókörnyezet megteremtése az érintett szektorokban.

4.1.5 EGYSZERŰSÍTETT VÁLLALKOZÓI ADÓ (EVA)

Az eva hátránya, hogy jogszabályi kerete alapján nem ismeri el megfelelő mértékben a foglalkoztatáshoz és a befektetett tőkéhez kapcsolódó költségeket. Ezáltal elsősorban azokat a vállalkozásokat hozza indokolatlanul kedvezőbb helyzetbe, amelyek nem végeznek beruházást, és alkalmazottakat sem foglalkoztatnak. Az eva további hátránya az, hogy visszaélésekre sarkall, és a feketegazdaság térnyerését erősíti. 2012. január 1-jétől az egyszerűsített vállalkozói adó mértéke 37 százalékra emelkedik. Ezzel egyidejűleg 25-ről 30 millió forintra nő az a bevételi értékhatár, amely alatt az adóalanyok alkalmazhatják az evát. A kormány megcélozza egy olyan adózási forma megteremtését, amelyet nem csak egy szűk adózói kör alkalmazhat, hanem a kkv szektor valamennyi szereplőjének nyújt lehetőséget.

4.1.6 ÁLTALÁNOS FORGALMI ADÓ

A kormány kiemelt céljának megfelelően a világgazdasági válság kedvezőtlen körülményei között is ragaszkodik a költségvetési hiány megfelelő keretek között tartásához, ezért jelentős tartalék képzésére tett javaslatot a költségvetésben, amelynek forrása részben az általános forgalmi adó általános kulcsának 2 százalékpontos – 25 százalékról 27 százalékra történő – emelése.

2012-től megvalósul a személygépkocsi-bérlet, illetve -lízing input áfájára vonatkozó jelenlegi adólevonási tilalom feloldása, valamint az adminisztráció könnyítése érdekében megszüntetésre kerül az önellenőrzési kötelezettség beadása téves számlázás esetén. Ez akkor merül fel, ha az adózó tévesen magasabb áron számlázott, és ezt utólag észreveszi, vagyis módosítja az eredeti számlát, és csökkenti a számlázott árat.

4.1.7 REGISZTRÁCIÓS ADÓ ÉS CÉGAUTÓADÓ

2012-től a regisztrációs adótábla korrekciója is megvalósul, csökkennek a regisztrációs adótételek. A környezetet legkevésbé szennyező, új személygépkocsi adótétele jelentősen csökken, továbbá megteremtődik az elektronikus eljárás lehetősége.

Cégautó esetén fokozottan figyelembe veszik a környezetvédelmi szempontokat és a vagyoni típusú adózás erősítését az adótételek erőteljesebb differenciálása és az adóösszeg emelése útján. Az adótételek differenciálása a személygépkocsik hajtómotorjának teljesítménye és a környezetvédelmi besorolás függvénye lesz.

4.1.8 NÉPEGÉSZSÉGÜGYI TERMÉKADÓ ÉS BALESETI ADÓ

A népegészségügyi termékadó bevezetésének elsődleges célja, hogy a népegészségügyileg káros élelmiszerek fogyasztása visszaszoruljon, és előtérbe kerüljön az egészséges táplálkozás ösztönzése. Ezen irányelvek hangsúlyozása mellett a kormány továbbra is kitart. Az egészségügyi szolgáltatások finanszírozására minden évben jelentős teherrel sújtja a költségvetést. Az adóból befolyt plusz forrásoknak köszönhetően továbbra is folyamatosan támogathatóak a népegészségügyi célú programok, amelyek ösztönzőleg hatnak az egészségesebb életmódot választók arányának növekedésére. Az adótörvények 2012-es módosításának köszönhetően rendeződik az üdítőitalok és a cukrozott készítmények esetén felmerült kérdés a saját cukortartalom esetében, módosul az energiatartalom fogalma, valamint bővül az adó hatálya alá tartozó termékek köre, és változnak a termékenkénti adómértékek.

A baleseti adó bevezetése szintén a tudatos gépjárművezetést, a felelősségteljes közlekedést célozza. Az adó bevezetésével bővülnek az egészségügyi bevételi források.

4.1.9 ADÓZÁSI EGYSZERŰSÍTÉSEK

Kisadók megszüntetése

A vállalalkozási szektort terhelő egyes kisadókat (az épület utáni idegenforgalmi adó, a vállalkozók kommunális adója, a nagyteljesítményű személygépkocsik, vízi járművek, légi járművek adója, a vízgazdálkodási termelők érdekeltségi hozzájárulás) megszüntette az Országgyűlés. Ezek bevallásának költsége gyakran nagyobb volt, mint maga a befizetendő adó nagysága.

Személyi jövedelemadó

A „söralátét” nagyságú adóbevallás bevezetése (alkalmazási feltételeit ld. fentebb)

NYENYI adatszolgáltatás megszüntetése

A 2011-es évtől kezdődően megszűnt a vállalkozások számára régóta problémát jelentő NYENYI adatszolgáltatás (nyugdíj-biztosítási egyéni nyilvántartó adatlap) – a vállalkozások helyette a Nemzeti Adó- és Vámhivatal és a Nyugdíjbiztosítási Hivatal számára szolgáltatják az adatokat, 1,6 milliárd forinttal csökkentve a vállalkozói adminisztrációs terheket.

Az iparűzési adóval kapcsolatos adóztatás, adókötelezettségek teljesítése visszakerült az önkormányzatokhoz; ugyanakkor a helyi adók végrehajtásában az APEH (NAV) is közreműködhet 2010. június 29-től. A helyi adók esetén egységes nyomtatvány került bevezetésre 2011. január 1-jétől.

Számvitel

A konszolidációba bevont kis- és közepes vállalkozások számára is megnyílik a lehetőség az egyszerűsített éves beszámoló készítésére. A törvény arra is lehetőséget biztosít, hogy e beszámolót devizában készítsék el, ezzel igazodva a cégcsoport valós funkcionális pénzneméhez. Továbbfejlesztésre kerülnek a bizonylatkezelési szabályok, aminek eredményeképpen sokkal egyszerűbbé válik a számlák és az egyéb bizonylatok feldolgozása, könyvelése. Mind a papír formában kiállított, mind az elektronikus bizonylatok elektronikus archiválása is jóval egyszerűbb lesz a jövőben, mert a digitális aláírás alkalmazása csak szűkebb körben lesz követelmény.

Adóigazgatás és adóhatékonyság

2011. január 1-jén megalakult a Nemzeti Adó-és Vámhivatal (NAV), ezáltal hatékonyabbá vált a két, jelentős részben egyébként is egymásra utalt szervezet, az APEH és a VPOP működése, erőforrásaik kihasználtsága javult. Az adóhatósági eszközök bővítése az adóbeszedés hatékonyságának növelése érdekében 2012-ben is folytatódik. A szervezet fokozott ellenőrzései, a hatékonyabbá vált intézkedések és az erőteljesebb fellépések együttes hatásaként az adóbevételek növekedése, és az adóbeszedés hatékonysága valósult meg.

2012-től számos új eszköz és eljárás jelenik meg a NAV lehetőségei között. Jelentős változás következik be az adómegállapítás intézményét érintve. Bizonyos feltételekhez kötötten kérhető lesz a társasági adót érintő, jogszabályváltozás esetén is 3 évig hatályban maradó, ún. „tartós feltételes adómegállapítás”. Bevezetésre kerül a „bizonytalan adójogi helyzet” intézménye, melynek lényege, hogy meghatározott körben a bevallás benyújtására előírt határidőig lehetőség van annak bejelentésére, hogy az adóbevallásban feltüntetett fizetendő vagy visszaigényelhető adó összege hibás lehet, mert az adó megállapításához kapcsolódó jogszabály értelmezése elképzelhető, hogy téves.

A piaci szereplőkkel szembeni bizalom jelentős növekedése várható a kockázatos magatartást tanúsító személyek kiszűrésére irányuló adóregisztrációs eljárás meghonosításától. Az intézkedés hatására az újonnan alakult cégeknél, és a vezető

tiszttségviselőt, tulajdonost váltó működő cégeknél az adószám megállapítása megtagadható vagy törölhető. A jövőben sor kerül az adóregisztrációs eljárásn túl esett, de kockázatosnak ítélt adózók fokozott adóhatósági felügyeletére annak érdekében, hogy a jogellenesen működő kezdő adózókat már a működésük első évében kiszűrjék, továbbá, hogy a kezdő adózók adókötelezettségeiket maradéktalanul teljesítsék. Az adómorál javítása érdekében szigorodik a jogsértések esetén alkalmazandó szankciók rendszere és mértéke.

Az adózó adószámának felfüggesztés nélküli törlésére kerülhet sor, ha nem valós címmel, illetve képviselővel rendelkezik, vagy ha a képviselő bejelentésének elmulasztását állapítja meg az adóhatóság. Az adóhatósági ellenőrzés szabályainak átfogó módosítása az adózók ellenőrzést akadályozó magatartásának visszaszorítását célozza meg az ellenőrzésről szóló előzetes értesítés intézményének megszüntetésével, illetve annak jogszabályi lehetővé tételével, hogy az ellenőrzés a megbízólevél postai kézbesítésével is megkezdhető legyen. Ennek megfelelően az ellenőrzés kezdő időpontjának meghatározása is változik. Ezen felül az ellenőrzési határidő számítási szabályai átláthatóbb szerkezetben jelennek meg, kiegészülve több, a jogértelmezést segítő, az adózók jogait erősítő, és az adózók ellenőrzést hátráltató magatartásának ellensúlyozására szolgáló szabállyal. Lehetőség nyílik továbbá egyes gazdasági események önálló, ellenőrzéssel lezárt időszakot nem teremtő ellenőrzésére is.

Az új szabályok lehetővé teszik, hogy a túlfizetés visszaigényléséhez való jog elévülését követően az adóhatóság a túlfizetés összegét hivatalból, és – új elemként – az adózó kérelmére, az általa nyilvántartott, az adózót terhelő más adótartozásra számolja el.

4.1.10 KÖLTSÉGVETÉSI KONSZOLIDÁCIÓ MIATT SZÜKSÉGESSÉ VÁLT RÖVID TÁVÚ ADÓINTÉZKEDÉSEK

A 98%-os adó kivetését a magánszemélyek egyes jövedelmének adójáról szóló törvényben elsősorban a társadalom igazságérzete, az állami vállalatoknál kiugróan magasnak ítélt, gyakran korrupciógyanús esetek indokolták.

Az ágazati különadóról szóló törvény hatálya alá tartoznak (a kivételektől eltekintve) a bolti kiskereskedők, távközlési szolgáltatók, távhő-szolgáltatók (ez utóbbiaktól eltekintve jellemzően a multikra vonatkoznak az ágazati különadók), és hasonló jellegű pénzügyi szervezetek különadója. Az adónemek bevezetésének oka, hogy a gazdasági válság okozta kihívások leküzdésében az extraprofittal rendelkező gazdasági szereplőknek nagyobb terhet kell vállalniuk. Közgazdasági és morális érvek is felhozhatók a fenti, átmenetinek szánt különadók bevezetése

mellett: a korábbi években számottevő profitot realizáltak a bankok olyan ügyleteken, amelyek a makrogazdasági egyensúlytalanság kialakulásához nagymértékben hozzájárultak.

A költségvetés stabilitásának biztosítása érdekében 2011 novemberében változások következtek be a jövedéki adó és a játékadó szabályozásában. A jövedéki adó esetében a gázolaj adótartalma 2011. november 1-jén emelkedett, a dohánytermékek jövedéki adója egy év alatt három lépcsőben növekszik, illetve a minimális adómértéke is emelkedik. A pénznyerő játékautomaták esetén a tételes adó az ötszörösére emelkedett, továbbá százalékos játékadó megfizetése is szükséges.

4.2 A KÖRBETARTOZÁSOK, LÁNCTARTOZÁSOK CSÖKKENTÉSE

A láncartozások csökkentése érdekében koncepció született, mely a tartozási lánc végén álló kis- és középvállalkozások számára kívánja megkönnyíteni a kintlévőségeikhez való hozzájutást. Az építőiparban nagyságrendekkel nagyobb számban találkozhatunk ki nem fizetett teljesítésekkel, mint más területeken, ezért a megoldási javaslatunk elsősorban erre az ágazatra fókuszálnak.

A javaslatok három célcsoportot szólítanak meg:

- a. Olyan vállalkozásokat, amelyek már szerződést kötöttek és teljesítéseik folyamatban vannak, vagy már teljesítették a szerződésben foglalt kötelezettségeiket, de teljesítésigazolás hiányában számlát sem tudnak kibocsátani.

Szakértői testület

Műszaki-építésügyi kivitelezési kérdésben döntő szakértői testület létrehozása, melynek állásfoglalása „minősített bizonyítékként” a bírósági eljárásban kötelezően elrendelendő ideiglenes intézkedést vagy biztosítási intézkedést alapoz meg a bíróságnak. A bíróság döntése előzetesen végrehajtható.

A bankgarancia intézményének fejlesztése

A bankgarancia szerződés csatolandó okmányai között a megrendelő által fizetett, lebonyolítással megbízott mérnök nyilatkozata helyett a szakértői testület határozatának megkövetelése.

- b. Olyan vállalkozásokat, amelyek számláikat már kibocsátották, de a számla megfizetésére nem került sor.

Állami faktoring cég létrehozása

Az állami tulajdonú faktoring már lejárt követelések megvásárlásával és hatékony behajtásával foglalkozna. A konstrukciót további állami eszközzel

(pl. garanciavállalással) lehetne erősíteni annak érdekében, hogy tevékenysége elérje azt a kritikus tömeget, ami szükséges az építőipari piacon felhalmozódott feszültségek feloldásához.

Jogszerűtlenül ki nem fizetett vállalkozói számlák áfa rendszerbeli kezelése

A kifizetetlen számlák utáni áfafizetési kötelezettség méltánytalan terhet jelent a vállalkozások számára. Megoldásként kínálkozik az opcionális pénzforgalmi elszámolás bevezetése, melyre 2013. január 1-jétől lesz lehetőség a 2006/112 EU tanács irányelve alapján.

c. Lánctartozással még nem érintett vállalkozásokat preventív intézkedésekkel, amelyek a lánctartozások kialakulását kívánják megelőzni.

Kivitelezői nyilvántartás továbbfejlesztése

A javaslat szerint a kamarák, a már meglévő nyilvános adatokból olyan adatbázist hozzanak létre, amelyhez rugalmas keresőrendszert társítanak azért, hogy egy adott cég minden nyilvánosan elérhető adata más cégek nyilvános adataival összekapcsolható, összevethető legyen, beleértve a cégek alapítóira, tulajdonosaira és vezetőire vonatkozó nyilvános adatokat is.

Építetők fedezetkezelő átalakítása

A fedezetkezelő piaci igényeknek megfelelő átalakítása esetén kiterjesztése a közbeszerzésekre, és a közösségi értékhatár alatti magánberuházásokra.

4.3 REFORMOK AZ INNOVÁCIÓ TERÜLETÉN

A globális kihívások megfelelő kezelésében a kutatás-fejlesztés és innováció (K+F+I) kiemelkedő szerepet játszik. Magyarország jelenlegi nehéz gazdasági helyzetének javítására olyan hatékony intézkedések szükségesek, melyek hosszú távon is stabilitást, illetve növekedést biztosítanak. Ebben a tekintetben az innováció, a kutatás-fejlesztés kulcsfontosságú terület. Segíteni kell a vállalatok és a régiók innovativitásának és versenyképességének javulását, valamint a foglalkoztatást, mert ezáltal javul az egész nemzetgazdaság versenyképessége is.

A magyar K+F jelenlegi helyzetét alapvetően meghatározza az előző időszak súlyos szakpolitikai öröksége. A rendszer hiányosságai közé tartozik, hogy nincsen átfogó, következetes K+F+I stratégiai szemlélet, a gyakran változó K+F+I területet az irányítási- és intézményi struktúra nem megfelelően kezeli, a vállalkozások K+F+I tevékenységének ösztönzéséhez nélkülözhetetlen innovációs szemlélet és gyakorlat az intézményrendszerben nem jelenik meg, és a K+F+I finanszírozási

rendszere nem kellően átlátható, sokszor pazarló és nem kellően összehangolt. A K+F+I rendszer reformjai ezen hiányosságoknak a kijavítását célozzák.

Magyarország az EU Innovation Union Scoreboard (IUS) rangsorában az összesített innovációs index (SII) szerint a mérsékelt innovatív országok csoportjába tartozik, az EU 27 tagországok között a 21. helyen áll, egy helyet javítva az EIS 2009-es helyezéshez képest. Az Új Széchenyi Terv Tudomány-Innováció Programjának céljai között szerepel, hogy az index Magyarország esetében az évtized közepére érje el az EU átlagát, és 2020-ban az első harmadban legyen.

Az Új Széchenyi Terv Tudomány – Innováció Programja olyan magyar gazdasági társadalmi modell megvalósítását támogatja, amelyben a nemzetközi léptékű ipari vállalati innováció az elkövetkező években (2020-ig) egyre növekvő mértékben teret nyerve, a gazdaság növekedési pályájának motorja lesz. Az ÚSZT a 2020-ig terjedő időszak számára a K+F+I szektor valamennyi területén meghatároz feladatokat, a nemzeti innovációs rendszer megújítását célozza. A Nemzeti Reform Program – amelyet, mint minden EU tagállam, Magyarország is elkészített az EU 2020 stratégiához való igazodás érdekében – célul tűzte ki, hogy a teljes hazai K+F ráfordítás az évtized végére elérje a GDP 1,8 %-át. Az új K+F+I stratégia célja továbbá, hogy 2020-ra az új kutató-fejlesztői munkahelyek száma 10 000 fővel bővüljön, és 300 új, gyors növekedési- és exportpotenciálú fiatal, innovatív vállalkozás („gazella”) jöjjön létre.

Az ÚSZT K+F+I céljainak megvalósításához a kormány egy átfogó reformfolyamatot indított el. A reformok a K+F+I területet egységes szempontok szerint újítják meg. A reformfolyamatok négy részterületen kezdődtek meg: átalakul az intézményrendszer, megújul a K+F+I jogszabályi környezete, új szemléletű K+F+I stratégiai megközelítés kerül alkalmazásra, és megújul a K+F+I támogatási rendszer.

A K+F+I intézményrendszer átalakítása

Fontos az eddigieknél hatékonyabban működő K+F+I politikának és nemzeti innovációs rendszernek a kialakítása, különös tekintettel az innovatív kis- és közepes vállalatok (kkv) munkahelyteremtő potenciáljára, az eredeti termékek előállítására, a tudatos szellemi termék exportra. Emellett fontos cél a vállalati innováció jelenlegi szűk bázisának a szélesítése, beleértve a nem technológiai innováció különböző formáit is.

A célok elérése érdekében elindított kormányzati intézkedések kiterjedtek a K+F+I szakpolitikák és támogatási programok átfogó felülvizsgálatára, új programok indítására, a kapcsolódó intézményi és irányítási rendszer átalakítására, valamint a releváns jogszabályi környezet javítására.

Annak érdekében, hogy a kutatás, a fejlesztés és az innováció szakterületei megfelelő súlyt kapjanak, és képviselve legyenek a törvényhozásban is, az Országgyűlés egy új eseti bizottság, az Innovációs és Fejlesztési Eseti Bizottság felállítása mellett döntött. A bizottság feladatai közé tartozik az Országgyűlés kutatás-, fejlesztés- és innováció-politikai tevékenységének elősegítése; az innovációt érintő törvények áttekintése; a kutatásról és fejlesztésről közvetlenül rendelkező törvények, kormány-, illetve miniszteri rendeletek áttekintése; a kutatási és fejlesztési, innováció- és tudománypolitikai tevékenység kormányzati kezelésének módja, szervezeti rendjének áttekintése, hatékonyságának vizsgálata, valamint a tudomány és a gazdaság kapcsolatának erősítése.

A Nemzeti Kutatási, Innovációs és Tudománypolitikai Tanács (NKITT), amely első alakuló ülését 2010 decemberében tartotta, a kormány javaslattevő, véleményező, tanácsadó és döntés-előkészítő testületként működik.

Az új kormányzati struktúrában megfogalmazott K+F+I feladatok ellátására egy megújult intézmény létrehozása volt szükséges. 2011. január 1-jével a kormány létrehozta a kutatás–fejlesztésért és technológiai innovációért felelős miniszter irányítása alatt működő központi hivatalt, a Nemzeti Innovációs Hivatalt. A kormányrendelet a kormány kutatás–fejlesztésért és technológiai innovációért felelős szerveként a hivatalt jelölte ki. A kormányrendelet szerint a NIH feladatkörébe tartozik:

- ☞ a tudomány-, technológia- és innováció-politika kidolgozásában és megvalósításában való közreműködés, valamint az érvényesüléséhez szükséges állami intézkedések kezdeményezése, illetve végrehajtása;
- ☞ a tudomány-, technológia- és innováció-politika érvényesülését elősegítő kormányzati információs és elemző tevékenység ellátása, ideértve a statisztikai, valamint a hazai kutatás-fejlesztési és innovációs infrastruktúra adatbázisának fenntartását;
- ☞ a tudomány-, technológia- és innováció-politika területén folyó nemzetközi, illetve európai integrációs együttműködés szakmai feladatainak ellátása;
- ☞ a kutatás-fejlesztés területén megvalósuló magyarországi befektetések ösztönzése a Nemzeti Külgazdasági Hivatallal együttműködésben;
- ☞ a kis- és középvállalkozások innovációs tevékenységének ösztönzése és innovációs képességének fejlesztése, valamint a fiatal innovatív vállalkozások inkubációjának elősegítése;
- ☞ a hazai kutatás-fejlesztési eredmények nemzetközi piacra juttatásának ösztönzése a Nemzeti Külgazdasági Hivatallal együttműködésben, különös tekintettel a kis- és középvállalkozások külpiacra lépésének segítésére;

- ☞ a hálózatosodás és kutatási együttműködések támogatása hazai és nemzetközi szinten egyaránt;
- ☞ az adaptív és a nem-technológiai innovációs tevékenységek ösztönzése elsősorban a kis- és középvállalkozások körében.

A NIH akkor tud eleget tenni a kormányzati elvárásoknak, a kormányrendeletben megfogalmazott feladatainak, ha olyan együttműködési struktúrákat, kooperációs hálózatokat, rásegítő mechanizmusokat, konzultációs fórumokat és platformokat tud kiépíteni és működtetni, amelyek elősegítik a hazai és nemzetközi innovációs szereplők hatékony együttműködését a nemzeti és az EU-s stratégiai célok megvalósítása érdekében.

Ezeknek a kihívásoknak a tükrében a NIH küldetése:

A K+F és az innováció területén olyan államigazgatási együttműködési struktúrák, kooperációs hálózatok, valamint innovációs elemző és szolgáltató kapacitások kiépítése és működtetése, amelyek Magyarország és az EU gazdaságstratégiai céljainak megvalósítása érdekében elősegítik a nemzeti innovációs rendszer szereplőinek hatékony munkáját, valamint hazai és nemzetközi együttműködését. A Nemzeti Innovációs Hivatal a nemzeti K+F intézmények és vállalkozások, valamint a hazai termékek és szolgáltatások innovativitásának, versenyképességének erősítésével hozzájárul a magyar gazdaság növekedéséhez, és a lakosság foglalkoztatásának, életminőségének javításához.

A hivatal tevékenysége négy szakmai pillérre, prioritásra épül:

1. tényeken alapuló K+F+I stratégia tervezése és megvalósítása;
2. EU-s és nemzetközi K+F+I együttműködések erősítése;
3. innovációs ügynökségi feladatok, szolgáltatások biztosítása;
4. innovációs elemző bázis és stratégiai monitoring működtetése.

Az 1994-ben a német Fraunhofer alkalmazott kutatóhálózat mintájára létrehozott korszerű BZAKA napjainkra elvesztette hatékonyságát. Emiatt a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium mint a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet átvilágította a közalapítványt pénzügyi-, jogi-, és szakmai szempontok figyelembevételével. Az átvilágítás eredményeként a BZAKA nonprofit gazdasági szervezetté alakult át Bay Zoltán Nonprofit Kft. néven, mely új finanszírozási modell és új stratégia mentén végzi feladatát. Ez egyrészt a kormány által elfogadott stratégiai iparágakon belül meglévő K+F és vállalkozói kapcsolatok kiszélesítése, másrészt egy új tudásbázis kialakítása.

A reformok keretében a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) intézménye is átalakul. Az MTA kutatóhálózatának és intézményrendszerének teljes megújítása a

versenyképesség mint alapkövetelmény érvényesítésén alapul. Célja, hogy a hazai kutatási hagyományokra épülve a nemzetközi kutatási térben is számottevő, méretében és szolgáltatásaiban is versenyképes, eredményes alap- és alkalmazott kutatással foglalkozó kutatóintézet-hálózat alakuljon ki a személyi, infrastruktúrális és pénzügyi erőforrások hatékony felhasználásával és a szétaprózottság felszámolásával. Az MTA kutatóintézet-hálózatának 40 önálló költségvetési egységéből (38 kutatóintézet és 2 kutatóközpont) a megújulást követően 15 önálló jogi személyiségű költségvetési szerv (5 kutatóintézet és 10 kutatóközpont) jön létre. A megújuló kutatóközpontok ésszerűbb és takarékosabb intézményi működési keretek között koncentráltabb kutatási stratégia mentén végezhetik közfeladataikat a kutatási potenciál megőrzése mellett. A megújult kutatóintézet-hálózat 2012. január 1-jével kezdi meg működését. A kutatóintézet-hálózat megújulásával párhuzamosan a kutatóhálózaton kívüli egyéb akadémiai intézmények és szervezeti egységek intézményi működése is hatékonyabbá válik.

A K+F+I jogszabályi környezetének megújítása

A K+F adóösztönzők jogszerű igénybevételének feltétele, hogy az adózó által végzett tevékenység a hatályos jogszabályok alapján K+F tevékenységnek minősüljön. Jelenleg azonban az adózónak a K+F adókedvezmény igénybevétele előtt önmagának kell minősítenie a tevékenységét; önmagának kell eldöntenie, hogy tevékenysége beletartozik-e az alapkutatás, az alkalmazott kutatás, vagy a kísérleti fejlesztés kategóriákba, és ezáltal igénybe veheti-e a kedvezményt. Ám a döntés még egyáltalán nem zárja ki azt, hogy adott esetben egy adóellenőrzés során a NAV vitassa a K+F tevékenységet, szakértőt rendeljen ki, és szankcionálja az adókedvezmény jogosulatlan igénybevételét. Az sem ritka, hogy az adóhatóság által hozott határozatot az adózó bírósági úton támadja meg.

A visszas helyzet feloldására az egyes K+F fogalmak egységes jogszabályi megjelenítése a 2011. évi CLVI. az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló adótörvényben szerepel. Felmerült annak szükségessége, hogy a kutatást végző szervezetek tevékenységének K+F szempontú minősítését az Országgyűlés által elfogadott, a szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló törvény által kijelölt intézmény végezze. A minősítő intézményként a jogszabály hatóságként a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalát jelölte ki.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alap (KTI Alap) egyik jelentős forrását a közepes és a nagy vállalatok által befizetett ún. innovációs járulék képezte. Ennek összegét eddig csökkenteni lehetett a vállalat által saját maga végzett, vagy

költségvetési, illetve nonprofit szervektől megrendelt K+F tevékenység közvetlen ráfordításainak költségeivel. Ennek alapján a vállalatok a járulékfizetési kötelezettség mintegy felét le tudták írni. Az utóbbi évek tapasztalatai azt mutatták, hogy a vállalatok által leírt járulékkedvezmény mögött nem minden esetben volt valós, az elvárható eredményeket biztosító K+F tevékenység, és ez egy járulékkikerülési „ágazattá” vált, jelentősen csökkentve a rendszer hatékonyságát. A hatékonyság növelése érdekében született az a döntés, hogy a 2011. évi CLVI. az egyes adótörvények és azzal összefüggő egyéb törvények módosításáról szóló adótörvényben megszüntették az innovációs járulék leírhatóságát. Ezáltal a KTI Alap forrásait megnövelve a támogatható programok skálájának szélesítése lehetővé vált.

A K+F+I támogatási rendszer megújítása

A K+F+I támogatási rendszer hatékony működésének alapfeltétele, hogy a különböző támogatási rendszerek stratégiaileg összehangolt formában működjenek. Ez vonatkozik mind a K+F+I stratégia megalapozására, mind a pályázatok lebonyolításának módszertani kérdéseire és megvalósításának gyakorlati kivitelezésére.

A Gazdaságfejlesztési Operatív Program (GOP) új K+F+I forrásai kihelyezésének javítása érdekében új pályázati konstrukciók kidolgozása kezdődött el. A pályázati rendszerek továbbfejlesztésével megkezdődtek a pályázati bürokrácia által jelentett adminisztratív akadályok (különösen a kkv-k esetén) lebontása, a támogatási rendszer átláthatóságának javítása.

A KTI Alap megnövekedett forrásai lehetővé teszik 2012-ben új pályázati konstrukciók kiírását. A KTI Alap pályázati program portfóliójának és forrás kihelyezésének jelentős korszerűsítése szükséges, hogy a források hasznosulása elérje a kitűzött célokat.

A K+F+I támogatási rendszert az új kihívások, a megváltozott gazdaságpolitikai környezet alapján az új kormányzati célok mentén kell átalakítani. A pályázati rendszer megújításának főbb sarokkövei:

- ☞ a jelenlegi, alapvetően K+F projektszemléletű támogatási rendszer bővítése (pl. az adókedvezmények és közvetlen támogatások összehangolt, nem projektalapon történő nyújtása a hazánkban legjelentősebb K+F+I tevékenységet végző vállalkozások számára);
- ☞ az innováció nem technológiai elemeinek (pl. design, marketing) beépítése a pályázati rendszerbe;

- ☞ az új EU K+F+I Keretprogram (Horizon 2020) sikeres magyar pályázati részvételének elősegítése: a K+F+I stratégiai együttműködések, a nemzetközileg versenyképes tudásbázisok erősítésével, a pályázatok stratégiai fókuszálásával, valamint korszerű K+F+I szolgáltatások nyújtásával;
- ☞ a GOP 2. prioritás feltételrendszerének kiegészítése innovációs elvárásokkal, egyúttal nyitás a nem innovatív vállalkozások felé;
- ☞ közvetett támogatások nyújtása (pl. innovációs szolgáltatások igénybevétele kuponok, voucher technika segítségével);
- ☞ visszatérítendő típusú támogatások arányának növelése (kkv-hitelezés, korszerű pénzügyi eszközök rendszerbe illesztése a viszonylag jól működő mikrohitel- és garancia-programoktól a korai fázisú innovációk tőkefinanszírozásáig);
- ☞ fiatal innovatív vállalkozások (YIC) kiemelt, összetett támogatása, technológiai inkubálásuk elősegítése;
- ☞ a stratégiai ágazatok K+F+I tevékenységének célzott (top-down jellegű), proaktív és szofisztikált támogatása;
- ☞ innovatív ötletek, projekt kezdeményezések menedzselése, egy mentori rendszer keretein belül.

Külön figyelmet érdemel a K+F+I támogatási rendszer területi kiegyensúlyozatlansága. A kiegyenlített fejlődést a regionális szintű K+F+I tevékenység, az együttműködések, a hálózatosodás (pólusok, klaszterek) ösztönzésével lehet biztosítani. A források koordináltabb felhasználásával ugyanakkor orvosolni kell azt a problémát, hogy az ÚMFT KMR-re jutó forrásainak korlátozottsága miatt az ország K+F kapacitásának kétharmadát jelentő Budapest jelenleg több pályázat esetében is kizárásra került a lehetséges projekthelyszínek közül. A KTIA forrásait (innovációs járulék és költségvetési támogatás) célszerű fenntartani, és a jövőben az NFT II. EU társfinanszírozású forrásaival összehangoltabban, azokat kiegészítve (pl. KMR területre fókuszáltan) felhasználni.

Elkezdődött a K+F+I támogatási rendszerek korszerűsítése, megújítása. Az indirekt támogatási eszközök területén az adókedvezmények új alapokra történő helyezésének szakértői munkái folyamatban vannak, mivel a jelenlegi adókedvezmények rendszere nem hozta az elvárt eredményeket.

5. FOGLALKOZTATÁS

5.1 MUNKAERŐ-PIACI SZABÁLYOZÁSI REFORMOK

A magyar gazdaság egyensúlyi és növekedési problémái mögött elsősorban az uniós összehasonlításban kirívóan alacsony foglalkoztatási szint, illetve gazdasági aktivitás áll. A kedvezőtlen munkaerő-piaci helyzetet tovább súlyosbítják a területi egyenlőtlenségek: a legkedvezőtlenebb helyzetű északi és keleti régiók, valamint a legfejlettebb Nyugat-Dunántúl foglalkoztatási rátája között több mint 10 százalékpontnyi a különbség. A régiók szintjén mért adatok ugyanakkor önmagukban nem érzékeltetik a munkaerő-piaci egyenlőtlenségek valóságos méreteit; a regionális mutatók jelentős és egyes régiókon belül növekvő kistérségi szintű különbségeket takarnak.

A magyar munkaerő-piaci helyzetből számos gazdaságpolitikai probléma adódik: egyrészt az egy foglalkoztatottra eső közterhek rendkívül magasnak számítanak, másrészt a forráshiány a szociális ellátórendszer problémáihoz is nagyban hozzájárul. A gazdasági problémákon túl az alacsony foglalkoztatás súlyos társadalmi következményekkel jár, és a szegénység elmélyülését, tartóssá válását is előidézi.

A kormány célja a munkaközpontú gazdaság, társadalom és állam megteremtése, ezért a gazdaságpolitika középpontjába a munkahelyteremtést, valamint az azt támogató rugalmas munkaerő-piaci szabályozás és szabályzói környezet kialakítását helyezte.

A kormány foglalkoztatáspolitikai lépéseit stratégiailag a Kormányprogram, a Széll Kálmán Terv, a Nemzeti Reform Program, valamint a Magyar Munka Terv alapozza meg. Ezek a kormányzati foglalkoztatáspolitikai főbb beavatkozási pontjaiként a következő intézkedéseket azonosítják:

- ☞ A kormány kiemelt célja, hogy a magyar munkaerőpiac a legrugalmasabbak közé tartozzon Európában, mert ez fontos versenyelőnyt jelent a vállalkozások szempontjából, és a foglalkoztatási lehetőségek jelentős bővülését eredményezheti a munkavállalók számára. Ennek érdekében fogadta el az Országgyűlés az új Munka törvénykönyvét (Mtv.), amely 2012 júliusában lép hatályba.
- ☞ A foglalkoztatáspolitikai eszközök első és legfontosabb pillére a nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedés ösztönzése, többek között az álláskereső elhelyezkedését segítő aktív munkaerő-piaci programokkal, a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat szolgáltatásainak fejlesztésével, valamint az – elsősorban a kis- és középvállalatok munkahelyteremtő potenciáljának bővítését a középpontba állító – munkahelyteremtő programokkal.

- ☞ A második pillér a munkanélküliek foglalkoztatását célozza a szociális gazdaság keretein belül a helyi lehetőségekre építve, amelyet részben állami támogatásból, részben saját bevételekből szerveznek meg.
- ☞ A harmadik pillér a közfoglalkoztatás, amely egyfajta „utolsó lehetőségként” azoknak az embereknek a foglalkoztatását kívánja ideiglenesen megoldani, akik sem az első, sem a második pillér keretein belül nem tudtak elhelyezkedni.
- ☞ A Munkaerő-piaci Alap átalakításával létrejön a Nemzeti Foglalkoztatási Alap (NFA).
- ☞ A nők foglalkoztatásának növelése érdekében a családi élet és a munka összehangolását elősegítő intézkedésekre van szükség.
- ☞ Az oktatás-szakképzés és felnőttképzés területén olyan intézkedésekre van szükség, amelyek elősegítik az alapvető kompetenciák megszerzését, illetve támogatják a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő minőségű képzettség elsajátítását, valamint a szükséges létszámú munkaerő rendelkezésre állását.

a. Munka törvénykönyve

A foglalkoztatottak számának növelése csak úgy lehetséges, ha a foglalkoztatás szabályai alkalmazkodnak mind a gazdaság igényeihez, mind a potenciális munkaerő igényeihez. Ennek érdekében a lehető legrugalmasabb munkaerő-piaci szabályozás kialakítására van szükség.

Az új szabályozás ezért igyekszik visszaszorítani az állami beavatkozást, és a munkavállalói garanciák előírása mellett, a korábbinál lényegesen nagyobb teret kíván engedni a magán-jogi szemléletű szabályozásnak. E körben jelentős szerepet szán a szabályozás a kollektív megállapodásoknak, mint a munkaerőpiac központi jelentőségű szabályozási faktorainak. Az elmúlt mintegy két évtized tapasztalatai alapján ugyanis megállapítható, hogy a hatályos törvény szabályai nem járultak hozzá a foglalkoztatás növeléséhez, a foglalkoztatás nemzetközi viszonylatban kiválóan alacsony szintjére az elmúlt évtizedben nem sikerült érzékelhető javulást eredményező megoldást találni.

A kormányprogram 1 millió új munkahely létrehozását határozta meg célként 2020-ig. E célnak az elérése számos eszközt igényel. Ezek egyike az új Munka törvénykönyve.

Az új Mtv. szükségességét a szakmai visszajelzések is egyértelműen megerősítették, mert a hatályos törvény módosításokkal már nem volt javítható, nem volt képes

a kor igényeinek és a gyakorlati élet elvárásainak megfelelni, nem biztosította a hazai munkáltatók versenyképességét, és legfőképpen nem segítette a munkahelyteremtést és a munkahelyek megőrzését.

A fejlett piacgazdaságok foglalkoztatási szabályainak alakításában napjainkra két követelmény vált meghatározóvá, amelyekre – egyéb európai dokumentumok mellett – a lisszaboni stratégiára épülő Zöld Könyv (COM/2006/708 final) mutatott rá. A Zöld Könyv a munkajog 21. századi modernizálásával kapcsolatos kívánalmak megfogalmazására törekedett, amely egyrészt a rugalmas foglalkoztatás megteremtésének, másrészt a munkavégzők szociális biztonsága fenntartásának érdekében szükséges jogalkotási lépésekre irányította a tagállamok figyelmét. Az új Mtv. a Zöld Könyv megjelenése nyomán a tagállamokban kibontakozott tudományos vitákra, és az ezek eredményeként megjelent jogalkotási megoldásokra (elsősorban a német, osztrák, illetőleg a visegrádi országokban kialakított szabályozásra) is figyelemmel van.

Az új Munka törvénykönyve fokozott figyelemmel van a kis- és középvállalkozások versenyképességi igényeire, mivel a 21. század gazdaságában a növekedés motorját a gyorsan fejlődő kisebb vállalkozások és önálló vállalkozók jelentik, amelyek/akik a gyors innovációk, a korai adaptációk, a külföldi megrendelések és a rugalmas foglalkoztatás tömeges megvalósítói. Ezért az új szabályozás tágabb teret enged a felek megállapodásainak, és csak annyiban avatkozik be e megállapodásokba, amennyiben a munkavállalók garanciális érdekeinek biztosítása, illetve a nyomós közérdek védelme érdekében szükséges.

A szabályozás emellett arra törekszik, hogy az európai munkajogi szabályok átvétele során kihasználja az azok által nyújtott lehetőségeket, és a hazai munkaerőpiac igényeihez igazodó, Európa egyik legrugalmasabb szabályozását valósítsa meg.

Ugyanakkor az új Mtv. fokozott figyelemmel van a szociális konzultáció eredményeire. Ezért tartalmazza a „védett kor” intézményét, és szemben az Európai Unió szabályozása által elvárt 18 héttel, 24 hétben határozza meg a szülési szabadság időtartamát. Emellett a munkaviszony felmondással nem szüntethető meg a várandósság, a szülési szabadság, továbbá a gyermek gondozása céljából az anya által igénybe vett fizetés nélküli szabadság időtartama alatt. A védett korral azonos védelem az anyákat megilleti a gyermek hároméves koráig abban az esetben is, ha fizetés nélküli szabadság igénybevétele nem került sor.

A várandósság megállapításától a gyermek hároméves koráig, valamint a gyermekét egyedül nevelő szülő esetén a gyermek tizenhat éves koráig a munkavállaló nem kötelezhető más helységben végzendő munkára.

A hazai munkajogi szabályozásban eddig egyedülálló módon az új Mtv. a munkavállaló erre vonatkozó ajánlata esetén – négyórás foglalkoztatás keretében – a versenyszférában is kötelezővé teszi a részmunkaidős foglalkoztatást a gyermek hároméves koráig, továbbá a gyermek után járó pótszabadságot mindkét szülő számára biztosítja.

A munkavállalót csak olyan munkára lehet alkalmazni, amely testi alkatára, illetőleg fejlettségére tekintettel rá hátrányos következményekkel nem járhat. A fogyatékkal élő személy foglalkoztatása során gondoskodni kell az ésszerű alkalmazkodás feltételeinek biztosításáról.

Az új Mtv. a munkahelyteremtés ösztönzése érdekében csökkenti a foglalkoztatás adminisztrációs terheit, egyszerűsíti a munkában nem töltött időre járó díjazás számítását, és azt az elvet követi, hogy a munkavállalót a távollét idejére annyi díjazás illesse meg, amennyit akkor keresne, ha munkát végezne, azaz nem lenne távol.

Az új szabályozás alapvetően változtatja meg a szakszervezet munkahelyi szervének a helyzetét, illetve a munkáltató e tekintetben érvényesülő kötelezettségeit. E jogpolitikai felfogást tükrözi a szakszervezetek megillető munkaidő-kedvezmény pénzbeli megváltásának, és az ún. szakszervezeti vétó intézményének megszüntetése. Az új törvény az üzemi tanácsok és a szakszervezetek hatás- és feladatköre közötti átfedéseket is megszünteti, előbbieik számára a részvételi jogokat, míg utóbbiak számára az érdekképviselési és kollektív szerződéskötési jogokat tartva fenn.

A munkaviszonyban való foglalkoztatás rugalmasságának egyik alapvető eszköze a munkaidő-beosztás szabályainak a gyártás-, termelés-, technológia- és munkaszervezés igényeihez igazítása, illetve az ún. atipikus munkaviszonyok szabályozása. Az új Mtv. e körben a korábban már átvett közösségi jogi szabályokat pontosítja, egyszerűsíti, biztosítja a munkaidő-kontó alkalmazásának lehetőségét, illetve bevezet olyan új foglalkoztatási formákat is, mint a behívás alapján történő munkavégzés, a munkakör megosztása, vagy a több munkáltató részére végzett munka, amelyek lényegében a részmunkaidőben történő munkavégzés sajátos módjai.

b. A nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedés ösztönzése aktív eszközökkel és a munkahelyteremtés támogatásával

A Széll Kálmán Tervben foglalt megtakarítások realizálása érdekében szigorodott az álláskeresői járadék feltételrendszere: összegének felső határa a minimálbér 120%-áról a minimálbérenek megfelelő összegre csökkent, maximális folyósítási ideje pedig a korábbi 270 napról 90 napra módosult. Emellett megszűnt a korábbi ún. álláskeresői segély két típusa (az álláskeresői járadékot követő időszakra járó segély, és a 200 nap munkaviszonnyal megállapítható segély).

A kormány a foglalkoztatás növelése és a foglalkoztathatóság javítása érdekében átalakította az aktív munkaerő-piaci politikák rendszerét. Az átalakítás magában foglalja a foglalkoztatási célú támogatások arányának növelését, a bér- és bérköltség-támogatások feltételeinek felülvizsgálatát, a képzések támogatásának csökkentését és célzottabbá tételét, valamint a nyílt munkaerő-piaci foglalkoztatás ösztönzésének és támogatásának előtérbe helyezését. A pénzügyi ellátások feltételrendszerének felülvizsgálata csak akkor eredményezheti a foglalkoztatottak számának növekedését, ha az egyén megfelelő segítséget kap az elhelyezkedéséhez és munkaerő-piaci esélyeinek javításához. Az aktív munkaerő-piaci politikák szolgáltatások, ösztönzők és támogatások révén segítik a munkanélküliek (aktív) álláskeresését, újbóli elhelyezkedését, és javítják a foglalkoztathatóságukat. Ezáltal elősegítik a foglalkoztatás bővülését és a pénzügyi ellátások igénybevételének csökkenését. Fontos szerepet kell betölteniük egyrészt a versenyképesség növelésében (többek között a munkaerő foglalkoztathatóságának javításával és a vállalatok munkaerő-igényének kielégítését segítve), másrészt a hátrányos helyzetűek munkaerő-piaci integrációjában. A nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedés ösztönzése, segítése érdekében az uniós források jelentős részét fordítja a kormány aktív munkaerő-piaci programokra. 2011 és 2015 között több mint 65 Mrd Ft uniós forrás áll rendelkezésre közel 80 000 hátrányos helyzetű munkavállaló foglalkoztathatóságának fejlesztésére és nyílt munkaerő-piaci integrációjának elősegítésére.

Az aktív munkaerő-piaci intézkedések végrehajtása szempontjából kulcsfontosságú szerepe van a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálatnak. Az NFSZ tevékenységét a foglalkoztatás javítása és a munkaerőpiac élénkítése érdekében ki kell egészíteni a munkaerőpiac keresleti és kínálati oldalának szükségleteire egyaránt reagáló szolgáltatásokkal. Az álláskeresőknél személyre szabott fejlesztésre, esetkezelésre, a munkaadóknak pedig a foglalkoztatáshoz, alkalmazáshoz, munkaerőigényük növeléséhez szükséges valódi tanácsokra van szükségük, hogy eredményesek legyenek az aktív munkaerő-piaci eszközökkel támogatott komplex munkaerő-piaci programok. Egy kiemelt program keretei között a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat 2011-ben kipróbálhatott egy akkreditáción alapuló, szolgáltatás-vásárlási modellt, mely egységesen biztosítja az ország egész területén a munkaerő-piaci szolgáltatások minőségét. A kipróbált módszer bevezetésével biztonságosabban bővíthető a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat fenti tevékenysége, a szolgáltatások kiterjedt és eredményorientált használata.

2011. január 1-jétől kibővült a hátrányos helyzetűek foglalkoztatását ösztönző foglalkoztatási kedvezmények köre. A tartós munkanélkülivé válás megelőzése és a foglalkoztatás növelése érdekében a START Extra kártyát így már azok az 50 éven felüliek, alacsony iskolai végzettségűek, vagy foglalkoztatást

helyettesítő támogatásban részesülők is el tudják érni, akik legalább három hónapja álláskeresőként vannak nyilvántartva (korábban csak tartós, 12 hónapot meghaladó munkanélküliség esetén volt elérhető). Az intézkedés eredményességét egyértelműen jelzi, hogy jelentősen megnőtt a kártya iránti kereslet: 2011. közepén már kétszer annyian voltak foglalkoztatva START Extra kártyával, mint a megelőző év hasonló időszakában.

A létszámleépítések elkerülése érdekében 2011-ben központi munkahelymegőrző programot hirdetett a kormány mintegy 500 millió forintos keretösszeggel. A program révén külön forráshoz juthattak azok a munkaügyi központok, amelyek illetékességi területén 50 főt elérő vagy meghaladó számú munkavállalót érintő csoportos létszámleépítést terveztek végrehajtani, és a munkaügyi központ ezt munkahelymegőrző támogatás biztosításával kívánta megelőzni. A program révén mintegy 863 fő leépítését sikerült megelőzni, illetve összességében 1637 fő foglalkoztatását sikerült stabilizálni.

A mikro-, kis- és középvállalkozások munkahelyteremtő beruházásainak támogatását segítő központi pályázati program keretein belül kiemelt szerephez jutott a hátrányos helyzetű kistérségekben megvalósuló beruházások támogatása, valamint a hátrányos helyzetű álláskereső foglalkoztatásának elősegítése. Az 5 milliárd Ft-os keretösszeg felhasználásával 381 kis- és középvállalkozás részesült vissza nem térítendő támogatásban. A vállalkozások 3100 új munkahely kialakítását, és a munkahelyeken 2450 álláskereső legalább 2 év időtartamú foglalkoztatását vállalták. A támogatások egyúttal közel 6 ezer munkahely megőrzéséhez is hozzájárultak. Emellett az Új Széchenyi Terv keretein belül mintegy 45 milliárd forint uniós forrás segíti 2011 februárjától elsősorban a kitörési pontokhoz (pl. egészségipar, zöldgazdaság) kapcsolódó komplex beruházások támogatását, amelyek kiemelkedő hatással vannak a munkahelyek megőrzése vagy új munkahelyek teremtése szempontjából.

c. A munkanélküliek foglalkoztatásának támogatása a szociális gazdaság keretein belül

A Magyar Munka Terv alapján a kormányzat foglalkoztatáspolitikájának második pillére a munkanélküliek foglalkoztatása a szociális gazdaság keretében és helyi lehetőségekre építve. A szociális gazdaság fő jellemzője, hogy részben állami támogatásból, részben pedig a gazdálkodó szervezet saját bevételeiből szervezik meg. A szociális gazdaság területén olyan szervezeteket lehet támogatni, melyek társadalmi és gazdasági céljaikat egyaránt szem előtt tartva fenntartható üzleti modellekkel tudják kielégíteni tagjaik, környezetük szükségleteit, így növelve a munkanélküliek gazdasági szerepvállalását és a foglalkoztatást. A támogatott szociális

szövetkezetek és egyéb, a szociális gazdaság területén működő szervezetek meg-
alapozott üzleti tervek mentén végzik tevékenységüket, annak érdekében, hogy
társadalmi és gazdasági céljaik tekintetében sikeres és fenntartható fejlesztést va-
lósítsanak meg. A szociális gazdaság területe egyszerre tud reagálni a foglalkozta-
tás alacsony szintjéből fakadó jövedelmi problémákra, a helyi gazdaság fejlesztési
szükségleteire, és a társadalom egyéb szükségleteire. 2011. augusztus végéig a
kormány több mint 2,2 milliárd forinttal támogatott szociális szövetkezeteket, to-
vábbá egy kiemelt programmal a projekt ötletek fejlesztését.

d. A közfoglalkoztatás rendszerének átalakítása

A közfoglalkoztatás korábbi gyakorlata nem volt hatékony. Szabályozásában, fi-
nanszírozásában és működésében erősen széttagolt és átláthatatlan, költségeit és
humánerőforrás felhasználását tekintve pazarló volt. A tapasztalatok egyértelműen
azt mutatták, hogy a háromféle közfoglalkoztatási forma – a közmunka, a közcélú
és a közhasznú foglalkoztatás – nem működött összehangoltan, nem vezetett visz-
sza a munka világába. Sokkal inkább egy olyan életstratégia kialakulását segítette
elő, amely a segélyekből élés mellett az álláskeresőket passzivitásra ösztönözte.
Kevesen vállaltak el piaci alapú, nagyobb teljesítményt követelő munkát a ver-
senyszférában. Jelentős számú álláskereső mellett a vállalkozások által felkínált
munkahelyek egy része tartósan betöltetlen maradt.

A segélyezés és a közfoglalkoztatás korábbi rendszerét meg kellett változtatni
annak érdekében, hogy a munka, az aktív élet mindenki számára vonzó legyen.
Nem tartható fenn az a rendszer, amely szerint a különböző jogcímenen járó tá-
mogatások összeadott értéke hasonló nagyságrendet érhetett el, mint a munkával
megkereshető bér. A Széll Kálmán Terv által megteremtendő ösztönző rendszer
fontos eleme, hogy a szociális jellegű ellátásoknak egy munkaképes állampolgár
által elérhető összege ne érhesse el a közfoglalkoztatásban szerezhető jövedelem
mértékét, utóbbinak pedig a minimálbér mindenkorai szintje alatt kell maradnia. A
segélyezési rendszer és a közfoglalkoztatási bér átalakítása arra ösztönöz, hogy
Magyarországon megérje a versenyszférában dolgozni.

Az átalakítás következtében 2011. január 1-jétől megszűnt a kormányrendeletben
meghatározott közmunkaprogram, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról
szóló 1993. évi III. törvény által szabályozott közcélú munka, továbbá a foglalkoz-
tatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. IV. törvény alá
tartozó közhasznú munkavégzés. Helyettük az egységes közfoglalkoztatás rend-
szere jött létre, amelyet – a korábbi többszintű és egymástól elkülönült szabályo-
zás helyett – egy kormányrendelet szabályoz. A közfoglalkoztatás rendszerében a
korábban működtetett támogatásokhoz képest az egyik legfontosabb különbség a

finanszírozás módjában van. Az „Út a munkához” program kiadásai rendre túllépték a tervezett költségeket. Az új rendszerben ez nem fordulhat elő, mert nem egy felülről nyitott előirányzatból történik a finanszírozás, hanem szétváltak a szociális jellegű ellátásokra és a közfoglalkoztatásra tervezett források.

A közfoglalkoztatás új rendszerében 2011 elejétől december 2-ig a közfoglalkoztatásban érintettek létszáma meghaladta a 262 ezer főt.

e. Start munkaprogram

A kormány alapvetően a piaci foglalkoztatás feltételeinek megteremtésében és javításában látja a foglalkoztatás-bővítés hosszú távú lehetőségét, a közfoglalkoztatást pedig nem célnak, hanem eszköznek tekinti az elsődleges munkaerőpiacra történő visszatéréshez, az onnan kiszoruló munkaerő versenyképességének növeléséhez. A hosszú távú cél ugyanakkor továbbra is az elsődleges munkaerőpiacon elérhető, fenntartható foglalkoztatási lehetőségek bővítése, ezért a közfoglalkoztatási program csak átmenetileg – a gazdasági növekedés és a munkahelyteremtés újbóli beindulásáig – nyújt foglalkoztatási lehetőséget a leghátrányosabb helyzetű álláskeresőkre számára.

A 2012-től bevezetésre kerülő új típusú közfoglalkoztatás keretében az állam maga szervezi meg azoknak az átmeneti foglalkoztatását, akiknek az első két pillér nem kínál munkalehetőséget. Az új rendszer kialakítása szorosan összefügg a szociális segélyezés rendszerének munkára ösztönző átalakításával. A munkaerejüket, tudásukat értékesíteni nem tudók, de dolgozni akarók és képesek a közfoglalkoztatás keretében segély helyett így annál jóval magasabb munkabérhez jutnak.

A megújuló közfoglalkoztatási program célja, hogy növelje a munkaerőpiacon hátrányban lévők foglalkoztatását, fokozza az álláskeresői aktivitást, elősegítse a versenyszférába történő visszatérést, valamint ösztönözze a közfoglalkoztatásban a 6–8 órás munkavégzést.

Az új rendszer kialakítása során kiemelt szempont volt, hogy visszaadja a munka becsületét, szocializáljon, az ország valamennyi területén több célcsoport számára is elérhető legyen, formálja a közösséget, folyamatos munkavégzést tegyen lehetővé, kézenfekvő legyen, és a köz számára hasznos értéket teremtsen.

Közvetlen pozitív hatása a programnak, hogy nőnek a munka után járó adóbevételek, csökkennek a kifizetett segélyek és támogatások, egyben olyan közhasznú fejlesztések és beruházások valósulnak meg, amelyeket mindenképp meg kellett volna valósítani. A közvetett pozitív hatások hosszabb távon azonban még fontosabbak lehetnek: a program a munka kultúráját hozhatja vissza, életmódváltást eredményezhet, amely révén az életmód részévé válik a napi munkavégzés.

A 2012-től induló megújult közfoglalkoztatási rendszer hatékony működtetése érdekében a Belügyminisztérium koordinációjával 2011 őszén Startmunka mintaprogramok indultak, melyek legjelentősebb részét a kistérségi mintaprogramok jelentik.

A kistérségi mintaprogramok az ország 13 megyéjében, 26 kistérségben, valamint a gyöngyösi kistérség öt kiemeltté nyilvánított településén, összesen 482 településen indultak el. A települések 960 programjában 14 501 fő közfoglalkoztatott dolgozik.

A mintaprogramok keretében a kistérségek helyi sajátosságaihoz igazítva mezőgazdasági tevékenységekre, mezőgazdasági földutak rendbetételére, belvízelvezető rendszerek kialakítására, patakmedrek karbantartására, illegális hulladéklerakók megszüntetésére, biomassza program beindítására és közutak rendbetételére nyílik lehetőség. A résztvevők számára oktatási, képzési program is indul, ahol segéd-mezőgazdasági képzés szerezhető.

A megtermelt mezőgazdasági termékeket kezdetben a közvetkeztetésben, valamint saját szükségletek kielégítésére hasznosítják, de az életképes gazdaságokban a hozamok növelésével értékesíthető árualap termelésére is sor kerülhet.

A kistérségi mintaprogramok mellett más mintaprogramok is indultak: partfalvédelmi mintaprogram, határnyiladék tisztítási mintaprogram, víztársulati irányítású mintaprogram, közút karbantartási mintaprogram, vasúti pálya karbantartási mintaprogram, kulturális örökségi értékek gondozása mintaprogram, építőipari mintaprogram. Az önkormányzati és közösségi létesítmények alternatív gázüzemű fűtésére biokazán program indult.

Az elindított mintaprogramokban a szociális földprogrammal együtt összesen 19 563 fő közfoglalkoztatott foglalkoztatása valósul meg, valamennyi mintaprogram 8 órás közfoglalkoztatást biztosít. A programok 2011 végéig tartottak, de már megkezdődött a 2012-es programok előkészítése is. A kormány célja az, hogy 2012-ben 300 000 főt foglalkoztassanak 8 órában a Startmunka programok keretében.

f. Nemzeti Foglalkoztatási Alap (NFA)

A Munkaerő-piaci Alap (MPA) közvetlenül nemcsak a foglalkoztatás elősegítéséhez, a munkanélküliség kezeléséhez, és a szakképzés fejlesztéséhez kapcsolódó feladatok forrását biztosította, hanem tartalmazott szociálpolitikai jellegű kiadásokat is. 2012-től ezek szétválnak, és az alapból kikerül minden olyan szociális jellegű kiadás, amely nem a foglalkoztatáspolitikai célok megvalósítására irányul.

A versenyképesség javításához hozzájáruló, a gazdaságpolitika szerves részét képező foglalkoztatáspolitikai eszközök finanszírozására az MPA átalakításával

létrejön a Nemzeti Foglalkoztatási Alap (NFA). A jellemzően szociálpolitikai célokhoz kapcsolódó eszközöket ettől elkülönülten kell a jövőben megtervezni és működtetni.

Az NFA részét képezi a jövőben az aktív eszközök, az álláskereső ellátás, és a szak- és felnőttképzés finanszírozása.

A 2012. évi költségvetésben megtakarítás az aktív eszközöknél, valamint a szakképzési és felnőttképzési támogatásoknál jelentkezik, a közfoglalkoztatás finanszírozása részben költségvetési támogatásból, részben a munkanélküli ellátások átalakításából származó megtakarításokból történik.

Az aktív eszközökre és a szakképzési intézkedésekre fordított kiadások mérséklését a Széll Kálmán Terv értelmében ellentételeznie kell annak, hogy az uniós forrásokból több fordítódik aktív munkaerő-piaci programokra, illetve a szakképzés és a felnőttképzés támogatására. Ezáltal mérsékelhető a munkanélküliség tartóssá válásának kockázata.

Új irányítási struktúra került kialakításra, a közhatalmi jogosítványokkal felruházott, de annak megfelelő felelősséggel nem rendelkező testületek (pl. MPA Irányító Testülete) megszűntek.

Az eszköz-, illetve programszintű tervezés esetén is biztosítani szükséges a szubszidiaritás elvét, mely szerint minden döntést és végrehajtást a lehető legalacsonyabb szinten kell meghozni, ahol a legnagyobb hozzáértéssel rendelkeznek. Az eszköz, hogy a program szerkezetű tervezést területi szintű tervezéssel kell megalapozni, és az éves tervadatokhoz képest a tényadatok és területi prognózisok alapján az igényeknek megfelelő átcsoportosítást kell végrehajtani.

g. A családi élet és a munka összehangolásának elősegítése

A tapasztalatok azt mutatják, hogy azokban az európai országokban magasabban a születési/termékenységi ráták, ahol magas szintű a női foglalkoztatottság, a szülők több gyermeket vállalnak ott, ahol a családi és a munkahelyi kötelezettségek összeegyeztetésére kiemelt figyelmet fordítanak. A korábbi években ezen a területen nálunk alig történt előrelépés, a statisztikák alapján jelentősen elmarad a kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatása mind a kisgyermekkel nem rendelkező nőkhez, mind az unióban élő, hasonló élethelyzetben lévőkhöz képest. A nők foglalkoztatására a gyermekvállalásnak fontos hatása van. A kisgyermeket vállaló nőknek sokszor kell választaniuk a karrier és a gyermeknevelés között, ami az esetek nagy részében hosszú évekre szóló döntést jelent. A család és a munka összeegyeztetését, a családok választási lehetőségeit nagymértékben korlátozza, és ezáltal a gyermekvállalást is kedvezőtlenül befolyásolja, hogy korlátozott a megfelelő

minőségű gyermekgondozási szolgáltatásokhoz való hozzáférés, és hiányoznak a rugalmas munkalehetőségek.

A család és a munka összehangolásához elengedhetetlen a bölcsődei és az egyéb alternatív ellátási formák fejlesztése, kapacitásainak bővítése. A gyermekfelügyelet helyi szinten történő, a munkavállaló igényeihez rugalmasan igazodni képes, alternatív módon való megszervezése hatékony eszköz lehet a kisgyermekes szülők munkaerő-piaci részvételének, valamint munkahely-megtartási esélyeik növeléséhez. Hosszabb távon a gyermekek nappali ellátását biztosító szolgáltatások finanszírozási rendszerének átfogó átalakításával teremthetők meg annak feltételei, hogy a kisgyermekes szülők minél nagyobb hányada vehesse igénybe a bölcsődei vagy egyéb ellátási formákat. A szolgáltatások bővítése ráadásul új munkalehetőségeket is teremthet, jellemzően nők számára. A szolgáltatások kialakításánál elengedhetetlen a rugalmasság, amely a helyi igényeknek és a szülők munkarendjének megfelelő formájú és idejű gyermekfelügyeletre teremt lehetőséget.

A Társadalmi Megújulás Operatív Program keretében ezért több, egymás hatását erősítő intézkedés segíti elő a munka és a családi élet, illetve a magánélet összeegyeztetését. Ilyen intézkedések a nappali, kisgyermek-ellátási szolgáltatások helyi szinten, illetve munkahelyi szinten történő létrehozásának fejlesztése, a munkahelyek rugalmasságának növelése, valamint helyi kezdeményezések támogatása.

2011. január 1-jétől vezették be a részmunkaidős foglalkoztatást elősegítő részkedvezményt. Célja a kisgyermekes szülők munkaerőpiacra való visszatérésének ösztönzése a részmunkaidős foglalkoztatás támogatásával. A kedvezmény a gyermekgondozási szabadságról korábbi munkahelyükre részmunkaidőben visszatérő szülők után alkalmazható. A kedvezmény mértéke 7%, azaz a munkáltatónak a 27%-os szociális hozzájárulási adófizetési kötelezettség helyett csupán 20%-os fizetési kötelezettsége van a gyes-ről visszatérő munkavállaló részmunkaidőben való foglalkoztatásának időtartamára, minimum 12 hónapnyi, maximum 36 hónapnyi időtartamra.

5.2 A BÉREN KÍVÜLI JUTTATÁSOK RENDSZERÉNEK ÁTALAKÍTÁSA

A bérjövodelemként adózó juttatások mellett (munkabér, jutalom, jutalék stb.) a munkáltatói juttatási rendszerek részét képezik a munkavállaló ösztönzése, hosszú távú motiválása és megtartása érdekében juttatott béren kívüli juttatások.

A gyakorlatban elterjedt, a munkáltatók által tipikusan – jellemzően a cafeteria rendszer keretében – biztosított ilyen juttatások adózására szolgál a személyi jövedelemadóban a béren kívüli juttatási kategória.

A béren kívüli juttatások adójogi kategóriája a gazdaságpolitika fontos eszközcsoportját képezi, az ezen kategóriába tartozó juttatások után fizetendő közterhek kedvezőbbek a munkabér terheinél, amely adójogi kedvezményezés legalább háromféle közösségi cél hatékony eléréséhez járulhat hozzá:

- ☞ felhasználásuk bizonyos keretek közé szorításával közvetetten, jól körülhatárolt iparágakban teremt addicionális keresletet (gazdaságfejlesztési cél);
- ☞ a magánszemély adott fogyasztási javakhoz való hozzájutását segítik (szociálpolitikai cél);
- ☞ a magánszemély öngondoskodásának ösztönzésével a juttatásukon keresztül a társadalom számára előnnyel bíró javak fogyasztása serkenthető, az állam terhei csökkenthetők (öngondoskodás ösztönzése).

Eddig a juttatások jelentős része esetében a fenti célok keveredtek, átfedéseket mutattak. Ezért a béren kívüli juttatások rendszerét 2012-től átalakítják. A változtatások fő célja, hogy a jelenleginél világosabban elkülönüljenek egymástól a gazdaságfejlesztési, a szociálpolitikai és az öngondoskodást szolgáló juttatási formák.

A gazdaságfejlesztési célú béren kívüli juttatások 2012-től döntően a Széchenyi Pihenő Kártyába (a továbbiakban SZÉP Kártya) integrálódnak.

2010-ben a kormány azzal a céllal vezette be a SZÉP Kártyát a béren kívüli juttatások rendszerébe, hogy az üdülést, pihenést, egészségmegőrzést – és ezek révén a belföldi turizmus élénkítését – egy modern elektronikus formátumú, egyszerűen használható és a lehető legolcsóbban működő juttatási forma szolgálja. A kártya kibocsátásának és felhasználásának részletes szabályait lefektető kormányrendelet ebben a szellemben készült el 2011 áprilisában. A kártya a munkavállalók és a munkáltatók számára ingyenes, az elfogadóhelyek pedig csak egy rendkívül alacsony, 1,5%-os jutalékot fizetnek a kibocsátóknak.

A SZÉP Kártya megjelenésével az üdülési csekk fenntartása – tekintve, hogy a két elem profilja nagyon hasonló – indokolatlanná vált, ezért az üdülési csekket 2011. október 1-jétől kivezették a béren kívüli juttatások adójogilag kedvezményezett rendszeréből. A kivezetés időpontjának megválasztásánál figyelembe vették, hogy mind a munkáltatóknak, mind a munkavállalóknak elegendő idő álljon rendelkezésre az átállásra. A 2011. szeptember 30-ig kibocsátott üdülési csekkek adózási kedvezménye fennmarad, a felhasználására még 1 évig van lehetőség.

A SZÉP Kártya rendszere jelentősen megváltozik 2012-től. A továbbra is egy darab plasztik kártya mögött három alszámla („zseb”) áll majd, amelyekről – egymástól függetlenül – fizetni lehet:

- ☞ szálláshely szolgáltatásért (szálláshely alszámla);
- ☞ meleg étkeztetésért (vendéglátás alszámla);
- ☞ egyéb szabadidős, rekreációs szolgáltatásokért (szabadidő alszámla).

A SZÉP Kártya kedvezményes adózás mellett juttatható éves keretösszege 300.000 forintról 450.000 forintra emelkedik, ezen belül:

- ☞ a szálláshely alszámla kerete 225.000 Ft;
- ☞ a vendéglátás alszámláé 150.000 Ft;
- ☞ a szabadidő alszámláé pedig 75.000 Ft lesz.

A szálláshely alszámláról értelemszerűen szálláshely-szolgáltatást, valamint bel-földi utazási csomagot lehet vásárolni. A vendéglátás alszámláról nemcsak éttermi vendéglátásért, de munkahelyi (pl. étkezdén, menzán történő) étkezésért is lehet fizetni. Ez lényegében azt jelenti, hogy a korábbi étkezési utalványok meleg étel vásárlására jogosító eleme 2012-től beépül a SZÉP Kártyába. A harmadik alszámlával egyéb turisztikai, szabadidős, rekreációs szolgáltatásokat lehet igénybe venni. Ide a tartoznak pl. a fürdőszolgáltatások; a betegségmegelőző, egészségmegőrző, egészséghelyreállító szolgáltatások; a kulturális szolgáltatások közül a fesztivál, a múzeumi, színházi, és egyéb művelődési intézményi belépőkre fordított összeg; a növény- és állatkerti belépők; a természetvédelmi területek, tematikus parkok, szabadidőparkok belépői, az idegenvezetés; a belvízi személyszállítás; vagy a fitnessz bérletek.

A fentiekből látható, hogy a másik nagyon jelentős változás az étkezési juttatások terén következik be, amely szervesen illeszkedik a vázolt átalakítási koncepcióhoz, a juttatások hármas célrendszer mentén történő szétválasztásához.

2011-ben olyan szabályozás volt érvényben, amely az étkezési utalványok esetében nem választotta el egymástól a meleg és a hideg étkezést, ezzel – az „univerzális” étkezési utalványban – összemosódott egy gazdaságfejlesztési cél egy sokkal inkább szociálpolitikai céllal. A legfeljebb havi 18.000 Ft-os kedvezményes adózású juttatást a munkavállalók akár teljes egészében hideg élelmiszerre – illetve praktikusán háztartási jellegű kiadásokra – fordíthatták. Ez egyrészt ellentétes volt a juttatás azon céljával, miszerint a napi legalább egyszeri meleg étkezést kívánta az állam támogatni, másrészt – a hideg étkezési utalványok felhasználási lehetőségei miatt – a vendéglátó vállalkozások, a hazai vállalkozások jövedelmezőségének javítása sem valósult meg.

A meleg étkeztetés béren kívüli juttatással történő ösztönzését elsődlegesen gazdaságfejlesztési célnak tekinti a kormány, ugyanis az a magyar vendéglátás ágazatban teremt többletjövedelmet. Más a helyzet a hideg élelmiszer megvásárlásának adózási rendszeren keresztüli kedvezményezésével, amelyet sokkal inkább szociálpolitikai intézkedésnek tekinthetünk.

Ezért 2012-től, illetve végleges formájában 2013-tól elválik egymástól a hideg és a meleg étkezést szolgáló béren kívüli juttatás. A meleg étkezésért a SZÉP Kártyával lehet majd fizetni, míg hideg élelmiszer megvásárlása egy új juttatással, az Erzsébet-utalvánnyal lesz lehetséges.

Az Erzsébet-utalvány szociálpolitikai jellege nem csupán a közvetlen felhasználásban (hideg élelem, alapvető élelmiszerek megvásárlása) nyilvánul meg, hanem ezen felül még kapcsolódni fog hozzá egy szociális étkeztetési elem: az utalvány forgalmazásából származó eredményből az alapítvány szociális étkeztetést fog megvalósítani. Az utalványt 2012-ben – átmenetileg – még melegkonyhás vendéglátóhelyeken is be lehet váltani.

A célok szétválasztása az adott juttatás kibocsátásában is tetten érhető. Míg a gazdaságfejlesztési célú elemek kibocsátását – jól szabályozott keretek között – a minél olcsóbb és hatékonyabb működés érdekében célszerű piaci szereplőkre bízni, addig a szociálpolitikai célú juttatás esetében fontos az állami kontroll, ezért ott az állami kibocsátás indokolt. Előbbire jó példa a SZÉP Kártya, amelyet nagy piaci tapasztalattal rendelkező vállalatcsoportok bocsátanak ki, míg utóbbira az Erzsébet-utalvány, amelynek kibocsátására a Magyar Nemzeti Üdülési Alapítvány kapott felhatalmazást.

Az üdülési csekken kívül még egy juttatási elem megszűnik 2012-től: az internet-szolgáltatás. Az internet-lefedettség mára elérte azt a mértéket Magyarországon, hogy ennek adókedvezménnyel történő támogatása nem indokolt. Az ezen juttatással elérni kívánt gazdaságfejlesztési cél (az internet ismertségének, az internet-eléréssel rendelkező háztartások számának növelése) megvalósult. Továbbá, az utóbbi években az internet- előfizetés ára is jelentősen csökkent, a munkavállalók a támogatott béren kívüli juttatás nélkül is fel tudják vállalni annak költségeit, így a juttatás szociális támogató szerepe is szükségtelen.

A rendszer változása nem érint minden elemet, így változatlanul a béren kívüli juttatási rendszer része:

- ☞ a helyi utazási bérlet;
- ☞ az önkéntes nyugdíjpénztári és foglalkoztatói nyugdíjszolgáltató intézményi hozzájárulás;

- ☞ az egészségpénztári és önszegélyező-pénztári hozzájárulás (amelynek felhasználhatósági körét összehangolták a SZÉP Kártyáéval, megszüntetve az átfedéseket);
- ☞ a saját üdülőben üdültetés;
- ☞ az iskolai rendszerű képzés;
- ☞ az iskolakezdési támogatás.

5.3 OKTATÁS: KÖZNEVELÉS, SZAKKÉPZÉS, FELNŐTTKÉPZÉS, FELSŐOKTATÁS

a. Befektetés a versenyképes tudásba

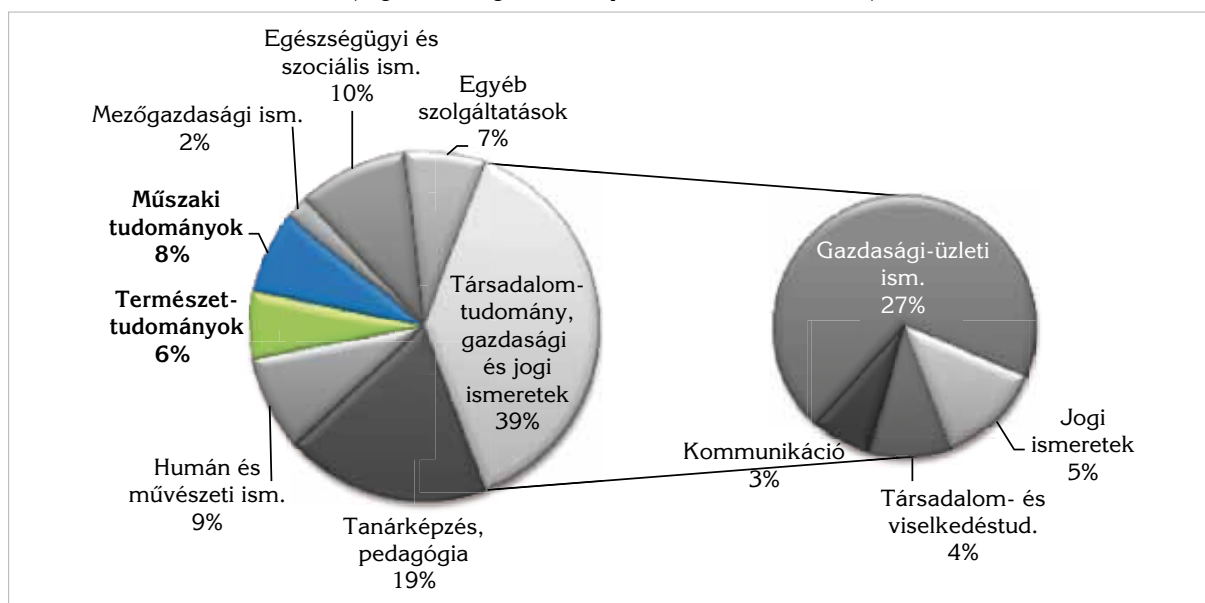
A felsőfokú végzettségűek arányának növelése fontos szerepet játszik az ország jövőjének alakításában. A versenyképesség alapvető feltétele a tudásba való befektetés egyéni és nemzetgazdasági szinten is. A magas hozzáadott értéket termelő, versenyképes ágazatok a képzett munkaerőre épülnek.

Napjainkban az oktatás – elsődlegesen a felsőoktatás – kibocsátása sem mennyiségét, sem szerkezetét tekintve nem felel meg a munkaerő-piaci keresletnek, ami gondokat okoz a gazdaság hatékony működésében, illetve a foglalkoztatás bővítésében.

Az állam feladata mindenekelőtt az, hogy a felsőfokú képzés intézményrendszerének és képzési struktúrájának alakításával biztosítsa a gazdaság és a társadalom igényeihez alkalmazkodó képzés kínálatot. Ehhez szükséges, hogy nemzetstratégiai és nemzetgazdasági irányok, továbbá munkaerő-piaci trendek és előrejelzések alapján kerüljön meghatározásra, hogy egy adott szakon mennyi államilag támogatott helyre van szükség.

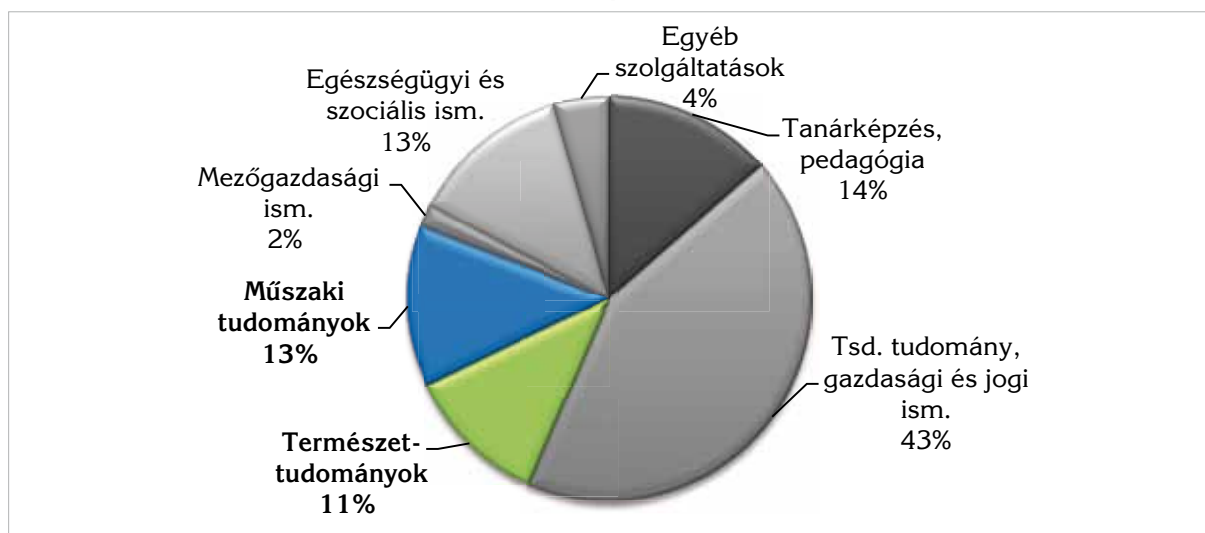
Magyarországon a műszaki és természettudományos felsőfokú végzettséget szerzők aránya jelentősen elmarad a visegrádi országok és az OECD országok átlagától.

Magyarország
(végzettség megoszlása képzési területenként, 1008)

Forrás: OECD

OECD átlag
(végzettség megoszlása képzési területenként, 1008)

Forrás: OECD

A munka alapú társadalom és munka alapú gazdaság, valamint az újraiparosítási stratégia, a versenyképességi program, az Új Széchenyi Terv, a Széll Kálmán Terv, és a Magyar Növekedési Terv célkitűzéseivel összhangban a felsőoktatásban minél több műszaki, természettudományos és informatikai hallgatóra van szükség. Az a cél, hogy a felsőoktatási ágazat váljon versenyképesebbé, a képzési kínálat kerüljön összhangba a gazdaság igényeivel, az állami források a munkaerő-piaci, versenyképességi szempontból kívánatos képzési programokat finanszírozzák.

A közoktatás, köznevelés területén súlyos problémák mutatkoznak. Olyan tudással bocsátja el az általános iskola a tanulóit, amely nem elégséges a megfelelő munkavégzéshez. Gyakran az alapvető írás-olvasási készségek is hiányoznak az általános iskolát végzettek körében.

A középiskolai rendszerben is komoly problémák mutatkoznak: hiányzik az egészséges arány a gimnáziumok, a szakközépiskolák és a szakiskolák között. A tanulók 18 éves korig tartó tankötelezettsége is súlyosbítja ezt a problémát. Miközben a gazdaság egyes területein, a kétkezi szakmákban komoly munkaerőhiánnyal küzdenek, feleslegesen hosszán és sokszor rossz irányba képzik a gyermekeket.

A magyar munkaerő és a magyar gazdaság nyelvi elszigeteltsége is nehézséget okoz a munkaerőpiacon. A magas szintű nyelvtudás megszerzése már a középiskolában elengedhetetlen.

Ha a magyar felsőoktatást tekintjük, az oktatási rendszer egésze nagyon távol esik a gazdaság és a munkaerőpiac tényleges igényeitől. Jelentős állami forrásokkal olyan intézményeket is fenntartunk, amelyek nem szolgálják a gazdaság érdekeit, a versenyképességet, nem kifizetődőek hosszú távon.

Az egyetemek, főiskolák tömegével és drágán juttatnak olyan diplomákhoz fiatalokat, amelyek nem segítik bekapcsolódásukat a munka világába. A képzés szerkezete rossz, a reáltudományok és a műszaki ismeretek pedig arányaiban túl alacsony szinten szerepelnek a felsőoktatás programjaiban. A magas hozzáadott értékű iparágak fejlesztéséhez (egészségipar, high-tech, innováció, K+F, zöldgazdaság) szükség van a hazai természettudományos és mérnökképzés megerősítésére. Jelenleg a felsőoktatásban szerezhető diplomák felére nincs piaci kereslet, ezért a felvételizőknek több információt kellene adni a szakok piaci értékéről. A munkaerőpiac számára hasznos területeken (pl. informatika, mérnöki területek) végzett hallgatók pedig gyakran elhagyják az országot, más országban kamatoztatják az itthon megszerzett tudásukat, és ott fizetnek adót.

Az elmúlt másfél évtizedben az oktatás területén megbomlott az egyensúly. Egyrészt a fiatal korosztályok mind nagyobb hányada vesz részt a felsőfokú oktatásban, tömegképzés folyik sokszor a minőség rovására és rossz szerkezetben, másrészt a szakképzés sokat veszített presztízsből, és ma már egyes szakmákban szinte minimálisra csökkent a képzésben részt vevők száma.

Közvetlenül a rendszerváltozás után a külföldi tőkebefektetések egyik legfőbb motiváló tényezője a hazai munkaerő – árához képest – jó szakképzettsége volt. A betelepülő nagyvállalatok többnyire ki is használták ezt a lehetőséget, sőt az ezredforduló óta egyre inkább magasabb szakképzettséget igénylő munkafolyamatokat telepítenek az országba, és ehhez egyre kevésbé találnak jól képzett szakmun-

kásokat. Olyannyira, hogy mára a külföldi nagyvállalatok letelepedésének, de a hazai kis- és középvállalatok fejlődésének is egyik legfőbb gátjává a jól képzett szakemberek hiánya vált.

A hazai szakképző intézményekben továbbra is az elméleti ismeretek oktatása dominál, miközben a vállalatoknál, tanműhelyekben folyó szakmai gyakorlatok erősen háttérbe szorulnak, annak ellenére, hogy a vállalatok igénye éppen fordított: több gyakorlati képzés, kevesebb elméleti oktatás.

A közoktatás területén a kormány célja a színvonal emelése, egy minőségközpontú oktatás megteremtése. Emellett fontos feladat a tehetséggondozás és a leszakadás megállítása.

A felsőoktatási rendszerben a munkaerőpiac igényeinek sokkal inkább megfelelő, versenyképes struktúra kialakítása a cél, szem előtt tartva, hogy nagyobb arányban szerepeljenek a programokban a munkaerőpiacon ma sokkal inkább keresett reál és műszaki ismeretek. Olyan új felsőoktatási rendszerre van szükség, amely arra is garanciát ad, hogy a képzésre fordított társadalmi költség megtérüljön. Ennek révén a képzett munkaerő külföldre vándorlása is mérsékelhető.

A szakképzésben eldöntött változtatások célja, hogy a képzési szerkezet a szakirányok és a létszámok vonatkozásában is igazodjon a gazdaság igényeihez, versenyképes tudást tudjon nyújtani a fiataloknak, az intézményrendszer hatékonyabban, átláthatóbban működjön. A szakképzés egyben segítse elő a társadalmi felzárkózást is a hátrányos helyzetű fiatalok képzésben tartásával, a lemorzsolódás csökkentésével tegye lehetővé számukra, hogy szakképzett munkavállalóként lépjenek be a munkaerőpiacra. Alapvető cél, hogy a fiatalok a munkaerőpiacra történő lépés feltételéül szolgáló, államilag elismert első szakképesítést az iskolai rendszerű szakképzésben szerezzék meg.

Magyarország kirívóan alacsony gazdasági aktivitási és foglalkoztatási rátájában meghatározó szerepe van az alacsony iskolai végzettségűek nemzetközi összehasonlításban is alacsony foglalkoztatási arányának. A felnőttek egy jelentős csoportja az iskolai rendszerű képzést korán, befejezett iskolai végzettség nélkül, vagy az alapkompenciák súlyos hiányával hagyja el, és ezek az iskolai kudarcok – egyéb nehezítő körülményekkel összekapcsolódva – a felnőtt korba lépve meggátolják, hogy a hiányzó ismereteket pótolják, illetve a munkavállaláshoz szükséges kompetenciákat fejlesszék.

Az alapvetően alacsony arányú felnőttkori tanulásban való részvétel súlyos aránytalanságokat mutat. Akiknek a legnagyobb szükségük lenne a tanulásra, azok nem vesznek részt benne: az alacsony iskolai végzettségűek, az idősebbek, és a kistérségeken élők részvétele messze elmarad a szükségestől. Aki nem tanul felnőtt

korban, az elveszítheti a megszerzett tanulási képességét, vagy az iskolában meg sem szerzett ismereteket nem pótolja.

A gazdaság versenyképességének alapvető feltétele, hogy a gazdaság igényeinek megfelelő képzettséggel, munkavállalási képességekkel rendelkező munkaerő álljon rendelkezésre. A gazdasági, társadalmi és technológiai változások rendkívül gyors és folyamatos alkalmazkodást kívánnak a gazdaság szereplőitől, a vállalkozásoktól, és a munkavállalóktól. A változásokhoz való alkalmazkodás elősegítésének és a szerkezetváltási folyamatok kezelésének legfontosabb eszköze a képzés.

A felnőttképzés területén induló programok célja a felnőtt magyar lakosság tanulási hajlandóságának ösztönzése, a felnőttképzésbe bevontak számának növelése, az iskolai hiányok pótlása, versenyképes szakmai kompetenciák megszerzésének elősegítése, a kulcskompetenciáknak a kor követelményeihez történő igazítása, a vállalkozások versenyképességének, az emberi erőforrás foglalkoztathatóságának és alkalmazkodóképességének növelése. Ehhez arra van szükség, hogy a munkáltatók a munkavállalók képzését megtérülő befektetésnek tekintsék, az egyének pedig felismerjék a tudás és a készségek folyamatos fejlesztésének jelentőségét saját életminőségük és munkaerő-piaci lehetőségeik javítása szempontjából.

b. Felsőoktatási törvény

A kormány 2011. szeptember 11-én jóváhagyta a nemzeti felsőoktatásról szóló koncepciót, majd október 25-én megtárgyalta a nemzeti felsőoktatási törvény tervezetét, az Országgyűlés pedig december 23-án elfogadta. 2012. szeptember 1-jével lép hatályba az új felsőoktatási rendszer. A szervezeti és intézményi struktúra racionalizálása fontos feladat, mivel túl sok az intézmény egy viszonylag kis országban, amit nem bír el az állam, gazdaságtalan ennyi intézményt fenntartani.

A kormány radikálisan csökkenteni fogja az állami ösztöndíjjal támogatott hallgatók számát, szigorítja az államilag finanszírozott képzés feltételeit. Annak érdekében, hogy az indokolatlanul hosszú ideig tartó egyetemi tanulás, az ún. túlfutás csökkenjen, a diákok időben befejezzék az egyetemet vagy főiskolát, és munkába álljanak, az oktatási kormányzat szigorítja a hallgatók diplomához jutásának feltételeit. Így aki a hallgatói jogviszony megszüntetését követő ötödik év végéig nem teszi le a záróvizsgát, nem szerezhethet diplomát. Ha a hallgató legalább öt javítóvizsgán kudarcot vall, a felsőoktatási intézmény egyoldalú nyilatkozattal megszüntetheti hallgatói jogviszonyát. A tanegységek sikertelen teljesítése után újrafelvételükért fizetni kellene. Annak a diáknak is megszűnne a hallgatói jogviszonya, aki egymást követően háromszor nem jelentkezik be a következő tanulmányi félévre.

A felsőoktatási jelentkezési szabályok annyiban változnak, hogy összesen öt intézménybe/szakra lehet csak jelentkezni, de ha ugyanazon intézmény ugyanazon szakának állami (rész)ösztöndíjas és önköltséges formájára is jelentkezik a hallgató, az egy jelentkezésnek számít.

Jelenleg nagyon kevesen jelentkeznek pedagógusképzésre. A tanárképzés ösztönzése érdekében a kormány – az állami ösztöndíj mellett – pályázati eljárásban odaítélt ösztöndíjjal támogatja majd a pedagógusokat.

c. Köznevelési törvény

A kormány a fenti célok elérése érdekében 2011. szeptember 28-án elfogadta a nemzeti köznevelésről szóló törvény koncepcióját, majd október 25-én jóváhagyta a kabinet a törvény tervezetét, az Országgyűlés pedig december 20-án elfogadta. 2012. szeptember 1-jével lép hatályba az új köznevelési rendszer. A köznevelési törvény a nevelést állítja a pedagógiai tevékenység középpontjába.

Az óvoda esetében új intézkedés, hogy 3 éves kortól kötelező lesz óvodába járatni a gyermekeket, ami előnyösen érinti a hátrányos helyzetű gyermekeket és családjaikat. Így a gyermekek közösségben vannak, felkészülnek az iskolára, a szülők pedig újra munkába tudnak állni. A gyermek az óvodába járási kötelezettségét családi napköziben is teljesítheti, abban az esetben, ha a családi napköziben a szolgáltatást nyújtó személy rendelkezik az óvodapedagógus munkakör betöltéséhez előírt szakképzettséggel.

Az általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább délután 4 óráig tartsanak. Bár a délutáni foglalkozás csak lehetőség, ugyanakkor fő feladata a tehetséggondozás, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása, amihez eddig csak pénzért lehetett hozzájutni. Lehetővé válik, hogy a nagyon nehezen fejlődő gyermekek kis létszámban legyenek fejleszthetők normál évfolyamban. A jogszabály felhatalmazást ad a Nemzeti Kerettanterv elkészítésére, amely előírja a kötelezően elsajátítandó tantárgyakat, azok tartalmát, kötelező rendelkezéseket állapíthat meg az oktatásszervezés körében. Ezáltal egységesebb közoktatási rendszer jön létre az egész országban.

Szigorítják a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok, valamint a nyelvi előkészítő évfolyamok működését is. Emellett a szakiskolai tanulók számára lehetővé teszik, hogy tanulmányaik végeztével akár két év alatt középiskolában készüljenek fel az érettségi vizsgára. Rögzítették azt is, hogy a diákok az általános iskola befejezése nélkül, a Hídprogram elvégzése után is beléphetnek a szakiskolába.

Az a tanköteles korú, akinek alapfokú iskolai végzettsége van, de a középfo-kú iskolába nem nyert felvételt, az általános iskola kezdeményezésére a Híd I. programban folytathatja tanulmányait. Ha a diák nem kívánja folytatni tanulmá-nyait, az általános iskola kezdeményezheti felvételét a Híd II. programba, amely tanulásra motivál, fejleszti a szakma elsajátításához szükséges ismereteket és részsakképesítés megszerzésére is lehetőséget biztosít. A program elősegíti a korai iskolaelhagyás csökkentését, valamint azt, hogy a tanulók minél hamarabb szakmát tanulhassanak.

Ismét beindul az oktatás külső szakmai ellenőrzése. Az országos pedagógiai-szak-mai ellenőrzés különösen az óra- és foglalkozáslátogatás, a megfigyelés, az interjú és a pedagógiai dokumentumok vizsgálatának módszereit alkalmazza. Az intéz-mény ellenőrzését legalább három, a jogszabályi feltételek szerint kijelölt közne-velési szakértőből álló csoport végzi. Az intézkedés célja az intézmények külső ellenőrzési rendszerének felállítása, a szakértők képzésének megkezdése, a köve-telményrendszer kidolgozása.

A kormány átalakítja a pedagógusi továbbképzési rendszert is, ami biztosítja, hogy a tanárok korszerű ismereteket adjanak át a tanulóknak. A jövőben a pe-dagógusok kötelesek lesznek hétévenként legalább egy továbbképzésben részt venni. Aki ezt önhibájából elmulasztja, vagy tanulmányait nem fejezi be sikere-sen, az elbocsátható.

A pedagógusok számára kiszámítható életpályát kíván biztosítani a kormány. Munkaidejük a magyar társadalomban szokásos heti 40 órán belül marad, ám a munka intenzitása változni fog, ugyanakkor minden tanár érezhetően többet fog keresni. A teljes munkaidő 55–65 százalékában tanórai és egyéb foglalkozások megtartása rendelhető el. A kötött munkaidő fennmaradó részében a pedagógus a nevelés-oktatást előkészítő, nevelés-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, továbbá eseti helyettesítést lát el.

d. Szakképzési törvény

Jelentősen átalakul a szakmunkásképzés. A képzési idő általában három évre rö-vidül, és mindhárom évfolyam szakképzési évfolyamként fog működni. Nagyobb hangsúlyt kap a képzés elejétől a szakmai gyakorlati képzés.

A szakközépiskolákban kötelező lesz a komplex szakmai érettségi, amely önma-gában is munkakörök betöltésére jogosít, így esélyt kapnak már a szakmai érett-ségi birtokában a munkaerő-piaci elhelyezkedésre a fiatalok.

Szakiskolában a második szakképző évfolyamtól, azaz a 10. évfolyamtól köthető tanulószereződés. Annak érdekében, hogy a valós munkahelyi gyakorlathoz és a ta-

nulói juttatásokhoz ne csupán a magánszférában tanulható szakmákban jussanak hozzá a diákok, meghatározott szakmákban nemcsak gazdasági társaságok köthetnek ezentúl tanuló szerződést, hanem költségvetési szervek, egyházi fenntartású intézmények, meghatározott nonprofit szervezetek és általuk fenntartott intézmények is. Részükre a tanuló szerződéssel kapcsolatban felmerülő költségeiket szakmacsoportonként differenciált normatív alapú támogatásként, igénylést követően téríti meg a Nemzeti Foglalkoztatási Alap (NFA). A tanuló szerződések finanszírozása is egyszerűsödik, a szakképzés jellegétől függő normatíva meghatározásával, az adminisztratív terhek csökkentése érdekében.

A szakiskoláknak fontos szerepük van a társadalmi felzárkózásban, ilyen értelemben a leszakadó, veszélyeztetett rétegek felzárkózását, a korai iskolaelhagyás csökkentését is szolgálja a szakképzés megújítására vonatkozó intézkedések jelentős része. Az általános iskolai hiányosságok pótlását célzó felzárkóztató képzést egységes kerettanterv alapján a nemzeti köznevelésről szóló törvényben rögzített Hídprogramok biztosítják.

A térségi integrált szakképző központok (TISZK-ek) rendszerét úgy alakítja át a kormány, hogy hatékonyabban működjön a szakképző intézmények tényleges integrációja révén. Az átalakítás az önkormányzati szakképző iskolák többségének állami fenntartásba kerüléséhez kapcsolódik. Az átalakítás lényege az, hogy – az uniós projektben érintett TISZK-ek esetében a projekten belül – az állami és önkormányzati fenntartók tekintetében valós és kötelező integráció történik, ezzel az állami és önkormányzati kör intézményeinél létrejönnek a koncepció szerinti holland típusú, tagintézményes nagy szakképző iskolák már az uniós projektek fenntartási időszakában. A nem önkormányzati, nem állami (ide értve az egyházi iskolákat is) körben ez az integráció nem lesz kötelező, ők az uniós projektek fenntartási időszakának végéig a TISZK-ek részei maradhatnak, amennyiben most érintettek uniós projektben. Természetesen az uniós projektektől függetlenül, a TISZK rendszer átalakítása után is szabadon együttműködhetnek a szakképzésben érintettek.

A kormány hozza meg a megyei fejlesztési és képzési bizottságok javaslatain alapuló szakmaszerkezeti döntést fenntartókra lebontva, melynek betartása feltétele a teljes, vagy részbeni állami támogatásnak. A szakmaszerkezeti döntés a munkaerő-piaci igényeket, a közép- és hosszú távú terveket, valamint a gazdasági trendeket figyelembe véve érvényesíti az állam által támogatott képzések körében a gazdaság igényeit. A gazdasági igényeknek megfelelő szakmaszerkezet kialakulását segíti az életutató támogató komplex pályaaorientáció rendszere is.

Az egységes pályakövetési rendszer bevezetése lehetővé teszi, hogy egy olyan visszajelző információs rendszer alakuljon ki, amely a szakmák hasznosulására és

a szakmai bizonyítvány megszerzését követő elhelyezkedésre vonatkozó adatok alapján kellő segítséget nyújt a szakmaszerkezetet alakító, a szakmák tartalmát befolyásoló és az egyes képzések indítását engedélyező döntéshozóknak.

e. Felnőttképzési programok

A munkahelyi képzések ösztönzését elősegítő program célja, hogy az alkalmazottak foglalkoztathatóságának, munkahelyi készségeinek és kompetenciáinak javítása révén növelje a vállalkozások versenyképességét, a technológiai fejlődéshez való alkalmazkodását, és ösztönözze a foglalkoztatókat munkavállalóik tudásának folyamatos fejlesztésére. A vállalkozások saját forrásait kiegészítve képessé válnak a képzést saját vállalkozásukba történő befektetésnek tekinteni, és minél több munkavállalójuk képzésbe történő bekapcsolódását biztosítani.

Az alacsony iskolai végzettségű, illetve szakképzetlen felnőttek képzését célzó programokkal azok a felnőttek is lehetőséget kaphatnak szakmai kompetenciáik fejlesztésére, akiket a hagyományos képzési programok nem, vagy csak nagyon korlátozottan érnek el, részben a motiváció hiánya, részben a sajátos képzési szükségletek miatt, de akiknek bővülő foglalkoztatásához fontos társadalmi, gazdasági érdek fűződik. Számukra az iskolarendszeren kívüli képzés adhatja meg leginkább a fejlődés, a szakmaszerzés lehetőségét, és ezáltal javulhat munkaerő-piaci helyzetük. Átfogó tanulási program indul az idegen nyelvi és informatikai kulcskompetenciák fejlesztésére, melynek szükségességét a magyar lakosság igen alacsony idegen nyelv tudása, valamint a digitális írástudás alacsony szintje indokol.

5.4 A NYUGDÍJRENDSZER VÁLTOZÁSAI

a. A nyugdíjrendszer átalakítása

A kormány 2011-ben jelentős és sikeres erőfeszítéseket tett a nyugdíjrendszer átalakítása területén. Ez a folyamat 2012-ben is folytatódik, annak érdekében, hogy létrejöjjön egy hosszú távon is fenntartható, a biztosítási teljesítményeket jobban érvényre juttató, szolidaritási elemeket is tartalmazó, és transzparens nyugdíjrendszer. Ennek keretében egy finanszírozási reform végrehajtása vált indokolttá, mely a nyugdíjbiztosítás profiljának tisztítását jelenti. Ezen belül mindenekelőtt az egyes nyugdíjpillérek eddigi szerepének, súlyának és működésének felülvizsgálatát kellett elvégezni.

A nyugellátás alapját képező első pillér (a társadalombiztosítási felosztó-kirovó nyugdíjrendszer) esetében ez a felülvizsgálat a vállalt szolgáltatások és kötelezettségvállalások új szemléletű megközelítésére, és a rendelkezésre álló biztosí-

tási bevételek szabályozási visszacsatolására (egyensúlyi modell megalkotására) irányult.

A magánnyugdíj-konstrukció felülvizsgálatával, önkéntessé tételével és a szervezett visszalépés lehetőségének megteremtésével az állami pillérre folyamatosan nehezedő finanszírozási nyomás (járulékkiesés, rokkantsági befogadás) jelentősen enyhült. Az önkéntes nyugdíj-megtakarítások rendszerének megújítása, és a maradó magán-nyugdíjpénztári tagokra vonatkozó további szabályok megalkotása még hátralévő feladat.

Az állami pillér profiltisztítása keretében, az államháztartás szerkezeti rendjének megújítása során azt az elvet kellett érvényesíteni, hogy a Nyugdíjbiztosítási Alapból csak a mindenkori öregségi nyugdíjkorhatárt betöltöttek számára fizethetők nyugellátások.

A 2012. évi költségvetési törvényben a Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetése már ún. „profiltisztított” költségvetés. A Nyugdíjbiztosítási Alap 2012. évi költségvetése a bevételek és kiadások egyensúlyát irányozza elő. A változás lényege abban foglalható össze, hogy 2012. január 1-jétől a korhatár előtti ellátások kikerülnek az alapból, és átkerülnek egyrészt a társadalombiztosítás másik pénzügyi alapjába, az Egészségbiztosítási Alapba, másrészt az újonnan létrejövő Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alapba. Ez a változás lehetővé teszi, hogy 2012-től a korbetöltött öregségi és rokkantsági nyugdíjak finanszírozása döntően munkáltatói és biztosított befizetésekből történjen, miközben a központi költségvetési támogatás minimálisra zsugorodik. Továbbra is a Nyugdíjbiztosítási Alapból történik a hozzátartozói ellátások – jellemzően az özvegyi és az árvaellátás –, valamint a szolgálatfüggő nyugellátások (40 év jogosultsági idővel rendelkező nők) finanszírozása.

Az átalakulás további eleme, hogy az Egészségbiztosítási Alapba átkerül:

- ☞ a korhatári alatti rokkantsági és baleseti rokkantsági nyugellátás mindhárom csoportja és
- ☞ a rehabilitációs járadék.

2012-től a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap finanszírozza:

- ☞ az előre hozott öregségi nyugdíjat és a korkedvezményes nyugellátást (a korhatár előtti ellátásokat);
- ☞ a fegyveres testületek volt tagjai szolgálati nyugdíját (szolgálati járandóságot);
- ☞ a bányászjáradékot; valamint
- ☞ a balettművészeti életjáradékot.

Az intézkedés lényege, hogy ösztönözze az öregségi korhatárt több mint 5 év múlva betöltők esetében a munkaerőpiacra történő visszatérést, illetve lehetővé tegye a feketemunkát vállalók elleni szankciók bevezetését. Emellett fontos célja az intézkedésnek a Nyugdíjbiztosítási Alap egyensúlyának megteremtése.

A 2012. január 1-jétől folyósításra kerülő korhatár előtti ellátás, a szolgálati járandóság, a balettművészeti életjáradék és az átmeneti bányászjáradék kialakításával a fentiekben említett korhatár alatti nyugellátások megszűnnek.

Az új ellátások mindegyike a nyugdíjemelés mértékével megegyezően emelkedik. Emellett az országgyűlési képviselők korhatár előtti ellátása, illetve a szolgálati járandóság összege 2012. január 1-jétől a hatályos személyi jövedelemadó kulcsnak megfelelően csökkentett összegben kerül folyósításra.

Az előzőekben ismertetett változtatásokhoz szorosan kapcsolódik a megváltozott munkaképességű személyek rehabilitációjának és foglalkoztatásának az eddigiekénél sokkal hatékonyabb elősegítése.

Az Országgyűlés 2011. december 20-án elfogadta a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvényt. Az új szabályozás lényege, hogy a hangsúly a rehabilitáción, a foglalkoztatás elősegítésén lesz, így a komplex szakértői vizsgálat eredménye alapján a munkaképeseknek munkahelyet kínálnak fel, amelyet kötelesek elfogadni. Ha a felkínált munkát az érintett nem fogadja el, elveszíti az ellátásra való jogosultságát. A munkavégzés időtartama alatt az ellátás folyósítása szünetel. Ennek eredményeként 2012. évet követően 2013-ban is fokozatosan – egyre nagyobb mértékben – jelentkezik megtakarító hatás a korábbi és új ellátások vonatkozásában.

b. Egészségkárosodási járadékok rendszerének átalakítása

Az egészségkárosodáson alapuló ellátások rendszerszerű átalakítása érinti az átmeneti járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, és a rendszeres szociális járadékban részesülőket. Ezek a pénzbeli ellátások azoknak az egészségkárosodott személyeknek nyújtott rendszeres pénzellátások, akiknek a meghatározott mértékű egészségkárosodása a keresőtevékenység folytatásának időtartama alatt keletkezett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodást megelőző munkakörükben, illetve a képzettségüknek megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásukra rehabilitáció nélkül nem alkalmasak. Az ellátásokra való jogosultsági szabályokat a 387/2007. (XII. 23.) Korm. rendelet tartalmazta. A megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló törvény értelmében e kormányrendelet 2012. január 1-jétől hatályát veszítette.

Az átalakítás lényegi eleme, hogy a járadékra jogosult személy esetében szükséges az egészségkárosodás mértékének felülvizsgálata, és amennyiben a felülvizsgálat során az egészségkárosodott személy munkaképesnek bizonyul, úgy a járadékok jelenlegi formájában történő további folyósítása indokolatlan. A változtatás következtében az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól szóló kormányrendelet, valamint a megváltozott munkaképességűek támogatási rendszere is átalakul. A változtatás hangsúlyos célja a foglalkoztatás növelése az érintett személyek körében, továbbá egyensúlyi helyzet kialakítása a munkajövedelmek és az egészségkárosodási járadékok között úgy, hogy az az elsődleges munkaerőpiacon foglalkoztatottak számának növekedésével járjon.

A korhatár előtti nyugellátások és a rokkantellátások kivezetése a hatályos nyugdíjrendszerből, valamint az elmúlt év végén kezdődött rendszer-átalakításból adódó feladatok végrehajtása nemcsak a nyugdíjrendszer, hanem a foglalkoztatás, különösen a közfoglalkoztatás lehetőségei, az egészségbiztosítási transzferek és a szociális támogató-rendszerek újragondolásának, átalakításának igényével lépett fel. A célul kitűzött tiszta profilú nyugdíjrendszer az önszabályozó, önfinanszírozó, stabil és fenntartható rendszer irányába mozdult el.

6. HATÉKONY ÁLLAM

6.1 A BÜROKRÁCIA ÉS AZ ADMINISZTRÁCIÓS TERHEK CSÖKKENTÉSE

Hazánkban az állami bürokrácia sokszor lassú, bonyolult, nehezen átlátható és kiszámíthatatlan. Partneri kapcsolat helyett inkább a kölcsönös bizalmatlanság jellemzi. A vállalkozások adminisztrációs költségei a GDP 10,5%-ára becsülhetők, ami az uniós átlag kb. háromszorosa. Ez felesleges energiákat von el az érdemi munkavégzéstől, csökkenti a fejlesztésre, innovációra, munkavállalókra fordítható forrásokat. Az óriási bürokratikus teher egyben a szürkegazdaságba való menekülés egyik fontos oka is. A vállalkozói adminisztrációs terhek csökkentése ily módon egyidejűleg javítja a magyar vállalkozások versenyképességét és a költségvetési helyzetet azáltal, hogy a felesleges költségek visszaszorítása mellett a gazdaság kifehéritéséhez is hozzájárul. A felszabaduló források munkahelyteremtésre, innovációra, fejlesztésre fordíthatók, egymást erősítő, pozitív gazdasági folyamatokat indíthatnak el.

A versenyképesség növelése, a munkahelyteremtés és a gyorsabb növekedés érdekében a vállalkozókat terhelő bürokrácia csökkentése az új kormány számára kezdettől fogva kiemelt cél. Kezdetben az adminisztrációs terheket

csökkentő lépések az engedélyezési és más hatósági eljárásokra, a pályázati támogatásokra, az adó- és foglalkoztatási adminisztrációra, a közbeszerzésekre és a termékdíjrendszerre irányultak. Nagyon jelentős lépésnek tekinthető a 1133/2011 (V.2.) Korm. határozat a vállalkozói adminisztrációs terhek csökkentésére irányuló rövid- és középtávú kormányzati programról (első program). A kormányhatározat 105 milliárd Ft értékben rendelkezik konkrét intézkedésekről, és előírja egy második bürokrácia-csökkentési intézkedési csomag kidolgozását további 400 milliárd Ft értékben (második program), továbbá elrendeli egy olyan rendszer kialakítását, amely képes megakadályozni a felesleges bürokratikus terhek újratermelődését. A második programot a kormány 2011 decemberében elfogadta. A program több mint 110 intézkedést tartalmaz, amelyekre hatásvizsgálat is készült.

Mindkét program összhangban van a Széll Kálmán Tervvel és a konvergencia-programmal. A tervezett intézkedések ugyanis nem jelenthetnek kihívást az államháztartási hiánycél elérésének útjában, sőt hosszabb távon az első program 35–40 milliárd Ft, a második program 100–140 milliárd Ft plusz költségvetési bevételt hoz évente. A vállalkozókat terhelő bürokrácia csökkentése új munkahelyeket fog teremteni, becslések szerint az első program 40–50 ezret, a második kb. 100 ezret.

A program intézkedéseinek vezérelve a vállalkozói irritáció és kockázatok csökkentése, a stabilitás és megbízhatóság, a gazdaság kifehérítése, a növekedést és a foglalkoztatás bővítését akadályozó korlátok lebontása, a költségvetésre gyakorolt pozitív hatás, és a biztonság, rendezettség. Ehhez egyértelmű elvárások: a párhuzamosságok megszüntetése, elektronizálás, bizalom, védelem és garancia, a torz ösztönzők kikapcsolása és a felesleges adminisztráció visszaszorítása.

6.1.1 AZ ELSŐ VÁLLALKOZÓI ADMINISZTRÁCIÓS TEHERCSÖKKENTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI

Az első program intézkedéseinek végrehajtása folyamatban van, illetve több esetben megvalósult az alábbiak szerint:

a.1) Adóadminisztráció

Egyes adófajták bevallása és befizetése a korábbi havi, negyedéves vagy féléves helyett évvé válik, ami becslések szerint 6,7 milliárd Ft adminisztrációs költségcsökkentést hoz a vállalkozásoknak. A cégautó-adó esetében az elképzelés várhatóan 2012-től megvalósul. Az állami adóhatóságnál vezetett adószámlák száma 140-ről 75-re csökken, ami kb. 0,5 milliárd Ft megtakarítást jelent. Az adóhatóság

felé egyidejűleg teljesítendő befizetési kötelezettségek egy utalással történő megvalósításától kb. 8 milliárd Ft költség-megtakarítás várható.

a.2) Könyvvizsgálati kötelezettségek

A jelenleg érvényes 100 millió Ft-os kötelező könyvvizsgálati értékhatár felemelése 2012 januárjától 200 millió Ft-ra, 2014 januárjától 300 millió Ft-ra első körben 17 ezer, majd további 7 ezer vállalkozást érint, és éves szinten 5,6 milliárd Ft, majd 7,5 milliárd Ft költségmegtakarítást jelent. A vonatkozó törvénymódosítást a parlament 2011 júliusában elfogadta.

a.3) Hatósági és statisztikai adatgyűjtési elvárások

A különböző hatóságok adatbázisait harmonizálni kell oly módon, hogy ugyanazt az információt csak egy hatóság kérje be, és ossza meg azokkal, amelyeknek szintén szükségük van rá. Ez a vállalkozásoknak kb. 16 milliárd Ft éves adminisztrációcsökkentést jelent. Az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) egyszerűsítése 0,5 milliárd Ft megtakarítást hoz. Az adó- és társadalombiztosítási hatóságok felé történő párhuzamos adatszolgáltatási kötelezettség megszüntetése évente 15,2 milliárd Ft költségcsökkentéshez vezet.

a.4) A hatósági bírságolási gyakorlat kiszámíthatósága

A vállalkozások jogszerű működéséhez járulnak hozzá azok az intézkedések, amelyek segítenek megismerni a vonatkozó szabályokat, a bírságolási gyakorlatot, és az ellenőrző hatóságokat. Ez kb. 7 milliárd Ft éves megtakarítást hoz a vállalkozói szektornak, egyidejűleg hozzájárulva a gazdaság kifehérítéséhez 0,1–0,2%-os GDP-növekedést is indukál. Kulcsfontosságú lépésként létrejön a vállalkozói igényekhez igazodó, naprakész tájékoztatási portál, ahol minden szükséges információ elérhető lesz, és a vállalkozók megbízható választ kaphatnak kérdéseikre. Az Államreform Operatív Program (ÁROP) finanszírozásában kormányzati projekt indul az ellenőrző hatóságok büntetési gyakorlatának áttekintésére.

a.5) Foglalkoztatási adminisztráció

A parlament által 2011 júliusában jóváhagyott törvénymódosítások révén az egyszerűsített foglalkoztatásban könnyítések történtek az üzleti szektor számára éves szinten 3,4 milliárd Ft-ra becsülhető potenciális megtakarítással. Könnyítettek az egyszerűsített foglalkoztatottak maximális számának meghatározásán. Lehetővé tették a munkavégzés megkezdését az adóhatósághoz való bejelentést követően munkaszerződés megkötése nélkül. Ugyanakkor a munkaszerződés írás-

ba foglalása esetén elhagyhatóvá tették a munkaidő-nyilvántartást. Fizetett szabadságot, betegszabadságot és egyéb munkaidő-kedvezményeket nem kötelező biztosítani, a munkaidő-beosztás rugalmasabb lehet, és a foglalkoztatás befejezésekor nem kell igazolásokat kiadni.

A felesleges szakképesítési előírások megszüntetése révén a vállalkozások számára lehetővé válik az alacsonyabb képzettségű, olcsóbb munkaerő foglalkoztatása bizonyos munkakörökben. Ezáltal új munkahelyek jöhetnek létre a kevésbé kvalifikált emberek számára, akik között a munkanélküliség különösen nagy probléma. A vonatkozó kormányhatározat tervezete elkészült, amely az elveket és a módosítandó jogszabályokat határozza meg.

Jelentős csökkenés várható a munkavégzés kezdetekor szükséges adatszolgáltatásban, a szükséges egyéb információkat a hatóságok meglévő adatbázisokból nyerhetik majd. Egyéni járulékszámok kialakítására kerül sor, ahol a munkavállaló az interneten keresztül követheti a foglalkoztatója által befizetett járulékokat. Az üzemi tanácsok megalakítása 50 munkavállaló alatt kizárólag a munkavállalók döntésétől függ, nincs erre vonatkozó kötelezettség. Az alkotmányos követelményeket figyelembe véve változik az indokolási kötelezettség felmondás esetén, a munkaviszonyra vonatkozó szabályok megsértése pedig kártérítési alappá helyeződik. A heti és napi munkaidőkorlátokon belül a munkaidő-beosztás rugalmasabbá válik, megszűnik a délutáni pótlék, a végkielégítés összege a munkaviszonyban eltöltött időhöz igazodik. Mindezek 50 ezer legális új munkahelyet teremthetnek és visszaszoríthatják a feketefoglalkoztatást.

Ezek az intézkedések több mint 40 milliárd Ft költségmegtakarítást hozhatnak a vállalkozásoknak. Az intézkedések jó része már beépült az új Munka törvénykönyvébe, amelyet 2011 decemberében fogadott el az Országgyűlés.

6.1.2 A MÁSODIK VÁLLALKOZÓI ADMINISZTRÁCIÓS TEHERCSÖKKENTÉSI PROGRAM INTÉZKEDÉSEI

A második programot a kormány 2011 decemberében elfogadta. A program több mint 110 intézkedést tartalmaz, amelyekre hatásvizsgálat is készült. Az intézkedések, illetve azok előzményei a következők:

b.1) Adóadminisztráció

Az intézkedések egyik célja a tisztességes adófizetők számára egyszerű adóadminisztrációs lehetőségek biztosítása, és egyidejűleg az átláthatóság garantálása az adóhatóság részére. Az adóadminisztrációt csökkentő fejezetek egyebek mellett

előirányozza a foglalkoztatással kapcsolatos befizetési kötelezettségek bürokráciájának és a vállalkozói befizetési jogcímeknek a további csökkentését. Tervezik a folyamatok felhasználóbaráttá és teljesen elektronikussá tételét. Biztosítani kívánják a vállalkozások számára, hogy önkéntesen kérhessenek adóellenőrzést. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal működését úgy kell átalakítani, hogy jobban támogassa a jogkövető vállalkozásokat. A számviteli- és adószabályozás összhangjának megteremtése érdekében egységes fogalomhasználatot és egységes számítási eljárásokat alakítanak ki.

b.2) Számviteli szabályozás

A számvittel összefüggő kötelezettségek a vállalkozói adminisztrációs terhek 25–33%-ára becsülhetők. Ezek csökkentése érdekében többek között a kisvállalkozók egy körére a mainál egyszerűbb kettős könyvviteli szabályrendszer kialakítása várható az EU negyedik társasági jogi irányelvének korszerűsítését célzó, a magyar EU-elnökség alatt elfogadott tanácsi következtetés szellemében. Enyhíteni tervezik a bizonylatok megőrzési kötelezettségét a megőrzési idő rövidítése és az elektronikusan archivált dokumentumok elfogadása révén. A mainál szélesebb körben teszik lehetővé a számviteli beszámoló egyszerűbb formájának választását.

b.3) Hatósági adminisztráció

A hatóságok intézményi átalakítása a kormány közigazgatási reformjának sarokköve. Az intézkedések elsősorban a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.), és a hatósági működést szabályozó más jogszabályok átalakítására, továbbá az intézmények működésére, finanszírozására irányulnak. Céljuk kölcsönös bizalmon alapuló, ügyfélközpontú hatósági rendszer kialakítása, amely támogatja a tisztességes vállalkozásokat, ugyanakkor hatékonyan tud fellépni a szabályokat megkerülők ellen is. A tervezett intézkedések közül elsőként említhető az ügyintézési határidők csökkentése, a Ket. tervezett módosítása szerint 2014. január 1-jétől általános esetben 30 napról 21 napra. A törvény eltérő rendelkezéseinek hiányában az eljárási határidőbe beletartozik majd a szakhatósági állásfoglalások kiadásának ideje is. A Ket. új szabályokat és elvárásokat tartalmaz majd az ellenőrzési hatóságokra vonatkozóan is, nyilvánosságra kell hozniuk ellenőrzési tervüket és ellenőrzési jelentéseiket. A vállalkozások számára lehetővé teszik, hogy magukra vonatkozóan ellenőrzést kezdeményezzenek a hatóságoknál.

b.4) Fejlesztési pályázatok és közbeszerzések

A kormány a fejlesztési támogatások adminisztrációs terheinek csökkentése érdekében komoly lépést tett 2011. januárban, amikor rendeleti úton egyebek mellett egységesítették az eljárásrendeket, általános szerződés-kötési feltételeket vezettek be, amelyek a pályázati felhívások részévé váltak, racionálisabbá tették a garanciákat és a beszámolókat, továbbá rövidítették az eljárási határidőket. Az új közbeszerzési törvény 2011. áprilisi elfogadása révén egyszerűsödtek a közbeszerzési eljárások, többek között egyszerűbbé vált a pályázók és alvállalkozóik alkalmasságának igazolása, a megkötött szerződések módosítása és az uniós értékhatár alatti közbeszerzések. A második program pályázati és közbeszerzési intézkedései a vállalkozói adminisztrációs terhek mérséklésére olyan egyszerűsítési intézkedéseket tartalmaznak, mint a határidők rövidítése, a folyamatok további elektronizálása, az ügyfélszolgálatok fejlesztése stb.

b.5) Egyes ágazati szabályozások

A program külön foglalkozik az agrárgazdasággal és az élelmiszerbiztonsággal, a környezetvédelmi és a termékdíj-szabályozással, továbbá a fuvarozással. A mezőgazdasági gazdálkodók érdekében korábban tett erőfeszítések közül érdemes megemlíteni, hogy egyszerűsödött az alkalmi foglalkoztatás, a közbeszerzési törvény hatálya alól kikerült a hús és a zöldség-gyümölcs, továbbá a kistermelők az állati alaptermékeket és feldolgozott termékeiket a közelben szabadon értékesíthetik. A második program a bürokrácia csökkentése érdekében egyebek mellett elősegíti a helyi piacok fejlesztését, a mezőgazdasági engedélyezések egyszerűsítését, és a borászatot érintő speciális intézkedéseket. A HACCP követelmények kielégítésében a kistermelőket, mikro- és kisvállalkozásokat az élelmiszerbiztonsági előírásokra vonatkozó ajánlás készítésével segíti.

A környezetvédelmi szabályozás egyszerűsítésének alprogramja könnyedén be tartható, a vállalkozások működéséhez és tevékenységük környezeti kockázatához igazodó, differenciált környezetvédelmi szabályozás kialakítását tűzi feladatul, így például a hulladékgazdálkodás adminisztrációjának és adatszolgáltatási terheinek könnyítését. A parlament által 2011. júliusban elfogadott termékdíj törvény jelentősen csökkenti a termékdíjjal kapcsolatos bürokráciát. A törvény például a csomagolással kapcsolatos díjfizetési kötelezettséget 2012-től a forgalmazóról a gyártóra helyezi át, ezáltal lényegesen szűkíti a közvetlenül érintettek körét, továbbá magát az adatszolgáltatást is egyszerűsíti. A második program megnyitja a termékdíj átalányfizetési lehetőséget a csomagolóanyagokon kívül más termék-csoportokra is.

A fuvarozás alfejezetében tervezett intézkedések között szerepel a fuvardokumentációk elektronizálása, a hatóságok közötti adatátadás javítása, a fuvarozó járművek egyablakos ügyintézése és a bírságolási gyakorlat megváltoztatása is.

b.6) Az állam működésének elektronizálása

Az alprogram főként a vállalkozások túlnyomó többségét érintő horizontális intézkedéseket tartalmaz, és illeszkedik a teljes államműködésre kiterjedő e-közigazgatási fejlesztési programba. A fejlesztések az Elektronikus Közigazgatás Operatív Program (EKOP) finanszírozásában valósulnak meg. A tervezett változások a vállalkozások számára 100 milliárd Ft-ot meghaladó megtakarítást hozhatnak. A vállalkozásoknak lehetőségük lesz minden adat- és dokumentumszolgáltatási kötelezettségüknek online eleget tenni, továbbá dokumentumaikat elektronikus formában megőrizni. Az állam és hatóságai pedig teljes körű, és naprakész információkkal tudják majd a vállalkozókat segíteni. Nagyon fontos az állami adatbázisok közötti interoperabilitás biztosítása, továbbá az elektronikus fizetés lehetőségének megteremtése valamennyi hivatalos eljárásban.

b.7) Beruházások engedélyezése

A beruházás-engedélyezési eljárások jellemzően hosszúak és kiszámíthatatlanok. A tényleges folyamat az építési hatóságon kívül a szakhatóságoktól is függ, és hatással lehet rá a potenciális érintettek fellebbezése is. Az alfejezet intézkedései egyszerűsíteni, gyorsítani fogják, és kiszámíthatóbbá teszik majd az eljárásokat. Így például az EKOP finanszírozással megvalósuló E-építés projekt elektronizálja az építési engedélyezés folyamatát, továbbá ipari területen történő beruházások esetére kialakítanak egy egyszerűsített, gyors és szakszerű engedélyezési eljárást.

b.8) Foglalkoztatási adminisztráció

A foglalkoztatás bővítése kiemelt kormányzati cél, ezért a foglalkoztatással kapcsolatos adminisztrációt tovább kell csökkenteni, és a jogszabályi környezetnek a gazdaság kifehértése irányába kell hatni. Ennek érdekében megújult a szakképzési hozzájárulási rendszer és a Munka törvénykönyve, továbbá újjászerveződik a munkaügyi felügyeleti rendszer. Az első programban hozott intézkedéseket a második program kiegészíti például a foglalkozás-egészségügy, a működéssel és a munkavállalókkal összefüggő szabályzatkészítési kötelezettségek kockázati alapúvá tételével.

b.9) Jogi eljárások

Ezek az intézkedések egyebek mellett a család vállalkozók felelősségének jobb érvényesíthetőségét szolgálják. A kormány meg kívánja akadályozni, hogy korlátozott felelősségű társaságok behajthatatlan követeléseket hátrahagyva felszámolásra kerüljenek, majd család tulajdonosaik új céget alapítva folytathassák tovább tevékenységüket, és újabb kifizetetlen adósságokat halmozzanak fel. Ennek érdekében bővül az állam által biztosított nyilvános céginformációk köre. További célkitűzés a jogérvényesítés feltételeinek javítása, aminek érdekében a bíróságokat érintő intézkedéseken kívül a mediáció és a választott bírászkodás támogatása is szerepel a programban.

b.10) Rendszerszintű intézkedések az adminisztrációs terhek további csökkentésére

A sikeres bürokrácia-csökkentési programhoz elengedhetetlen az eredmények megőrzését, a vállalkozások adminisztrációs terheinek további szisztematikus csökkentését segítő feltételek megteremtése. Így egyebek mellett évente fog beszámoló készülni a kormányzati és a bírósági működés vállalkozói adminisztrációs terhekre gyakorolt hatásáról, illetve újabb bürokrácia-csökkentési csomagok készülnek a vállalkozói szervezetek és a kormányzati szektor együttműködésében a nemzetközi jó gyakorlatokra építve. A munka koordinálására kormányzati szervezeti egységet hoznak létre.

6.2 AZ ÖNKORMÁNYZATI RENDSZER ÁTALAKÍTÁSA

Az Alaptörvényben adott jogalkotási felhatalmazás alapján az Országgyűlés 2011. december 19-én elfogadta a helyi önkormányzati rendszert a meglévő értékek megőrzésével és több új elem beillesztésével megújító új önkormányzati törvényt.

Alapvető cél, hogy a választópolgároknak a helyi önkormányzáshoz való joga változatlanul és hiánytalanul érvényesüljön, ugyanakkor az önkormányzati szervezet és működés átalakítása segítse elő a közigazgatási szolgáltatások színvonalának emelését.

Általános cél egy modern, költségtakarékos, feladatorientált önkormányzati rendszer kiépítése. A helyi önkormányzatnak feladatai ellátása során támogatnia kell a lakosság önszerveződő közösségeit, és erősíteni a település önfenntartó képességét. Elsősorban saját erejére kell támaszkodnia, központi forrásokat pedig csak a lehetőségei kihasználása után vegyen igénybe.

Kiemelt cél az önkormányzati kötelező feladatok jelenleginél pontosabb, világosabb és differenciáltabb meghatározása, az önkormányzatok pénzügyi-gazdasági helyzetének megszilárdítása, biztosabb, új alapokra helyezése, átláthatóbb és egyben kötöttebb finanszírozási rendszer kialakítása, az önkormányzatok adósságállományának hatékony kezelése, valamint mindezek érdekében a gazdálkodás ellenőrzésének szigorítása.

A helyi önkormányzatokról szóló új törvény – természetesen az ágazati rendszerek átszervezésével, az azokról szóló új jogszabályok megalkotásával együtt – a fenti célok elérésének kiemelkedő eszköze az alábbi elemek megújításával.

A feladatrendszer megújítása

Az egy-egy adott feladat ellátására teljes körűen képtelen önkormányzatoktól az államnak indokolt átvállalnia az ellátatlan, vagy csak erőn felül teljesíthető államigazgatási feladatokat. Az állami és az önkormányzati feladatkörök elválasztása során első lépésként azt kellett vizsgálni, hogy az egyes feladatok a közigazgatás mely szintjein (a központi vagy a helyi közigazgatásban) oldhatók meg a leghatékonyabban.

Az eddigi szabályozással szemben a jövőben az államigazgatási feladat- és hatáskörök döntő többségét az államigazgatási szervek látják el, az önkormányzati szervezetrendszerben csak kivételesen marad ilyen feladat, jelentősen csökkentve ezzel a helyi önkormányzatok terheit, és biztosítva az igazgatási feladatok országon belül egyenlő színvonalon történő ellátását.

A következő lépés a közigazgatási és területszervezési szintek egyértelmű meghatározása, a szintek közötti optimális, a hatékonysági és a gazdaságossági szempontok alapján való feladatmegosztás volt. Az új törvény hangsúlyosan különíti el egymástól az egyes helyi közigazgatási szintek (község, város, megye, járás, főváros és kerületei) által ellátandó feladatokat. Így például a jelenleginél differenciáltabb feladattelepítést tartalmaz a települési önkormányzatok számára, amelyek a jövőben a valós helyi feladatszervezési döntéseket igénylő, a legcélszerűbben helyi szinten ellátható közszolgáltatásokat biztosítják a lakosság számára. A megyei önkormányzatok pedig a területfejlesztés kulcsszereplői lesznek a jövőben.

A szabályozás hangsúlyos eleme az önkormányzati feladat- és hatáskörök telepítési elveinek meghatározása. Az önkormányzati feladat- és hatáskörök két alaptípusa a kötelező és az önként vállalt feladatok. A helyi önkormányzatnak törvény állapíthat meg kötelező feladat- és hatáskört, amelynek ellátásához a feladattelepítéssel egyidejűleg biztosítani kell az arányos költségvetési, illetve más vagyoni támogatást.

Alapelv, hogy a helyi önkormányzatoknak egymástól eltérő feladat- és hatáskörei lehetnek. Fontos eleme az új szabályozásnak a kötelező feladatokat illetően a differenciált feladat- és hatáskör-telepítés, azaz hogy ezeket a helyi önkormányzatok eltérő adottságaira – gazdasági teljesítőképességére, lakosságszámra – figyelemmel kell megállapítani. A hatáskör telepítésével egyidejűleg az ágazati jogszabályokban meg kell határozni a feladat- és hatáskörellátás minimális szakmai, személyi, tárgyi és gazdasági feltételeit, valamint módját.

A helyi önkormányzat továbbra is vállalhat önként feladatot, azonban ezek megoldása nem veszélyeztetheti a törvény által kötelezően előírt önkormányzati feladat- és hatáskörök ellátását. A fakultatív feladatok finanszírozása csak a saját bevételek, illetve az erre a célra esetlegesen a költségvetés által biztosított külön források terhére lehetséges.

A feladatfinanszírozási rendszer

A feladatok átrendeződésével párhuzamosan 2013-tól a finanszírozási rendszer is átalakul. A bevezetendő új feladatfinanszírozási rendszer célja, hogy az önkormányzatok kötelező feladatainak ellátásához szükséges működési forrás rendelkezésre álljon, működési hiány a jövőben ne léphessen fel. A feladatfinanszírozás rendszerében az állam által meghatározott működési kiadási szükséglet, valamint az önkormányzatok működési célú bevételi lehetőségeinek figyelembevételével kerül meghatározásra az egyes önkormányzatok költségvetési támogatása.

A feladatfinanszírozás rendszerében pontosan kiszámítják az önkormányzatok kötelező feladatai ellátásának kiadási szükségleteit, és ennek megfelelően kerül meghatározásra az egyes önkormányzatok feladatalapú költségvetési támogatása. A feladatalapú támogatás kizárólag az önkormányzatok kötelező feladatai ellátására fordíthatók.

E rendszerben a központi források igénybevételére csak olyan mértékben kerülhet sor, hogy az önkormányzatnak mindent meg kell tennie a helyi lehetőségek feltárására, kiaknázására. Az állampolgár és a helyi közösség viszonyában pedig a tervezet megfogalmazza a tervszerű öngondoskodás, a közösségre háruló terhek enyhítésének igényét és azt, hogy a helyi választópolgár képességei szerint köteles hozzájárulni a közösségi feladatok ellátásához.

Az adósságcsökkentés lépései az önkormányzatokat illetően

Az Alaptörvény rögzíti, hogy megőrzendő a költségvetési egyensúlyt, a helyi önkormányzat törvényben meghatározott mértékű kölcsönfelvételét vagy más kötelezettségvállalását törvényi feltételhez, illetve a kormány hozzájárulásához kötheti.

Így a stabilitási törvény szerinti szabályozásban új alapokra kerül a helyi önkormányzatok adósságot keletkeztető ügyleteinek lehetősége is.

Eszerint a jövőben a helyi önkormányzat fejlesztési célú adósságot keletkeztető ügyleteihez a kormány hozzájárulása szükséges. E rendelkezéseket nem kell alkalmazni az európai uniós fejlesztési támogatások megelőlegezésére szolgáló hitelek, a költségvetési éven belüli működési célú hitelek, valamint az adósságrendezési eljárás során a hitelezői egyezség megkötéséhez igénybe vett reorganizációs hitelek esetében.

A kormány a kötelezettségvállaláshoz abban az esetben járul hozzá, ha

- ☞ az ügylet a helyi önkormányzat törvényben meghatározott feladatának ellátásához szükséges kapacitás létrehozását eredményezi azzal, hogy a működési kiadások folyamatos teljesítése biztosított; és
- ☞ a helyi önkormányzat adósságot keletkeztető ügyletéből származó, korábbi évekről fennálló és tárgyévi összes fizetési kötelezettsége az adósságot keletkeztető ügylet futamidejének végéig egyik évben sem haladja meg az önkormányzat adott évi saját bevételeinek 50%-át;
- ☞ 2013-tól figyelemmel kell lenni a központi költségvetési törvényben az önkormányzati alrendszerre meghatározott adósságállományi korlátra.

Az önkormányzati rendszer kereteinek megváltoztatása – az ágazati rendszerek reformja nélkül – csak „félmegoldást” eredményez, e rendszereket párhuzamosan, együttesen kell felülvizsgálni és átalakítani. Az önkormányzati rendszer megújításának ismertetett elemeit már úgy alakították ki, hogy azok alkalmasak legyenek a megújult ágazati struktúrák befogadására, működtetésére. A határozott, ugyanakkor megfontolt átalakítás lehetővé teszi az olyan társadalmi szintű feladatok kezelését, amelyek például az uniós tagságból, a kibontakozó globalizáció hatásainak, a gazdasági-társadalmi folyamatoknak a változásaiból következnek.

6.3 A GAZDASÁGI TERVEZÉS MEGERŐSÍTÉSE: NEMZETGAZDASÁGI TERVEZÉSI HIVATAL

A kormány 248/2011. (XII. 1) Korm. rendeletével elfogadta a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal létrehozásáról szóló határozatot.

A nemzeti stratégiai tervezés megerősítése alapvető nemzeti érdek. Az ország társadalmi, gazdasági, területi folyamatai egyértelműen jelzik, hogy új, nemzeti irányelvekre, célokra, hosszú távú prioritásokra, egységes stratégiai tervezési rendszerre, az intézkedések tervezéssel megalapozott kivitelezésére van szükség.

Ezért a Nemzetgazdasági Minisztérium háttérintézményeként 2012. január 1-jétől megalakul a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal (NTH). A Nemzetgazdasági Minisztériumban 2011 őszén megalakult Gazdaságtervezési Helyettes Államtitkárság feladata, hogy biztosítsa a hosszú távú tervezés kialakítását és koordinációját, valamint elemzésekkel és kutatásokkal hozzájáruljon a megalapozott gazdasági stratégiák kialakításához. A Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal hazánk, valamint a kormány döntéseit megalapozó komplex nemzeti és nemzetgazdasági elemző, értékelő, stratégiákat megalapozó, megfelelő szakmai bázissal rendelkező döntés-előkészítő kormányzati gazdaságelemzési és tervezési „think-tank”- tudásközpont. A kormány célja egy, a 21. századi modern tudásra, és képzett elemző tervező-kutatókra épülő központ létrehozása, amelynek folyamatos szakmai háttér munkája segíti a Nemzetgazdasági Minisztérium irányításával elkészült, Magyarország felemelkedését célzó kiemelt nemzeti programok végrehajtását, és a különböző területi szinteken megszülető programok összehangolását.

A Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal elsődleges feladata a gazdaságpolitikai elemzéssel és tervezéssel, a trendkutatással, a foglalkoztatáspolitikával, a területpolitikával és területfejlesztéssel, a kiemelt iparági tervezéssel és fejlesztéssel kapcsolatos döntés-előkészítési feladatok hatékonyabb ellátása.

A kormány célja a Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal felállításával

- ☞ a gazdaságpolitikai és a területfejlesztési tervezés további megerősítése;
- ☞ a stratégiai tervezési rendszer átalakításával (egyszerűsítésével és egységesítésével) kapcsolatos kormányzati szándék végrehajtása a kormányprogrammal, az Új Széchenyi Tervvel, a konvergenciaprogrammal, a Széll Kálmán Tervvel, valamint a nemzetgazdasági programokkal összhangban.

A Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal felállítása gazdálkodási-költségvetési előnyökkel is jár: hatásosabb, hatékonyabb és összehangoltabb lesz a tervezés, megszűnnek a párhuzamosságok.

A Nemzetgazdasági Minisztérium kiemelt célja, hogy a kormányzat gazdaságstratégiai irányainak megfelelően, a reálfolyamatok alakulásának tekintetében és a makrogazdasági lehetőségekhez mérten stabil, kiszámítható fejlesztési környezetet hozzon létre, mely képes biztos alapokat nyújtani hazánk gazdasági növekedéséhez. Ehhez elengedhetetlen egy nemzeti szinten értelmezett, átfogó tervezési rendszer, mely képes a horizontális szemlélet érvényesítésére, ugyanakkor a különböző szakterületek, ágazatok szempontjából is kidolgozott koncepciókat vázol fel.

A világ és az Európai Unió tagállamai nemzeti gyakorlatainak és példáinak sora mutatja, hogy a hatékony központi nemzetgazdasági, nemzeti és területi tervezési, értékelési, monitoring feladatellátást szakmai háttérintézetek, stratégiai központok

segítik és biztosítják. Működő példákat találunk Dániában, Norvégiában, Németországban, Hollandiában, Svédországban, Franciaországban, vagy épp az ázsiai országokban: Japánban, Dél-Koreában, Szingapúrban.

A Nemzetgazdasági Tervezési Hivatal az alábbi alapfunkciókat tölti be:

- ☞ makrogazdasági stratégiai elemzések, tervezési feladatok megalapozása és központi módszertani anyagok előkészítése;
- ☞ gazdaságstratégiai és makrogazdasági elemzési, modellezési, hatásvizsgálati és értékelési feladatok ellátása;
- ☞ nemzetközi és hazai trendkutatási, elemzési modellezési feladatok ellátása, nemzetközi makrogazdasági előrejelzési és jövőkutatási projekt-feladatok ellátása;
- ☞ nemzetgazdasági és területi tervezési, monitoring háttérintézeti feladatok ellátása;
- ☞ nemzetközi területi tervezési, kontaktponti, szakmai, együttműködési feladatok, projektek eseti – külön delegálás szerinti – ellátása;
- ☞ kiemelt iparági és ágazati tervezési, stratégiai elemzési, értékelési és monitoring- feladatok ellátása;
- ☞ egyes nemzetgazdasági és a különböző területi szinteken készülő tervek stratégiai összehangolása, elemzése, továbbá a területi tervekhez kapcsolódó központi módszertani anyagok előkészítése és tervezése.

7. OTTHONTEREMTÉSI REFORMPROGRAM

Az otthonteremtés mint az Új Széchenyi Terv egyik kitörési pontja

Az Új Széchenyi Terv otthonteremtési programja kijelöli az elkövetkezendő évek lakhatással kapcsolatos célkitűzéseit. A lakáspolitikai alapvetése, hogy hosszú távon minden család a lakhatását a jövedelmi lehetőségeihez mérten, az igényeinek megfelelő, alacsony rezsiköltségű lakásban tudja megoldani.

Az otthonteremtési program alapelvei:

- ☞ az öngondoskodás ösztönzése;
- ☞ a gyermekvállalás, a tisztességes munka és a közterhekhez való hozzájárulás elismerése;
- ☞ az energiahatékonysági és környezetvédelmi szempontok érvényre juttatása;
- ☞ a támogatási rendszer átláthatósága, fenntarthatósága, fokozatossága.

Az otthonteremtésnek hozzá kell járulnia a pozitív társadalmi jövőkép kialakításához. A családok boldogulásának két nagyon fontos alapkövetelménye van: a munka és az otthon. A két fogalom erős kölcsönhatásban áll egymással. A lakáshoz jutás esélye, a lakhatás körülményei alapvetően befolyásolják a családok életminőségét, gyermekvállalási kedvét, továbbá a munkához való viszonyt is. Ugyanakkor az új munkahelyek, munkalehetőségek hozzásegítik a családokat az otthonteremtéshez szükséges források előteremtéséhez. A lakásinfrastruktúra kiemelt szerepet játszik a nemzetgazdaság emberi erőforrásainak újratermelésében, és ily módon a hosszú távú és fenntartható gazdasági növekedés alapjául szolgál. Az otthonteremtési program intézkedései hozzájárulnak a hazai népesedési célkitűzések megvalósulásához, ösztönzik a gyermekvállalást, javítják a munkavállalás feltételeit, növelik a munkaerő mobilitását, a lakosság életminőségét.

Kiemelt fontosságú, hogy hazánkban munka- és értékalapú társadalom alakuljon ki, amelyben jobban megéri munkából, mint segélyből élni; jobban megéri legálisan, mint feketén dolgozni; ahol a megélhetést biztosító, tisztességes munkára mindenkinek van lehetősége, és ennek az ellenértéke biztos fedezetet ad a tisztességes lakáskörülmények megteremtésére is.

A hazai lakásállomány jellemzői

Magyarországon a 4,3 milliós lakásállományban az 1–3 lakásos épülettípus a domináns, családi házban található a lakások csaknem kétharmada (64%). A lakások egyötöde lakótelepi (19% – közel 820 ezer iparosított technológiával épült lakás), további 17%-a (hőszigetelőleg 700 ezer) az egyéb többlakásos épületben (hagyományos városi bérház, zöldövezeti társasház, egyéb) lévő lakás.

A lakásállomány megoszlása Magyarországon

Forrás: KSH

A lakásállomány nagysága tekintetében nem maradunk el számottevően az Európai Unió régebbi tagállamaitól. A 100 lakásra jutó népesség mutatószáma Magyarországon 2010-ben 231, ezzel az EU-átlag szintjén vagyunk, mely 2008-ban 227 volt.

A hazai lakásállomány kormegoszlása tekintetében nem rosszabb az európai átlagnál. A nemzetközi statisztikák a két világháború előtt épült lakásállományt tekintik problémás korúnak. A lakások 10%-a már közelíti vagy el is érte a 100 évet, összességében a lakásállomány 25%-a származik még az 1945 előtti időkből, majdnem kétharmada pedig a szocializmus 45 évének produktuma. A mai lakásállomány mintegy 13%-a épült a rendszerváltozás után.

A lakásállomány lakásnagyság szerinti összetételét tekintve már kevésbé kedvező a kép. Magyarországon a lakások átlagos szobaszáma 2,6, míg a régi uniós tagállamokban az átlagos lakásnagyság 3,5–4,5 szoba. A lakótelepi lakások aránya nem a fővárosban (35%), hanem a megyeszékhelyeken a legmagasabb (43%), ami az 1970–1980-as évek ide koncentrálódó lakótelep-építéseinek az eredménye. A régi bérházak és a hagyományos technológiával épült társasházi lakások mellett a városokban is jelentős arányú a családi házas beépítés. A lakások 60%-a kisvárosokban és községekben épült.

A lakásállomány minőségét tekintve kritikus pont a „substandard” lakások még mindig magas aránya (10–12%). E lakások nem felelnek meg az alapvető minőségi követelményeknek sem (a lakás alapozás nélküli, vályogfalú épületben van; nincs WC és fürdőszoba, csatornázatlan). A substandard lakások lényegesen nagyobb arányban találhatók a hátrányos helyzetű régiókban, illetve ezeken belül a kisvárosokban, községekben. 2009-ben az olyan lakások százalékos aránya, amelyek ellátottak vízellátással és WC-vel, 86,7%, a fürdőhelyiséggel rendelkező lakások aránya 90,0% volt.

A másik fontos minőségi hiátus, hogy a lakásállomány igen kedvezőtlen energiahatékonysági mutatókkal rendelkezik. A régebben épült családi házak, továbbá a lakótelepi állomány primer energiafelhasználása irreálisan magas fenntartási költségeket okoz. A családi házak tulajdonosai ugyan az 1980-as és 1990-es években jelentős mértékben korszerűsítették lakásaikat elsősorban a gázellátás, a víz- és csatornaellátás területén, az energiahatékonysággal kapcsolatos beruházásokra azonban ez jellemzően nem terjedt ki.

Az elmúlt 50 esztendőben a lakásfelújítások és -korszerűsítések nem követték a szükséges felújítási ciklusokat, sőt a felújítások gyakran elmaradtak.

Az első Széchenyi Terv lakástámogatási rendszere

2000 után Magyarországon aktív otthonteremtési politika indult el, új programok születtek és ezekhez szorosan kapcsolódó konkrét támogatási konstrukciók jelentek meg. A leglényegesebb változás a lakáscélú hitelezés intézményrendszerének felállítása és a jelzáloghitelezés kereteinek megteremtése volt. A lakáspolitikát az új lakások építésére fókuszált, de a meglévő lakásállomány minőségi megújítását célzó programok is ekkor indultak (pl. panelprogram).

Az építőipar vált az egyik legdinamikusabban fejlődő ágazattá, melynek egyik fő előidézője az otthonteremtési program hatására fellendülő lakásépítési kedv volt. A 2000 utáni lakáspolitikai intézkedések és a kedvező makrogazdasági folyamatok következtében 2004-ben és 2005-ben meghaladta a 40 ezret az új építésű lakások száma. A lakásépítések jelentős megrendelés-állományt jelentettek az építőiparnak, javították a foglalkoztatást.

A lakásépítések elsősorban a közvetlen áfabefizetéseken és a foglalkoztatás közterhein (szja, tb-járulékok), továbbá az építőipari vállalkozások, ingatlanfejlesztők, ingatlanforgalmazók nyereségadóján és iparüzési adóján keresztül befolyásolták az államháztartási bevételeket. A lakástranzakciók után fizetett illeték szintén költségvetési bevételi forrást jelentett. A költségvetés áfabevételei jelentősen emelkedtek: 1999 és 2004 között csaknem a négyszeresére. 2004-ben a lakásépítések és -felújítások szakértői számítások alapján 140 milliárd Ft áfabevételt generáltak. A gazdasági hatások mellett fontos megjegyezni a társadalmi hatásokat is, a lakástámogatási rendszer segítségével több százezer család lakáskörülményei javultak.

Otthonteremtési program

2002 után megszűnt a távlati lakáspolitikai célkitűzés és jövőkép. 2003 közepétől a lakáshitelek jogosultsági feltételei jelentősen szigorodtak, ezt követte a lakáshitelek után járó szja-kedvezmények korlátozása, majd 2007-től a teljes megszüntetése. A forintalapú támogatott hitelfelvétel lehetőségének beszűkülésével párhuzamosan felfutott az ingatlanfedezettel nyújtott devizaalapú hitelállomány, végzetes helyzetbe taszítva a magyar családokat. 2009-ben a lakástámogatási rendszer lényegében megszűnt.

A válság mély nyomot hagyott a lakáspiacon és az építőiparon. Magyarországon 2010-ben mindössze 20 823 új lakás épült. A tavaly kiadott lakásépítési engedélyek rendkívül alacsony száma (17 353) azt vetíti előre, hogy a megépített lakások száma tovább csökken. Ezt támasztják alá a 2011. I-III. negyedévi KSH-adatok is: 2011 első kilenc hónapjában 8147 új lakás épült, 38 százalékkal kevesebb, mint

egy évvel korábban. A kiadott lakásépítési engedélyek száma 8869 volt, ami 35 százalékos további csökkenést jelent 2010 első három negyedéhez képest.

A lakásépítési ágazat leépülésével jelentős számú munkahely és vállalkozás szűnt meg. A foglalkoztatottakból a gazdasági válság kezdetekor több mint 300 ezer fő dolgozott az építőiparban (a versenyszférában alkalmazottak több mint 10%-a). 2011 márciusában az építőiparban foglalkoztatottak száma 260 ezer főre olvadt.

Az új otthonteremtési program legfőbb célkitűzése, hogy a mielőbbi kilábalás érdekében megállítsa a lakásépítések számának évek óta tartó csökkenését, élénkítse a lakáspiacot, növelje a lakáscélú beruházási kedvet (lakásépítés, -felújítás, -korszerűsítés). Mindezt úgy, hogy ne jelentsen vállalhatatlan kockázatot és terhet a lakosság és a költségvetés számára. Az új otthonteremtési program a költségvetés helyzetéből adódóan több lépcsőben, az egyes intézkedések fokozatos bevezetésével valósulhat meg.

Az új otthonteremtési program elindításáról a kormány a 2011. szeptember 28-i ülésén kormányhatározatot fogadott el. Az ebben megfogalmazott feladatok az alábbi fontosabb intézkedések bevezetését, illetve azok bevezethetőségének vizsgálatát írják elő:

- ☞ vissza nem térítendő támogatás új lakás építéséhez, vásárlásához;
- ☞ forintalapú lakáscélú kölcsönök kamattámogatása;
- ☞ forintalapú lakáscélú kölcsönök esetében a minimális önerő csökkentése;
- ☞ a magánszemélyeknek nyújtott lakáscélú kölcsönök levonhatósága a banki kölönadó alapjából;
- ☞ az épületenergetikai felújítások és a hazai iparfejlesztés támogatásának minél szorosabb összekapcsolása a hazai munkahelyteremtés és a fenntarthatóság érdekében;
- ☞ fővárosi városrehabilitációs program;
- ☞ munkáltatói bérlakásprogram;
- ☞ a lakásmobilitás növelése érdekében a bérlet és a kiadott saját lakásbérleti díja elszámolhatóságának biztosítása egymással szemben a személyi jövedelemadó rendszerében;
- ☞ új lakást építtetők, vásárlók védelme, biztonságának növelése, projektcégek tevékenységének szabályozása.

A kormány a lakáshoz jutás elősegítése és a korszerű, jó minőségű, energiatakarékos lakásépítések élénkítése érdekében döntött a lakásépítési támogatás bevezetéséről. A támogatás célja az energiatakarékos, élhető, megfelelő komfort-

érzetet biztosító lakások építésének elősegítése, emellett a gyermekvállalás és a munkavállalás ösztönzése. A szociálpolitikai kedvezmény vissza nem térítendő támogatás, melynek összege függ a gyermekszámtól, a lakás nagyságától és energetikai osztályától. A munkavállalás ösztönzéséhez oly módon járul hozzá a támogatás, hogy csak azok a családok lesznek jogosultak a támogatásra, amelyekben legalább az egyik szülő minimum fél éve fennálló munkaviszonnyal rendelkezik. A támogatás növeli a családok önerejét és hitelképességét. A lakásépítési támogatásról szóló 256/2011. (XII. 6.) Korm. rendelet 2012. január 1-jén lépett hatályba.

Az otthonteremtési program másik fontos eleme a családok számára elérhető, megfizethető forintalapú lakáscélú kölcsönök kínálata. A kamattámogatott kölcsön új lakás vásárlásához vagy építéséhez, használt lakás vásárlásához, valamint lakás korszerűsítéséhez igényelhető. A kamattámogatás könnyebben elérhetővé teszi a forintalapú hiteleket, ezáltal a lakást vásárolni kívánó családok számára kedvezőbb, kevésbé kockázatos kölcsönfeltételeket teremt. A lakáscélú hiteladók helyzetének könnyítése érdekében a kormány kamattámogatást nyújt késedelmes jelzáloghitellel vagy felmondott kölcsönrel terhelt lakóingatlan vásárlásához, továbbá a hátralékos hiteladós kisebb lakásba történő költözéséhez is. A kamattámogatás mértéke a mindenkori piaci helyzethez igazodik, 5 év időtartamra szól.

A lakás-előtakarékosság támogatása is kiemelt helyen szerepel az otthonteremtési eszköztárban. Ennek megfelelően módosultak a lakás-előtakarékosság szabályai: növekedett a támogatási időszak, kibővült a kedvezményezettek köre, a szerződések összevonhatóvá váltak, emelkedett a lakás-takarékpénztári szabad pénzeszközökből áthidaló kölcsönként adható hitelek aránya. Ennek eredményeképpen nagyobb lakásberuházás is finanszírozható a lakás-előtakarékosságra alapozva. A lakás-takarékpénztári rendszer keretében teljesített megtakarításhoz az állam jelentős mértékű támogatást nyújt.

2012. január 1-jétől a forintalapú lakáscélú kölcsönök esetén megkövetelt minimális önerő 25%-ról 20%-ra csökken, továbbá lakás bérbeadása esetén a bérbeadásból származó bevételből levonható a magánszemély által más településen bérbevett lakás után ugyanazon évben igazoltan megfizetett bérleti díj összege, abban az esetben, ha mind a bérbeadás, mind a bérbevétel időtartama a 90 napot meghaladja.

8. HONVÉDELEMMEL KAPCSOLATOS REFORMOK

8.1 A MAGYAR HONVÉDSÉG TARTALÉKOS RENDSZERÉNEK FEJLESZTÉSE

A Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) tartalékos rendszerének átalakítása 2010-ben új lendületet kapott. A teljes tartalékos rendszer fejlesztésének két nagy területe volt: az önkéntesség alapján vállalt tartalékos szolgálat, illetve a törvényi kötelezettség alapján fennálló, a hadkötelezettséghez kapcsolódó tartalékos szolgálat feltételeinek megteremtése.

2011-ben a tartalékos rendszer működéséhez szükséges valamennyi törvényi szintű kodifikációs feladat lezárult. A jogalkotás érintette Magyarország Alaptörvényét, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről szóló 2011. évi CXIII. törvény megalkotását, a hivatásos és szerződéses katonák jogállásáról szóló 2001. évi XCV. törvény módosításait, a szolgálati nyugdíjak megszüntetéséhez kapcsolódó jogalkotási feladatot, adatkezeléssel összefüggő törvények elfogadását, illetve más, nem a tárca hatáskörébe tartozó törvények módosítását.

Önkéntes tartalékos rendszer átalakítása, fejlesztése

Az önkéntes tartalékos rendszer a feltölthetőség és a költséghatékonyság érdekében a tervezett feladatokra és a katonai előképzettségre figyelemmel differenciáltan került kialakításra. A feltöltés biztosításához a szabályozás szintjén létrehozásra került az önkéntes tartalékost és az ő munkáltatóját érintő ösztönző és kompenzációs rendszer is, amely biztosítja, hogy a társadalomból kellő számú jelentkező áramoljon be a Honvédség toborzó rendszerébe.

Ennek fontosabb elemei a következők:

- ☞ a szolgálati nyugellátások rendszerének átalakításához kapcsolódóan a jogszabály lehetővé teszi, hogy a szolgálati járandóság adómentesen kerüljön kifizetésre azok részére, akik önkéntes tartalékos szolgálatot vállalnak (2012-től hatályos);
- ☞ az önkéntes tartalékos fizetés nélküli szabadságra jogosult polgári munkahelyén a tényleges szolgálat időtartamára, továbbá felmondási védelem alatt áll (2012. július 1-től hatályos, erőforrásigény nincs);
- ☞ a versenyszféra önkéntes tartalékosokat foglalkoztató munkáltatói az ágazatra irányadó átlagkeresetből számított kompenzációra jogosultak, amennyiben munkavállalójuk a tényleges katonai szolgálatát teljesíti (2012-től

hatályos, maximálisan ~2,5 Mrd Ft éves erőforrásigény, amennyiben a tartalékos állomány összetétele miatt sor kerül az alkalmazására).

A kormányváltást követően megkezdődött a rendszer feltöltését megalapozó kidolgozó munka, ennek eredményeként 2011 januárjára az MH körülbelül 2000 önkéntes védelmi tartalékossal rendelkezett. 2012 januárjában elindult az önkéntes műveleti tartalékos állománycsoport feltöltése is. Ők képezik az önkéntes tartalékos komponens másik alapvető elemét. A regisztrált jelentkezők száma megközelíti a 4000-et, alkalmassági vizsgálatuk, szerződéskötési eljárásuk folyamatos.

A tárca szándéka szerint ez év januárjától elsősorban a Honvédségtől kivált, mintegy 7000 fő szolgálati járandóságra jogosult köréből történik az önkéntes műveleti tartalékos állomány toborzása. Ez a megoldás költséghatékonyság szempontjából rendkívül kedvező (nem szükséges a teljes katonai kiképzés ismételt végrehajtása), egyben lehetővé teszi a Honvédség számára értékes szakmai tudással rendelkezők ismereteinek újrahasznosítását a szervezeten belül.

Ugyanakkor fontos, hogy az önkéntes tartalékos rendszer nyitott maradjon más társadalmi csoportokból érkezők felé, ezért továbbra is biztosítjuk a belépés lehetőségét. A gazdaságosság szempontjaira figyelemmel azonban, előnyben kell részesíteni azokat, akik kiemelkedő motivációjuk, elismerésre méltó hazafiságuk alapján a teljes önkéntesség keretében vállalnak szolgálatot, és a részükre megállapított és folyósított illetményről lemondanak.

A hadkötelezettség alapján fennálló tartalékos szolgálat, a katonai nyilvántartás rendszere

A hadkötelezettség békeidőszaki megszüntetésével 2004-ben a hadkötelezettség valamennyi eleme felszámolásra került. Magyarország nem rendelkezett naprakész nyilvántartással a megelőző védelmi helyzetben és rendkívüli állapotban katonai szolgálatra kötelezhető személyekről, amely a feladat végrehajtását és a haza védelméhez szükséges feltételek biztosítását csak jelentős nehézségek árán tette volna lehetővé.

A 2011 végén elfogadott jogszabály adta felhatalmazás alapján létrehozásra került a tartalékos rendszer másik komponense a hadkötelezettség alapján fennálló tartalékos szolgálat. Ez a hadköteles korú állampolgárokra (potenciális hadkötelesek) vonatkozó nyilvántartás, amelyet a Honvédség az állami szervek, szervezetek által kezelt adatbázisok adatai alapján, az érintett „zaklatása” nélkül tart naprakészen. A potenciális hadkötelesek létszáma 1,7 millió főt tesz ki.

A fenti szabályozási megoldások alacsony költségvetési ráfordítással (adminisztrációs kiadások) jelentősen növelték az ország védelmi feladatra történő felkészü-

lésének képességeit, hozzájárulva az állampolgárok biztonságának fokozásához. E területen 2012 év feladata az adatbázisok folyamatos feltöltése, frissítése és naprakészen tartása, melynek szervezeti kereteit a tárca az MH Hadkiegészítő és Központi Nyilvántartó Parancsnokság megalakításával teremtette meg.

A tartalékos rendszer fejlesztésének további feladatai, forrásigénye

A tartalékos rendszer további fejlesztéséhez 2012-ben valamennyi, a törvényi szintű jogszabályhoz kapcsolódó végrehajtási rendelet, részletszabály megalkotása szükséges. Részletesen ki kell dolgozni, be kell vezetni, illetve fenn kell tartani a már működő, a honvédelem területét fókuszba helyező alap-, közép- és felsőfokú oktatási programokat. A kidolgozás alatt álló programokkal lehetővé válik a civilek számára, hogy bekapcsolódhassanak a honvédelemmel kapcsolatos feladatokba.

A tervek szerint 2012-ben megkezdődik a műveleti tartalékosok számára létrehozott beosztások feltöltése, és a műveleti tartalékosok jelentős részét befogadó Honvédelmi Dandár megalakítása. Az önkéntes tartalékos rendszer fejlesztésének kulcskérdése a források biztosíthatósága. A fejlesztéshez, a 8000 fős állomány feltöltéséhez kapcsolódó teljes forrásigény nagyságrendileg meghatározásra került, ez összesen ~30 Mrd Ft a kormányzati ciklus végéig.

A tartalékos rendszer fejlesztéséhez kapcsolódó költségek legfontosabb tényezői:

- ☞ A személyi juttatások költségigénye évi 5,3 Mrd Ft¹. Az igény jelentősen csökkenthető, ha a műveleti tartalékosok feltöltése elsődlegesen szolgálati járadékra jogosultakkal történik². Az önkéntes tartalékos rendszer személyi kiadásaira 2012-re betervezett 1,2 Mrd Ft előreláthatólag fedezi az ilyen jellegű költségeket.
- ☞ Munkáltatói kompenzáció maximális költségigénye évi 2,5 Mrd Ft, amely jelentősen csökkenthető, ha az ilyen juttatásra nem jogosult, az állami szférába tartozó munkáltató munkavállalóit részesítjük előnyben.
- ☞ A Honvédelmi Dandár megalakításának infrastrukturális és ehhez kapcsolódó költségei elérik a 2 Mrd Ft-ot, gépjármű-technikai eszközeinek biztosításához kapcsolódó feladatok egyszeri 6 Mrd Ft beszerzési igényt jelentenek, de az éves üzemeltetési költséggel is számolni kell.
- ☞ Az önkéntes tartalékosok egészségügyi ellátása, valamint a tartalékos állomány szükség szerinti immunizálásának együttes költsége megközelítőleg évi 0,5 Mrd Ft.

¹ A teljes állomány tekintetében a kiképzésekkel és évi kéthónapos alkalmazással számolva.

² A szolgálati járandóságosok évente két hónapig terjedő szolgálatteljesítés esetén az adókedvezményen kívül más illetményjellegű kifizetésre nem jogosultak.

A ruházati felszerelés biztosításához szükséges - induló készlet - minimális költség-igénye (6000 öltözet) mintegy 1,26 Mrd Ft-ot jelent.

A kiképzés költségei a jelentkezők katonai előképzettségétől függően százmilliós nagyságrendű forrásigényt jelentenek. A szolgálati járandóságra jogosultak toborzása jelentős költségcsökkentő hatású, azonban minimális átképzési, szinten tartó kiképzéssel az ő esetükben is számolni kell.

A honvédelmi tárca a tervezés során a költségvetés keretein belül törekszik lehetővé tenni a tartalékos rendszer fejlesztésének feltételeit, azonban ez pótlólagos források biztosítása nélkül nem valósítható meg. A rendszer működéséhez szükséges, hogy biztosításra kerüljön a meglévő állomány 30%-ának megfelelő tartalékos állomány egyéni felszerelése, illetve az elhelyezési feltételeinek kialakítása. A források előteremtése a rendszer fejlesztésének és fenntartható működésének alapvető feltétele, mellyel összefüggésben kormányzati szintű intézkedés szükséges.

8.2 BÜROKRÁCIACSÖKKENTÉS, ÁTSZERVEZÉSEK

A Kormány megalakulásakor 50 költségvetési szerv tartozott a Honvédelmi Minisztérium (a továbbiakban: HM) irányítása alá, amelyek közül 2012. január 1-ig 11 megszüntetésre, 6 új szerv megalakításra került, így számuk 45-re csökkent. A minisztériumban az igazgatási feladatokat ellátó főosztályok mellett a Honvéd Vezérkar vonatkozásában a NATO parancsnokságokra jellemző csoportfőnökségi rendszer került kialakításra.

A HM háttérintézmények vonatkozásában jelentősen csökkent a vezetési szintek és a vezetői beosztások száma. A katonai hagyományok újjáélesztése érdekében megalakult az MH Ludovika Zászlóalj, amely ellátja a honvédtiszt-képzéshez kapcsolódó katonai kiképzés feladatait. Az MH Támogató Dandár állományában felállításra került a Nemzeti Honvéd Díszalegység, a Honvéd Koronaőrség és a Honvéd Palotaőrség.

Az MK Katonai Felderítő Hivatal és az MK Katonai Biztonsági Hivatal integrációjával megalakult Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat biztosítja az egységes szakfeladat-ellátást. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem megszűnését követően a Nemzeti Közszerológiai Egyetemen belül a Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar látja el a tisztképzés feladatait. A Katonai Ügyészségek kettős jogállása megszűnt, és a Legfőbb Ügyészség szervezetébe integrálódtak.

A honvédelmi rekreációs és kulturális feladatok ellátása a HM Bessenyei György Nkft. megszüntetésével a továbbiakban költségvetési körben, a HM Protokoll Rekreációs és Kulturális Főigazgatóságon történik.

8.3 A HONVÉD EGÉSZSÉGÜGY REFORMJA

A Honvédkórház - Állami Egészségügyi központ átalakításával, hadrendbe vonásával és részleges kormányzati konszolidációjával, valamint Teljesítmény Volumenkorlát (TVK) emelésével megteremtődött a lehetőség a honvéd egészségügy évek óta tartó válságának felszámolására, kiegyensúlyozott működésének biztosítására.

2011. november 15-től a Honvédkórház - Állami Egészségügyi Központ és az MH Dr. Radó György Honvéd Egészségügyi Központ integrációja révén hadrendi elemként létrejött a MH Honvédkórház. Az integrált intézmény biztosítja az összes katonai-egészségügyi képességet, a prevenciótól a definitív, a sürgősségitől a krónikus betegellátásig és speciális feladatai ellátása mellett fontos szerepet tölt be a magyarországi egészségügyi ellátásban. Az intézmény a Semmelweis Tervben meghatározott egészségügyi ágazati reform egyik kiemelt szereplőjévé vált és folyamatosan végrehajtja az ebből eredő feladatait.

Az integrált intézmény költséghatékony működése illetve működési hatékonyságának növelése érdekében kidolgozásra került egy Intézkedési Terv, amely előirányozza a költségek csökkentését, az intézményi kontroll erősítését. Az Intézkedési Tervben foglaltak végrehajtásával és az MH Honvédkórház konszolidációjának kiteljesedésével (a TVK új szerepkörhöz igazításával) a Honvéd Egészségügy reformja lezárul és hosszú évek válságos állapota után létrejön a mind szervezettében, mind működésében hatékonyan integrált MH Honvédkórház.

9. SZOCIÁLIS TERÜLETET ÉRINTŐ REFORMOK

9.1 A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK ELLÁTÓRENDSZERÉNEK ÁTALAKÍTÁSA

A rokkantságnyugdíjrendszer és a korábbiakban megváltozott munkaképességűnek tekintett személyeket érintő ellátórendszerek egységes szemléletű átalakítása valósult meg. A hangsúly az egészségkárosodott ember megmaradt képességeire építő rehabilitációra helyeződik a korábbi passzív ellátásról. A változások azt a célt szolgálják, hogy az igénylők állapotát komplexen vizsgálva, orvosi, foglalkozási és szociális rehabilitációs igényüket felmérve, együttesen értékelve jussanak hozzá a szükséges kezelésekhez, fejlesztésekhez, képzésekhez, a munkahely megtalálását célzó egyéb szolgáltatásokhoz, hogy munkavállalóként aktív életet élhessenek.

A megváltozott munkaképességűek rehabilitációs és rokkantsági ellátásra szerezhetnek jogosultságot, a komplex minősítés eredményétől függően. A rehabilitáció időtartama alatt pénzellátásban és a munkába állást elősegítő szolgáltatásokban részesülnek, a rokkantsági ellátásban részesülők pénzellátást kapnak, amely mellett meghatározott keretek között munkát is vállalhatnak.

A rehabilitációs ellátás folyósításának időtartama szolgálati időnek minősül, s öregségi nyugdíjra jogszerző idő a rokkantsági ellátás mellett végzett munka ideje is. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltésekor e jogszerzés a nyugdíj megállapításakor beszámításra kerül.

A már ellátásban részesülők számára megfelelő átmenettel biztosítja a jogszabály, hogy korábbi ellátásukat megkapják. A nyugdíjkorhatárt öt éven belül betöltők és a legrosszabb egészségi állapotúak változatlan összegben rokkantsági ellátásként a kapják a korábbi rokkantsági nyugdíjukat, vagy átmeneti járadékukat. A fiatalabbak dönthetnek arról, hogy kéri-e felülvizsgálatukat az új minősítési rendszer szerint. Ha ezt nem kéri, eddigi ellátásukat május 1-jével megszüntetik, de rehabilitációs kártyát igényelhetnek, amely a foglalkoztatójuk számára kedvezményt nyújt a közterhek megfizetéséhez. Aki a komplex minősítést kéri, annak a minősítés elvégzéséig a jelenlegi összegben folyósítják az ellátását, s az új komplex minősítést követően változhat a státusza, az ellátása.

9.2 A TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI NYUGDÍJRENDSZER VÁLTOZÁSAI

A társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben jelentős változás történt 2012. január 1-jétől. Az Alaptörvénnyel összhangban fő szabályként az minősül nyugdíjasnak, aki az öregségi nyugdíjkorhatárt betöltötte, illetve aki a nők 40 év jogosultsági idő alapján megszerezett nyugdíjban részesül. A nyugdíjkorhatár előtti nyugellátások és a rokkantsági nyugdíjak a továbbiakban nem nyugellátásként, hanem egyéb ellátásokként, s nem a Nyugdíjbiztosítási Alapból kerülnek finanszírozásra.

A korhatár előtti ellátások:

A nyugdíjkorhatár betöltése előtt többféle kedvezmény alapján, egyes esetekben azokat együttesen érvényesítve fiatalabb életkorban lehetett nyugellátáshoz, s ezzel a nyugdíjasokat megillető kedvezményekhez jutni. A kedvezmények kiterjedt rendszere hozzájárult ahhoz, hogy a tényleges nyugdíjba vonulási életkor csak lassan közeledett a nyugdíjkorhatárhoz. A már megállapított ellátások továbbfolyósítása, a szerzett jogok későbbi elismerésének garanciája, valamint a törvényben tett ígérek betartása mellett alakultak át a korhatár előtti nyugdíjak korhatár előtti ellátásokká.

Az átalakítással érintett ellátások a következők előrehozott öregségi, csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíj, korendvezményes nyugdíj, bányász-, művésznyugdíj, szolgálati nyugdíj, országgyűlési képviselők, polgármesterek kedvezményes nyugdíja, korendvezményes nyugdíj. A felsorolt ellátások a jövőben nem minősülnek nyugdíjnak, de a nyugdíjakkal azonos mértékben emelkednek, s folyósításuk mellett a korhatár előtti nyugdíjra vonatkozó szabályokra figyelemmel lehet munkát vállalni.

Az Országgyűlés két esetben kiemelt kedvezményt nyújt továbbra is, a mélyművelésű bányában dolgozó bányászok átmeneti bányászjáradékra, továbbá négy kiemelt balett-együttes művészei balett-művészeti életjáradékra szereznek jogosultságot. E két ellátás sem minősül nyugdíjnak, folyósításukra a korhatár előtti ellátásokkal azonos szabályozás vonatkozik.

9.3 AZ ISKOLÁBA JÁRÁS ÖSZTÖNZÉSE – ISKOLÁZTATÁSI TÁMOGATÁS FELFÜGGESZTÉSE

A Nemzeti Együttműködés Programja szerint az oktatás-nevelésnek kiemelt feladata van a társadalmi szolidaritás érvényesítésében, az egyenlőtlenségek ki-egyenlítésében. Magyarország Alaptörvényének XVI. cikke rögzíti a gyermek jogát a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz, és a szülők kötelezettségeként fogalmazza meg a gyermekük taníttatásáról való gondoskodást.

A gyermekek taníttatása jövőbeli szociális biztonságuk, jólétük záloga. A szülőknek igen nagy a felelőssége ezért abban, hogy gyermekük sorsának alakulását a rendszeres iskolába járatás biztosításával a megfelelő irányba tereljék. A fenti okokból kifolyólag született meg 2010 nyarán az a szabályozás, amely a gyermek neveléséhez, oktatásához való hozzájárulásként nyújtott családi pótlékot a rendszeres iskolába járás feltételéhez köti.

A gyermekvédelmi és a családtámogatási törvény értelmében, ha a 18. életévét be nem töltött tanköteles gyermek legalább 10 kötelező tanórai foglalkozást mulaszt igazolatlanul, akkor a gyámhatóság figyelmezteti a családot arra, hogy 50 kötelező tanórai foglalkozás elmulasztása esetén a gyermek védelembe vételére, és az iskoláztatási támogatás felfüggesztésére kerül sor.

A felfüggesztéssel érintett tanulók 52 %-a a 16 év feletti korosztályból kerül ki, a gyámhatósági figyelmeztetés preventív hatása körükben szinte egyáltalán nem érvényesül. 2012. február 1-jétől ezért a 16. életévét betöltött, és legalább 50 órát hiányzó tanulók esetén az iskoláztatási támogatás folyósítása nem felfüggesztésre

kerül, hanem ténylegesen szünetel. Azaz, a támogatástól elesik a család, azt nem kell családtámogatási folyószámlán gyűjteni, és az ismételt iskolába járás esetén nem kell azt visszamenőleg kifizetni. Az iskoláztatási támogatás felfüggesztésére 2011 novemberéig mintegy 8500 gyermek esetében került sor.

9.4 KAPACITÁSSZABÁLYOZÁS

A 2012. január 1-jével bevezetett kapacitásszabályozással a Kormány célja a ténylegesen felmerülő szükségletekre reagáló szolgáltatás-szervezés biztosítása, az arányos területi eloszlás érvényesítése, továbbá a normatív állami hozzájárulás felhasználásának racionalizálása.

A rendelkezésre álló kapacitások szétozása kizárólag központi szinten, a területi lefedettség ismeretében lehetséges, az elsőfokú szakhatósági feladatok ellátására a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal (NRSZH) jogosult, míg másodfokon a nemzeti erőforrás miniszter jár el. Az új eljárási szabályok szerint a fenntartónak a működési engedély kiadása, módosítása iránti kérelmében nyilatkoznia kell arról, hogy kéri-e a befogadást vagy állami finanszírozás nélkül kíván működni. A továbbiakban a működési engedélybe fel kell tüntetni, hogy a fenntartó a finanszírozási rendszerbe befogadást nyert-e. Az adott naptári évben, adott területre szolgáltatási típusonként befogadható kapacitásokat a szociál- és nyugdíjpolitikáért felelős miniszter határozza meg, amelyről január 15-éig közleményben nyújt tájékoztatást. A támogatható kapacitás tehát nyilvános, a fenntartók ehhez igazodóan határozhatják meg tárgyévi fejlesztési terveiket. A befogadásra a szakhatósági eljárások megindulásának sorrendjében a kapacitás erejéig van lehetőség. A pályázat útján központosítva támogatott szolgáltatások – támogató szolgáltatás, közösségi ellátások, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás és az utcai szociális munka – nem tartoznak befogadási kötelezettség alá.

9.5 MEGALKOTTUK A CSALÁDOK VÉDELMEÉRŐL SZÓLÓ SARKALATOS TÖRVÉNYT

A családok védelméről szóló törvényt³ az Országgyűlés egyhangú többséggel 2011. december 23-án fogadott el – főbb rendelkezései 2012. január 1-től léptek hatályba.

³ A A családok védelméről szóló 2011. évi CCXI. törvény (Magyar Közlöny 166. szám, 2011. december 31.)

Már a törvény preambuluma is kinyilvánítja, hogy a család Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrása, a társadalom alapegységeként a nemzet fennmaradásának biztosítója, s hogy harmonikusan működő családok nélkül nincsen jól működő társadalom. Rögzíti azt is, hogy a család létrejöttének biztos alapja a házasság, amely mindenkor megkülönböztetett megbecsülést érdemel. A családok védelme és jólétének erősítése pedig nemcsak állami, hanem össztársadalmi feladat.

Fontos kiemelni annak rögzítését, hogy az állam védi a család és a házasság intézményét, és – a nemzet fennmaradását biztosító népesedési folyamatok érdekében – támogatja a gyermekvállalást, valamint az örökbefogadást, hogy minden gyermek családban nevelkedhessen fel. Ugyancsak alapvető elv, hogy a családok támogatása elkülönül a rászorultsági alapon működő szociális ellátórendszerrel, hiszen a gyermekvállalás és -nevelés támogatására – szociális helyzetétől függetlenül – valamennyi szülő jogosult, ami természetesen nem zárja ki azt, hogy egyes ellátások megállapításánál a jogosultak társadalmi felelősségvállalásának, közterhekből való részesedésének a mértékét is figyelembe vegyék.

A törvény az Alaptörvénnyel összhangban kimondja, hogy a magzat életét már a fogantatástól kezdve védelem, tisztelet és támogatás illeti meg. Emellett a felelősségteljes családi életre, párkapcsolatra és házasságra való nevelést mind az alap-, mind a középfokú iskolai tananyag részévé teszi, sőt a társadalmi és gazdasági élet valamennyi területén fontos állami célként jelöli ki a családbarát szemlélet kialakítását és fenntartását, amely értékeket a médiaszolgáltatóknak is tiszteletben kell tartaniuk tevékenységük során.

A törvényben hangsúlyozottan értékelvű módon kerül meghatározásra a család fogalma, amely olyan érzelmi és gazdasági közösség, ami kizárólag egy férfi és egy nő közötti házasságon, egyenesági rokon kapcsolatán – beleértve ebbe az örökbefogadást is –, vagy családbafogadó gyámságon alapulhat. A törvény sarkalatos szabályban rögzíti azt is, hogy a házasság felbontására, érvénytelenítésére kizárólag a bíróság jogosult, továbbá a törvényes öröklésre vonatkozó, jelenleg a Polgári Törvénykönyvben szereplő szabályok beemelésével azok időtállóságát is biztosítja. Ugyanez igaz a szülő és a gyermek jogainak és kötelezettségeinek – a gyermekvédelmi törvényből átvett – felsorolására.

A kizárólag kétharmados szavazattöbbséggel módosítható törvény tehát stabil és hosszútávra kiszámítható feltételeket biztosít a család és a házasság intézménye, valamint a gyermekvállalásra vonatkozó legfontosabb – munkajogi, pénzbeli ellátási, adózási stb. – kedvezmények szempontjából. A törvény hatálybalépése a Kormány értékrendje és kitűzött céljai szempontjából fontos mérföldkő, hiszen

egyértelműen családbarát, házasság- és gyermekpárti értékelkötelezettséget közvetít a társadalom irányába, ami reményeink szerint hozzájárul a gyermekvállalási kedv növekedéséhez, a magyar családok megerősödéséhez.

9.6 A FOGYATÉKOS SZEMÉLYEK SZÁMÁRA ÁPOLÁST-GONDOZÁST NYÚJTÓ SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYI FÉRŐHELYEK KIVÁLTÁSA

A fogyatékos személyek számára tartós bentlakást nyújtó szociális intézmény-átalakítás célja a fogyatékossgal élő emberek jogainak maradéktalan érvényesítése, életminőségük javítása és a szociális szolgáltatói szerkezet fejlesztése, modernizálása. A stratégia célcsoportja számára ápolást-gondozást nyújtó intézmények férőhelyeinek kiváltása közel 12 000 fogyatékos személyt érint, és a teljes ellátórendszer átalakítását jelenti.

A reform megvalósításához mind a fenntartók, mind a szakemberek, valamint az egész társadalom részéről szemléletváltásra van szükség. Ezekre, és az átalakítás költségeire tekintettel a teljes intézményrendszer átalakítása reálisan harminc év alatt valósítható meg. Az első 3 év feladatait a fogyatékos személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásának stratégiájáról és a végrehajtásával kapcsolatos kormányzati feladatokról szóló 1257/2011. (VII.21.) Kormányhatározat tartalmazza.

9.7 AZ ELLÁTOTTAK AKTIVITÁSÁNAK ÖSZTÖNZÉSE, A SEGÉLYEK CÉLZOTTSÁGÁNAK JAVÍTÁSA

A segélyben részesülő személytől elvárt magatartást, aktív együttműködést előíró feltételek elsősorban a nem foglalkoztatott, aktív korú személyeknek nyújtott jövedelempótló ellátások körében vannak jelen. Az aktív korúak ellátására jogosultak köre két nagy csoportra osztható. Az egyik csoport a munkavégzésre képes foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosultak köre. A másik kört a rendszeres szociális segélyre jogosultak jelentik, akik életkoruk, egészségi állapotuk, családi körülményeik miatt nem képesek a munkavégzésre.

Annak érdekében, hogy a szociális ellátórendszerben kapható jövedelempótló támogatások nagysága ne legyen a munkavégzés ellen ösztönző hatású, azaz összegük kevesebb legyen, mint a munkával elérhető bér – így a közfoglalkoztatási bér – összege, 2012. január 1-jétől módosult az aktív korúak ellátása összegének maximumára vonatkozó szabály. A módosítás szerint, ha a családban csak rend-

szeres szociális segélyre jogosult személy él, a rendszeres szociális segély összege nem lehet magasabb, mint a nettó közfoglalkoztatási bér 90%-a, azaz 42 326 Ft (a korábbi szabály szerint a segély maximuma a nettó minimálbér volt). Azokban a családokban, ahol a rendszeres szociális segélyre jogosult mellett foglalkoztatást helyettesítő támogatásra jogosult személy is él, a két ellátás együttes összege nem lehet magasabb, mint a nettó közfoglalkoztatási bér 90%-a.

Szintén az ellátás munka-ellenőszítő hatásának mérséklése érdekében a foglalkoztatást helyettesítő támogatás összege 2012. január 1-től az öregségi nyugdíj-minimum 100%-áról 80%-ára (28 500 Ft-ról 22 800 Ft-ra) csökkent.

A települési önkormányzatok számára 2011. január 1. óta nyitva áll a lehetőség arra, hogy a foglalkoztatást helyettesítő támogatás (korábbi elnevezése a bérpótló juttatás) esetében az ellátás folyósítását a lakókörnyezet rendben tartásáról tegyék függővé. 2012. január 1-jétől az önkormányzatok felhatalmazással rendelkeznek arra, hogy a rendszeres szociális segély, valamint a lakásfenntartási támogatás esetében is a lakókörnyezet rendben tartására vonatkozó követelményt írjanak elő.

Az uzsora jelenség visszaszorításának egyik eszköze a készpénzes segélyezés arányának csökkentése, és a természetben nyújtott segélyek arányának növelése. Az önkormányzatok 2012. január 1-jétől felhatalmazást kapnak arra, hogy a foglalkoztatást helyettesítő támogatást – a rendszeres szociális segélyre vonatkozó szabályozáshoz hasonlóan – részben természetben nyújtsák, amennyiben a családban védelembe vett gyermek él.

9.8 NYILVÁNTARTÁSI RENDSZER

A SZOCIÁLIS SZOLGÁLTATÁST IGÉNYBE VEVŐKRŐL

A nyilvántartás az igénybevevők Társadalombiztosítási Azonosító Jelén (TAJ) alapul, emellett tartalmazza mind az adott napon, adott szolgáltatást igénybevevő legfontosabb adatait, mind a gyermek, ellátott által igénybe vett szolgáltatásokat, ellátásokat. A TAJ rögzítésével lehetőség nyílik arra, hogy az egyes szolgáltatások, ellátások igénybevevőit el lehessen különíteni, illetve az igénybe vevőkhöz hozzá lehet rendelni a szolgáltatásokat. Az így létrejövő nyilvántartási rendszer célja, hogy a szolgáltatások igénybevétele és finanszírozása egy országos szintű, egységes elektronikus rendszerben nyomon követhető legyen. Emellett jelentős előrelépést jelent a szolgáltatási rendszer finanszírozásának területén, a párhuzamos igénybevétel kiszűrésében, és várhatóan hatékonyan segíteni fogja az ágazat-irányítási feladatok ellátását is.

Az online felületen működő nyilvántartás kialakításával a Kormány megtette az első lépést egy egységes szociális, gyermekvédelmi információs bázis alapköveinek letétele irányába, amely a szolgáltatásokról és ellátásokról egységes rendszerben szolgáltat adatot, és így támogatni tudja a hatékony, valós szükségletekre épülő tervezést és döntéshozatalt.

Az uniós forrásból megvalósuló új igénybevevői nyilvántartási rendszer működtetője a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal (NRSZH). A nyilvántartást napi szinten kell vezetni, az adatokat a fenntartók által megbízott – a fokozott adatvédelmi követelmények teljesítése érdekében – ügyfélkapu belépési jogosultsággal rendelkező személyek szolgáltatják.

10. KÖZOKTATÁSI SZAKTERÜLET REFORMJAI

A kormány 2011. szeptember 28-án elfogadta a nemzeti köznevelésről szóló törvény koncepcióját, majd október 25-én jóváhagyta a törvény tervezetét, az Országgyűlés pedig december 20-án elfogadta. 2012. szeptember 1-jével lép hatályba az új köznevelési rendszer. A köznevelési törvény a nevelést állítja a pedagógiai tevékenység középpontjába.

Az óvoda esetében új intézkedés, hogy három éves kortól kötelező lesz óvodába járatni a gyermeket, ami előnyösen érinti a hátrányos helyzetű gyermekeket és családjaikat. Így a gyermekek közösségben vannak, felkészülnek az iskolára, a szülők pedig újra munkába állnak.

A mindennapos testnevelést az iskolai nevelés-oktatás első, ötödik, kilencedik évfolyamán 2012. szeptember 1-jétől kezdődően felmenő rendszerben kell megszervezni.

2013. január 1-jétől a települési önkormányzatok által fenntartott iskolák állami fenntartásba kerülnek, a települési önkormányzatok köznevelési szerződés keretében vállalhatják az intézmények működtetését. Ekkortól lépnek hatályba a pedagógiai szakszolgálatokkal kapcsolatos változások is. Fontos tudni, hogy ennek részleteit rendelet szabályozza majd.

Változnak a tankötelezettség kezdetére és végére vonatkozó szabályok. Először azok számára csökken 16 évre a tankötelezettségi korhatár, akik a 2011/2012. tanévben nyolcadikosok vagy ennél alacsonyabb évfolyamra járnak.

Az általános iskolában a nevelés-oktatást a délelőtti és délutáni tanítási időszakban olyan módon kell megszervezni, hogy a foglalkozások legalább délután négy óráig

tartsanak. Bár a délutáni foglalkozás csak lehetőség ugyanakkor fő feladata a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatása.

A jogszabály felhatalmazást a Nemzeti alaptanterv és a kerettantervek elkészítésére, amely előírja a kötelezően elsajátítandó tantárgyakat, azok tartalmát, kötelező rendelkezéseket állapíthat meg az oktatásszervezés körében. Ezáltal egységesebb közoktatási rendszer jön létre az egész országban.

Szigorítják a hat és nyolc évfolyamos gimnáziumok, valamint a nyelvi előkészítő évfolyamok működését is. Emellett a szakiskolai tanulók számára lehetővé teszik, hogy tanulmányaik végeztével, akár két év alatt középiskolában készüljenek fel az érettségi vizsgára. Rögzítették azt is, hogy a diákok az általános iskola elvégzése nélkül a Hídprogram elvégzése után is beléphetnek a szakiskolába.

Az a tanköteles korú, akinek alapfokú iskolai végzettsége van, de a középfokú iskolába nem nyert felvételt, az általános iskola kezdeményezésére, a Híd I. programban folytathatja tanulmányait. Ha a diák nem kívánja folytatni a tanulmányait, az általános iskola kezdeményezi felvételét a Híd II. programba, amely tanulásra motivál, fejleszti a szakmai elsajátításához szükséges ismereteket és részszakképesítés megszerzésére is lehetőséget biztosít. A program elősegíti a korai iskolaelhagyás csökkentését, valamint azt, hogy a tanulók minél hamarabb szakmát tanulhassanak.

2013. szeptember 1-jétől hatályos a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítők létszáma vonatkozó melléklet. Ekkor lép hatályba a gazdasági, ügyviteli, műszaki, kisegítő és más alkalmazottak létszámának meghatározására vonatkozó szabály, valamint az új finanszírozási szabályok, miszerint a pedagógusok és a nevelő-oktató munkát közvetlenül segítő alkalmazottak bérét és annak járulékait a központi költségvetés finanszírozza.

Ekkortól érvényesek az új csoport- és osztálylétszámok és a gyermekek, tanulók finanszírozott heti foglalkoztatási időkerete.

Ekkortól kell óvodát vagy alsó tagozatot szervezni a kistelepüléseken, nyolc gyermek, tanuló szülőjének kérése alapján.

2013. szeptember 1-jétől kezdődően a törvény hatályba lépésekor működő pedagógiai szakmai szolgáltatást végző intézmények szakmai irányítását az oktatásért felelős miniszter végzi.

A tankönyvek ettől a tanévtől válnak fokozatosan ingyenessé az elsőtől a nyolcadik évfolyamig, továbbá a nemzetiségi nevelés-oktatásban és a gyógypedagógiai nevelés-oktatásban az első évfolyamtól kezdve felmenő rendszerben. Átalakul a tankönyvpiac rendje, jelentősen csökkennek a párhuzamosságok e téren, miköz-

ben bevezetésre kerülnek a tartós – több tanévet során sem elhasználódó – tankönyvek.

Ismét beindul az oktatás külső szakmai ellenőrzése. Az országos pedagógiai-szakmai ellenőrzés különösen az óra- és foglalkozáslátogatás, a megfigyelés, az interjú és a pedagógiai dokumentumok vizsgálatának módszereit alkalmazza. Az intézmény ellenőrzését legalább három, a jogszabályi feltételek szerint kijelölt köznevelési szakértőből álló csoport végzi. Az intézkedés célja az intézmények külső ellenőrzési rendszerének felállítása, a szakértők képzésének megindítása, a követelményrendszer kidolgozása.

A kormány átalakítja a pedagógus továbbképzés rendszerét is, ami biztosítja, hogy a tanárok korszerű ismereteket adjanak át a tanulóknak. A pedagógusok továbbra is kötelesek lesznek hétévenként legalább egy továbbképzésben részt venni. Aki ezt önhibájából elmulasztja, vagy tanulmányait nem folytatja sikeresen, elbocsátható.

A pedagógusok számára kiszámítható életpályát akar biztosítani a kormány. Munkaidejük a magyar társadalomban szokásos heti negyven órán belül marad, ám a munka intenzitása változni fog, ugyanakkor minden tanár érezhetően többet fog keresni. A teljes munkaidő 55-65%-ában tanórai és egyéb foglalkozások megtartása rendelhető el. A kötött munkaidő fennmaradó részében a pedagógus a nevelés-oktatást előkészítő, a nevelés-oktatással összefüggő egyéb feladatokat, tanulói felügyeletet, további eseti helyettesítést lát el.

Az érettségi vizsgakövetelményeket két alapvető módon kívánja megváltoztatni a kormány. Egyrészt csökkenteni a választható tantárgyak számát, másrészt megemelni az elégséges alsó határát. Az új törvény rendelkezik arról, hogy az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele 50 óra közösségi szolgálat teljesítése. Ennek igazolását először a 2016. január 1. után megkezdett érettségi vizsga esetében kell megkövetelni.

A Nemzeti köznevelési törvény hatálybalépésekor már működő hat vagy nyolc évfolyamos gimnáziumoknak 2016/2017-es tanév végéig kell megfelelniük a külön jogszabályban meghatározott emelt szintű követelményeknek.

11. EGÉSZSÉGÜGYI TERÜLET JELENTŐS VÁLTOZÁSAI

11.1 REFORMOK A GYÓGYSZERPOLITIKA TERÜLETÉN

Lakossági gyógyszerellátás rendszerének átalakítása

Az előző kormányzat idején a lakossági gyógyszerellátás hazai rendszerét a gyógyszerpiaci liberalizáció alapvetően versenypiaci keretek közé kényszerítette, ahol nem érvényesült sem a szükségleti elv, sem az intézményhálózat viszonylagos egyenletességének igénye. A liberalizált rendszer nem volt alkalmas a gyógyszerellátás működésére rendelkezésre álló források hatékony felhasználására sem. A felelősségi viszonyok rendezetlenek voltak, a gyógyszertárak működtetésének szakmai garanciái hiányoztak.

Az Európai Bíróság határozatával összhangban olyan jogszabályokat sikerült alkotni, amelyek 2011. január 1-től megállították a gyógyszerpiac liberalizálását és újraszabályozták a gyógyszertár-létesítést és működtetést. Megteremtődtek a feltételei a gyógyszerészi tudáson és etikán alapuló gyógyszertár-működtetésnek. Korlátozódott a gyógyszertár-láncok további kiépítésének lehetősége, a tulajdonosi körből kizárásra kerültek az off-shore cégek, és határidőhöz kötve megindult a többségi gyógyszerészi tulajdonon alapuló gyógyszertár-működtetés megvalósítása. Szigorodtak a gyógyszertárakban folytatott marketing szabályai. Évtizedes hiányosságot pótolva megszületett a betegek magas színvonalú szakmai ellátását garantáló gyógyszertári személyi minimumfeltétel szabályozás. 2012. január 1-től a térben és időben egyenletes gyógyszerellátás feltételeinek biztosítása érdekében kibővítésre került az egy települést egyedül ellátó gyógyszertárak által igényelhető működési célú támogatás, és finanszírozási előleg rendszere.

Gyógyszer-támogatási rendszer átalakítása

Az elmúlt években a közfinanszírozott gyógyszerellátás keretei között számos anomália alakult ki. Az állami/biztosítói szerep nem érvényesült hatékonyan, a tényleges költség-hatékonyság értékelése korlátozott volt, nem volt ösztönző elem a rendszerben a hatékony gyógyszer felírásra, kiadásra és felhasználásra, a generikus gyógyszerek magasabbak voltak a nemzetközi árakhoz viszonyítva. Egyes, elsősorban fekvőbeteg ellátásban alkalmazott (pl. onkológiai) gyógyszerek támogatása a járóbeteg-ellátáson keresztül valósult meg.

Mindezen anomáliák megszüntetése érdekében két lépésben, számos törvényi és rendeleti módosítással átalakult a gyógyszer-támogatás rendszere. Megteremtődött

a gyógyszergyártók fokozott kockázatmegosztáson alapuló tehervállalása, valamint számos, a nemkívánatos marketinget korlátozó szabályozás lépett életbe.

A generikus gyógyszerprogram hatékonyságának fokozása érdekében új licit eljárásrend indult meg, és hosszabb időtartamra szól az újonnan bevezetett preferált referencia ársávba tartozó legkedvezőbb árú gyógyszerek köre. A kedvezőbb árú gyógyszerek kiadására költségvetési forrásból támogatott gyógyszerészi ösztönző program áll rendelkezésre, és a betegek dokumentált tájékoztatást kell, hogy kapjanak az egymással egyenértékű legkedvezőbb árú gyógyszerekről. Az ösztönzők keretében a háziorvosoknál az eddigi „korbácsrendelet” helyett az indikátorrendszer keretében a költséghatékony hatóanyag-választást elősegítő támogatás biztosított.

A nagyértékű gyógyszerek esetében megteremtődött annak a feltétele, hogy a biztosító a gyógyszerek valós eredményessége alapján finanszírozza a készítményt. 2012-ben elindul a biohasonló gyógyszerek támogatására kidolgozott finanszírozási rend. A közgyógyellátás átalakítása megkezdődött, és számos, a gyógyszerfelhasználás takarékoságát biztosító intézkedés is életbe lépett. A gyógyszerellátás területén 2012-ben megvalósul az e-recept program, és további informatikai fejlesztések szolgálják a terápia eredményességének, nyomon követhetőségének javítását.

11.2 AZ EMBERI ERŐFORRÁS KRÍZIS ELHÁRÍTÁSA

Az egészségügyben dolgozók számára új megegyezést, és kiszámítható alapot kell teremteni, hiszen közreműködésükkel segíthető elő az egészségügyi rendszer helyreállítása. A bizalom visszanyerésével, a szakemberek életminőségének, munkakörülményeinek fokozatos javításával a hálapénz intézménye is visszaszoríthatóvá válik.

A Semmelweis Terv is külön fejezetben foglalkozik az egészségügyi humánerőforrás kérdéssel. Az egészségügyi ágazat – elsősorban és leginkább a szakorvos jelöltekre (rezidensekre), mint a migrációval leginkább érintett csoportra fókuszálva – 2010-től olyan fejlesztő folyamatot indított el, amelynek eredményeként elérhető, hogy a minőségi egészségügyi szolgáltatás nyújtásához megfelelő szakembergárda álljon rendelkezésre.

Rezidensek

Megszüntettük a rezidensek röghöz kötését célzó jogszabályokat, állami támogatást biztosítunk a hiányszakmákban, egyszerűsítettük és átláthatóbbá tettük a szakorvos képzés rendszerét, továbbá elindítottuk az ösztöndíj rendszerű Rezidens Támogatási Programot. Ennek eredményeképpen a rezidensek 62%-a helyett 2011-ben már 90 % lépett be a szakorvos képzés rendszerébe.

Az alapellátás

Az alapellátás fejlesztését az ágazat stratégiai fontosságúnak tekinti, ezért megindult a konszolidáció ezen a területen is.

A 2010 decemberi Kormány döntést követően a háziiorvosi ellátás előirányzata 1 390,0 millió forinttal emelkedett. Az összeg felosztása a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező felnőtt, gyermek és vegyes praxisokat egyaránt érintette, a hajléktalanok ellátását biztosító szolgálatok is jogosultak voltak a díjazásra, valamint a háziiorvosi sürgősségi ellátást biztosító központi ügyeleti szolgálatok is részesültek benne.

A fogászati ellátás előirányzata 420,0millió forinttal emelkedett.

2011 áprilisától a teljesítményalapú finanszírozás első lépéseként olyan indikátorokat vezettünk be, amelyek mérik a háziiorvosok szakmai munkáját, ezen belül a szűrést, gondozást, a definitív ellátásokat és gyógyszerfelírási szokásokat, továbbá az egyéb ellátási szintekkel való kapcsolatot is. A rendszer általánosságban vizsgálja a háziiorvosok „kapuőri” szerepét. Tervezzük az indikátor alapú teljesítményfinanszírozás arányának növelését . A rendszert folyamatosan korrigáljuk.

Az eszköztámogatásról szóló új kormányrendelet feléleszti az első Orbán kormány alatt kialakított támogatási rendszert egy olyan modell alkalmazásával, amely közvetve az ellátás színvonalát is erősíti. A támogatás az alapellátó vállalkozásoknak 1, 5 millió Ft-os vissza nem térítendő összeg, amely már olyan orvosi műszerekre is fordítható, amelyek helyettesíthetik a szakellátás egyes elemeit. Az alapellátásban jobb, több eszközzel magasabb színvonalú ellátás nyújtása hatékonyság növelő tényező. Tehát az eszközökre fordított minden forint nemcsak célszerűen, hanem hatékonyan is hasznosul.

2012. január 1-től a praxisjognak, mint vagyoni értékű jognak a területhez kötése történt meg, mely utóbbi értékstabilizáló hatással bír. Ez az intézkedés jótékonyan hathat a praxisok piacára is.

A duális finanszírozás fenntartása mellett, az önkormányzatokkal együttműködve a háziiorvos és az önkormányzat közötti feladat-ellátási szerződés kötelező tartalmi

elemeit is kialakítottuk, amely a rendszer nagyobb stabilitását növeli és fokozza a betegellátás biztonságát.

Ugyanakkor létrejött a Praxiskezelő, az országos Alapellátási Intézet keretén belül, amely első lépésként nyilvántartja a praxisjogot és közzéteszi az eladásra kínált praxisokat, de konkrét a piaci folyamatokat jelen formájában még nem képes jótékonyan befolyásolni. Tervezett intézkedésként a Praxiskezelőnek további feladatokat kívánunk adni. Alapvető cél olyan fiatal szakképzett orvosok bevonása a rendszerbe, akik magasabb szinten tudják ellátni a beteget, ez kevesebb kórházi beutalást, kisebb gyógyszerfelhasználást, költséghatékonyabb ellátást jelent.

Lehetőség van a pályakezdő háziorvosok praxisvásárlásának támogatása pályázati rendszerben, továbbá a kasszasöprés eredményeként plusz egy hónap finanszírozási összeget juttattunk a háziorvosok részére.

Közérzet – javító intézkedések

Bővítettük a munkahelyi pótlékra jogosultak körét, eseti kereset-kiegészítést adtunk a munkahelyi pótlékra jogosultak részére. Az egészségügyi dolgozók továbbképzése körében egy kötelező továbbképzést ingyenessé tettünk, elismerhető a külföldön végzett elméleti és gyakorlat, a kötelező elméleti és a szakmacsoportos továbbképzés bevezetése a szakdolgozók részére.

12. KULTURÁLIS SZAKTERÜLET REFORMJAI

12.1 A KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG DIGITÁLIS MEGŐRZÉSE, MINÉL SZÉLESEBB KÖRŰ HOZZÁFÉRHETŐVÉ TÉTELE – A MAGYAR NEMZETI DIGITÁLIS ARCHÍVUM LÉTREHOZÁSA

A nemzeti identitást, kultúráink sokszínűségét, azt a hatalmas és felbecsülhetetlen értékű kulturális vagyont, úgy tudjuk legjobban megőrizni és átadni, ha a XXI. század lehetőségeinek, igényeinek megfelelően összegyűjtjük, rendszerezünk, aktívan elérhetővé, kereshetővé tesszük. Ezt a kihívást felismerve jött létre – a volt Magyar Nemzeti Filmarchívum bázisán – a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmin-tézetet (MaNDA), mint önálló közgyűjteményi intézményt.

A MaNDA feladata, hogy - az Európai Unió tagállamaiban bevett gyakorlatnak megfelelően a magyar kultúra által létrehozott valamennyi alkotást a szépirodalomtól a képzőművészeten át, a filmművészetig – digitális formátumban összegyűjtse és hozzáférhetővé tegye egy központi nyilvános felületen.

A MaNDA arra ad lehetőséget, hogy ez a napjainkban is folyamatosan bővülő hatalmas gyűjtemény, amely a magyar kultúra sokszínűségét reprezentálja, egységesített szabványok szerint kerüljön digitalizálásra, így végre valóban közkinccsé váljon.

A MaNDA átfogó gyűjtőkörének köszönhetően a teljes magyar kulturális örökség – a szépirodalomtól a képző-, ipar- és építőművészeteken, zene- és táncművészeteken át a filmművészetig – egy központi adatbázison keresztül válik elérhetővé online – a nap bármely órájában, a világ bármely részén, minden érdeklődő számára itt, ezeken az oldalakon. Szintén a MaNDA feladata a magyar nemzeti kultúrkinccs elérhetővé tétele az Europeanán, az európai uniós digitális könyvtáron keresztül.

A legnevesebb hazai közgyűjtemények (Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Országos Levéltár, Országos Széchényi Könyvtár, Petőfi Irodalmi Múzeum, Szépművészeti Múzeum), továbbá a tudomány képviselőiben az Eötvös Loránd Tudományegyetem, valamint kis- és közép vállalkozások közreműködésével létrejött a Magyar Nemzeti Digitális Dokumentációs Klaszter mint a MaNDA szakmai stratégiai partnere. A Klaszter tagsága folyamatosan bővül, tagjai közt immár önkormányzati fenntartású közgyűjtemények, egyházi és magángyűjtemények is szerepelnek, továbbá nyitottan fogadja az innovatív hazai kis- és közép vállalkozások csatlakozását.

12.2 AZ ELŐADÓ-MŰVÉSZETI TERÜLET VÁLTOZÁSAI

Az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008. évi XCIX. törvény (a továbbiakban: Emtv.) nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, így a jogalkotó és a jelentősebb szakmai szervezetek mindegyike módosítási igényt fogalmazott meg. Az Emtv. módosítására 2011. június 27-én került sort a szaktörvényt módosító törvény elfogadásával.

A törvénymódosítás átalakítja az ágazati érdekegyeztetés struktúráját, létrehozza a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanácsot (NETT), amely a szakmai szervezetek és a fenntartók delegáltjaiból áll. Az érdekegyeztetéstől elkülönülten felállításra kerülnek a miniszter döntés-előkészítő, javaslattevő testületei, melyeknek tagjait a bizottságok tevékenységének szakmai bizalmi jellegére tekintettel a miniszter kéri fel.

A törvénymódosítás az alapelvek meghatározásával tisztázza az állami szerepvállalás, a támogatási szempontok kibővítésével pedig a támogatási gyakorlat megfontolásait. Meghatározza továbbá a központi költségvetési forrásokból intézményi szinten támogatott előadó-művészeti infrastruktúrával kapcsolatos állami és fenntartói felelősség mibenlétét és az állami szerepvállalás korlátait. Az ágazati poli-

tikai felelősség jegyében a miniszter meghatározza a nemzeti és kiemelt előadó-művészeti szervezetekként nyilvántartható szervezetek körét (azaz új nyilvántartási besorolási rendszert vezet be), továbbá gondoskodik a támogatott szervezetek tevékenységének törvényi szempontok szerinti értékeléséről, az állami támogatással elérni kívánt kulturális, társadalmi célok, hatások megvalósulásáról. Az új finanszírozási modell a korábbi, mutatószámokon alapuló felosztási rendszert módosítja, kiegészíti a teljesítményértékelésen alapuló felosztási elvekkel is.

Az állami támogatásból részesülő fenntartók – a fenntartott előadó-művészeti szervezettel együttműködve, azzal egyetértésben – fenntartói megállapodásban határozzák meg az általuk fenntartott előadó-művészeti szervezetek feladatait, azok tevékenységével és gazdálkodásával kapcsolatos elvárásait. A pályázati forrásokból részesülő előadó-művészeti szervezetek támogatási gyakorlata rendeletben, szervezettípusonként külön meghatározandó minőségbiztosítási rendszerre épül. E rendelkezések a közpénzfelhasználás eredményességét és hatékonyságát, az ezzel összefüggő közérdeket szolgálják.

13. FELSŐOKTATÁSI TERÜLETET ÉRINTŐ FŐBB VÁLTOZÁSOK

13.1 ELÉRT EREDMÉNYEK A TUDOMÁNPOLITIKA TERÜLETÉN

A nemzeti erőforrás miniszter előterjesztésére a Nemzeti Kutatási, Innovációs és Tudománypolitikai Tanács (NKITT) állásfoglalása alapján a 2001-ben indított, a tudományos adatbázis ellátást biztosító Elektronikus Információ Szolgáltatás Nemzeti Program új finanszírozási rendszerét sikerült kialakítani. A 2012. évi költségvetési törvényben a KTI Alap terhére került rögzítésre az EISZ Nemzeti Program folytatására szolgáló 1,426 Mrd Ft költségvetési forrás az eddigi többszámú finanszírozási konstrukció helyett. A 2009-2011 közötti időszak évi 840-900 M Ft összegű költségvetési támogatásával szemben 2012-ben 1,426 Mrd Ft áll rendelkezésre a program fenntartására.

A Tudománypolitikai Főosztály szakmai munkája eredményeképpen jelentős mértékű uniós támogatás áramlik a TÁMOP 4. prioritásába tartozó felsőoktatási fejlesztési célok megvalósítására, különös tekintettel a konvergencia régióban működő felsőoktatási intézményekre és azok kutatási kapacitásának bővítésére.

A hazai felsőoktatási intézmények nemzetközi versenyképességének növelése, valamint az európai kutatóhálózatokba való bekapcsolódása érdekében a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény három különböző minősítést vezetett

be a hazai felsőoktatási intézmények körében. A „kiemelt felsőoktatási intézmény”, a „kutatóegyetem”, valamint az „alkalmazott kutatások főiskolája” cím elnyerésével ezen intézmények többlettámogatáshoz jutnak kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységük végzéséhez valamint nemzetközi versenyképességük növelésére.

13.2 A FELSŐOKTATÁS ALAPFELADATAI A REFORMFOLYAMATBAN

A felsőoktatás szerepét széles értelemben tartjuk meghatározónak a reformfolyamatokban. A gazdaság és felsőoktatás kapcsolatában a munkaerő-piaci megfelelést az egyik fontos dimenzióknak tartjuk. Emellett hasonlóan fontos dinamizáló tényezőnek tekintjük a társadalmi átalakítási folyamatban, a nemzeti politikai céljaink megvalósításában vállalt szerepet, valamint a kutatásnak, fejlesztésnek és innovációnak hosszabb távon gazdasági haszonnal járó felsőoktatási küldetést. A felsőoktatás szakemberképzési feladatának erősítése mellett hasonló hangsúlyal tekintjük reformértékű lépésnek a kutatói utánpótlás képzési, valamint az értelmiségképző feladatokat. A gazdaság – képzés – kutatás, a „tudásháromszög” sarokpontjaiként a felsőoktatási feladatokban együttesen jelentkeznek.

Ebben a szemléletben fókuszálunk a társadalmi szükséglet és felsőoktatás; a minőség és felsőoktatás; valamint a fenntarthatóság és felsőoktatás köré csoportosítható reformlépésekre.

13.3 TÁRSADALMI SZÜKSÉGLET ÉS FELSŐOKTATÁS

Ebben az összefüggésben a felsőoktatás diplomás kibocsátásában azonos súlyú feladatot jelentenek mind a gazdaságpolitikai, mind pedig a társadalompolitikai szempontú munkaerő-piaci elvárások. Az előttünk álló társadalmi feladatok tették szükségessé a közszolgálati képzés szemléleti- és intézményi feltételeinek kiemelt és gyors rendezését.

Feladatrendszerében pedig a tehetséges középiskolások felsőoktatáshoz történő széleskörű hozzáféréseinek biztosítását, a munkaerő-piaci igényekhez igazodó, azokra gyorsan válaszoló képzési szerkezet – diverzifikált képzési struktúra és áranyaiban is változó szakos kínálat – kialakítását jelenti.

A felsőoktatásban, az elmúlt időszakban elindított folyamatok eredményeként a 2011-es OECD statisztika szerint, a 2009 évi beiskolázásban a felvettek közül a reál képzési terület 23,7 %-os részesedéséhez képest, a 2012-es felvételi eljárásban a támogatott helyek mintegy 70 %-át kapja a reál terület.

- ☞ A támogatott képzésben a beiskolázási arányok változása mellett a támogatási forma is változik, és a priorizált képzési területekre felvételt nyert hallgatók részesülhetnek elsősorban a magyar állami teljes és részösztöndíjban.
- ☞ A képzési szerkezetben várhatóan 2013/2014-től jelenik meg a rövid ciklusú, ún. felsőoktatási szakképzés, amely erőteljes munkaerő-piaci képzésként váltja ki a felsőfokú szakképzéseket.
- ☞ A társadalom és a gazdaság igényeinek változó, gyors kielégítését szolgáló szakirányú továbbképzési rendszer a regionális igények kielégítése mellett, az egész életet átfogó tanulás programjába illeszkedve, bővíti a felsőoktatás képzési kínálatát.

13.4 MINŐSÉG ÉS FELSZŐOKTATÁS

A felsőoktatás minősége terén az oktatói, kutatói és hallgatói teljesítmények mellett fontos, hogy a magyar felsőoktatás nemzetközi megítélésében előrelépés történjen, mind az egyetemi nemzetközi megítélésben, a kialakított rangsorokban, mind pedig a külföldi hallgatók növekvő számban történő fogadásában és a magyar hallgatók külföldi résztanulmányaiban.

- ☞ A törvény mind az oktatói, kutatói alkalmazásban és előmeneteli rendszerben, mind pedig a hallgatók munkamoráljának változása érdekében, a minőséget szolgáló követelményeket tartalmaz, és ezek sérelmét szankcionálja.
- ☞ A törvény megerősítette a felsőoktatás minőségvédelmét szolgáló MAB szakmai függetlenségét, és újjászervezésével, feladatkörének, követelményrendszerének pontosításával jelöli ki helyét a felsőoktatási köztes-testületei között.
- ☞ A tehetséggondozás kiemelkedő műhelyei a tudományos diákkörök mellett a szakkollégiumok egyre szélesedő tevékenysége és mozgalma. Ennek a folyamatnak a képzési fokozatban megjelenő formája, a doktori képzés, egyúttal fejlesztési feladatot is jelent.
- ☞ A minőségi fejlesztés részeként tekintjük a hallgatói mobilitás feladatát, amely egyaránt jelenti a magyar hallgatók mind nagyobb számban történő külföldi résztanulmányait és a külföldi hallgatók magyarországi fogadásának bővítését, és mindezek feltételeként az idegen nyelven folyó képzési kínálat bővítését.

13.5 FENNTARTHATÓSÁG ÉS FELSŐOKTATÁS

A felsőoktatás intézményrendszerének működését részben a költségvetési források, részben az azon kívüli intézményi bevételi források biztosítják. A támogatottsági szint, a GDP 1 %-a körüli érték a gazdaság teherbíró képességével van összhangban. A Reformkönyv 2012-ben a Széll Kálmán tervvel összefüggésben a felsőoktatás területén 12 milliárdos megtakarítást jelez. A költségvetési törvény intézményi és fejezeti kezelésű felsőoktatási, támogatási soraiban ennél magasabb a támogatáscsökkenés, a 2011. év induló adataihoz képest. Amennyiben a 2011. évi évközi felsőoktatási támogatás elvonás mintegy 20 milliárdos összegével csökkentett összegét tekintjük a 2011-es kiinduló bázisnak, akkor is mintegy 17 milliárd forintos megtakarítás jelentkezik 2012-ben a felsőoktatásban.

A fenntarthatóság fogalomkörébe a felsőoktatás finanszírozhatóságán túl, a felsőoktatás piaci magatartásának (bevételeinek) változását, valamint a felsőoktatás intézményhálózatának, a regionális fejlesztési tervekkel és gazdaság-dinamizáló projektekkel összefüggő funkcióelemzését tekintjük az átalakítás kiindulópontjának.

- ☞ A törvény a költségvetési források várható alakulásával összefüggésben az új felsőoktatási finanszírozás kidolgozását jelöli meg ez évi feladatként. Az új rendszer a normatív finanszírozás mennyiségi szemléletétől eltérő, a teljesítmények, a feladatok szerinti kiszámítható felsőoktatás és intézményfinanszírozást igényel.
- ☞ Az intézmények működőképessége és a gazdaságossági szempontok alapján a felsőoktatási szolgáltatások rendszerének felülvizsgálata és átalakítása van napirenden.
- ☞ Szélesebb társadalmi kontextusba illeszkedik a hallgatói továbbtanulást, a diplomaszerezést támogató diákhitel rendszerének átalakítása. Hosszabb távon egy előtakarékosági rendszerre épülő tanulástámogatási rendszer lehetősége vizsgálható.
- ☞ A törvény új feladatokat ad a fenntarthatóság és működőképesség érdekében a Felsőoktatási Tervezési Testületnek.
- ☞ A fenntarthatósági szempontok határozhatják meg az intézmények által e tanévben kidolgozandó új intézményfejlesztési tervek tartalmát.
- ☞ A felsőoktatás intézményhálózatának átalakulását a fenntarthatóság mellett a felsőoktatási feladatok átalakulása, a regionális igények és az ebből eredő társadalmi kohézió erősítése határozhatják meg. Ez egyaránt jelenthet és eredményezhet integrációt, újfajta „szövetségi együttműködést”, intézményi profil- és feladatváltást.

14. BELÜGYI TERÜLET REFORMÉRTÉKŰ VÁLTOZÁSAI

14.1 RENDŐRSÉG MŰKÖDÉSÉT ÉS SZERVEZETÉT ÉRINTŐ REFORMOK

Fontos eredményként tartjuk számon, hogy a 2011. évben összesen 4.130 fő képzésre és próbaidős rendőrré történő kinevezésére került sor.

A Nemzeti Együttműködés programja „Erős, szolgáló és nem uralkodó rendőrség” és „Több rendőr, több fizetéssel és több eszközzel” célkitűzéseinek tekintetében a megvalósítás egyik részterülete az új ruházati és felszerelési anyagok, valamint technikai eszközök egységesítése, az egységes megjelenés biztosítása. Az egységes normarendszer és szabályozás, valamint az eszközök és felszerelések azonos rendszeresítési és alkalmazási feltételei biztosítják a szervek közötti átjárhatóságot, ezáltal együttműködési képességük, teljesítményük és nem utolsósorban a működési hatékonyságuk javul. A normatív követelmények, az ellátási normák kiterjedtebb alkalmazása átláthatóbb, eredményesebb költség- és készletgazdálkodást eredményez.

A termékeket a büntetés-végrehajtás gazdasági társaságai fogvatartotti foglalkoztatás igénybevételével állították elő. A hazai gyártással a több, mint 40 ezer fő ellátása esetében 400 millió forintot meghaladó megtakarítást realizálhatott a költségvetés.

Az egyes rendészeti tárgyú és az azokkal összefüggő törvények módosításáról szóló törvény megalkotásával megtörtént a Nemzeti Együttműködési Programban a rendőrséggel szemben megfogalmazott változtatási igények teljesítése és a BM irányítása alá tartozó szervek belső ellenőrzési, belső bünfelderítési tevékenységének felülvizsgálata az irányított szervek tevékenysége közötti átfedések megszüntetése érdekében.

14.2 AZ ÚJ SZABÁLYSÉRTÉSI, VALAMINT A POLGÁRŐRSÉGRŐL ÉS A POLGÁRŐRI TEVÉKENYSÉGRŐL SZÓLÓ TÖRVÉNY

Az új szabálysértési törvény 2012. április 15. napján történő hatályba lépésével az eljáró hatóságok számára hatékony eljárási lehetőségeket biztosító eljárási rendszer alakul ki. A helyi lakosság mindennapi életét befolyásoló szabályszegések elkövetésének visszaszorítása érdekében az elkövetők felelősségre vonására lehetőleg még a helyszínen, de legkésőbb az elkövetéstől számított 30 napon belül sor kerül.

A polgárőrségről és a polgárőri tevékenység szabályainak változtatásával a korábban eredményesebben és hatékonyabb módon akadályozhatóak meg a polgárőri tevékenység leple alatt folytatott jogellenes tevékenységek, illetve az egyesülési joggal történő egyéb visszaélések.

14.3 A KATASZTRÓFAVÉDELMI RENDSZER MEGÚJÍTÁSA

Új szabályozás került kialakításra a katasztrófavédelmi szervezetrendszer erősítése, a katasztrófavédelmi intézkedések hatékonyságának fokozása érdekében. A szabályozás lehetővé teszi a hatékonyabb védekezést a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek ellen, erősíti a polgári védelem szerepét és fejleszti a polgári védelmi szervezetek alkalmazását. A tűzvédelem állami kézbe történő helyezésével (hivatásos önkormányzati tűzoltóság átvétele 9.139 fővel) egységes rendvédelmi és megfelelő szintű irányítással bíró rendszer került kialakításra, amely a meglévő kapacitások jobb hatásfokú kihasználásával, az erő- és eszközállomány optimális tervezésével és rendszerben tartásával hatékonyabb tűzvédelmet eredményez.

A katasztrófák utáni gyors és méltányos helyreállítás érdekében különleges szabályokat vezettünk be az építésügy területén is. Ezen szabályokat a borsodi árvíz, a kolontári katasztrófa, a Sajó és a Hernád térsége árvízvédelmi munkálatai és a Kulcs községi partfalcsúszás kezelése során már a gyakorlatban is sikeresen alkalmaztuk.

14.4 EGYSÉGES SEGÉLYHÍVÓ RENDSZER KIÉPÍTÉSE

Az egységes európai segélyhívó számra (112) alapozott Egységes Segélyhívó Rendszerhez (ESR) kapcsolódó feladatokról szóló 1312/2011. (IX.12.) Korm. határozatban foglaltak szerint a készenléti szervezetekkel (Rendőrség, Országos Mentőszolgálat, Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság) és az érintett minisztériumokkal egy konzorcium keretében megkezdődött az egységes európai hívószámon alapuló Egységes Segélyhívó Rendszer kiépítése, valamint a kapcsolódó bevetés-irányítási rendszerek fejlesztése.

14.5 ÉPÍTÉSÜGY ÉS A TERÜLETRENDEZÉS

A Kormány bürokrácia csökkentési programja keretében a beruházások gyorsabb és egyszerűbb megvalósítása érdekében az építésügy területén átfogó programot dolgoztunk ki.

A Magyar Program Egyszerűsítési Programjában vállaltakon túl fontos célkitűzésünk az építésüggyel összefüggő dokumentumok, adatbázisok és szolgáltatások működtetésének és vezetésének gazdaságosabbá tétele, az adminisztratív terhek lényeges csökkentése érdekében az elektronikus ügyintézés és építésügyi monitoring előkészítése.

A területrendezés vonatkozásában jelentős eredményt értünk el a Budapesti Agglomeráció Területrendezési Tervének kidolgozásával és az erről szóló törvény elfogadtatásával. A törvény hosszú távra határozza meg az agglomeráció kiegyensúlyozott fejlődése kereteit, a terület-felhasználás és a műszaki infrastruktúra-hálózat térbeli rendjét a természeti erőforrások védelme mellett, gátat szab a települések összenövésének és a települési térségek szabályozatlan növekedésének, meghatározva a települési térség növekedésének mértékét, ugyanakkor kellő rugalmasságot biztosít a települések fejlődésének a területrendezési hatósági eljárásokban.

A területrendezés jövőbeli feladatának az Országos Területrendezési Tvről szóló 2003. évi XXVI. törvény felülvizsgálatát tartjuk, amely a fenntartható fejlődés biztosítása, valamint a kiegyensúlyozott településhálózat és térszerkezet kialakítása mellett szolgálni kívánja a területrendezési tervezési rendszer megújítását, összhangban az Országos Területfejlesztési Konceptió felülvizsgálatával és hozzájárulva a klímapolitikai célkitűzések teljesítéséhez.

A városfejlesztés terén jelentős előrelépés történt a klímapolitikai célkitűzések teljesítése érdekében az integrált városfejlesztési stratégia alkalmazása körében. Ennek keretében elkészítettük, közreadtuk a „Klímabarát városok” című kézikönyvet az Unió önkormányzatainak, nagy figyelmet kapott tanulmányt készítettünk az „Európai demográfiai folyamatok hatása a városfejlődésre” címmel, valamint a városi polgármesterek számára megosztottuk a magyar EÜ elnökség városfejlesztési témában elért eredményeit a hasznosítható tapasztalatokat átvétele érdekében.

14.6 IDEGENRENDÉSZET

Az idegenrendészet területén fontos lépésnek tartjuk az egyes migrációs tárgyú törvények módosításáról szóló 2010. évi CXXXV. törvényt, amely a jogbiztonság hatékonyabbá tételét, az illegális migráció, illetve a migrációs indíttatású visszaélések elleni küzdelmet szolgálja. A menekültügyi szakterületen ezáltal lehetővé vált a költséghatékony működést elősegítő szabályozási környezet megteremtése, csökkentek a menekültügyi eljárás lefolytatásával kapcsolatos költségek és a menedékkérők elhelyezésére és ellátására fordítandó költségek ezzel együtt az adható támogatások mértéke igazodott a költségvetés teherbíró képességéhez.

14.7 A BELÜGYI TUDOMÁNYOS MUNKÁ

A kutatás – fejlesztési ráfordítások növelésének kezdeti lépése a Belügyminisztérium Tudományos Tanácsának, és valamennyi belügyi szerv Tudományos Tanácsának ismételt létrehozása.

Rendészeti Tudástár létrehozásával az egyéni innovációs elképzelések megszületéséhez szükséges, mindenki által hozzáférhető rendészeti tudáshalmazt teremtünk. A társadalmi szervezetek bevonásával mobilizáljuk a civil értékteremtő képességeket. A 2012. január 1. napján megalakult BM Oktatási, Képzési és Tudományszervezési Főigazgatóság a tudományszervezési tevékenység ösztönzésével és ellenőrzésével fog hozzájárulni a tárca kutatás-fejlesztési törekvéseihez.

14.8 BÜNTETÉS-VÉGREHAJTÁST ÉRINTŐ REFORMOK

A büntetés-végrehajtási szervezet részbeni önellátóvá válásának megvalósítása érdekében lefolytatott vizsgálat alapján megállapításra került, hogy az intézeti beszerzések szállítói körét döntően helyi vállalkozások tették ki olyan termékkörök esetében is, ahol a bv. gazdasági társaságok jelentős kapacitással rendelkeznek. Erre tekintettel megvalósítottuk az ellátási feladatok és szereplők átstrukturálását, annak érdekében, hogy a belső piaci igények kielégítése a saját előállítású termékek, szolgáltatások (pl.: élelmezési kiadások, bizonyos készletbeszerzések) maximális felhasználásával történjen.

A büntetés-végrehajtási szervezetben a 2012-ben végrehajtandó intézkedések elsődleges célkitűzése a kijelölt termékkörökben a teljes önellátás megvalósítása, a saját előállítású termékeknel – különös tekintettel a ruházati termékek gyártására – az alvállalkozói kör minimalizálása. Ezen túl olyan fejlesztéseket tervezzük megvalósítani, amelyek az önellátás további szélesítését teszik lehetővé (pl. tojástermelő baromfi ágazat, száraz tézta-gyártás), növelve a fogvatartotti munkáltatás arányát

Kiemelt kormányzati feladat a büntetés-végrehajtási szervezet nemzetközi elvárásoknak való megfelelésének biztosítása, amely jelentős fejlesztéseket tesz szükségessé.

A büntetés-végrehajtási intézetek nemzetközi elvárásoknak való megfelelésével összefüggő átfogó vizsgálat megállapításaihoz kapcsolódó intézkedésekről szóló 1040/2011. (III. 9.) Korm. határozat 2/a. pontjában foglaltak szerint a Kormány egyetért azzal, hogy az elítéltek teljes körű foglalkoztatása – a nemzetközi normákra is figyelemmel – megvalósuljon.

Az elítéltek foglalkoztatásának kiszélesítését teszi lehetővé a büntetés-végrehajtás gazdasági társaságainak bevonása a kijelölt költségvetési szervek, a honvédség, valamint az egészségügyi és a szociális intézmények természetbeni ellátásába. A rendszer kiépítésével megvalósul a fogvatartottak munka világába történő integrálása, a társadalomba való visszailleszkedés segítése. További pozitív hatásként jelentkezik, hogy a fogvatartottak nagyobb arányban tudnak hozzájárulni a tartási költségeikhez, így a folyamatosan növekvő működési, üzemeltetési költségekhez.

Előkészítés alatt áll a büntetés-végrehajtás több elkülönült intézményből álló gazdaságtalan működtetésű egészségügyi intézmény hálózatának központosítása. A szakmai működést az új telephelyen, integráltan, a civil egészségügyi rendszer rendelkezésre álló kapacitásának igénybevételével kell megoldani.

15. FŐBB REFORMLÉPÉSEK AZ AGRÁRGAZDASÁG TERÜLETÉN

15.1 ÚJ KOCKÁZATKEZELÉSI RENDSZER

2012. január elsejével életbe lépett az új kockázatkezelési rendszerről szóló 2011. évi CLXVIII. törvény. A jogszabály egységes szerkezetben tartalmazza a termőföldről, az agrárpiaci rendtartásról szóló törvény és a Polgári Törvénykönyv ide vonatkozó rendelkezéseit. A Vidékfejlesztési Minisztérium szándéka az volt, hogy az eddig szinte kizárólag csak a mezőgazdasági termelő által viselt időjárási kockázatokat megossza a felvásárlók, a biztosítók, az állam, sőt, adott esetben a termőföldet haszonbérbe adó tulajdonosok között. Az új mezőgazdasági kockázatkezelési rendszer két pilléren nyugszik, melyek együttes működésével a termelők a jelenleginél jóval szélesebb körű védettséget élvezhetnek a kedvezőtlen időjárási jelenségekkel szemben.

15.2 VÁLTOZÁSOK A MEZŐGAZDASÁGI ADÓZÁSBAN

A Nemzetgazdasági Minisztérium – a Vidékfejlesztési Minisztérium javaslatára – derogációs kérelmet nyújtott be az Európai Bizottsághoz a gabona, olajos-mag és fehérjenövény szektorra bevezetni kívánt fordított adózás kapcsán. A tárgyalások az Európai Bizottsággal folyamatban vannak. A Kormány álláspontja szerint a fordított adózás a fenti ágazatokban tapasztalt nagyméretű feketegazdaság visszaszorításában lehet hatékony.

Az Egyszerű Állam kormányzati program alapján felülvizsgáljuk a mezőgazdaságban felhasznált gázolaj utáni jövedékiadó-visszatérítés eljárási szabályait annak érdekében, hogy az agrárvállalkozások adminisztratív terhei érdemben csökkenjenek.

15.3 ÚJ KEDVEZMÉNYES FINANSZÍROZÁSI KONSTRUKCIÓK

A Vidékfejlesztési Minisztérium kezdeményezésére az MFB Zrt. 2010. év végén meghirdette az Agrár Forgóeszköz Vis Maior Hitelprogramot. A Hitel célja az elemi és katasztrófa kárt szenvedett, KKV-nak minősülő mezőgazdasági termelők forgóeszköz finanszírozásának biztosítása kedvezményes kamatozású, 5 éves lejáratú hitellel. A Program teljes 11 Mrd Ft-hitelkeretét 2011. év végéig mintegy 90%-ban már kihasználták a gazdálkodók.

Az MFB Agrár Forgóeszköz Hitelprogram a KKV-nak minősülő mezőgazdasági termelők, halgazdálkodók, baromfi- és sertéságazatban működő integrátorok számára nyújt kedvezményes kamatozású hitelt, amelynek futamideje 3 év. A hitel kihelyezése 2011. III. negyedévében indult.

Az Agrár Széchenyi Kártya Folyószámlahitel szabad felhasználású, célja a KKV-nak minősülő agrárvállalkozások likviditásának biztosítása. Futamideje maximum 3 év, összege maximum 25 millió forint. Az állam a hitel kamatához 2 százalékpont kamattámogatást és az intézményi kezességvállalás díjához 50-os mértékű támogatást nyújt. A Hitelprogram 2011 szeptemberében indult.

Az Új Magyarország TÉSZ Forgóeszköz Hitelprogram átalakítását kezdeményeztük annak érdekében, hogy a gazdasági társaság vagy szövetkezet formájában működő véglegesen elismert termelői szervezetek és előzetesen elismert zöldség-gyümölcs termelői csoportok forgóeszköz finanszírozásának biztosítására rendelkezésre álló kedvezményes kamatozású, maximum 5 éves futamidejű, azon belül 2 éves türelmi idejű hitelek futamideje és türelmi ideje egyaránt két évvel meghosszabbításra kerüljön.

Az MFB Élelmiszeripari Bankgarancia Program szintén átalakításra kerül annak érdekében, hogy az egyes élelmiszeripari vállalkozások részére forint forgóeszköz hiteleihez nyújtandó bankgarancia – melynek díja éves szinten nem haladhatja meg a 1,5%-ot – és a hitelfelvétel teljes költsége jelentősen csökkenjenek, továbbá a garanciakonstrukciót a kisebb hitelekhez is rugalmasan, rulírozó jelleggel lehessen igénybe venni.

2012. február elejétől elérhető az MFB Fagykár 2011. Forgóeszköz Hitelprogram. A Hitelprogram célja azon KKV-nak minősülő, mezőgazdasági termékek

előállításával foglalkozó vállalkozások, mezőgazdasági őstermelők és családi gazdálkodók megsegítése, akik a 2011 tavaszi fagyok következtében az ültetvényeikben igazoltan fagykárt szenvedtek. A hitel maximum 20 éves lejáratra, kamat és költségmenetesen kerül nyújtásra, hitelfelvevőnként maximum 10 millió forintos összegben.

15.4 ÚJ SZERKEZETÁTALAKÍTÁSI PROGRAMOK ÉS KÜLÖNLEGES TÁMOGATÁSOK

Bevezetjük a termelési kötelezettséggel nem járó kérődző szerkezetátalakítási programot. A programban a húsmarha- és juhtenyésztők vehetnek részt, ugyanis e területeken súlyos gazdasági és szociális feszültségek jelentkezhetnek a top-up rendszerben nyújtott támogatások 2012. évi csökkenése és 2013. évi megszűnése miatt. E különleges támogatás évi 44,5 millió eurós kerettel rendelkezik, s kapcsolódó nemzeti program három lehetőséget kínál a gazdálkodónak (foglalkoztatás, beruházás, szakmai képzés).

A különleges támogatások között szintén új a termeléshez kötött különleges rizs-támogatás, ami évi 1,3 millió euróval hivatott a hazai rizstermesztő területeket megőrizni, a hazai rizságazat fennmaradását elősegíteni.

A foglalkoztatás terén igen jelentős szereppel bíró dohány szerkezetátalakítási program forráskeretét 24,2 millió euróra emeljük, míg a zöldség-gyümölcs szerkezetátalakítási programot újranyitjuk annak érdekében, hogy még több gazdálkodó részt tudjon venni benne, így még jobban kihasználva az évi 9 millió eurós keretet.

15.5 SERTÉSÁGAZAT HELYZETÉT JAVÍTÓ INTÉZKEDÉSEK

A magyar sertéságazat (részben strukturális, részben átmeneti piaci problémák miatt) nehéz helyzetben van. A sertéstartás és az arra épülő feldolgozóipar a magyar vidékpolitika és élelmiszergazdaság évszázadok óta fontos szegmense, melynek kiemelt kezelése, fejlesztése nemzetgazdasági érdek. A helyzet javítása céljából elkészült a sertéságazat helyzetét javító intézkedési javaslatcsomag, melyet hamarosan tárgyal a Kormány.

Stratégiai kormányzati célként a múltban a hazai és világpiacon egyaránt sikeres, magas minőségű magyar tökehús és feldolgozott termék előállításához szükséges, 5-6 milliós hízósertés-állomány kialakítását és fenntartását célozza meg az anyag, összhangban 6-7 éves viszonylatban a Kormány vidékpolitikai céljaival.

A sertéságazat kiemelt kezelése és a válság hatásainak csökkentése érdekében a lehetséges állami intézkedések összehangolt alkalmazására van szükség. A szükséges intézkedések egy jelentős részének megvalósítását a kormányzat már megkezdte, többségük esetében azonban további szabályozási, támogatáspolitikai és hatósági intézkedésekre van szükség.

16. FŐBB REFORMLÉPÉSEK A KÖRNYEZETÜGY (KÖRNYEZETVÉDELEM, TERMÉSZETVÉDELEM ÉS VÍZGAZDÁLKODÁS) TERÜLETÉN

16.1 ADMINISZTRÁCIÓS TEHER CSÖKKENTÉSE

A Belügyminiszter, a Vidékfejlesztési Miniszter, valamint a Közigazgatási és Igazságügyi Miniszter a nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházások megvalósításának további gyorsítása lehetőségeiről közös előterjesztést nyújtott be a Kormány részére. Az előterjesztés adminisztratív eszközökkel gyorsítja a környezetvédelmi hatósági eljárás folyamatát és a beruházások megvalósításához szükséges engedélyezési eljárásokban jelentősen lerövidíti a hatóságok ügyintézési határidejét.

16.2 HULLADÉKGAZDÁLKODÁS

Magyarországon az elmúlt évben szemléletváltás következett be a hulladékgazdálkodás területén. Célunk az átláthatóság, a tényleges környezetvédelem ösztönzése, illetve az uniós elvárások teljesítése. Ennek eszközéül szolgál az új környezetvédelmi termékdíj törvény megalkotása és az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség megalapítása.

Az Európai Unió vonatkozó irányelvek rendelkezéseinek átültetésén túlmenően a hulladékról szóló törvény megalkotásának meghatározó célja az erőforrás-felhasználás negatív környezeti hatásainak csökkentése, a szennyező fizet elv következetes érvényesítése, az életciklus-szemlélet hulladékgazdálkodási politikába történő bevezetése, továbbá egy hatékonyabb szankciórendszer alkalmazása. Az elmúlt 10 év gyakorlati tapasztalatai alapján arra is lehetőség nyílik, hogy csökkenjen a hulladéklerakókra vitt hulladék mennyisége, a hulladékképződés megelőzésében és a hulladék hasznosításában rejlő lehetőségeket a jövőben hazánk nagyobb mértékben tudja kiaknázni, és erősödjön az állami szerepvállalás a hulladékgazdálkodásban.

16.3 KÖZFOGLALKOZTATÁS

A Nemzeti Együttműködés Programja közmunkára vonatkozó célkitűzései alapján 2011. évben lépett életbe az egységes közfoglalkoztatás rendszere. A Kormány foglalkoztatáspolitikájának fajsúlyos elemét képviseli a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program, amelynek jelentős része a vízgazdálkodás területén valósul meg. A területi vízgazdálkodás feladatainak végzése során mintegy 28 300 közmunkás szervezett foglalkoztatását tűzte ki célul a vízfolyások környezetének rendezése, a hullámtéri véderdők ápolása, a vízilétesítmények fenntartási és fejlesztési munkáinak ellátása, valamint az ár- és belvízvédekezés területén.

A közfoglalkoztatás új rendszerének kialakításával, a közmunka program irányításának hatékonyabbá tétele érdekében átalakításra került a vízügyi igazgatás szervezetrendszere. A munkamegosztás szerint 2012-től a vidékfejlesztési miniszter felelős a vízgazdálkodásért, a belügyminiszter pedig a vízügyi szervek irányításáért – a Közfoglalkoztatási Program eredményes végrehajtása érdekében.

16.4 VÍZGYŰJTŐ-GAZDÁLKODÁS

2010-ben véglegesítésre került a nemzetközi szintű Integrált Tisza Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv. Hazai szinten a Nemzeti Vidékstratégia részét is képező – Magyarország vízgyűjtő-gazdálkodási tervében foglalt – intézkedések végrehajtásával stratégiai célunk vizeink jó állapotának és fenntartható használatának elérése. 2011-ben befejeződött az Üröm-csókavári mészkőbányából a veszélyes hulladéknak minősülő 56 ezer tonna gáztisztító massa kitermelése, elszállítása és újrahasznosítása. Folytatódik a sérülékeny földtani környezetű távlati- és üzemelő ivóvízbázisok védelme mind költségvetési forrásból, mind az uniós támogatások felhasználásával.

A magyar elnökség környezetvédelmi prioritásai között is központi szerepet kapott a víz. Célunk volt a magyar szempontból kiemelkedő jelentőségű kérdéseknek, így a szélsőséges vízügyi jelenségek integrált kezelésének, az ökológiai szolgáltatások védelmének, a nemzetközi együttműködés javításának, illetve a víz és a nemzetközi fejlesztés kapcsolatának az uniós politikákban való megjelenítése. Ezt szolgálták az EU Környezetvédelmi Tanács 2011. június 21-ei ülésén elfogadott fenntartható vízgazdálkodásról szóló tanácsi következtetések.

A 2011-ben elfogadott Európai Duna Makro-regionális Stratégia végrehajtása keretében Magyarország a Stratégia környezetvédelmi pillére alá tartozó három prioritási terület közül elnyerte a vizekkel foglalkozó 4. és 5. fejezet koordinációját egy-egy tagállami partnerrel együtt.

16.5 SZENNYVÍZKEZELÉS, IVÓVÍZMINŐSÉG-JAVÍTÁS

EU támogatással több száz szennyvízkezelési projekt tervezése és kivitelezése van folyamatban. A csatornázás, szennyvíztisztítás és iszapelhelyezés a nemzeti fejlesztési program 2002. évi indulási szintjéhez képest több mint 30%-os növekményt eredményezett, több százmilliárd Ft-os ráfordítással. Ez a szolgáltatás az ingatlanok 72,4%-ának áll rendelkezésére (KSH 2009.). A közműolló folyamatosan zárul. 2010-ben sikeresen lezárult a 850000 fővárosi lakost kiszolgáló Budapesti Központi Szennyvíztisztító Telep próbaüzeme. A projekt 50%-ról 95%-ra emelte a főváros biológiailag tisztított szennyvizének arányát. 2011-ben sikeresen lezárult az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep III. fokozatának (nitrogén- és foszfor-eltávolítás) próbaüzeme, ezzel tovább javítva a Duna vízminőségét. A szennyvíztisztító telep 700000 főt szolgál ki. A projekt a Világbank támogatásával valósult meg a Magyar tápanyag-csökkentési projekt keretében. Az Európai Bizottság 2011-ben elfogadta a „Tápió menti régió szennyvízelvezetése és szennyvíztisztítása” nagyprojektről szóló bizottsági határozatot. A csatornázás és szennyvíztisztítás kiépítése a térség további fejlődése szempontjából meghatározó fontosságú lesz. Gétye és Nyim településeken az egyedi szennyvízkezelő berendezések programszerű telepítésének mintaprojektje valósult meg.

Folytatódott az Ivóvízminőség-javító Program végrehajtása, amely az egészséges ivóvíz biztosítása által hozzájárul az érintett települések lakosságmegtartó beruházásainak megalapozásához, a közegészségügyi állapot javításához, a településfejlesztési célok megvalósításához. 2011. évben öt településen, mintegy 13 ezer lakost érintő beruházások zárultak le a Közép- és Nyugat magyarországi régióban.

17. AZ IGAZSÁGÜGYI ÁGAZAT REFORMJAI

Az igazságügyi politika irányítása a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Igazságügyért Felelős Államtitkárságának feladata. A Kormány 2010-es megalakulása óta számos területen történt előrelépés az ágazatban, amely egyrészt magában foglalja az alkotmányozási folyamathoz kapcsolódó közjogi reformot, illetve a klasszikus igazságügyi területet érintő átalakításokat is. Külön pontban mutatjuk be a gazdasági jogi változásokat is, amelyek régóta meglévő problémákra nyújtanak szándékaink szerint adekvát válaszokat.

17.1 KÖZJOGI REFORM – AZ ÚJ ALAPTÖRVÉNYHEZ KAPCSOLÓDÓ SZABÁLYOZÁSOK

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény megalkotásával az Országgyűlés egy húsz éve fennálló alkotmányellenes helyzetnek vetett véget, és a jogállami követelményeknek, valamint a XXI. század kihívásainak megfelelő, korszerű kereteket adott a jogalkotás tartalmi és eljárási kérdéseinek. A törvény legnagyobb érdeme, hogy a Nemzeti Jogszabálytár megteremtésével lehetőséget biztosított arra, hogy a jogszabályok egységes szerkezetű szövege mindenki számára ingyenesen hozzáférhető legyen, amely elengedhetetlen feltétele a jogkövetésnek.

Az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény az európai uniós tagságunkból következő jogharmonizációs kötelezettségek végrehajtása és a gyakorlatban felmerült, jogi szabályozást igénylő kérdések rendezése érdekében újraalkotta a személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok nyilvánosságához fűződő alapjogok biztosítására és gyakorlására vonatkozó szabályokat. Az új szabályozás egyik sarokpontja a személyes adatok védelmével és az információszabadsággal összefüggő feladatok ellátására – az Alaptörvényben foglaltaknak megfelelően – létrehozott, teljes függetlenséget élvező Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság. E hatóság számára az elfogadott törvény új jogi eszközöket is a rendelkezésére bocsát a hatékonyabb jogvédelem elősegítése érdekében, így például, amellet, hogy megőrzi a hatályos szabályozás szerinti – ombudsmani típusú – vizsgálat lefolytatásának lehetőségét, a Hatóság érdemi hatósági jogosítványokat kap, melynek körében a jogsértő adatkezelőkkel szemben – az eddigiektől eltérően – bírságot is kiszabhat, amely akár 10 millió forintig is terjedhet.

A közérdekű adatok megismerésére vonatkozó általános szabályok körében az elfogadott törvény főbb vonalaiban követi a korábbi szabályozást úgy, hogy – az információs társadalom teremtette új környezetbe illeszkedve – annak a jogalkalmazás során felmerült hiányosságait korrigálja. A szabályozás egységességét biztosítja továbbá, hogy az elektronikus információszabadságról szóló törvénynek a közérdekű adatok közzétételére vonatkozó, az állam tevékeny szerepvállalását igénylő előírásai is az elfogadott törvényben kaptak helyet.

A köztársasági elnök jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény elfogadásával az Országgyűlés első alkalommal hozott létre a legfőbb közjogi méltóságra, a nemzet egységét kifejező államfőre vonatkozó egységes szabályozást. A törvény valamennyi, a köztársasági elnökhöz kapcsolódó, az Alaptörvényben nem rendezett kérdést magában foglalja, így kitér a megbízatás megszűnésének az Alaptörvényben nem szereplő eljárási kérdéseire, a köztársasági elnök javadalmazására,

a munkaszervezetre, az elnök és hivatala elhelyezésére, az államfő személyi védelmére, valamint a volt köztársasági elnökök juttatásaira is.

Az alapvető jogok biztosáról szóló törvény új fejezetet nyitott az ombudsmani jogvédelem történetében azzal, hogy az Alaptörvény alapján egységes biztosi rendszert hozott létre. Az alapvető jogok biztos a jövőben valamennyi alapjog tekintetében alapjogvédelmi tevékenységet lát el, hatásköre egyesíti és egységesíti három korábbi országgyűlési biztos hatásköreit, emellett több vonatkozásban bővültek is a biztos eljárási lehetőségei (például nem állami szerveket is vizsgálhat). Az Országgyűlés az alapvető jogok biztos munkájának segítésére két szakosított helyettest választ, akik két speciális terület (a Magyarországon élő nemzetiségek jogai és a jövő nemzedékek érdekei) védelmének megvalósítása érdekében az alapvető jogok biztosának munkáját segítő, szakosított feladatokat látnak el.

17.2 „KLASSZIKUS” IGAZSÁGÜGYI REFORM

A bíróságok szervezeti, igazgatási reformjára, továbbá a bírák jogállására vonatkozó szabályozás megújítására két lépésben került sor.

Az első ütemben, 2010-ben a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló törvénymódosítási csomagot, az egyes törvényeknek a bíróságok hatékony működését és a bírósági eljárások gyorsítását szolgáló módosításáról szóló 2010. évi CLXXXIII. törvényt, továbbá a bíróságok elnevezéséről, székhelyéről és illetékességi területének meghatározásáról szóló 2010. évi CLXXXIV. törvényt fogadta el az Országgyűlés. A törvénycsomag az arányos ügyteher elosztás és a hatékonyabb központi igazgatási működés és az eljárások gyorsítása érdekében halaszthatatlan módosításokat végezte el.

- ☞ A törvény módosította Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) létszámára, összetételére vonatkozó szabályokat, a hatékony és operatív működést elősegítendő, továbbá az OIT jogköreinek egy részét az OIT elnökére ruházta.
- ☞ A jogállás tekintetében a bírói pályázatok elbírálása körében egy átlátható és következetes, objektív alapokon nyugvó rendszert vezetett be. Pontosította a pályaalkalmassági vizsgálat szabályait, és kötelezővé tette a bírák képzését, megújította a bírák vizsgálatának szabályait, létrehozta a szolgálati bíróságot.
- ☞ A bíróságok elnevezésére és a bíróságok illetékességi területére vonatkozó szabályok a bírósági szervezeti törvény helyett, önálló törvényben kerültek elhelyezésre.

- ☞ A törvény a polgári eljárásjogi szabályokat az egyes eljárások gyorsabb lezárását elősegítendő módosította. Kötelezővé tette a jogi képviselést a megyei bíróság hatáskörébe tartozó meghatározott perekben, a kizárólagos illetékességi szabályok szűkítésével a központi régió leterheltségét csökkenti.
- ☞ Megváltoztatott több, az eljárásban résztvevő személyek eljárási jogait ténylegesen nem szolgáló garanciákat biztosító szabályokat, bizonyos ügycsoportokat kivett a megyei bíróság székhelyén lévő helyi bíróságok kizárólagos illetékessége alól.
- ☞ Rugalmasabbá tette a nyomozás határidejének meghosszabbítására vonatkozó szabályokat, bővítve az ügyész mozgásterét a határidő hosszabbítások terén, emellett átalakította a titkos információgyűjtés eredményének bizonyítékként történő felhasználásának feltételeit és szélesítette a tárgyalás mellőzéssel eljárás alkalmazásának lehetőségét.

A bírósági reform második ütemében, 2011-ben – már az Alaptörvény alapján – került sor az új törvények, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény, továbbá az a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló CLXII. törvény megalkotására.

- ☞ A szervezeti törvény egy új igazgatási modellt vezet be, amely az operatív és gyors döntéshozatalt biztosítja, a központi igazgatás számára tág eszközrendszer nyújt a létszámgazdálkodás (koncentrált személyzetpolitika, a bírák mozgatásának, kirendelésének lehetősége) és az igazgatás (bírósági vezetői kinevezés, vezetői vizsgálatok, a bírósági vezetők tevékenységének irányítása, ellenőrzése) területén. A rendszer biztosítja, hogy a központi igazgatás is ellenőrizhető, számonkérhető legyen.
- ☞ A törvény a hatékony vezetés érdekében szétválasztja a központi igazgatási és a legfőbb szakmai vezetői tisztséget. A bírósági központi igazgatást az Országos Bírósági Hivatal elnöke látja el, akinek a tevékenységét a bírákból álló Országos Bírói Tanács ellenőrzi. A bíróságok szakmai vezetését pedig a Kúria elnöke látja el.
- ☞ A bírósági rendszer négy szintű: Kúria – ítélőtábla – törvényszék – járásbíróság, a bírósági szervezeten belül 2013. január 1-jétől közigazgatási és munkaügyi bíróságok működnek különbírásgként.
- ☞ Az új jogállási szabályozás megőrizte és továbbfejlesztette a 2010. évi módosítással már bevezetett, a rendszer alapjait érintő újításokat. Így a bírák kinevezési rendszerének objektív alapokon nyugvó szabályozását, a bírák kötelező, élethosszig tartó képzését, a szintén élethosszig tartó bírói vizsgálatokra vonatkozó előírásokat, az alkalmatlansági eljárás új szabályait,

továbbá az igazgatási vezetésnek az ügghátralék feldolgozásában hatékony segítséget jelentő úgynevezett „mozgó bírói” státusz jogintézményét.

A bíróságok mellett az ügyészség szervezete és működése is átalakult a róla szóló 2011. évi CLXIII. törvény elfogadásával. Az elsődleges cél olyan ügyészi szervezet kialakítása volt, amely a lehető leghatékonyabban igazodik az ügyészség hatáskörébe tartozó büntetőjogi feladatok bővüléséhez és emellett erősíti az ügyészség közérdekvédelmi és a jogegység körében kifejtett tevékenységét. Az ügyészség büntetőjogi feladatai, valamint az ügyész büntetés-végrehajtás feletti törvényességi felügyeleti joga nem változott alapjaiban, megszűnt ugyanakkor az ügyészségi óvás jogintézménye. A törvényességi felügyelet helyébe törvényességi ellenőrzés lépett és a feltárt törvénytisértések kiküszöbölésének fő eszköze a felhívás és a perindítás lett. A katonai ügyészek – e jogállásukat megtartva – betagozódtak az ügyészi szervezetbe. A legfőbb ügyész hatásköre bővült; a jövőben hangsúlyosabb szerepe lesz az egységes ítélkezés, joggyakorlat kialakításában is.

A legfőbb ügyész, az ügyészek és más ügyészségi alkalmazottak jogállásáról és az ügyészi életpályáról szóló 2011. évi CLXIV. törvény szabályozása fenntartja, hogy az ügyészek és a bírók, illetve az ügyészségi és a bírósági alkalmazottak munkajogi helyzete lényegében azonos legyen. A törvényben meghatározásra került a katonai ügyészek megváltozó jogállása. Az ügyészségi titkárok a továbbiakban alügyészként működnek. Megszűnt az ügyészségi nyomozói munkakör, mivel önálló nyomozási cselekményeket nem végezhetnek.

Az igazságügyi reformfolyamatok részeként került elfogadásra a bírósági végrehajtással kapcsolatos és egyéb igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXX. törvény. Ez – a megnövekedett ügyteher okán – a bírósági végrehajtási eljárási határidőkre, az eljárási folyamatra, a végrehajtási értékesítésekre, végrehajtási költségekre vonatkozó törvényi szabályokat módosította az eljárások gyorsításával, az elektronikus ügyintézés bővítésével, korszerűsítésével, a joggyakorlatban felmerült problémák rendezésével. Az új szabályok szélesebb körben teszik kötelezővé az ingóságok elektronikus árverését, ingatlanok esetében pedig kizárólagosan elektronikus árverésre kerül sor.

A „klasszikus” igazságügyi reformfolyamatok kiemelt elemei a Büntető Törvénykönyv módosításai is.

- ☞ A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben új tényállásként jelent meg a költségvetési csalás bűncselekménye. Az új tényállás egységesítette a korábban szétagolt bűncselekményi értékhatárokat is, valamennyi költségvetést sértő bűncselekményt egy cím alá vont össze, emellett meg-

szüntette a szankciók indokolatlan kuszaságát, és egységes, differenciált szankciórendszert vezetett be.

- ☞ Az egyes büntető vonatkozású törvények módosításáról szóló 2011. évi CL. törvény számos kisebb jelentőségű módosítást vezetett. Ezek közül kiemelendő, hogy a kábítószer mennyiségének pontos lefoglaláskori megállapításához a THC (tetrahidro-kannabinol) esetében a tiszta hatóanyag-tartalom helyett a teljes THC-tartalom mértéke vált irányadóvá.
- ☞ Emellett a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (Btk.) megfelelő módosításával módosult a közélet és a nemzetközi közélet tiszta-sága elleni bűncselekmények tényállása és e bűncselekményekre vonatkozó elévülési szabályok, valamint új tényállásként bevezetésre került a befolyás vásárlása. A Btk. módosításával egyes bűncselekmények elkövetése esetén kizárásra került a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége, emellett módosultak a szabadságvesztés végrehajtása során az enyhébb végrehajtási fokozatba helyezés szabályai.

A Büntető Törvénykönyv egységes rendszerének helyreállítása érdekében elengedhetetlen egy új kódex elfogadása, erre tekintettel kezdődött meg az új Btk.-ról szóló kormány-előterjesztés tervezetének elkészítése. Az új Btk. úgy vezetne be jelentős változásokat mind az Általános Részt, mind a Különös Részt illetően, hogy az nem jelentene egyúttal teljes dogmatikai szakítást a hatályos szabályozással: a Tervezet támaszkodik az előző kormányok alatt elvégzett munka eredményeire, amennyiben azok nem ellenkeznek a Kormány büntetőpolitikájával. Az új Btk. várhatóan 2013. július 1-jén lép hatályba.

Kiemelendő a szellemi tulajdonjogok (különösen a közös jogkezelés) területén tett reformlépések és ezek nyomán elért eredmények bemutatása.

A szellemi tulajdonjogok területén első intézkedésként - a szellemi tulajdon területéért felelős kormányzati szervek, feladatok és hatáskörök strukturális átalakításra került sor. A törvénymódosítás 2011. január 1-jei hatállyal megváltoztatta a szellemi tulajdon védelméért felelős kormányhivatal elnevezését a korábbi Magyar Szabadalmi Hivatalról Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalára, gondoskodott a hatásköri szabályoknak a bővülő hivatali feladatkörhöz történő hozzáigazításáról, valamint egyebek mellett, a szellemi tulajdonért felelős kormányhivatalhoz telepítette a szerzői és a szomszédos jogok közös kezelésével kapcsolatos felügyeleti és nyilvántartási feladatokat.

A kulturális ágazatban az elmúlt másfél évtizedben bekövetkezett technológiai, piaci változások, valamint Magyarország uniós tagságával járó szabályozási igények indokolták az 1999 óta fennálló szerzői jogi szabályozás, különösen a közös jogkezelő szervezetekre vonatkozó rendelkezések áttekintését. Ezért a szellemi tu-

lajdon területéért felelős kormányzati szervek, feladatok és hatáskörök strukturális átalakítását követően további intézkedésként 2011 decemberében az országgyűlés elfogadta a szellemi tulajdonra vonatkozó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CLXXIII. törvényt, mely 2012. január 1-jén lépett hatályba. A módosítás elsősorban a közös jogkezeléssel, annak szervezeti rendszerével, valamint a közös jogkezelő szervezetek működésével és gazdálkodásával kapcsolatos törvényi előírások módosítását tartalmazta, szem előtt tartva a közös jogkezelő egyesületek kialakult önkormányzatiságát, és a kulturális ágazatban betöltött egyedi szerepét. A módosítás megtörte a törvényi monopóliumot és versenyhelyzetet teremtett a szerzői vagy kapcsolódó jogi jogosultak azonos jogainak közös jogkezelését ellátó szervezetek között, valamint a korábbinál szigorúbb nyilvántartásba vételi szabályokat vezetett be.

Az igazságügyi szabályozás területén szintén kiemelendő a civil szervezetek bírósági nyilvántartásáról és az ezzel összefüggő eljárási szabályokról szóló 2011. évi CLXXXI. törvény, amely két lépésben újítja meg a civil szervezetek (alapítványok, egyesületek, egyéb szervezetek) bírósági nyilvántartását, a bírósági eljárás szabályait. A törvény 2012. január 1. napján hatályba lépett rendelkezései a bírósági eljárás körében hoztak változást, azzal, hogy a korábbi szétagolt, és részben rendeleti szinten lévő eljárási szabályok helyett, részletes, modern, kiszámítható eljárásrendet alakítottak ki. A törvény másik része 2012. június 30-án fog hatályba lépni és a januárban hatályba lépett szabályok kiegészítéseként megteremti az elektronikus eljáráshoz és ügyvitelhez szükséges jogszabályi környezetet.

17.3 GAZDASÁGI JOGI INTÉZKEDÉSEK

A gazdasági jogi törvénycsomag a csődtörvény, a cégeljárás törvény, a gazdasági társaságokról szóló törvény, és az egyéni vállalkozókról és az egyéni cégekről szóló törvény módosítását foglalta magában. Az Országgyűlés által 2011. december 23-án elfogadott és a 2011. évi CXCVII. törvénnyel kihirdetett törvénycsomag célja a fizetéseképtelenség, továbbá a cégeljárás szabályok hatékonyabbá tétele, a hitelezők érdekeinek védelme, a gazdasági életben tapasztalt legsúlyosabb visszaélések visszaszorítása, a jogérvényesítés elősegítése. A törvenymódosítás a cégjogi, társasági jogi és a csődjogi szabályozás módosításával kíván hozzájárulni ahhoz, hogy a piaci életben egyre inkább tapasztalt és a jelenlegi eljárási lehetőségekkel csak korlátozottan befolyásolható, a hitelezőket és az államot károsító, a cégeljárás egyszerűsítésével visszaélő vállalkozói magatartások visszaszoruljanak, valamint hatékonyabbá kívánja tenni a cégbíróság által a jogszabálysértően működő cégekkel szemben alkalmazandó törvényességi felügyeleti eszközöket.

A Széll Kálmán Akcióterv 16. pontja célul tűzte ki a többek között a fizetéseképtelenségi szabályok felülvizsgálatát. A törvénycsomag csődtörvényt módosító fejezetében a fizetéseképtelenségi eljárási szabályok módosítása azt célozza, hogy a szabályozás biztosítsa az eljárás alá került adós vállalkozás vagyonának védelmét, erősítse a csődeljárás adósságrendező funkcióját, a csődegyezségeket megkötésével a felszámolási eljárások száma csökkenjen. Mindezek ugyanis közvetetten hozzájárulhatnak a vállalkozások munkahelymegtartó képességének megőrzéséhez. A szabályozás elősegíti továbbá, hogy ezek az eljárások átláthatóbbak és a kapcsolódó jogszabályokkal koherensebbek legyenek.

Európai uniós jogi feladatok a tagállami cégnyilvántartások elektronikus összekapcsolása vonatkozásában: az elképzelések szerint három társasági jogi irányelv módosítása útján teremtené meg a tagállami cégnyilvántartások összekapcsolásának jogi alapját. Kiemelt cél annak biztosítása, hogy egy társaság cégnyilvántartása naprakész információkkal szolgáljon a társaság helyzetéről a külföldi fióktelep(ek) cégnyilvántartása(i) számára egész Európában; a cégnyilvántartások közötti kommunikáció, illetve együttműködési keret kialakítása a határokon átnyúló egyesülések és székhelyáthelyezések eljárásai során; valamint a hivatalos üzleti információkhoz való határokon átnyúló hozzáférés megkönnyítése a naprakész céginformációk azon közös minimális körének meghatározása által, amelyeket a harmadik felek számára a hálózaton keresztül valamennyi tagállamban elérhetővé kell tenni. A magyar EU elnökség 2011. áprilisában kezdte meg a tervezet intenzív tárgyalását, előkészített tervezetet adtunk tovább a lengyel elnökségnek; szövegezési feladat nem maradt fenn, így az irányelv elfogadása 2012. februárjában várható.

17.4 EURÓPAI UNIÓS, ILLETVE NEMZETKÖZI VONATKOZÁSÚ IGAZSÁGÜGYI JOGALKOTÁS

A tartással kapcsolatos ügyekben a 2010. évi CXXVII. törvény a 4/2009/EK rendelet hazai érvényesüléséhez szükséges rendelkezéseket állapított meg. A törvény belső jogi, a rendeletben foglaltakhoz képest kiegészítő rendelkezéseket állapít meg arra vonatkozóan, hogy másik uniós tagállamban tartási ügyben hozott határozat hazai végrehajtása érdekében milyen eljárást kell lefolytatni, hová, melyik bírósághoz kell az ügyfeleknek kérelmeiket intézni, másik oldalról pedig mit kell tenniük azoknak a hazai ügyfeleknek, akik külföldön kívánnak végrehajtani.

A határon átnyúló tartási ügyekben a központi hatósági feladatok ellátásáról szóló 2011. évi LXVII. törvény megalkotásának elsődleges célja a tartásdíj-követelések és a tartással kapcsolatos egyéb igények határon átnyúló érvényesítésének elősegítése volt. A központi hatóságként kijelölt szervnek - a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnak - a határon átnyúló tartási ügyekben többek között fogadnia kell a Magyarországon lakó ügyfelek kérelmeit, el kell látnia őket a szükséges tájékoztatással, segítséget kell nyújtania a különböző iratok, igazolá-

sok beszerzésében, lefordításában és gondoskodnia kell a kérelmeknek a külföldi központi hatóságokhoz történő továbbításáról, illetve a külföldről érkező hasonló megkeresések teljesítését is elő kell mozdítania. A törvény a határon átnyúló tartási ügyekben a központi hatósági feladatok ellátásához egy egységes, letisztult eljárásrendet teremt.

18. NEMZETPOLITIKAI REFORMOK

A 2010-es év gyökeres fordulatot eredményezett a magyar nemzetpolitikában. Mindenekelőtt megalkottuk a nemzetpolitikát meghatározó elvi keretet, ezt követően pedig – alapvetően 2011-ben – sor került a konkrét programok megszervezésére. A nemzetpolitika alapjait több jogszabály, jogintézmény jelöli ki. Elvi alapként az új Alaptörvény „Alapvetés” fejezetének D) cikke deklarálja a magyar nemzet összetartozását, és Magyarország felelősségét a külhoni magyarság iránt. Az Alaptörvény kimondja, hogy „Magyarország az egységes magyar nemzet összetartozását szem előtt tartva felelősséget visel a határain kívül élő magyarok sorsáért, elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja magyarságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, egyéni és közösségi jogaik érvényesítését, közösségi önkormányzataik létrehozását, a szülőföldön való boldogulásukat, valamint előmozdítja együttműködésüket egymással és Magyarországgal.”

A nemzetpolitika megvalósítása a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Nemzetpolitikáért Felelős Államtitkársága feladata, amely munkáját dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes irányításával végzi.

18.1 EGYSZERŰSÍTETT HONOSÍTÁS

A magyar Országgyűlés 2010. május 26-án fogadta el a magyar állampolgárságról szóló törvény módosítását, bevezetve az egyszerűsített honosítási eljárást. Lényege, hogy nem kell Magyarországon letelepedni a magyar állampolgárság megszerzéséhez, nem kell állampolgársági vizsgát tenni, elegendő a magyar nyelv ismerete és egy olyan felmenő, aki magyar állampolgár volt. Az új szabályokat a 2011. január 1-je után benyújtott kérelmekre kezdtük el alkalmazni. Eddig körülbelül 200 ezer honosítási kérelem érkezett, az állampolgársági esküt pedig eddig közel 100 ezren tették le. Honosítási kérelmet eddig 77 külképviseleten, 1325 polgármesteri hivatalban, a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal 23 ügyfélszolgálatán és a Kormányablakoknál nyújtottak be, de átvették a kérelmeket az anyakönyvvezetők és a Kormányhivatalok is.

A 2010. év végi szomszédos államokban élő magyarokról szóló törvény módosításának köszönhetően az állampolgárság megszerzése után sem esnek el az eddigi támogatásoktól a kedvezményezettek. A Státusztörvény ugyanis eredetileg azt tartalmazta, hogy aki magyar állampolgár, vagy folyamodik az állampolgárságért, az nem lehet alanya a Státusztörvénynek, azaz számára az oktatási-nevelési és egyéb támogatások nem járhatnak. A tavalyi év végén hozott módosítással ezt megszüntettük, az állampolgárság megszerzése után sem esnek el az érintettek a támogatásoktól.

18.2 MAGYAR ÁLLANDÓ ÉRTEKEZLET

A Kormány nemzetpolitikai koncepciójának meghatározó eleme a külhoniakkal való szoros kapcsolat, párbeszéd megvalósítása, a külhoni magyarság véleményének becsatornázása a budapesti döntéshozatalba. A Magyar Állandó Értekezlet 2010. november 5-i ülésével 2004 után ismét megkezdte működését azzal a céllal, hogy a magyar–magyar kapcsolatok a nemzeti csúcstalálkozó keretében újra méltó módon teljeshessenek ki az összetartozás-tudat erősítése, az önazonosság megőrzése, a nemzeti integráció megvalósítása érdekében. A MÁÉRT a nemzeti érdekeink képviselőjére alakult legitim magyar szervezetek párbeszédének intézményesített fórumaként a közös gondolkodásban és a magyar nemzetet érintő döntések közös meghozatalában tölt be meghatározó szerepet. A MÁÉRT a plenáris ülésezés politikai szintje mellett szakbizottságainak keretében szakmai egyeztetést is folytat. A MÁÉRT plenáris ülésén kialakított elvi irányok alapján a szakbizottságok rögzítik a szakterületekre vonatkozó útmutatásaikat.

18.3 MEGÚJULT VISZONY A DIASZPÓRÁVAL: MAGYAR DIASZPÓRA TANÁCS, NEMZETI REGISZTER

A magyar nemzetpolitika stratégiai gondolkodás kulcsmomentuma a diaszpórával egy új, erősebb, szorosabb viszony kialakítása. A diaszpórában élő magyarság a magyar nemzetpolitika húsz éve háttérbe szoruló szegmense. Cél a diaszpórában élők nemzeti identitásának megerősítése, a diaszpóra szerepének kiaknázása a Magyarországról alkotott kép formálásában, képzettségének, képességeinek elismerése és terjesztése, illetve a diaszpóra üzleti potenciáljának kiaknázása a magyarság növekedése és sikeressége érdekében. Arra törekszünk, hogy a világban szétszórta élő magyarságot jobban bevonjuk a magyar nemzet életébe az egységes magyar nemzet részeként. Ennek érdekében az idei évben két fontos intéz-

ményt is létrehoztunk: a nyugati magyar szervezeteket összefogni hivatott Magyar Diaszpóra Tanácsot, illetve a Nemzeti Regisztert mint virtuális teret.

A Magyar Diaszpóra Tanács a világon szétszórtságban élő magyarság szervezeteinek közös fóruma, amely a diaszpórában élők sajátos igényeit és érdekeit tartja szem előtt, valamint megteremti a diaszpóra magyarságának önálló képviselését. A Magyar Diaszpóra Tanács a Magyar Állandó Értekezlettel szoros együttműködésben tevékenykedik. A Magyar Diaszpóra Tanács intézményes fórum a diaszpórában élő magyarság számára az összetartozás-tudat erősítése érdekében. Az első tanácskozásra november 17-én került sor, ahová a magyar diaszpóra 50 szervezetének képviselői – a világ legkülönbözőbb pontjairól – érkeztek Budapestre, hogy megosszák velünk és egymással tapasztalataikat, problémáikat, javaslataikat. A konstruktív tanácskozás keretében a szervezetek területi alapon elnökségi tagokat választottak. Ők azok, akik folyamatos, operatív kapcsolatban állnak majd a magyar kormányzattal, illetve képviselik a diaszpóra magyarságát a Magyar Állandó Értekezleten.

Magyarország útjára indította a külhoni magyarságot megszólító kezdeményezését, a Nemzeti Regisztert, amely 2011. október 17-étől elérhető honlap formájában. Megalkotásának célja, hogy közvetlenül lehessen kapcsolatba lépni a világ számos pontján élő valamennyi magyarral. Ez a honlap hasznos információkat tartalmaz a magyarság közéleti kérdéseiről, illetve közös teret teremt az egymástól távol élő magyar közösségek számára. A nyugati diaszpóra szervezetek itt megoszthatják egymással és az oldalra látogatókkal az általuk szervezett programokat, beszámolókat, illetve képet és videót is feltölthetnek. A honlapon folyamatosan frissülve olvashatóak a legfrissebb, nemzetpolitikai vonatkozású közéleti, politika, kulturális hírek. Emellett rendszeresen felkerülnek a honlapra Magyarország „üzenetei”, illetve az eseménynaptár funkció segítségével hetekkel előre információt lehet kapni az elkövetkező eseményekről, legyen az akár itt, Magyarországon, vagy például Los Angelesben. A Nemzeti Regiszter a magyarság azon tagjaira is számít, akik már kevésbé beszélik a magyar nyelvet, a honlap ezért angol nyelven is elérhető. A honlap mellett működik a Nemzeti Regiszter Facebook-oldal, amely fenti célokat a közösségi média interaktívabb eszközeinek és lehetőségeinek felhasználásával támogatja.

18.4 BETHLEN GÁBOR ALAP

Létrehozásra került a Bethlen Gábor Alap, így világos szabályok szerint, egyértelmű működési renddel, és ami legalább ilyen fontos: pontos és szigorú elszámolás szerint működik az új támogatáspolitiká. Az elnevezéskor azért esett a választás Bethlen Gáborra, mert nevét és a hozzá fűződő erdélyi korszakot minden magyar ismeri. A szabályozás új szemléletet képvisel a támogatások kezelésében: egységbe fogja a nemzetstratégiai elképzeléseket és az azokhoz rendelt forrásokat, többszintű döntés-előkészítő munkát szab meg, átláthatóbbá és elszámoltathatóbbá teszi a kifizetéseket, valamint megnyitja a lehetőséget az uniós alapok hatékonyabb kihasználásához.

18.5 MAGYARSÁG HÁZA

A Magyarság Háza egy olyan többfunkciós intézmény, közösségi tér, amely az egységes magyar nemzet bemutatását, megismertetését tűzte ki céljául. Az intézmény egyben turisztalátnyosság és egy komplex kulturális bázisa a külhoni magyarságnak. Egyszerre gyűjti és feldolgozza a világban élő magyar közösségekről, személyekről, teljesítményekről szóló ismereteket, másrészt tudásközpontként is működik, amely ezeket az ismereteket kiállítások, programok, rendezvények, kiadványok formájában tovább is adja. Feladata korszerű módon bemutatni a külhoni magyarság értékeit, amely kiállítás 2012 augusztusában nyitja meg kapuit: hangsúlyt fektet Trianon háttérének és következményeinek megismertetésére, a magyar közösségek kulturális, tudományos eredményeinek bemutatására, illetve a diaszpóra történetének és értékeinek bemutatására. A Magyarság Háza nemzetünk sajátosságait, csak rá jellemző értékeit, hagyományait igyekszik közvetíteni mind a világ magyarsága, mind a világ más nemzetei felé. Az intézményben folyik a Határtalanul! program pedagógusképzése, és szállást is nyújt a különböző képzési program résztvevői számára. A Magyarság Házában ügyeiket is intézhetik a külhoni magyarok, hiszen az épületben működnek a Bethlen Gábor Alap irodái.

19. NEMZETISÉGPOLITIKA TERÜLETÉN TÖRTÉNT FŐBB VÁLTOZÁSOK

A nemzetiségpolitika területén a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága feladata, hogy a kormányzat részéről biztosítja a kisebbségi önkormányzatokkal a

magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségi közösségek politikai, érdekképviselői, kulturális és más szervezeteivel való stratégiai együttműködést és partnerséget. E feladat keretében a Kormány működésének megkezdése óta több sikeres kezdeményezést valósítottak meg.

Az Országgyűlés a kisebbségi önkormányzati képviselők számának csökkentése érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2010. évi LXII. törvénnyel – a 2010. évi általános kisebbségi önkormányzati választásokra nézve – mindhárom kisebbségi önkormányzati szint esetében a testületi létszámok csökkentéséről rendelkezett. Ezzel párhuzamosan a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény (továbbiakban Nektv.) az országos kisebbségi önkormányzatok által megfogalmazott igénynek megfelelően lerövidítette az országos kisebbségi önkormányzati választási procedúrát, így a korábbi választási ciklushoz képest március hó helyett 2011 januárjában sor kerülhetett a területi és országos szint esetében az általános választásra.

A kisebbségi önkormányzatok átlátható, egyszerű, ügyfélbarát támogatási struktúrájának kialakítása érdekében 2010-ben új kormányrendelet született. A kisebbségi önkormányzatoknak a központi költségvetésből nyújtott feladatarányos támogatások feltételrendszeréről és elszámolásának rendjéről szóló 342/2010 (XII. 28.) rendelet több elemében koncepcionálisan tér el a korábbitól, továbbá számos technikai, eljárási jellegű pontosítást is tartalmaz. A legfontosabb változtatások:

- ☞ 75-25%-ról 50-50%-ra módosítja az általános és a feladatarányos támogatás belső felosztási arányát, ezzel újabb lépést tesz abba az irányba, hogy a ténylegesen ellátott feladatokhoz igazodjon egy-egy kisebbségi önkormányzat támogatása;
- ☞ az igénylés benyújtásának kötelezettségét kiiktatja a rendszerből, helyette a testületi ülések jegyzőkönyveiből, és az ezekben foglalt határozatokból állapítja meg a döntéshozó az ellátott feladatok tartalmi és mennyiségi mutatóit.

A 2011. évi költségvetési tervezés során megfogalmazódott az az igény, hogy a kisebbségi önkormányzatok és egyéb kisebbségi szervezetek állami támogatására koncentráltan, ezért tervezhetőbben és áttekinthetőbben, ugyanakkor a kisebbségi önkormányzatok bevonásával és önállóságuk növelésével kerüljön sor. Ezen koncepció mentén került sor – a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2010. évi CLIII. törvény keretei között – a Nektv. következő rendelkezéseinek módosítására:

- ☞ bővült az országos kisebbségi önkormányzatok hatásköre: a kisebbségi médiumoknak nyújtott állami támogatások – egy-egy közösségen belül – az

önkormányzati hatáskörében kerül felosztásra az országos önkormányzatok által fenntartott médiumok között;

- ☞ a költségvetési törvény a kisebbségpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium költségvetési fejezetében állapítja meg az országos önkormányzat és az országos kisebbségi önkormányzat fenntartásában lévő intézmények központi költségvetési támogatását;
- ☞ megszüntetésre került a Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségekért Közalapítvány;
- ☞ felhatalmazást kapott a kisebbségpolitikáért felelős miniszter, hogy rendeletében meghatározott feltételekkel és módon a kisebbségi közoktatásban részt vevő tanulók számára ösztöndíjat alapítson. A törvényi felhatalmazás alapján a közigazgatási és igazságügyi miniszter Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíjáról szóló 11/2011. (III. 28.) KIM rendelet alapján a közigazgatási és igazságügyi miniszter az általa alapított Nemzetiségi Tanulmányi Ösztöndíj keretében felsőfokú oktatási intézményben történő továbbtanulásuk elősegítése érdekében 2011-től támogatásban részesíti az anyanyelvű és kétnyelvű kisebbségi program szerint működő középfokú iskolák ajánlása alapján a valamely nemzetiséghez tartozó, kiemelkedő képességű tanulókat.

A közigazgatási és igazságügyi miniszter és a 13 országos önkormányzat között 2011. május 30-án stratégiai partnerségi megállapodás jött létre annak érdekében, hogy a jogszabály előkészítéséért felelős miniszter közvetlenül vonjon be a jogszabály előkészítésébe a jogszabálytervezet tárgykörében az adott tárgykör tekintetében széles társadalmi réteg érdekeit megjelenítő, illetve kimagasló szakmai teljesítményt nyújtó szervezeteket, intézményeket. Az együttműködés eredményeként a nemzetiségi területen olyan jogszabályok születhetnek, amelyek alkalmasak arra, hogy biztosítsák a Magyarországon élő tizenhárom nemzetiség jogainak, jelesen oktatási, kulturális, nyelvi jogainak érvényesülését.

A 2011 decemberében, sokoldalú és kiterjedt egyeztetéseket követően elfogadott a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény az 1993 óta hatályban lévő, a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló törvényt váltja fel. Az új törvény kidolgozásának elsődleges oka az eltelt évek során felhalmozott tapasztalatok átvezetése, a vonatkozó jogszabály rendelkezéseinek pontosítása volt. A jogszabály elfogadásával

- ☞ a nemzetiségi jogok személyi hatálya bővült a tartósan letelepedett, az adott nemzetiséghez tartozókkal;
- ☞ a nemzetiségi önkormányzati jogosultságok egy új, objektív alapot kaptak azáltal, hogy a törvény a helyi nemzetiségi önkormányzati választások kiírását a népszámlálás adataihoz köti, ugyancsak a népszámlálási adatokhoz

kötődően, azon településeken, ahol a nemzetiségi lakosok aránya meghaladja a 10, illetve a 20 %-ot, bővültek a nyelvhasználati lehetőségek;

- ☞ önálló fejezet tárgyalja a nemzetiséghez tartozók anyanyelvű médiához fűződő jogait, pontosítja a nemzetiségi önkormányzatok működésének feltételeit, a települési és a helyi nemzetiségi önkormányzatok együttműködésének szabályait;
- ☞ megtörtént a nemzetiségek oktatási és kulturális önigazgatásának részletes, hiánypótló szabályozása;
- ☞ az országos nemzetiségi önkormányzatok hivatalának jogállásának, feladatainak szabályozása is megtörtént.

A nemzetiségek jogairól szóló törvénnyel párhuzamosan fogadta el a magyar Országgyűlés az országgyűlési képviselők választásáról szóló 2011. évi CCIII. számú törvényt. A jogszabály elismerve, hogy a Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők, és Alaptörvényben biztosított joguk az Országgyűlés munkájában való részvétel, biztosítani kívánja e részvétel feltételeit. A nemzetiségi képviselők bejutásának megkönnyítése érdekében kedvezményes kvótáról rendelkezik, amelynek segítségével az egyébként az Országgyűlésbe jutáshoz szükséges szavazatszám negyedével juthat be egy nemzetiségi képviselő a Parlamentbe. A választások során kiemelt szerepet kapnak az országos nemzetiségi önkormányzatok, mivel ezen testületek állíthatnak listát, amelyre az adott nemzetiség névjegyzékén szereplő jelöltek kerülhetnek fel. Lista állításához a nemzetiségi választó jegyzéken szereplő választópolgárok legalább egy százalékának, de legfeljebb ezeröttszáz ajánlás szükséges. Abban az esetben, ha a kedvezményes kvótával nem kerül be egy adott nemzetiség képviselője az Országgyűlésbe, a törvény biztosítja az adott közösség számára nemzetiségi szószóló delegálását. A szószóló az országos nemzetiségi önkormányzat jelöltlistájának első helyén szereplő jelölt lehet.

20. CIVIL SZABÁLYOZÁSI ÉS TÁMOGATÁSI TERÜLET REFORMJAI

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága feladatkörébe tartozik a kormányzat részéről a civil szervezetekkel való stratégiai együttműködés megteremtésének és partnerség kialakításának feladata. Az Államtitkárság ennek keretében gondoskodik a civil szektort érintő ágazati és kormányzati elképzelések, valamint döntések összehangolásáról – e területen a legfontosabb eredményeket 2011 második felében érte el.

Több mint egy éves társadalmi egyeztetést követően fogadta el az Országgyűlés az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvényt. Az új Civil törvénnyel a szervezetek átlátható szabályokra és kevesebb adminisztrációra, az állampolgárok pedig sokkal pontosabb, világosabb keretekre, a civil szervezetek közpénz-felhasználásával kapcsolatban pedig megnyugtató garanciákra támaszkodhatnak. Ez növeli a civil tevékenységek iránti társadalmi bizalom erősítését, példát ad további társadalmi szerepvállalások kialakítására.

A törvényelőkészítő munkát példanélküli társadalmi egyeztetés kísérte végig. Ezres nagyságrendű civil vélemény került feldolgozásra, valamint fél éven keresztül több mint 100 alkalommal tartott szakmai egyeztetés, különböző civil napok, fórumok adtak lehetőséget az érdekeltek véleményének megismerésére. Ennek köszönhetően egy, a gyakorlatban is jól alkalmazható szabályozás született meg, melynek keretében tisztázódtak a szférában használt terminológiák, új szervezeti forma alakult, új közhiteles, nyilvántartási rendszer kezdheti meg működését, átlátható, ellenőrizhető gazdálkodási szabályok, valamint megújult támogatási rendszer segíti elő a szféra fejlődését és megerősödését.

A Civil törvény – a Polgári törvénykönyv módosításával – új szervezeti formaként nevesíti a civil társaságot, mely egyszerűen, már két fő részvételével létrehozható közösségi célú tevékenységre, mindezt bírósági regisztráció nélkül. A Civil törvény újraszabályozta a közhasznú jogállást is. A korábbi szabályozásból fakadó bizonytalanságok miatt a bíróságok gyakorlata igen eltérő volt a közhasznú jogállás elismerését illetően. Az új törvény objektív feltételeket határoz meg, melyek teljesülése esetén a szervezet közhasznúnak minősül. A kiemelkedően közhasznú jogállás megszűnt, azonban az ezzel kapcsolatos korábbi kedvezmények kis változással, de egységesen, minden közhasznú szervezetet megilletnek.

A Civil törvény létrehozta a Nemzeti Együttműködési Alapot (továbbiakban NEA), a civil szervezetek működési és szakmai programjainak támogatására. A NEA a korábbi Nemzeti Civil Alapprogramot váltja fel, annak azonban előirányzatként nem jogutódja. A változás célja, hogy tisztább, átláthatóbb támogatási rendszer jöjjön létre. A NEA új támogatásai keretében működésre- és szakmai célokra – várhatóan 2012. március közepétől megnyíló lehetőségként - pályázhatnak a hazai és egyes szakmai célok esetében a hazai partner civil szervezettel együtt a határon túli magyar civil szervezetek. Erre a célra a központi költségvetés KIM előirányzatán 2012. évben 3 milliárd 380 millió forint áll rendelkezésre.

A pályázati rendszer megújítása keretében létrehozásra került a Wekerle Sándor Alapkezelő. Feladata egy olyan pályázati rendszer működtetése, amely a nemze-

ti együttműködés elveinek megfelelően biztosítja a hazai költségvetési források értékelvű, átlátható, gyors és hatékony felhasználását.

A civil információs rendszert és a civil támogatások nyomon követését, továbbá a NEA tevékenységeinek működését, az Alap kezelésével kapcsolatos szabályokat tartalmazó két miniszteri rendeleti szabályozás van előkészítés alatt.

21. EGYHÁZPOLITIKA

A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Egyházi, Nemzetiségi és Civil Társadalmi Kapcsolatokért Felelős Államtitkársága feladata az egyházpolitika keretében, hogy meghatározza az állam és a különböző egyházak viszony- és kapcsolatrendszerét.

Az egyházpolitika alapjait az új Alaptörvény rendezi, amely Nemzeti Hitvallása megállapítja, hogy Szent István király ezer évvel ezelőtt a keresztény Európa részévé tette Magyarországot, elismeri a kereszténység nemzetmegtartó szerepét, becsüli országunk különböző vallási hagyományait. Az Alaptörvény VII. cikke szerint mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához.

Az új Alaptörvény szerint Magyarországon az állam és az egyházak különváltan működnek, az egyházak önállóak, az állam a közösségi célok érdekében velük együttműködik. Az egyházakra vonatkozó részletes szabályokat pedig sarkalatos törvény határozza meg. Új elem ugyanakkor, hogy mind az Alaptörvény, mind az új egyházi törvény kimondja, hogy „az állam a közösségi célok érdekében együttműködik az egyházakkal”. Ez a „hitvallás” képezi a kormányzati egyházpolitika alapvetését.

Az új egyházi törvény

Az új egyházi törvény – amely 2012. január 1-jén lépett hatályba – mind egyéni, mind közösségi szinten biztosítja a lelkiismereti és vallásszabadság jogát. Az egyházakat a társadalom kiemelkedő fontosságú értékhordozó és közösségteremtő tényezőinek tekinti. Az Alaptörvény alapján az állam és az egyház különválasztását – ezzel összefüggésben az egyházak autonómiáját – továbbra is biztosítja, a közösségi célok érdekében történő együttműködést pedig előírja.

Az új egyházi törvény azt is meghatározza, hogy önmagában nem tekinthető vallási tevékenységnek a politikai és érdekérvényesítő, a pszichikai vagy parapszichikai, a gyógyászati, a gazdasági-vállalkozási, a nevelési, az oktatási, a felsőoktatási,

az egészségügyi, a karitatív, a család-, gyermek- és ifjúságvédelmi, a kulturális, a sport, az állat-, környezet- és természetvédelmi, a szociális, valamint a hitéleti tevékenységhez szükséges túlmenő adatkezelési tevékenység.

Az új szabályozás lehetőséget biztosít arra, hogy kiszűrésre kerüljenek az egyházi státussal visszaélők (akik csak az egyházakat megillető anyagi támogatások miatt jegyeztették be magukat egyházként, kihasználva a korábbi teljesen formális feltételeket, vagy adott esetben akár extremista tevékenységüket álcázták az egyházi jogállással), ugyanakkor lehetőséget biztosít a ténylegesen vallási tevékenységet végző szervezeteknek az egyházi elismerésre. Ez összességében megakadályozza az állami költségvetési források indokolatlan kiáramlását, illetve az eddigiekhez képest nagyobb társadalmi legitimációt biztosít az egyházi jogállásnak.

Új programok az egyházi költségvetési előirányzatok között

Az új kormány már a 2011-es költségvetési törvényjavaslat előkészítése során visszaállította az előző Országgyűlés által megszüntetett egyházi beruházási és rekonstrukciós előirányzatot, illetve új programokat is meghirdetett, amelyek a következők:

- ☞ egyházi kulturális programok támogatása;
- ☞ egyházi oktatási programok támogatása;
- ☞ egyházi szórványprogramok támogatása;
- ☞ hátrányos helyzetű kistéleplések felzárkózása egyházi komplex programjainak támogatása.

Az új programok szakítani kívánnak a korábbi automatizmuson alapuló egyházi támogatási rendszerrel, megteremtik a közjó előmozdítására hivatott, az összmagyar társadalom javát szolgáló konkrét egyházi kezdeményezések állami támogatási lehetőségét határon innen és túl.

III. A STRATÉGIÁK ÖSSZEFOGLALÁSA

1. Az ÚJ SZÉCHENYI TERV

Magyarország versenyképességének javítása, tíz év alatt egymillió új munkahely teremtése hét kitörési pont mentén – ezek a legfőbb céljai a 2011. január 15-én elindult Új Széchenyi Tervnek. A magyar kormány gazdaságfejlesztési programja választ ad az ország előtt álló kihívásokra, és hosszú távon fenntartható növekedést biztosít.

Tíz évvel ezelőtt az első Orbán-kormány indította el azt a széles szakmai és vállalkozói párbeszédet, amely 2001 januárjában a gazdaságot dinamizáló Széchenyi Terv pályázataiban öltött testet. Az akkor még Magyarországon szokatlan nyitott tervezés, a vállalkozók, a gazdasági érdekképviselők és a települési önkormányzatok bevonása egy államilag is finanszírozott fejlesztési programba beváltotta a hozzá fűzött reményeket. Az első Széchenyi Terv sikere bebizonyította, hogy a kormány szövetségesi politikája helyes irányba mutatott, életképes és eredményes a vállalkozókra épülő gazdaságfejlesztési program. Tíz évvel az első Széchenyi Terv után a második Orbán-kormány 2011. január 15-én elindította az Új Széchenyi Tervet, Magyarország felemelkedésének és talpra állításának programját. Hasonlóan az első Széchenyi Tervhez, az Új Széchenyi Terv is nyitott tervezésen és a vállalkozásokkal történő együttműködésen alapul.

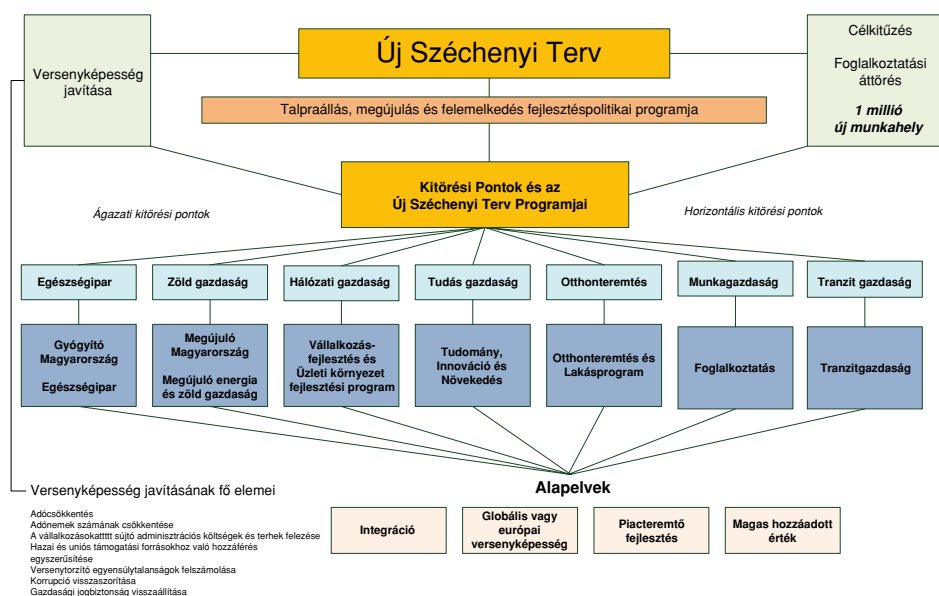
A befektetők, vállalkozások számára létfontosságú, hogy megfelelő iránytűvel rendelkezzenek: hogy tudják, merre kíván haladni Magyarország, melyek a fejlesztés kiemelt területei, milyen kormányzati és önkormányzati fejlesztésekhez tudnak csatlakozni, milyen fejlesztésekhez nyújt az állam hazai vagy uniós forrásokból pótlólagos, kiegészítő segítséget. A következő évek gazdaságpolitikájának rendelkeznie kell egy olyan jövőképpel, amely jelzi, hogy mely tevékenységek lehetnek a gazdasági növekedés húzó területei. Magyarországnak ahhoz, hogy a nemzetközi és hazai piacokon is versenyképes termékekkel és szolgáltatásokkal jelenjen meg, meg kell találnia azokat a kitörési pontokat, azokat a „jövő-iparokat”, amelyek képesek a gazdaság egészének dinamizálására, valamint azokat az eszközöket, amelyek a kitörési pontokat összekötik. Egy kicsi és nyitott gazdaságú ország csakis akkor lehet versenyképes, ha azokra a sajátos erőforrásokra támaszkodik, amelyekben más országokhoz képest előnnyel és kedvező adottságokkal rendelkezik, és amelyeket eséllyel fejleszthet világszínvonalra.

Az Új Széchenyi Terv kitörési pontjai

Az Új Széchenyi Terv 7 kitörési pontja a gazdasági szereplőkkel folytatott széles körű konzultációk eredménye. A magyar gazdaság ezen a hét területen néz szembe a legkomolyabb problémákkal, vagy épp az ország adottságai ezeken a területeken jelentik a legnagyobb potenciált.

Az Új Széchenyi Terv hét kitörési pontja a következő:

1. Gyógyító Magyarország – Egészségipar
2. Megújuló Magyarország – Zöld gazdaságfejlesztés
3. Otthonteremtés – Lakásprogram
4. Vállalkozásfejlesztés – Üzleti környezet fejlesztés
5. Tudomány – Innováció – Növekedés
6. Foglalkoztatás
7. Közlekedés – Transitgazdaság

A kitörési pontok közös sajátossága, hogy sokféle iparágat integrálnak, amelyek mindegyikénél komoly esély van arra, hogy a fejlesztés már középtávon globális vagy európai léptékben is versenyképes hazai termékek, szolgáltatások, vagy vállalatok megjelenéséhez vezessen. Mindegyik kitörési pont esetében a fejlesztés további fejlesztési piacokat nyit meg, és mindegyikükönél központi szerepet kap a magas hazai hozzáadott érték. Mivel a kitörési pontok egyszerre sok ágazatot fognak át, úgy képesek meghatározni a magyar gazdaságfejlesztés irányait, hogy közben nem zárják kordába a vállalkozók ötleteit és törekvéseit.

Az Új Széchenyi Terv tervezési szakaszát övező széles körű társadalmi konzultációk eredménye lett a program 7 kitörési pontjának véglegesítése. Az első Széchenyi Terv tapasztalata, hogy az állami fejlesztés- és támogatáspolitikai csak akkor lehet sike-

res, ha világosan látható, és a gazdasági élet szereplői által is támogatott, az állam és a gazdasági szereplők által együttesen kialakított irányai és súlypontjai vannak.

A program előkészítésébe, valamint annak megvalósításába a kormány elsődlegesen a magyar kis- és közepes vállalkozásokat kívánta bevonni. Az állam és a vállalkozói szektor közötti szövetség elengedhetetlen feltétele annak, hogy javuljon a vállalkozások versenyképessége és létrejöhessen az egymillió új és adózó munkahely. Az új gazdaságpolitika lényege azonban többet jelent egymillió új munkahely megteremtésénél: az újraelosztási politikát egy növekedéspárti gazdaságpolitika váltja fel, melynek célja a nemzet általános jólétének fejlődése. Mindezek érdekében a magyar gazdaságban rejlő lehetőségekre épülő, fenntartható gazdasági növekedés szükséges.

Az Új Széchenyi Terv az állam és a vállalkozások közötti szövetség alapja és kerete, egy olyan szövetségé, amellyel minden érintett fél nyer. A vállalkozók lehetőséget és előrelépést, a jobbra vágyó emberek munkalehetőséget, tudást és szorgalmat elismerő jövedelmet, rendet, jó iskolát, megfelelő egészségügyi ellátást kapnak. Az állam ugyanakkor a foglalkoztatási problémák enyhülését, az adósság csökkentését, valamint a társadalmi célok elérését lehetővé tevő forrásokat várja az Új Széchenyi Terv megvalósításától.

2. A MAGYAR NÖVEKEDÉSI TERV

Miért van szükség a Magyar Növekedési Tervre

A magyar gazdaság hosszú távú egyensúlyi helyzete csak a foglalkoztatottság és a növekedés együttes javításával biztosítható. A következő időszak ezért a növekedésről szól, melynek középpontjába a hazai gazdaság motorjainak beindítása áll annak érdekében, hogy a kormányprogramban vállalt gazdaságpolitikai célok megvalósíthatók, és az államháztartás egyensúlyi helyzete hosszú távon is biztosított legyen.

Magyarország 2011 végére lezárta a 2010 májusában elindított megújulás korszakát, melynek eredményeképpen Európában szinte egyedülálló módon sikerült csökkenteni államadósságunkat, stabilizálni költségvetésünket. Hazánk a 2004-es EU csatlakozás óta először tartja 3 százalék alatt a költségvetési deficitet, amire Magyarországon kívül csupán 6 ország lesz képes.

A stabil, fenntartható növekedés eléréséhez azonban elengedhetetlen, hogy a megváltozott világgazdasági környezet függvényében újraértékeljük, felmérjük lehetőségeinket, felülvizsgáljuk céljainkat, és fejlesszük az ehhez szükséges eszközrendszert. A hazánkkal szembeni befektetői bizalom megerősítése, és a gazdasági környezet kiszámíthatóságának érdekében kiemelt fontosságot kap, hogy

jövőképünk és a céljaink eléréséhez szükséges eszköztár megismerhető legyen. Ezt a szerepet tölti be a Magyar Növekedési Terv.

A Magyar Növekedési Terv célja

Az utóbbi időszakban világszinten, de különösen az eurózónában felerősödtek a növekedési aggodalmak. Hazánk kis, nyitott gazdaságként erős exportszektora miatt jelentősen kitett a külpiaci ingadozásoknak. Az Európai Bizottság jelentősen lefelé módosította mind az eurózóna, mind az EU 27-ek országai többségének 2012. évi növekedési előrejelzését.

A Bizottság növekedésre vonatkozó várakozásai 2011-hez képest jelentősen alacsonyabbak (a 2011. novemberi adatok alapján). Németország esetében például 0,8%-os növekedést jeleznek, míg a Bundesbank 0,5-1% közöttire rontotta a jövő évi növekedési prognózisát a német gazdaságra. Az egyik legnagyobb gazdaságbővülést Lengyelország érheti el a balti államok mögött, az alacsony bázis miatt (főként az atomkatasztrófa következtében) Japán is viszonylag nagy, 1,8%-os növekedésre számíthat, az USA 1,5%-os, míg az EU csak 0,6%-os bővülést tud majd várhatóan felmutatni. Magyarország a Bizottság előrejelzése szerint az eurózóna átlagának megfelelő 0,5%-os mértékű növekedést produkálhat.

A 2012-es költségvetésünk a bruttó hazai termék 0,5%-os növekedésével számol: a Növekedési Tervre éppen azért van szükség, hogy aktív gazdaságpolitikai beavatkozásokkal már rövidtávon is növelni tudjuk a gazdaság teljesítményét, és elérjük a kitűzött célokat. Ez szükséges ahhoz, hogy azon a pályán maradjunk, amelyet a kormányprogramban, és a kormányzás első 1,5 évében felvázoltunk. Így tudjuk tovább emelni a foglalkoztatottak számát, és egyben csökkenteni a munkanélküliséget. Az arányos, egykulcsos adórendszer jótékony hatásai is így jelentkezhetnek erősebben, és a deklarált egyensúlyi céljaink: az államháztartás hiányának 3% alatt való tartása, illetve a csökkenő államadósság pálya is így érhető el.

A Magyar Növekedési Terv felépítése

A Magyar Növekedési Terv készítése során mind az elemzés/helyzetfelmérés, mind a célkitűzések kidolgozása 5 szinten történik. Az első szinten a Terv az ágazatok vizsgálatára fókuszál, melynek során összefoglalásra kerül a magyar ipar elmúlt száz évének 6 legfontosabb szakasza, különös tekintettel ezen időszakok fontosabb fejlesztési törekvéseire, eredményeire, tanulságaira. Ezek mellett iparágankénti bonthatásban az elmúlt évek iparági tendenciái is áttekintésre kerülnek, amelyet a nemzetközi ágazati jövőképek, illetve a hazai tapasztalatok tükrében kiegészít az egyes ágazatok növekedési lehetőségeinek feltárása.

A második szint a vállalatok, vállalatcsoportok szintje. Itt az elemzés célja azon vállalati szegmensek beazonosítása, amelyek támogatása a legkedvezőbb hatást gyakorolja a hazai növekedésre, és összhangban van több kormányzati célkitűzéssel. A támogatandó vállalatok, vállalatcsoportok további differenciálását segíti elő a termékek és szolgáltatások vizsgálata. A növekedési motorok beindítása érdekében előnyben kell részesíteni azokat a vállalkozásokat, amelyek terméke, nyújtott szolgáltatása elősegíti a vállalkozások fokozottabb hazai és nemzetközi szerepvállalását. A mikroszintű helyzetfelmérés mellett a makrogazdasági környezet elemzése is megjelenik a Magyar Növekedési Tervben.

A gazdasági világválság jelentős hatással volt az egyes országok és régiók exportpiacaira, jövőképre és növekedési kilátásaira, ezért a magyar gazdaság fejlődése érdekében is fontos szempont azon új piacok, régiók kijelölése, amelyek támogatni tudják hazánk tartósan magas exportnövekedését és külkereskedelmi többletének fennmaradását. Ez a negyedik szint.

A Terv a földrajzi kapcsolataink diverzifikálását négy irányban vázolja fel:

- ☞ Erőteljes keleti nyitás
- ☞ Erős rácsatlakozás a nagy európai exportőrökre
- ☞ Kárpát-medencei gazdasági együttműködés
- ☞ Visegrádi és nyugat-balkáni együttműködés

A Magyar Növekedési Tervben a területi szint az ötödik, amely azon hazai földrajzi egységek meghatározására törekszik, amelyek bizonyos területeken komparatív előnyökkel rendelkeznek, illetve olyan erőforrások állnak rendelkezésükre, melyekkel biztosíthatóak hosszú távú növekedésük alapjai. A helyi sajátosságokra építő, és ezeket hasznosítani képes közösségek ugyanis olyan társadalmi-üzleti környezetet hozhatnak létre, melyek stabil alapot jelenthetnek a kiegyensúlyozott növekedés eléréséhez.

Miből lesz a növekedés?

A magyar gazdaság hosszú távú növekedési kilátásait alapvetően két módon lehet javítani, amelyek gazdaságunk problémás fejlődési sarokpontjait is kijelölik. Hazánk rendkívül nyitott gazdaságnak számít, külkereskedelmi termékgazdálkodásunk GDP-hez viszonyított aránya az egyik legmagasabb Európában. Az utóbbi szűk évtized elhibázott gazdaságpolitikájának következtében a hazai belső kereslet végletesen legyengült. A Nemzeti Ügyek Kormányának intézkedései elősegítették, hogy a belső növekedési motorok ne fulladjanak le, az elbizonytalanodó világgazdasági konjunktúra azonban a hazai kereslet fellendülését egyelőre akadályozza.

Addicionális források nélkül a növekedés a következő forrásokból származhat:

- ☞ az Új Széchenyi Terv forrásainak hatékonyabb felhasználása
- ☞ a hazai gazdaság nettó exportjának (a külkereskedelmi kivitel és a behozatal különbsége) maximalizálása

A Magyar Növekedési Terv ez utóbbit tűzi ki célként maga elé, amelynek elérése a következő módokon valósítható meg:

- ☞ **Hazai tulajdonú vállalatok termelési láncba történő mélyebb integrálása**
Magyarországon jelentős a külföldi tulajdonú, magas hozzáadott értéket előállító vállalkozások részaránya. Az általuk kereskedett exporttermékek előállításában azonban nem megfelelő intenzitással vesznek részt a hazai cégek. Ez a jelenség külkereskedelmi egyenlegünkre, a GDP növekedési potenciálra és a foglalkoztatási trendekre is negatív hatást gyakorol. Szükséges tehát elősegíteni, hogy a hazai tulajdonú vállalkozások szorosabb együttműködésben tudjanak működni a nagy külpiaci potenciállal rendelkező vállalkozásokkal.

- ☞ **Magyar tulajdonú vállalatok belső piacon történő megerősítése**
Magyarország EU-ba történő gazdasági integrációja komoly versenyhelyzetet teremtett a hazai piacon jelenlévő vállalkozásoknak az utóbbi évtizedben. A magyar KKV-k és nagyobb vállalkozások nem minden esetben voltak kellőképpen hatékonyak és felkészültek az erősödő árversenyre. Szükségesnek tűnik az olyan vállalatok megerősítése, amelyek ilyen körülmények között képesnek látszanak a belső piacon történő megerősödéssel, illetve részvételre.

- ☞ **Az exportpiacokon jelenlévő magyar tulajdonú vállalkozások további terjeszkedésének elősegítése**
A magyar gazdaság legerősebb növekedési motorjai lehetnek azok a vállalatok/vállalatcsoportok, amelyek képesek a külföldi piacokon is helytállni versenyképes árú és minőségű termékeikkel.

☞ **Újraiparosítási programok**

☞ **Beruházások**

☞ **Térségi programok és jövőképek**

Ezek az új típusú programok olyan kitörési pontokat fogalmaznak meg, amelyek egyrészt valós országos és térségi növekedési célokat szolgálnak, másrészt amelyekben több területi szint, több szereplő érdekelt, együttműködést alakítva ki az állami, önkormányzati és a magánszféra között.

Jövőkép és stratégia: HUB

A Magyar Növekedési Terv célja nem pusztán a gazdaság motorjainak beindítása, a gazdaság fejlesztése, hanem kiemelt célként jelenik meg, hogy földrajzi adottságainkat kihasználva hazánk regionális centrummá, regionális gazdasági csomóponttá váljon. A világgazdaságban jelenleg a gazdasági erőviszonyok újrapozicionálása zajlik. Az Európai Unió egyre nagyobb lemaradást mutat fel Ázsiához, de még az Egyesült Államokhoz képest is. Magyarországnak ebben a gazdasági környezetben kell megtalálnia a növekedésnek azon új forrásait, amelyekkel elérhető a nyugat-európai fejlettségi szint és életszínvonal. Az elmúlt időszak számos európai fejlett övezet (például Finnország, Írország) esetében mutatta meg, hogy az átrendeződő globális közegben is lehetséges az innovációra és a kultúrára alapozva exportsikereket elérni, és ledolgozni a lemaradást a többi fejlett országhoz képest. A felzárkózásban kulcsszerepet kapnak az európai kereskedelmi útvonalak mentén történelmileg kialakult európai növekedési zónák, melyek Európa fejlett területeinek térbeli összekapcsolása révén jönnek létre.

Hazánk jövőbeli növekedési és fejlődési kilátásait nagymértékben meghatározza, hogy jelenleg három olyan földrajzi-gazdasági övezetnek is a része, amelyek a legfejlettebb európai gazdasági központokat integrálják. További kitörési lehetőség lehet, hogy hazánk a 21. század első felében három régi-új integrációs övezetbe is bekapcsolódhat. Magyarország földrajzi adottságainak köszönhetően a jövőben egyszerre lehet az ázsiai növekedési zóna nyugati kapuja, az innováció vezérelte nyugat-európai növekedési övezet keleti kapuja, illetve az észak-déli irányban húzódó „új borostyánút” meghatározó szereplője. Ezen a téren a hazai siker az ázsiai befektetők megítélése mellett az euró-zóna gazdasági szereplőin is múlik.

Annak érdekében, hogy hazánk az észak-nyugat-európai centrum közelében erős regionális központtá fejlődjön, kulcsfontosságú, hogy a centrumtól való térbeli és időbeli távolságunk csökkenjen, illetve az üzleti környezet fejlődjön. Ezek a szempontok korábban is hangsúlyos szerepet kaptak az Új Széchenyi Terv kitörési pontjaiban, az eddig végrehajtott és folyamatban lévő kormányzati reformok kapcsán, és kiemelt szempontok a Magyar Növekedési Terv elkészítésekor is.

3. IPARI SZAKÁGAZATI STRATÉGIÁK, 2011

3.1 AZ ELEKTRONIKAI IPARÁG HELYZETE

Az elektronika része a mindennapi életnek, nincs olyan gazdasági ágazat, amelynek a működésére ne lenne befolyással, ezért az ágazat fejlesztése számos más, a hazai gazdaság szempontjából lényeges ágazat pozícióit is javítja. Ennélfogva az iparág kulcsfontosságú tényezőnek tekintendő a nemzetgazdaság jövőbeli sikere szempontjából. Az elektronikai gyártóipar Magyarország legjelentősebb, legnagyobb növekedési potenciállal rendelkező szektora. Hozzájárulása a GDP-hez (5,34%) nagyobb, mint a mezőgazdaságé, vagy a járműiparé, és bőven meghaladja például a turizmus részesedését.

A vállalati struktúrára a piramis forma a jellemző. A cégek több mint 80%-a kisvállalkozás, a nagyvállalati státusban mindössze 2-3% foglalkoztat. Ez túlzott elaprózódottságot jelent. Az iparág fő jellegzetessége, hogy jelentős termelési- és exportvolumen a közepes- és a nagyvállalatok tudnak produkálni. Sajnálatos módon az iparág magas importtartalommal dolgozik, elég kicsi a hazai hozzáadott értéke, alacsony (terméktől függően 5–10%-os) a magyar beszállítói részarány. Jelentős a betanított munka aránya, kevés az iparági K+F.

Az utóbbi években megfigyelhető volt, hogy a folyamatosan növekvő magyarországi bérköltségek miatt a nagy élőmunka igényű, de alacsony hozzáadott értékű termelés fokozatosan az ország keleti részébe költözött, majd ebben az irányban el is hagyta az országot. Nem egy esetben Kínában hozták létre az új telephelyet. A legutóbbi világgazdasági válság azonban újabb tendenciákat is hozott magával, megmutatva a távol-keleti termelés kihelyezés veszélyeit, hátrányait. Ez esélyt adhat arra, hogy a nemzetközi cégek az újabb beruházásokat, termelésbővítéseket ismét Magyarországon eszközöljék – erre az első példák (Jabil, Flextronics) már meg is vannak.

Az iparág megtartása, további bővülése hazánkban csak úgy elképzelhető, ha az eddigi alacsonyabb szintű munkavégzést fokozatosan fölváltják a nagyobb hozzáadott értéket jelentő tevékenységek. Szükséges az iparági K+F tevékenység fokozottabb támogatása pl. az adórendszeren keresztül, valamint a pályázati rendszer elemein belül a kutatóhelyekkel való együttműködések támogatása.

Célul kell kitűzni, hogy egy aktív stratégia következetes végrehajtásával elérjük, hogy Magyarország rövid idő alatt az EU, illetve a világ élvonalába kerüljön. Fontos, hogy növekedjen a Magyarországra irányuló működőtőke-áramlás és a működőtőke újra-befektetése, valamint az ágazat exportja. A Kárpát-medencéből közép-európai Szilícium-völgyet kell fejleszteni.

3.2 A GYÓGYSZERIPARI ÉS ORVOSI ESZKÖZÖK GYÁRTÁSÁNAK CÉLJAI, ÖSZTÖNZŐI

Ezen iparág az egyik legnagyobb és legmeghatározóbb eleme hazánknak a maga 13 ezer fős foglalkoztatottjával, viszont 2007 és 2009 között valamivel több, mint 400 fővel csökkent a foglalkoztatás az ágazatban. Magyarország nemzetgazdasági érdeke, hogy ezek a cégek megőrizzék versenyképességüket, export potenciáljukat.

Az egyre idősödő lakosság gyógyszerfogyasztása emelkedik, az originális termékek szabadalmuk lejártával veszítenek forgalmukból. Ennek következményeként ezen készítmények forgalma az előrejelzések szerint nem nő, még 2015-ben is megmarad a 2010. év szintjén. A gyógyszeripar jelenleg a leginnovatívabb hazai ágazat. Meghatározó szerepe van a K+F-ben, hiszen az ágazat adja évek óta stabilan a feldolgozóipari K+F ráfordítások 30%-át.

Hazánk gyógyszeripari politikájában, adottságainkat figyelembe véve, három terület stratégiai fontosságú. A K+F rendszer, az orvosi műszergyártás és a gyógynövényipar. Célul kell kitűzni a magyar nemzeti tulajdonú ipar fejlesztését, az iparágakban klaszterek képzését, a gyógynövényiparban akkreditált labor létrehozását, a zömmel alulképzett munkanélküli tömegek visszahozását a munka világába. Fontos a hazai gyógynövények itteni feldolgozása is, és Magyarország „protézis nagyhatalommá” tétele az Európai Unióban.

A hazánkban K+F-et működtető cégek többsége a gazdasági helyzet ismeretében szerepvállalásra kész, kiszámítható iparpolitikai környezetet remél, melyben a legfontosabb a kiszámíthatóság.

Kiemelt fontosságú az innovációs tevékenységek esélyeinek és eredményeinek javítása a magyar tulajdonú kkv-k körében, mivel a középvállalkozásoknál a gyenge mutatókhoz képest is visszaesett a technológiai innováció. Az Új Széchenyi Terv megalapozhatja az állami intézményrendszer innovációs politikájának paradigma-váltását, ezzel lehetővé téve az egyetemi kutatóhelyek és a kkv-k közötti technológiatranszfer elősegítésére szakosodott intézményrendszer racionalizálását. A kkv fejlesztési programban a szellemi tulajdonjogok mint állami vagyonrészek hatékonyabb hasznosításával érhetők el a célok. Nagy probléma, hogy a kkv-k esélyei gyengék az egyetemi K+F kutatóhelyekkel való együttműködésben.

3.3 A FÉMALAPANYAG- ÉS FÉMFELDOLGOZÓ IPAR FŐBB PROBLÉMÁI ÉS STRATÉGIAI SZEMPONTJAI

A feldolgozóipar egyik jelentős ágazata a fémalapanyag és fémfeldolgozási termékek gyártása, amely igen széles termékkört foglal magában. A szektort a gazdasági válság az átlagnál jobban érintette, mivel e termékek elsősorban beruházásokhoz kapcsolódva kerülnek felhasználásra, melyek jelentős mértékben csökkentek. Az ágazat termelése 2000-ben a GDP 6,32 %-át, 2008-ban 6,16 %-át, míg 2009-ben csak 4,23 %-át tette ki.

Az acélipar működési feltételeit a piac alakulásán kívül számos tényező alakítja, amelyekre maga az acélipar nem, vagy csak korlátozott mértékben lehet hatással. Közülük legnagyobb súlya a betétanyagok árának van; emellett azokat a törvényi rendelkezéseket lehet kiemelni, amelyek növelik a költségeket, de nem globálisak, ezért nem, vagy nem mindenütt azonos mértékű a költségnövekedés. 2010-ben a betétanyagok ára rohamosan növekedett. Ez annak a következménye, hogy a világ acéltermelése 2010-ben meghaladta a recesszió előtti szintet. A 2000-es évek közepétől 2008 közepéig már volt egy dinamikus nyersanyag áremelkedés. A szállítók egy ideig csak nehezen tudtak lépést tartani az igények növekedésével, ami drasztikus áremelkedéshez vezetett. A bányászott nyersanyagok (kokszolható szén, vasérc) áremelkedése végig lényegesen meghaladta a másodlagos betétanyagokét (koksz, vashulladék). A vasérc ára 2010 közepén messze meghaladta a 2008. évi csúcsot.

A fémalapanyag- és fémfeldolgozási termékgyártással kapcsolatos stratégiai döntések

A fémalapanyag-gyártás kapacitásának bővítése hazánkban jelenleg nem indokolt, mivel a világon és az EÚ-ban a meglévő kapacitások sincsenek kihasználva, a gyártás beruházásigénye magas, jelentős az energiaigénye, a felhasznált alap- és segédanyagok jelentős hányada importból származik, emiatt a világpiaci árak változása jelentősen befolyásolja a termelés gazdaságosságát.

A fémalapanyag-gyártás jelenlegi szintjének fenntartása egyrészt gépiparunk, járműiparunk, és építőiparunk biztonságos termékkel történő ellátása, másrészt foglalkoztatási szempontból elengedhetetlen, továbbá a működő társaságok a jól felkészült szakembereknek és a – ma még mindig – viszonylag alacsony munkabér-költségeknek köszönhetően versenyképesek, termékeik eladhatók az exportpiacokon is.

Hazánkban folyamatosan bővül a járműipar, amelynek igényeit célszerű lenne hazai kohászati termékekből, öntvényekből kielégíteni (ez az arány ma mindössze 7-8 %), így munkahelyeket teremthetünk, illetve tarthatunk meg. A technológia fejlesztésére vonatkozó pályázatok esetében célszerű a bírálati szempontok között a beszállítói válást elősegítő fejlesztést is számításba venni.

A hazai környezetvédelmi szabályozás gondosan követi az EU szabályozást. Ennek is köszönhető, hogy e cégek környezetvédelmi teljesítménye megfelel az EU-elvárásoknak. A hazai kohászati társaságok közül a legnagyobbak az emisszió-kereskedelem résztvevői.

A kohászat mint iparág nagyon energiaigényes. A villamos energia és a földgáz ára az EU-n belül hazánkban a legmagasabbak között van, ami versenyhátrányt jelent. Ezeket az árakat a hazai adó- és egyéb költségterhek emelik az EU-átlag fölé. A versenyképesség biztosítása érdekében a hazai gyártók számára az energiaáraknak, az adó- és egyéb költségterheknek az EU-átlaghoz történő igazítása szükséges.

A fémalapanyag-gyártás jelenlegi szintjének megtartása miatt szükséges a termeléssel összhangban álló képzés biztosítása, ami egyaránt vonatkozik a felsőfokú képzésre (mérnökképzés) és a középfokú szakoktatásra, szakmunkásképzésre. A hazai munkaerő alacsony mobilitását figyelembe véve fontos szempont, hogy a képzés helye lehetőleg közel legyen a termelés helyéhez. Ki kell emelni az öntőipari képzés fontosságát, tekintettel a hazai öntödék jelentős számára.

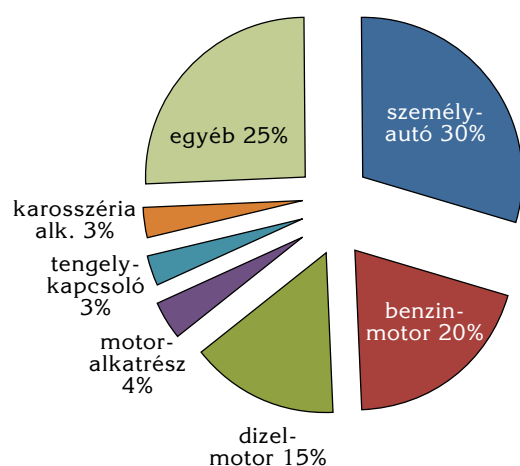
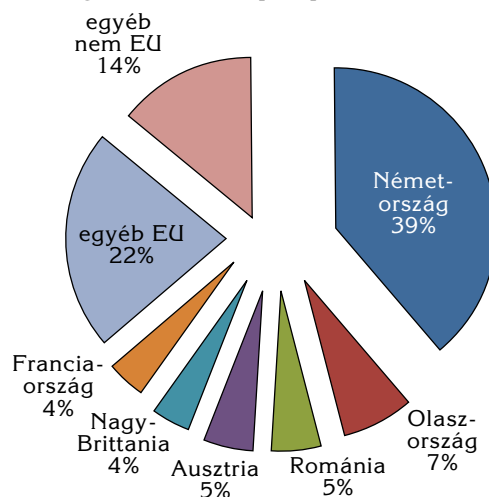
3.4 A JÁRMŰIPAR HELYZETE, BEAVATKOZÁSI LEHETŐSÉGEK

Autóipar

Közép-Európa a világ gépjárműgyártásának fontos központja. A régió költség- és versenyelőnye Európán belül elsősorban az olcsó, rugalmasan foglalkoztatható, motivált és hatékony munkaerőből, és a fő piacok gyors és olcsó eléréséből fakad. A térségben elsősorban nagy sorozatban készülő, az éles verseny és az árérzékeny vásárlóközönség miatt alacsony nyereségtartalmú kis- és közepes kategóriájú gépkocsikat gyártanak, és az autógyárak betelepülésének hatására jelentős a régiós beszállítói hálózat is.

Beavatkozási lehetőségek:

- ☞ célzott fejlesztési pályázatok;
- ☞ beszállítók képzése (Lean Menedzsment, Kaizen, vállalatirányítási és változásmenedzsment, stb.);
- ☞ EU-s és kormányzati pénzek, közbeszerzési pályázatok egyszerűsítése, a vállalkozásokat terhelő adminisztráció egyszerűsítése;
- ☞ multinacionális vállalatok kormányzati támogatása esetén a magyar beszállítói arány növelése;
- ☞ a magyar vállalatok érdekérvényesítési, piacra lépési lehetőségeinek támogatása, a magyar innovációk gyakorlati megvalósításának elősegítése, valamint az elektromos meghajtású járművek tervezésével, gyártásával foglalkozó hazai vállalatok számára létrehozott inkubátor park létrehozásával kapcsolatos megvalósíthatósági tervezés.

Legfontosabb exporttermékek:**Legfontosabb exportpiacok:**

Forrás: KSH

Buszágazat

A buszgyártás a világ nagy részén speciálisan nemzeti ipari ágazat. A rendszerváltás előtt Magyarország hosszú ideig Európa legnagyobb autóbuszgyártó nemzete volt, jól képzett mérnök és szakmunkás kapacitással, versenyképes beszállítói háttérrel. Ez részben abból adódott, hogy a KGST-n belüli gyártmányszakosodás miatt Magyarország volt a végtermék kibocsátó, másrészt állami eszközökkel támogatott iparfejlesztés is segítette az autóbuszgyártást. 1990-től kezdődően Magyarország kizárólagosan a piaci szabályozásra tért át.

Az autóbuszipar lendületbe hozásának eszköze lehet – az átmeneti időszakban kiemelt fontosságú – korszerűsítő felújítás munkálataiba való bekapcsolódás. Az újjáépítés lehetősége szempontjából azonban az üzemek közt meg kell osztani a felújítási feladatokat, ehhez kapcsolódóan buszrekonstrukciós pályázati alprogram szükséges.

Kötőtpályás járműgyártó ipar

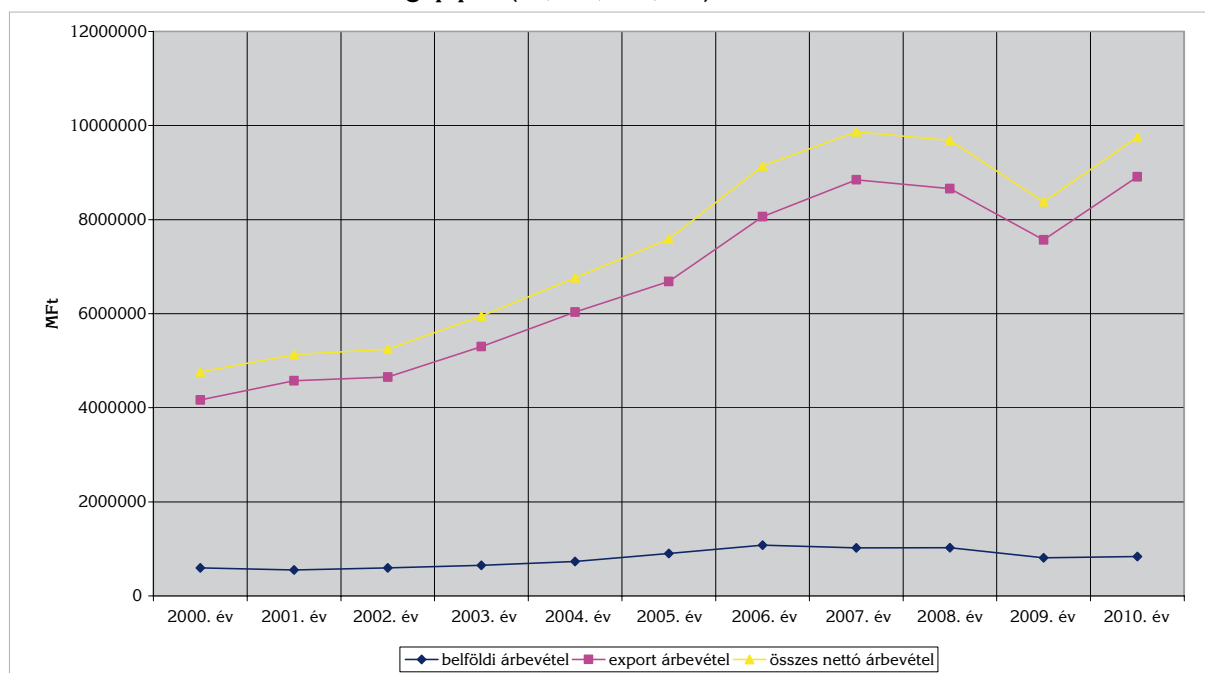
A hazai vasúti járműgyártó ipar a rendszerváltást követően kizárólagosan a piaci szabályozásra tért át, melynek következményeként a Ganz-Mávag gyár megszűnt, illetve feldarabolódott, sok kisebb utódcégre szakadt. Így az egykor világviszonylatban is elismert szakma és iparág napjainkra szinte eltűnt. A fő probléma az ágazattal többek között, hogy cégei méretüknél, tőkehelyzetüknél fogva nem képesek a gazdaságos sorozatnagyságok legyártására, illetve a vásárlás utáni szolgáltatások biztosítására, valamint egészen a legutóbbi időig sem a gyártók, sem a gyártók és beszállítók között nem alakultak ki hosszabb távú fejlesztési vagy termelési, valamint logisztikai célú együttműködések.

A vasútyártási ágazat jövőjét középtávon egyértelműen a hazai megrendelések számának növelésével lehet biztosítani. A belföldi kereslet önmagában is komoly darabszámokat jelent, ha csak a közlekedési vállalatok (MÁV, GySEV, BKV) flottájának műszaki színvonalát vizsgáljuk.

3.5 A SZERSZÁM- ÉS GÉPGYÁRTÁS HELYZETE

A hazai ipari termelés legjelentősebb területe a gépipar, amelynek termelése a feldolgozóiparnak hozzávetőleg a felét adja. A gépipari termelés trendjét az utóbbi években az alábbi diagram szemlélteti.

A gépipar (CI, CJ, CK, CL) árbevétele

Forrás: KSH

A gépipari tendenciák azt mutatják, hogy a villamos berendezés és a gép, gépi berendezés gyártás árbevétele a 2003. és a 2009. évi visszaeséseket leszámítva viszonylag egyenletesen növekedett. A gazdasági válság hatására az export és a belföldi árbevétel 2009-ben közel azonos mértékben csökkent. Az export 2010-ben már ismét nőtt, árbevétele 1 793 milliárd Ft volt, a 280 milliárd forintos belföldi árbevétellel együtt az összes nettó árbevétel meghaladta a válság előtti legmagasabb szintet.

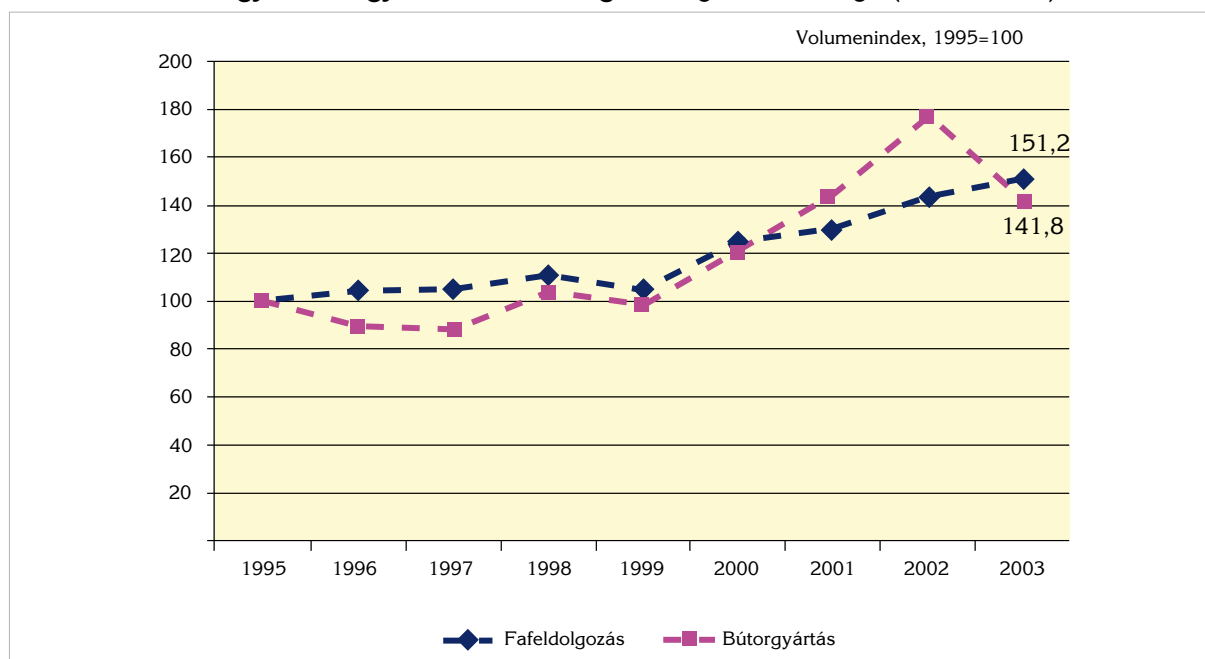
Fő probléma az iparágban, hogy a gépipar minden szempontból tradicionális üzletágnak számít: az üzleti sikerek több tíz éves gyártói és fejlesztői tapasztalatot feltételeznek magas beruházási költségek, és lassú növekedési dinamika mellett. A magyar tulajdonú piaci szereplők túlnyomó többségére a krónikus tőkeszegénység, kapacitáshiány, és a fejlesztések halogatása jellemző. Viszonylag kevés gépgyártó rendelkezik stabil piaci pozíciókkal, így nem tudnak kellő figyelmet fordítani a túlélés kulcsát jelentő K+F tevékenységre, pályázatokra.

Az ágazat további sikeréhez az ipari átalakulás elengedhetetlen. A gyártás új megközelítésére van szükség – innovatív gyártásra. A kihívás egy új struktúra felé való elmozdulás, melyet tudáson és tőkén alapuló „innovatív termelésnek” lehet nevezni. Az átmenet az új tudás folyamatos megszerzése, alkalmazása, védelme és finanszírozása irányába mutató új magatartások elfogadásától függ.

3.6 A FA- ÉS BÚTORIPAR HELYZETE

A rendszerváltozást követően a piacgazdaság kiépülésének időszakában a hazai bútorgyártás szervezete jelentősen átalakult. A magánosítással együtt járó szervezeti változások során kialakultak a korszerű vállalkozási formák (kft., rt., bt., stb.) és üzemtípusok. Az üzemméreteket illetően a szakágazat jelentősen decentralizálódott, a vállalkozások több mint 90%-ában 10 főnél kevesebb főt foglalkoztató üzemek jöttek létre. Jelentős az egyéni vállalkozások száma, az összes vállalkozásoknak 60%-a. A középüzemeknek több mint 50%-át az 51–300 főt foglalkoztató vállalkozások teszik ki, ez az ipari átlagnál magasabb. A hazai bútorgyártásban tehát a kis- és középüzemek száma meghatározó és részarányuk növekedése jellemző. Új bútorgyártó üzemek is létesültek, főleg külföldi tőkével (ADA HUNGÁRIA Kft., Sopron Bútor III. Kft.)

A magyar bútorgyártás és fafeldolgozás fejlődési trendje (1995-2003)

Forrás: KSH

Az iparág néhány fontosabb makrogazdasági problémája

Csökken az ágazat versenyképessége a belföldi alapanyag-ellátás kedvezőtlen változásai (erdőink értékes fái „biomasszaként” tűzre kerülnek), valamint az import alapanyagok egyre nagyobb mértékű növekedése folytán. A belföldi igények kielégítésében jelentős szerepet kaptak a külföldi szállítók. A túlsúlyos import (olcsó lengyel bútorok) a hazai termelők kiszorítását idézte elő a belföldi piacról. A megjelenő alacsony színvonalat képviselő import bútorok nagymértékű beáramlá-

sa következtében romlott a magas minőséget gyártó hazai bútorgyártók helyzete. Egyre szélesebb körűvé vált, zömében divat jelleggel, a magasabb igényeket is kielégítő lakásbútorok behozatala.

Az iparág megtartásának, fejlesztésének lehetőségei

Az európai tendenciáktól eltérően, Magyarországon csökkent a nagyobb létszámot (250 fő feletti) foglalkoztató, főleg több piacra termelő vállalkozások száma, ugyanakkor növekedett a mikro- és a kisvállalkozások száma. Kialakulóban van egy új, jó szakmai felkészültséggel rendelkező kis- és közepes méretű vállalkozói kör. Ennek szakmai határa a néhány főt foglalkoztató üzemektől a 15–50 fős üzemekig terjed, amelyek szakosítottan, magas műszaki színvonalon termelnek. Szükséges, hogy az Új Széchenyi Terv pályázatai figyelembe vegyék az ő szempontjaikat is.

3.7 A LOGISZTIKA HELYZETE, STRATÉGIA

A logisztika az elmúlt évtizedben a globális gazdaság legfontosabb összetevői közé került, és minden előrejelzés szerint további dinamikus fejlődés előtt áll. A logisztikai piac méretnövekedése mellett jelentős strukturális átalakulások várhatók, földrajzi értelemben főleg az ázsiai térségek előtérbe kerülésével, Kína magyarországi szerepvállalásával. Ehhez a dinamikus növekedéshez és strukturális átalakuláshoz a magyar gazdaságnak is alkalmazkodnia kell. A logisztika a magyar gazdaság számára az egyik legfontosabb kitörési pont.

Magyarország logisztikai stratégiája e terület tevékenységeinek széles körű beágyazottságából következik. A logisztikai tevékenységek gazdaságban kifejtett hatása integratív és multiplikatív. Támaszkodva a szakmai szervezetek széles körű tapasztalataira és az Új Széchenyi Tervet alapul véve, komoly fejlődés történhet az iparágban.

A magyar gazdasági potenciál mint csomóponti (hub) gazdaság

A gazdasági külkapcsolatok, valamint ezek kommunikációja szempontjából sokkal előnyösebb lenne a tranzitgazdaság megfogalmazás helyett a csomóponti (hub) gazdaság bevezetése és gyakorlati alkalmazási feltételeinek megteremtése. Ha a jelenlegi helyzet a tranzit jellegre is utal, célszerű megerősíteni az ország földrajzi helyzetéből adódó lehetőségek kihasználását. Ennek alapgondolata hasonlít a középkori árumegállítási jog gondolati magvához azzal a különbséggel, hogy

a kényszert kell kiváltanunk hozzáadott értékkel bíró szolgáltatásokkal. Ez tudja helyzetbe hozni a logisztikai ágazatot, ide értve a közlekedést is. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy az országon csak áthaladó áruáram kevesebb hasznot és kisebb piaci potenciált eredményez, mint az árufolyamot megállító tevékenységek (lokális gyártás, ide vonzott elosztási tevékenységek gócpontjai) előtérbe állítása.

Fontos feladat összhangba hozni a logisztika és a területfejlesztés érdekeit. A hálózatosodás igénye ebből az irányból kell, hogy kinőjön, valamint fókuszba kell állítani a nem használt régiók problémáit, így különleges értelmet kap hazánk geopolitikai szerepének tudatos formálása, az alábbiak szerint:

- ☞ Magyarország belső régióinak egymáshoz való viszonya a kiegyenlítettebb fejlődés érdekében;
- ☞ Magyarország viszonya a környező országokhoz képest (a közlekedési hálózatokból is következő Kárpát-medencei maghálózati elem);
- ☞ Magyarország és az EU viszonya (az EU „legkeletibb kapuja”).

Elkerülhetetlen kidolgozni a keleti összeköttetések szerepének, kiszolgálásának átfogó stratégiáját, mert a múltban leginkább csak koncepciótlan fejlesztésekkel próbálták meg a keleti tranzitot szinten tartani. A magyar gazdaság piacának meghatározása meg kell, hogy haladja a Kárpát-medencét mint lehatárolást. Fontos megalapozó feladat a közép- és hosszú távú stratégia kimunkálásához a megfelelő áruáramlási és áru-összetételi szempontok figyelembe vétele, ami elősegítené egyfelől az említett piac kiszolgálásának realitásait, valamint támpontot adhatna a közlekedési elképzelésekhez. Ezzel összefüggésben mélyebben célszerű vizsgálni a régiók és a megyék viszonyát – különösen a határon átnyúló, EU régiók tekintetében –, illetve előnyben részesíteni a határ menti logisztikai lehetőségeket.

3.8 BÁNYÁSZATI HELYZETKÉP

A társadalmi-gazdasági rendszerváltás idején a bányászati tevékenység állami tulajdonban működött. A rendszerváltást követő néhány éven belül az ágazatban gyakorlatilag teljes mértékben lezajlott a privatizáció, főleg külföldi tőkebevonással, ami jelentős szerkezetátalakítással is együtt járt. Az átalakítás alapvetően a fekete-szén- és barnaszénbányászat visszafejlesztését hozta magával, ugyanakkor rendületlenül fejlődött a vertikumba integrált mátrai lignitbányászat.

Kezdetben, a korábbi állami intézkedések következményeként veszteségesnek minősített állami szénbányászati vállalatok felszámolására, majd az akkori olajárak tükrében gazdaságosnak ítélt bányák hőerőművekhez történő integrálására

került sor. Az erőmű-bánya vertikumok privatizálása is – egy kivétellel (Vértesi Erőmű Zrt.) – lezárult.

1990-ben az ásványi nyersanyag kitermelése 62 millió tonna volt, 81 404 foglalkoztatottal, 3,4%-os részesedéssel a hazai GDP-ben. 2006-ra a foglalkoztatottak száma az alvállalkozásokkal együtt már csak 11 ezer fő volt, az ásványi nyersanyag kitermelése azonban 105,7 millió tonnára nőtt

Problémák és teendők

2007 novemberében módosította a kormány az 1993-tól érvényben lévő bányatörvényt. Akkor a fő célok az uniós szabályokhoz való igazodás, a geotermikus energia termelésének helyzetbe hozása, és a járadékfizetés korszerűsítése (ez alapvetően a szénhidrogén-termelést érintette) voltak. Az akkor hivatalban levő kormány hangsúlyozta, hogy a cél nem elsősorban az állami bevételek növelése, hanem a differenciálás, a korábban majdnem egységes fizetési kötelezettségek szabályozása. Akkoriban ez a javaslat a Mol Nyrt.-nek kedvezett elsősorban, minden más termelő rosszul járt.

Jelenleg az a legnagyobb probléma, hogy a jogszabályok, így a bánya-, a föld-, a kisajátítási és a koncessziós törvények, illetve a környezetvédelmi előírások alapvetően a kötelezettségekről szólnak, számos joghézagot rejtenek, a végrehajtásuk során értelmezési eltérések vannak, így nehézkessé teszik a vállalkozások működését. A legtöbb konfliktus forrása, hogy miközben az ásványi nyersanyagok állami tulajdonban vannak, addig a mezőgazdasági területek döntő többségét magánszemélyek birtokolják, akik gyakran irreálisan magas összegért mondanak le a termőföld hasznosításának jogáról.

Ha reménytelen a megegyezés, megindítható ugyan a kisajátítás, de ez sem kecsegtet megnyugtató megoldással. A földet ugyanis az állam sajátítja ki az államnak, miközben a föld tulajdonosát a vállalkozó kártalanítja, noha a bányatelket csak használhatja.

A termőföldről szóló törvény jelenleg nem teszi lehetővé, hogy jogi személyiségű társaságok földet vegyenek, ezért a jövőben szükséges lenne e korlátozás megszüntetése, legalább a bányatelkekkel lefedett területeken. Az ország különböző régióiban egyébként a földtulajdonnal rendelkezők eltérő módon viszonyulnak a bányavállalkozásokhoz: a Dél-Dunántúlon például szívesen felajánlanak területet megvételekre, míg másutt meglehetősen nagy az ellenállás. Fontos lenne egy olyan állami, független szakértői társaság létrehozása, amely reális értékbecsléssel állapítaná meg a kifizethető kisajátítási összeget.

3.9 ÉPÍTŐIPARI HELYZETKÉP, PROBLÉMÁK

Az építőipari ágazat által előállított érték részesedése a magyar GDP-ből mindössze 5,1%, amely a 27 uniós ország közül a legalacsonyabb. Az ágazat ugyanakkor az egyik legnagyobb foglalkoztató: élőmunka igénye széles körű, az ún. „harmadik kategóriás” kubikos segédmunkától a legkvalifikáltabb matematikai-statikai számításokig, illetve művészi kapacitásokig.

Az ágazat jelenlegi helyzetét tekintve az építőipar jelenleg nálunk is válságágazatnak tekinthető: az építőipari termelés volumene 2010-re 10 %-kal esett vissza 2009-hez képest.

Rendeléshiánnyal küzdenek az építők, a beszállítók, az alapanyag-ellátók (fafeldolgozás, épület-asztalosipari termékek gyártói, nem fém ásványi termékek gyártói, gumi-műanyag termékek, vegyi anyagok gyártói) is.

Az ágazattal kapcsolatos problémák és teendők

A magyar építőipari vállalkozások alultőkésítettek, eszközellátottságuk alacsony, innovációra, tudásfejlesztésre nincs likvid tőkéjük. Az ágazat felhalmozási képessége kicsi, ebben a lakosság megtakarítási hajlandóságának alacsony szintje is szerepet játszik. A megrendelések hiánya a tőkeszegénységből ered, a válság ezt a problémát alaposan „megtoldotta”. Ha a kivitelező vállalatoknál is sok esetben hiányzik a saját tőke, akkor a megrendelést hitelből, előnytelen feltételek között vállalják – a gazdasági válság hatására azonban a banki hitelhez jutás feltételei is megnehezedtek. A vállalkozó a munka értékének többszörösét is le kell, hogy kösse egy-egy projekthez. Likviditási helyzete gyenge, jövedelemszerző képessége szintén, felhalmozása alacsony: ezzel a versenyhátránya nő. Fokozódik a lemaradás azáltal is, hogy a hazai kis- és középvállalkozásoknak olyan versenytársakkal kell megküzdeniük a piacon, amelyek az elmúlt egy-két évtizedben az EU és/vagy államuk eszközeiből már kaptak tőkeinjekciókat.

Az építő- és építőanyag-ipar döntően hazai piacra termelő nemzetgazdasági ágazat. A magyar piac igényeit kell maradéktalanul kielégítenie változó konjunkturális körülmények között. A gazdasági hullámozás a beruházásokon keresztül közvetlen hatást gyakorol az építési teljesítményre. Az állam közvetlen megrendeléseire csak korlátozottan lehet számítani, ez a beavatkozási pont az otthonteremtés szociális célja, jelen keretek között külön stratégia tárgya.

Teendők

A jelenleg még tartó válság időszakában az óvatos fejlesztéseket előtérbe helyező magánbefektetők szándékait, az uniós alapokat, egyéb közösségi forrásokat kell a célok érdekében összehangolni. Szükséges, hogy az ágazat irányítása részéről készüljön a nemzetgazdaság egészét átfogó, irányító építőipari ágazati terv, fejlesztési koncepció. Ez megkönnyíti a befektetők tájékozódását.

Amennyiben az állam piaci szereplőként lép fel állami bérlakás-építési megrendelésekkel, fontos volna az építkezés teljes vertikumának feltételeit nemzeti eszközökből biztosítani, és az általa gerjesztett konjunkturális hatást a nemzetgazdaságra visszaszármaztatni: az építkezés építőanyag igényének biztosításánál a hazai iparpolitikai szempontokat érvényesíteni.

A meglevő, de korlátozás alá vont építőanyag bányalelőhelyek hasznosításának felderítésére pályázatot lehetne kiírni. Ebben készüljön számítás arra, hogy mennyi a költségkihatása egy olyan állami holding felállításának, amely kezeli a ki-termelést, a kivitelezéssel, tervezéssel egyetemben. Állami építőanyag-beszerező nonprofit szervezet létrehozása is vizsgálandó.

A dekonjunktúra kihasználható az állapotfelmérésekre és a hatékony létesítmény-gazdálkodás megtervezésére.

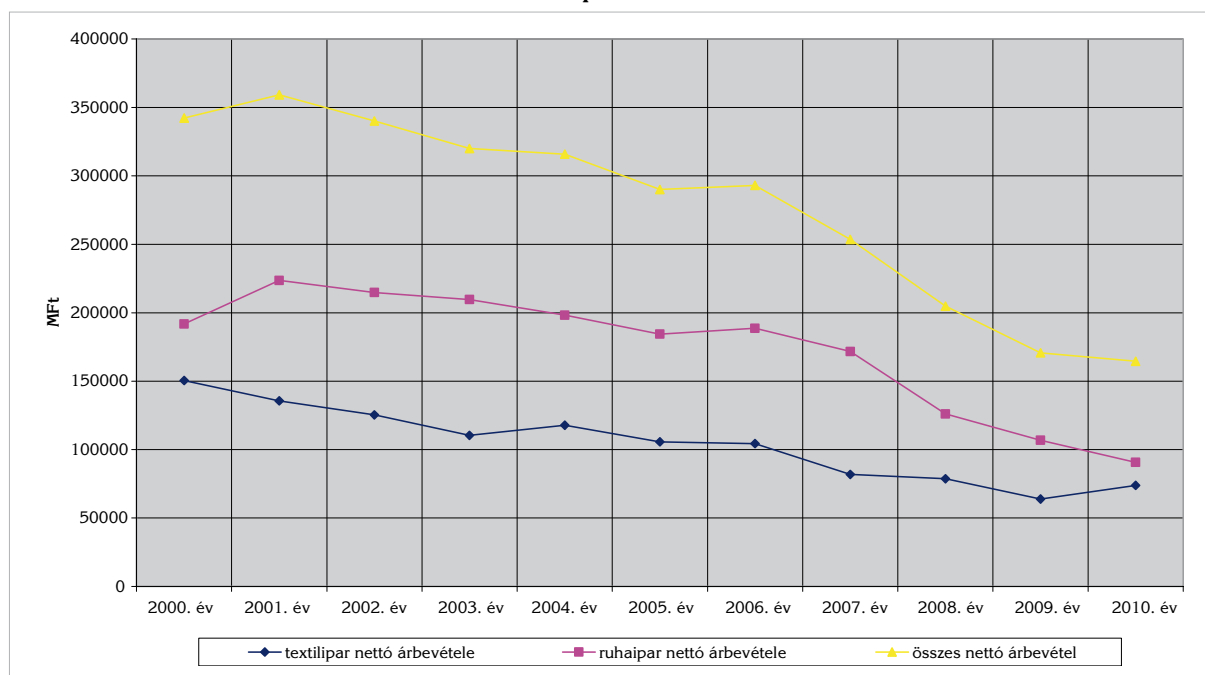
3.10 TEXTILIPAR

A hazai ipari termelés egyik, nagy hagyományokkal rendelkező területe a textil- és ruhaipar.

A textil- és ruhaipar termelése 2000-ben a GDP 2,6 %-át, 2005-ben 1,3 %-át, míg 2009-ben már csak 0,7 %-át tette ki. Ebben az időszakban miközben a GDP mintegy kétszeresére nőtt, addig a textil- és ruhaipar nettó árbevétele felére csökkent. Látható továbbá az is, hogy a ruhaipar nettó árbevétele a vizsgált időszak valamennyi évében meghaladja a textiliparét, ugyanakkor a különbség 2008 óta csökkenő tendenciájú.

A textil- és ruhaipari termelés trendjét a 2000 és 2010 közötti időszakban – a nettó árbevétel segítségével – az alábbi diagram szemlélteti.

Textil- és ruhaipar nettó árbevétele

Forrás: KSH

Az ágazat megújítási lehetőségei

A stratégia célja az ágazat megújítása és stabilizálása, hogy a magyar textil- és ruhaiparnak ne csak a múltja, hanem a jövője is sikeres legyen. Szükséges, hogy ez az iparág jelentős fejlődésen menjen keresztül, a termékek hozzáadott értéke növekedjen, és a szektor vállalkozásai versenyképesek legyenek. A teljesítmény, valamint a bevételek növekedésével a foglalkoztatási képesség is növelhető úgy, hogy az alkotó és a szakmunka mellett a magasabb képzettséget igénylő, fiatalok számára is vonzó munkahelyek száma gyarapodjon.

Magyarországon az elmúlt években egyre több fiatal szakember, miután megszerzi diplomáját, saját vállalkozást alapít, és itthon próbál érvényesülni annak ellenére, hogy jelenleg sokkal több lehetőségük lenne a fejlettebb textiliparral rendelkező, a szakmát nagyobb becsben tartó országokban. A helyzetük korántsem egyszerű, számos akadályba ütköznek, méltánytalan helyzetben vannak tehetségükhöz, ambíciójukhoz, szorgalmukhoz, és a bennük rejlő potenciálhoz képest. A fellendüléshez, az itthon és a szakmában maradáshoz, valamint a hazai és külföldi sikerekhez az állam szerepvállalása nagyban hozzájárulna, mindez pedig a magyar gazdaságot erősítené.

Szakmailag megalapozott textil- és ruhaipari kutatás-fejlesztési és innovációs program

A TEXPLAT széles körű szakmai egyeztetés alapján az iparág stratégiai célrendszerét (stratégiai célok és alcélok) – mintegy az előzőek összefoglalásaként – a következőkben határozta meg:

Az ágazat és a vállalkozások versenyképességének javítása:

- ☞ termékfejlesztéssel;
- ☞ új üzleti stratégiákkal;
- ☞ az erőforrások jobb kihasználásával, a hatékonyság növelésével;
- ☞ az ágazat K+F intenzitásának, innovációs szintjének emelésével.

3.11 A VÉDELMI ÉS BIZTONSÁGI IPAR HELYZETFELMÉRÉSE

A jelenlegi nemzetközi trendek alapján a védelmi ipar ágazatokon átnyúló, diverzifikált, stratégiai iparágként határozható meg, amely magában foglalja a hagyományos hadiipart, belbiztonságot, és a fejlődőben lévő biztonsági ipart, a kritikus infrastruktúrát érintő cybervédelmet, terrorelhárítást, katasztrófavédelmet, valamint a repülőgép- és űripart. A továbbiakban a védelmi ipar alatt tehát ezek a tevékenységek együttesen értendők. A felsorolt területek eszközigénye között sok átfedés található, ami indokolja egységes kezelésüket.

Hazai helyzetkép

A 80-as évek végén még az ipari termelés 2%-át nyújtó, és mintegy 20 ezer embert foglalkoztató, 20 milliárd Ft (mai árakon számolva több mint 230 milliárd Ft) értékesítési volument produkáló termelésének 76%-át exportáló hadiipari ágazat a 90-es évek közepére szinte megszűnt létezni. A piacgazdaságban életképes, profiltisztítást végrehajtó, lényegesen kevesebb foglalkoztatottal dolgozó cégek 2005-ben nominálisan ismét elérték a 80-as évek értékesítési szintjét, reálértéken azonban ez csak a harmada a korábbi teljesítménynek. A hazai hadiipar termelésének 90–95%-a ma a belső piacra kerül, ahol azonban a fő ügyfélkör beszerzési struktúrájában mindössze 14–16 %-ban jelennek meg a magyar cégek.

Stratégia és állami pozíciók

A szabályozóként, legnagyobb vevőként, és legnagyobb befektetőként is fellépő állam világos, hosszabb távra érvényes, és az ipar számára irányt mutató fejlesztési koncepciót kell, hogy kialakítson. Az ország biztonságpolitikájának, ezen belül a védelempolitikájának kialakítása során támaszkodni kell a hazai ipar meglévő képességeire és annak fejlődési potenciáljára. Cél a kis forrásigényű platformok fejlesztése, továbbá a versenyképességük alapján szelektált területek, niche termékek, és az alapvető – a honvédelmi és biztonsági szempontból stratégiai érdekűnek minősülő – szükségletek (pl. az alapellátás tömeges cikkei, mint egyéni védőeszközök, lőszerek, ruházat, stb.), szolgáltatások fejlesztésében kell gondolkodni. A már kifejlesztett platformok mellett az integráció és a beszállítói lehetőségek, ICT rendszerfejlesztések jelenthetik az ágazat jövőjét. Jelentős erőforrásaink vannak a javítás, karbantartás és üzemeltetés terén, amelyek képességeit jellemzően akkor tudjuk kamatoztatni, ha a külföldi eszközök beszerzése olyan – hazai partner bevonásával létrejövő – beszállítói konstrukcióban valósul meg, amely – kötelezően előírt – hazai hányadot is tartalmaz. Ez a vevő érdekeit szolgálhatja azzal, hogy már a beszerzéskor megteremtődnek a későbbi fenntartásnál nélkülözhetetlen képességek, kialakulnak az együttműködési (bonyolítási) láncok.

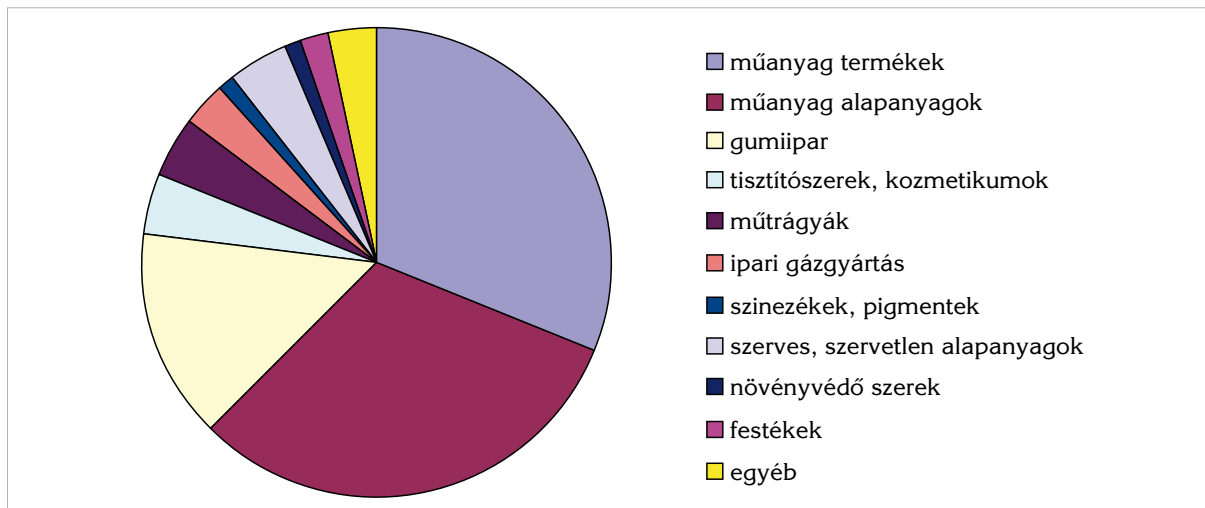
3.12 VEGYIPARI HELYZETKÉP

A hazai vegyipar

A vegyipar életünk minden pillanatában jelen van, más ipari ágazatokkal összehasonlítva, azoknál sokrétűbb termékpalettával rendelkezik. A modern gazdaság minden ágazatának működéséhez hozzájárul, a mezőgazdaság, építőipar, textilipar, gépjárműgyártás, elektronika, egészségügy alapvető ellátója, fejlődésüknek

része. Az új öko-iparok jórészt a vegyipari innovációt hasznosítják, a környezetvédelem, a szolár-technika, a megújuló energiákat hasznosító erőművek mind a vegyipari termékek új generációit alkalmazzák.

Vegyipari termelés kőolajfeldolgozás és gyógyszergyártás nélkül. 2010

Forrás: KSH

A vegyipar termékeinek mintegy 20–30 %-a közvetlenül a végfelhasználókhöz, fogyasztókhoz kerül. A mindennapi élet megszokott részévé váltak a mosószerek, kozmetikumok, műszalak, gyógyszerek. Egy személygépkocsi értékének 12%-a (belső borítások, csövek, légzsákok), egy ház értékének 10%-a (szigetelések, nyílászárók, csövek, vezetékek) a vegyipar termékeiből áll.

A magyar vegyipar teljesítményét a petrokkémia és a gyógyszeripar határozza meg, a két ágazat a vegyipar összteljesítményének több mint 4/5-ét adja. A petrokkémia különösen erős Magyarországon, hiszen a kibocsátás 43%-át teljesíti, ugyanez európai szinten 35%.

Az iparág néhány fontosabb problémája

A vegyipari beruházások nagyon tőkeintenzívek, a hosszú távú, biztos perspektíva fontos tényezője a döntéseknek, ezért a támogató, stabil keretfeltételeket teremtő állami gazdaságpolitika szerepe meghatározó a vállalkozások döntéseiben. A vegyipar működése szoros kapcsolatban áll a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés kérdéseivel. Társadalmi megítélése az alkalmazott technológiák kockázatainak mind szélesebb körben történő tudatosodásával függenek össze. Az uniós és a hazai szabályozás körében fontos változások vannak folyamatban.

Az Európai Unió szabályozással erősíti a környezet védelmét a káros kémiai anyagokkal szemben. A vegyi anyagokra vonatkozó egységes bejegyzési, értékelési és

engedélyeztetési rendszer a REACH (Registration, Evaluation and Authorisation of Chemicals). A bevezetés alatt álló rendelet célja nem vitatható, ugyanakkor megvalósulásának mellékhatásait is figyelembe kell venni. A bürokratikus költségek – regisztrációs díjak és a laboratóriumi költségek – a kis- és középvállalkozásokat aránytalan mértékben sújtják. A végrehajtás gyakorlati háttere a fejlett országokban alakul ki, a működtetés járulékos haszna is ott keletkezik. A szabályozás rövidtávon költségtöbbletet jelent, azonban hosszabb távon a biztonság és a környezeti károk elmaradása pozitív hatással lesz az ágazat teljesítményére, ami a költségek miatt az egyes vállalkozásokról nem mondható el.

Javaslatok

A nagyvállalatokhoz képest a kis- és középvállalkozások esetenként komoly versenyhátrányba kerülhetnek, mivel a szabályozási kérdésekben nem történik különbségtétel a vállalkozások nagyságára és a teherbíró képességére figyelemmel. Célszerű lenne a jogalkotási folyamatokban a kis- és középvállalkozások sajátosságainak az eddigieknél hangsúlyosabb figyelembe vétele, szükség esetén a nagyvállalati és külső konkurenciával szembeni védelem biztosítása.

4. KÜLGAZDASÁGI STRATÉGIA

Magyarország kis, nyitott gazdaság, az áruexport GDP-hez mért aránya meghaladja a 70%-ot. Exportunk azonban mind földrajzi szempontból, mind a termék-szerkezet, mind az exportáló vállalatok mérete szerint meglehetősen koncentrált, ami komoly kockázatot jelent. Földrajzi szempontból az uniós tagállamokba irányul kivitelünk meghatározó hányada (mintegy 77%), vállalatméret szerinti felbontásban pedig a nagyvállalkozásokhoz köthető a magyar kivitel négyötöde. A magyar többségi tulajdonú kkv-k súlya igen csekély, a teljes export mindössze 11%-át adják.

A külföldi közvetlen tőkebefektetések esetében is nagy a koncentráció hazánkban, a beáramló tőke háromnegyede az EU tagállamaiból érkezett, elsősorban Németországból. A fő befektetési célágazatok a járműipar, a villamosgép-gyártás, a pénzügyi tevékenységek, illetve a kereskedelem. 2009-ben a válság visszafogta a külföldi beruházók befektetési kedvét, és a magyar gazdaságnak a régió többi tagállamához képest romló versenyképessége is kedvezőtlenül hatott. 2010-től a külföldi beruházások élénkülésnek indultak. A magyarországi cégek tőkekihelyezését tekintve régiós pozíciónk erős, ugyanakkor a kihelyezett tőke néhány nagy cég tranzakciójához köthető, elsősorban a Kárpát-medence országaiban.

A külgazdaság fő feladata, hogy hozzájáruljon Magyarország növekedési, foglalkoztatási és egyensúlyi céljainak eléréséhez: új munkahelyek teremtése, külső egyensúly megteremtése és hosszú távú megőrzése, a külső adósság terheinek csökkentése, finanszírozási biztonságának megteremtése, a kkv-k megerősítése. E feladatok megoldása az eddiginél jóval erősebb állami szerepvállalást kíván, amit a kormány az alábbi, közvetlen célkitűzésekkel kíván elérni.

Céljaink a számok nyelvén azt jelentik, hogy az egyes fontosabb külgazdasági mutatók tekintetében az évtized végéig nagyságrendileg megduplázzuk a 2010-ben elért eredményeinket. Ezek:

- ☞ az exportforgalom – 2010: 71 milliárd euró
- ☞ az ezen belül a kis- és középvállalatok által lebonyolított export – 2010: 7,3 milliárd euró
- ☞ a külföldre kihelyezett magyar tőkeállomány – 2010: 16 milliárd euró.

Fentiek elérése érdekében elő kell segíteni a magyar gazdaság exportteljesítményének növekedését.

A magyar kivitel szerkezetét kiegyensúlyozottabbá kell tenni. Ez magában foglalja a diverzifikációt mind földrajzi, mind termékszerkezeti értelemben. A földrajzi nyitással – a hagyományos, elsősorban nyugat-európai országokhoz fűződő gazdasági-kereskedelmi kapcsolatok megőrzése és további fejlesztése mellett – a magyar exportban fokozott erőfeszítéseket kell tenni egyes nagyobb kereslettel bíró országoknak a kivitelben elért részesedése növelésére, a magyar gazdaság külgazdasági szektorának ellenállóbbá tétele érdekében a kereslet drasztikus visszaesésével szemben. A földrajzi diverzifikáció során kiemelt területek a gyorsan növekvő ke-

leti államok (Kína, India, Oroszország), a visegrádi országok, a Kárpát-medence országai. Növelni kell a Magyarország hagyományos exportpiacain tevékenykedő cégek kiviteli tevékenységére való „rákapcsolódást” is.

A külgazdasági stratégia célul tűzte ki – a földrajzi diverzifikáció mellett – a termékdiverzifikáció növelését is. Ennek elérése érdekében, a külgazdaság-fejlesztés ágazati fókuszai az Új Széchenyi Terv kiemelt gazdaságfejlesztési irányjaival összhangban a következő területekre összpontosulnak, pótlólagos felvevőpiacot teremtve a fejlesztések által létrejövő többletkínálatnak:

- ☞ egészségipar/gyógyszeripar
- ☞ mezőgazdaság/élelmiszeripar
- ☞ járműipar
- ☞ kreatív/innovatív iparágak
- ☞ zöld iparágak
- ☞ szolgáltatások

Elő kell segíteni a hazai tulajdonú kis- és közepes méretű vállalkozások nemzetközi piacokon való szerepének növekedését. Ezen cégek exportjának növekedése pozitívabb hatással lehet, mint a külföldi tulajdonban levő multinacionális cégek exportjának növekedése, hiszen a hazai kis- és középvállalatok esetében a többletbevétel nagy eséllyel Magyarországon marad. Emellett – ahogy azt a 2009-es válság tanulságai megmutatták – a kis- és középvállalatok stabilizáló szerepet játszanak a magyar kivitelen.

Meg kell teremteni a külső egyensúly tartós megvalósításának és a felhalmozódott külső adósság biztonságos finanszírozásának a feltételeit, a finanszírozásban az elkövetkező években felmerülő kihívások (pl. Basel-III.) feltárására és leküzdésére. A folyó fizetési mérleg javítása érdekében ösztönözni kell

- ☞ az exportot;
- ☞ a Magyarországon megtelepedett külföldi érdekeltségű vállalatok leányvállalatai részére történő beszállításokat;
- ☞ valamint azokon a területeken, ahol erre reális lehetőség kínálkozik, törekedni kell az import hazai termékekkel való – racionális keretek közötti – helyettesítésére.

Ösztönözni kell a külföldi befektetők magyarországi beruházásait, mert azok

- ☞ kedvező hatást gyakorolnak a gazdasági növekedésre és a foglalkoztatásra;
- ☞ hozzájárulnak a magyar gazdaság szereplői nemzetközi piaci pozícióinak javításához;
- ☞ növelik a költségvetés bevételi oldalát;

- ☞ hozzájárulnak a modern technológiák magyarországi importjához, és a hazai kkv-háttérpar erősödéséhez;
- ☞ emellett a külföldi befektetőket a hazánkban termelődő jövedelmeik minél nagyobb arányú újra-befektetésére sikerül ösztönözni.

A kormány nagy hangsúlyt fektet annak mérlegelésére, hogy az új befektetések hogyan hatnak a makrogazdasági egyensúlyra és egyéb makrogazdasági mérőszámokra, ilyen a bruttó nemzeti jövedelemre (GNI), vagy a fizetési mérlegre gyakorolt hatás. Törekednünk kell arra, hogy a jelentős GNI/GDP rés a következő években fokozatosan szűküljön. A külgazdasági stratégia célja továbbá, hogy a súlyponti ágazatok kiemelt figyelmet kapjanak, és hogy a beruházásoknak minél nagyobb arányát az elmaradottabb országrészekbe terelje.

A kijelölt stratégiai célok megvalósítása több területen igényel összehangolt cselekvést, amelyek végső eredőjeként a magyar gazdaságban az alábbiakban összefoglalt – a kormány általános gazdaságpolitikai törekvéseivel összhangban levő – pozitív hatásokat indukálja.

A külgazdasági stratégia vázolt célkitűzései csak a megfelelő eszközrendszer alkalmazásával valósíthatók meg. Az új eszközöket az egyes célkitűzésekkel összhangban az alábbiakban határoztuk meg.

a. A magyar export bővítését, fejlesztését és térnyerését szolgáló új eszközök

Az exportpiacok bővítése és fejlesztése érdekében a legfontosabb célcsoportot az a vállalkozói réteg képezi, amely egyfelől megfelel a kkv-k támogathatóságát behatároló nemzetközi kritériumoknak, másfelől már rendelkezik bizonyos nemzetközi tapasztalatokkal, illetve vannak versenyképes termékei és szolgáltatásai (számítások szerint 4–5000 ilyen kkv van magyar tulajdonban).

Az exportképesség megteremtését szolgáló új programok, intézkedések:

- ☞ Kereskedőházak létrehozása. A kereskedőház integrátor jellegű szervezet, amelynek létrehozása a hazai kkv-k külpiacokra jutásának segítségét célozza, a forráshiánnyal, piaci és idegen nyelvi ismeretek hiányával, külkereskedelmi gyakorlat hiányával jellemezhető termelőktől gyűjtve össze az árukat, és juttatva el a piacokra.
- ☞ Exportakadémia létrehozása, amely új, komplex export-képzést nyújtana a kkv-k számára.
- ☞ „Export házhoz jön” programmal kistérségi szinten kívánjuk felmérni a kkv-k piacképes termékeit, szolgáltatásait, és állami segítséggel ösztönözni külpiacra lépésüket exporttanácsadói hálózat, illetve az exportértékesítés folyamatában segítséget nyújtó külkereskedelmi gyakoronoki hálózat felállításával.

- ☞ Export directory(k) készítése: mely egyrészt a magyar exportőrök adatbázisának összeállítása és folyamatos aktualizálása, másrészt egy kiadvány készítése, amely összefoglalja a kkv-k számára igénybe vehető valamennyi, az exportösztönzéshez kapcsolható lehetőséget és szolgáltatást.
- ☞ Konzorciális együttműködés elősegítése, amelyen keresztül a kkv-k bizonyos tevékenységeket közösen végezhetnek, illetve közösen vehetnek igénybe szolgáltatásokat, így költségeiket csökkenthetik, kedvezőbb értékesítési árakat érhetnek el.
- ☞ A klaszteresedés elősegítése, amely további lendületet ad a kkv-knak a külpiacon való megjelenéshez szükséges gazdasági erő és tudás előteremtésével. A folyamat elősegítésében fontos szerepet játszik – az EU által elfogadott és támogatott – Klaszter Együttműködés középtávú, 2011–14-re szóló projektje (ClusterCOOP).
- ☞ Online külkereskedelmi portál – Export Ablak: ennek az EU kezdeményezésnek a célja egy olyan honlap létrehozása, amely egyszerűbbé teszi a külső piacokon való vállalkozási tevékenységhez kapcsolódó támogató, szakmai szolgáltatásokról való tudomásszerzést, és az azokhoz való hozzáférést.

b. A Kárpát-medencei Gazdasági Övezet megteremtésének eszközrendszere

A befektetés- és exportösztönzés célja, hogy állami eszközök felhasználásával segítse elő a magyar vállalatoknak a Kárpát-medencei célterületekre irányuló üzleti befektetéseit. Fontos célkitűzés, hogy az állami befektetés-ösztönző programok mellett, a magántulajdonban lévő kockázati tőketársaságok, és a kereskedelmi bankok is bekapcsolódjanak a programokba. A legfontosabb eszközök ebben a tekintetben a regionális klaszterképződés támogatása, a Kárpát-medencei célterületeken működő, magyar tulajdonban lévő kis- és középvállalatok, illetve stratégiai jelentőségű (kiemelt) programelemek támogatása, a határ menti infrastruktúra- és közlekedésfejlesztés, a Kárpát-medencei szak- és felnőttképzés támogatása, a szubszidiaritás elvére építve a regionális gazdaságfejlesztési lehetőségek feltérképezésére szolgáló kutatóműhelyek létrehozása, valamint az agrárium területén való együttműködés bővítése a szomszédos országokkal.

A Nemzeti Külgazdasági Hivatal a Magyar Kereskedelmi- és Iparkamarával és a kamarai rendszerben részt vevő vegyes kamarákkal közösen, 2012-től létrehozta a Kárpát-medencei Üzletfejlesztési Hálózatot 9 helyszínen.

Az irodák komplex szolgáltatásokat nyújtanak a hozzájuk forduló magyarországi és határon túli cégeknek: többek között üzleti partnerközvetítés, tárgyalások szervezése, cégalapítással kapcsolatos szolgáltatások, magyar és uniós pályáza-

ti lehetőségek felkutatása, tőkekihelyezéssel kapcsolatos szolgáltatások lesznek elérhetők az érdeklődő vállalatok számára.

Az egyes irodák emellett inkubátorházként is működnek, a kitelepülő vagy huza-mosabb tartózkodást igénylő cégek számára (korlátozott számban) munkaállomást, tárgyalót és üzleti infrastruktúrát is biztosítanak.

c. A befektetés-ösztönzés eszközrendszerének fejlesztése

Az ország tőkevonzó képessége javításának elsőrendű eszköze a kiszámítható, hiteles gazdaságpolitikai környezet, az alacsony mértékű adóterhelés, a gyorsan, átláthatóan működő bürokrácia – ezek megteremtése a kormány elsődleges feladata volt. A stratégiai gondolkodás jegyében a versenyképesség hosszú távú javítása és a piaci igényekhez való alkalmazkodás érdekében a kormány átfogó oktatási-képzési reformba kezdett. Ennek során támaszkodni kíván a befektetők igényein és tapasztalatain felül az együttműködésükre is, ezért a kormány szándéka, hogy a duális szakképzésbe és a felsőfokú oktatásba a befektetőket is bevonja.

A fentieket kiegészítő, pótlólagos eszközrendszer fejlesztésekor az egyik legfontosabb feladat a támogatási rendszer finomhangolása: a támogatás odaítélésekor az eddigieknél komolyabban kell figyelembe venni a beruházás fizetési mérlegre gyakorolt hatását, illetve nagyobb szerephez kell juttatni a regionális és ágazati szempontokat. A gazdaságfejlesztési prioritásokkal összhangban előnyt élveznek azok a befektetések, amelyek Magyarország keleti és déli, kiemelten fejlesztendő régiói felé, a feldolgozóipar és a K+F területére irányulnak. Az alkalmazandó eszközök az egyedi kormánydöntéssel megítélt beruházási és foglalkoztatási támogatás, képzési támogatások, fejlesztési adókedvezmények, ez utóbbi reformját teszi szükségessé az általános társasági adókulcs 16%-ra mérséklése.

A befektetés-ösztönzési politika fontos fejlesztendő eszköze az „after care”, annak előmozdítása érdekében, hogy a már megtelepedett külföldi vállalatok nyeresége minél nagyobb arányban kerüljön visszaforgatásra. A jövőben az EKD (egyedi kormány döntés) támogatási rendszerben részt vevő nagyvállalatokkal beszállítói együttműködésre vonatkozóan keret-megállapodást kíván a kormány aláírni annak érdekében, hogy minél nagyobb üzleti lehetőséghez jussanak a megfelelően felkészült hazai vállalkozások. A kkv-kra, illetve a kisebb összegű beruházásokra szabott támogatási rendszer kiépítése is kívánatos, valamint elengedhetetlen a magyar üzleti környezet, a versenyképességi tényezők kommunikációja a befektetői célországok, a megcélzott ágazatok felé, valamint egy egységes, vonzó Magyarország imázs kialakítása és terjesztése, népszerűsítése, Magyarország megfelelő marketingje.

d. A Nemzeti Külgazdasági Hivatal (HITA)

A Nemzeti Külgazdasági Hivatal (HITA, Hungarian Investment and Trade Agency) a 265/2010 (XI. 19.) számú Kormányrendeletnek megfelelően 2011. január 1-jén kezdte meg működését. A hivatal ellátja a kormány befektetésösztönzési és kereskedelemfejlesztési feladatait. Legfontosabb feladatai: a kormány külgazdasági stratégiájának végrehajtása, a külföldi működő tőke Magyarországra telepedésének elősegítése, a magyar kis- és közepes vállalatok külpiaci jelenlétének erősítése.

A hivatal 155 fővel működik, két szakmai főosztálya (üzletfejlesztési és befektetésösztönzési főosztály) ágazati alapon szerveződik, egy-egy szektorért felelős tanácsadók szolgálják a vállalkozásokat. A stratégiai és hálózati főosztály keretén belül a bilaterális kapcsolatokért felelős relációs tanácsadók dolgoznak, de itt kapott helyet az ügyfélszolgálat is. A regionális hálózat 18 fővel működik, minden megyét lefedve a hivatal helyi kapcsolatait építi. A HITA szervezeti felépítésében is nagy hangsúly került a beszállítói kapcsolatok (indirekt export) fejlesztésére, külön osztály segíti azokat a magyar vállalkozásokat, amelyek az itt letelepedett nemzetközi vállalatok beszállítói kívánnak lenni.

Eredmények a befektetésösztönzés területén

A HITA az első 11 hónapban 93 befektetési projektet és több száz külföldi megkeresést kezelt. A befektetők minden esetben egyablakos ügyintézkést és részletes projektmenedzsment támogatást kapnak a hivatal munkatársaitól, nemcsak a pozitív döntést megelőző időszakban, hanem az implementáció alatt, és a működés megkezdését követően is. A hivatal vesz részt előkészítési és projektmenedzsment feladatok végzésével az egyedi kormánydöntéssel adható befektetési támogatási rendszerben (EKD). A kezelt projektek száma kb. 30%-kal, a beruházási értékek pedig kb. 50%-kal magasabbak, mint a 2009-es és 2010-es adatok.

projektek száma	beruházás összértéke (milliárd EUR)	közvetlen munkahelyek száma	pozitív döntések száma
93	5,9	21 740	19

Eredmények az exportfejlesztés területén

Az exportfejlesztési tevékenységet a Nemzeti Külgazdasági Hivatal széles körben fedi le: nem csupán a direkt áruexport támogatására fókuszál, hanem a külföldi megrendelőnek nyújtott szolgáltatásokat, valamint a beszállítói láncon keresztül a nemzetközi árukeringésbe jutó, indirekt exporttermékeket is igyekszik hatókörébe vonni.

A gazdasági országimázs javítása is kitüntetett célja a hivatalnak, két fő eszköze van erre: egyrészt befektetői roadshow-k szervezésével igyekszik a Magyar-

országról kialakult képet pozitívan befolyásolni, másrészt a szűkebb régiókban multiszektorális ország-megjelenéseket szervez. A programok hozzájárulnak a Wekerle Tervben foglalt Kárpát-medencei Gazdasági Tér fejlődéséhez is, hiszen azok jelentős része ebben a térségben került megrendezésre.

magyar exportőrök külföldi kiállításokon	ágazati kiállítások száma	látogatók száma	érdemi tárgyalások száma	direkt új üzletkötés becsült értéke (millió EUR)	országimázs jellegű rendezvényen résztvevő magyar cégek száma	üzletkötési érték (millió EUR)
1369	41	8730	2273	17,75	130	15

Az ágazati kiállításokon kívül belföldön 2011-ben multiszektorális és ágazatspecifikus üzleti találkozót, exportőr képzéseket szerveztek a HITA munkatársai, külföldön pedig céges delegációk kiutazását, b2b üzleti találkozót kínált a hivatal a kkv-knak, összesen kb. 200 üzletfejlesztési programot.

Eredmények a nemzetközi és belföldi szakmai kapcsolatépítés területén

A hivatal fontos szerepet játszik az államközi gazdasági kapcsolatok fejlesztésében: a kétoldalú kapcsolatokat fejlesztő gazdasági vegyes bizottsági ülések előkészítésében, az ilyen események mellett megrendezett üzleti fórumok szervezésében, valamint az állami ki- és beutazó delegációk melletti üzleti események koordinálásában. A hivatal folyamatosan bővíti belföldi és külföldi együttműködő partnereinek számát, emellett vezeti Magyarország Enterprise Europe Network konzorciumát, amelynek kamarák és vállalkozásfejlesztési alapítványok a tagjai. Csaknem 80 szakmai szervezettel, illetve vegyes kamarával, klaszterrel kötött a hivatal együttműködési megállapodást (vagy van ilyen előkészítés alatt), amelyek lefedik a hazai gazdaság teljes spektrumát.

Kiemelkedő sikerek a HITA tevékenységében

- ☞ Az Audi új győri gyárának alapkövét 2011. július 7-én a Magyar Köztársaság miniszterelnökének jelenlétében tették le. Az üzem 2013-tól évi 125 ezer járművet gyárthat. Az Audi AG ezen kívül is további beruházásokra készül, így a korábban bejelentett 1800-nál is több, 2100 új munkahelyet hoz létre.
- ☞ A Givaudan nevű élelmiszeripari felhasználású aromákat gyártó vállalat Mákón kezdte meg gyárának építését. Ennek a hírnék is köszönhetően az iparágban megélénkült a külföldi érdeklődés, már 11 élelmiszeripari projekt áll megvalósulás előtt, jelentős tőkét hozva az ágazatba. A HITA a Givaudannal beszállítói együttműködési megállapodást is kötött, amelyben a cég vállalta minél több magyar beszállító bevonását.

- ☞ 2011 őszén 3 köztársasági elnöki delegáció üzleti programját is a HITA szervezte (Bulgária, Közép-Ázsia, Törökország), amelyen több mint 100 magyar cég vett részt és folytathatott magas szintű tárgyalásokat.
- ☞ Az USA-ban tartott 3D Entertainment Summit rendezvényen a HITA segítségével a Holografika Kft. vezetői technológiai bemutatót tarthattak James Cameron Oscar-díjas amerikai rendező operatőrének, Vince Pace-nek. A megbeszélés távlati együttműködés lehetőségéről szólt a Holografika által kifejlesztett nagyméretű, szemüveg nélküli 3D-mozirendszerek felhasználásáról (Avatar típusú élmény nyújtása a saját fejlesztésű „Holovízió” technológiával.)
- ☞ A HITA regionális road-show rendezvényeinek hatására 391 együttműködő helyi partner (önkormányzat, ipari park, regionális holding, klaszter) került kapcsolatba vidéki hálózattal.
- ☞ A magyar ipari telephelyek közötti befektetői választást megkönnyítő adatbázis egy év alatt 270 új adatlappal nőtt, így már 1800 telephely található meg benne – minden héten átlagosan 5 befektetői kiajánlást készít el a HITA.

e. Eximbank, MEHIB

Kiemelt szerepe van az exportfinanszírozás eszközrendszerének, mert az állam ezeken keresztül segíti a magyar exportőröket. Az Eximbank és a MEHIB küldetése, hogy a közvetlenül rendelkezésére bocsátott költségvetési forrásokra és az állami garanciális háttérre támaszkodva elősegítse a magyar export növekedését. Az Eximbank finanszírozást (elő- és utófinanszírozás) végez, kedvezményes kamatozású exporthitelezést és garanciát vállal, a MEHIB pedig alapvetően külföldi fizetési (politikai és kereskedelmi) kockázatot biztosít. A két intézmény a nemzetközi szabályozási mechanizmusok által determinált eszközökkel támogatja a magyar exportőröket az alábbiak szerint:

- ☞ exporthitel-nyújtás (közvetlen export elő-, illetve utófinanszírozás, refinanszírozás, kötött segélyfinanszírozás);
- ☞ exporthitel biztosítás (politikai és kereskedelmi kockázatokkal szemben);
- ☞ kamatkiegyenlítési rendszer keretében végzett kedvezményes kamatozású exporthitelezés; valamint
- ☞ exportcélú garanciavállalás, illetve kockázاتمegosztás.

Mindemellett a stratégia céljainak megvalósításába jobban szükséges bevonni olyan gazdasági szervezeteket, mint a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK) és a kamarai szervezet, a vegyes kamarák, a szakmai szövetségek (különösen a

Magyar Külgazdasági Szövetség), a Joint Venture Szövetség. A külgazdasági tevékenység szerteágazó intézményrendszere, a több szakminisztérium külgazdasági feladat- és hatásköre szükségessé teszi egy tárcaközi bizottság létrehozását, melynek feladata az egyes szakterületek közötti koordináció.

f. Gazdaságdiplomácia

Az egységes állami külgazdasági külképviseleti rendszer a magyar külképviseleti rendszer részeként működik. Az irodahálózat szakmai irányítását, a kiküldetésre kerülő külgazdasági szakdiplomáták kiválasztását az NGM közvetlenül végzi, a munkáltatói jogokat a KüM-mel közösen gyakorolja. A rendszer előnye, hogy integrálja és együttműködésre készíti a külképviseleti rendszer irányításában részt vevő szereplőket, valamint számos országban, ahol a kormányzati ráhatás az üzleti életben jelentős, a nagykövet vezetésével elő tudja mozdítani a magyar cégek piaci megjelenését és a befektetéseket is. Emellett a TéT-attaséi hálózat működtetése és a tiszteletbeli konzulok hatékony segítsége is jelentősen hozzájárul a hazai vállalkozások külpiazi megjelenésének erősödéséhez.

Gazdaságdiplomáinkban meg kell valósítani az állami külképviseleti rendszernek – nagykövetségeknek, főkonzulátusoknak – a külgazdasági érdekeink fokozott képviseletét, a külgazdasági stratégia megvalósításába történő fokozott bevonását. A külgazdasági stratégia végrehajtását elősegítendő célszerű szorosabbra fűzni a világ országaiban működő tiszteletbeli főkonzulok/konzulok fokozott bevonását, a magyar gazdasággal kapcsolatos információkkal történő ellátását, és a fogadó országhoz fűződő gazdasági kapcsolatok fejlesztését szolgáló erőfeszítésekről szóló beszámoltatást.

Számos relációban különösen elengedhetetlen az állami kapcsolatrendszer bővítése és ápolása, ami sok esetben feltétele az üzleti kapcsolatok kialakulásának, a befektetések megvalósulásának. Ennek fontos eszköze egyrészt a felsőszintű kapcsolatok rendszeressé tétele (elnöki, miniszteri, miniszterelnöki találkozók), másrészt a gazdasági vegyes bizottságok (GVB-k) és üzleti tanácsok. A külképviseletek tevékenységében növelni kell a konkrét üzleti és együttműködési kapcsolatok fejlesztésének támogatását.

5. A KÁRPÁT-MEDENCEI EGYÜTTMŰKÖDÉST ERŐSÍTI A WEKERLE TERV

A Wekerle Terv a magyar kormány Kárpát-medencei térséget érintő, stratégiai szintű gazdaságfejlesztési dokumentuma. Célja a magyar gazdaság makro-regionális léptékű célkitűzéseinek meghatározása és az e célok elérését szolgáló partnerségi, intézményi és finanszírozási keretfeltételek kijelölése. A terv elsődleges célkitűzése, a magyar gazdaság növekedési érdekeinek szolgálata azáltal, hogy hozzájárul annak Kárpát-medencén belüli pozícióinak erősödéséhez. A cél elérése érdekében törekszik a szomszéd országokkal való partneri viszony kölcsönös előnyök elvén alapuló elmélyítésére és a közösen támogatható és megvalósítható gazdaságfejlesztési programok azonosítására.

A Wekerle Terv célcsoportját a hazai tulajdonban lévő vállalkozások jelentik, azokon belül kiemelt hangsúllyal a kis- és középvállalkozásokra. Ezeket a gazdálkodó szervezeteket képessé kell tenni a nemzetköziesedésre, a külpiacokon való megjelenésre és helytállásra. Ehhez a „közel külföldnek” nevezhető Kárpát-medence ideális térség, ahol a földrajzi távolságok, a kulturális különbségek nem számottevőek, és szinte minden esetben megtalálható a magyar nyelvet beszélő üzleti partner vagy közvetítő.

A Wekerle Terv célterületét a tágan értelmezett Kárpát-medencei országok jelentik. Ebbe a körbe tartozik Magyarország és szomszédai közül Románia, Szlovákia, Szerbia, Horvátország, Szlovénia teljes területe, valamint Ukrajna Kárpátokon belüli közigazgatási egysége, Kárpátalja. Ezeket a területeket az is jellemzi, hogy eltérő számban és arányban, de mindenhol élnek magyarok és működnek azok szervezetei, amelyek közvetítő és összekötő szerepet tölthetnek be a Kárpát-medencei gazdasági integráció szorosabbra fűzésében.

A magyar kormány Kárpát-medencei szintű célkitűzéseinek megvalósítása során stratégiai szövetségesként tekint a szomszédos országokban élő magyarságra. A Magyarország határain túl élő nemzettársak jelentik azt a mindeddig kihasználatlan erőforrást, akikkel együttműködve a magyar gazdaság érvényesítheti a térségen belüli integrátor szerepét. Az anyaország pedig csak abban az esetben képes valódi segítséget nyújtani a határon túli magyar közösségeknek, ha minden tekintetben – gazdaságilag is – megerősödik, és hozzájárul a szülőföldön való megmaradás gazdasági alapfeltételeinek javításához is. Éppen ezért a kormány bátorítja és támogatja a határon túli magyar közösségek arra irányuló erőfeszítéseit, hogy megfogalmazzák saját hosszú távú gazdaságfejlesztési elképzeléseiket, nemzet- és fejlesztési terveiket, és elősegíti az azokban megfogalmazott célkitűzések megvalósulását.

Egy sor tanulmány és elemzés mutat rá, hogy a válság utáni világban a gazdasági növekedés Európán belüli súlypontja nyugatról Közép-Európára helyeződik át. A Balti-tenger és az Adriai-tenger között elterülő országok, az „új borostyánút” képezhetik azt a gazdasági növekedési sávot, amely meghaladva az Európai Unió átlagos gazdasági fejlődését kiutat mutathat a közösség egésze számára. A Kárpát-medencei térség történelmi esélyt kaphat arra, hogy egyszerre legyen a munkaalapon dinamikusan fejlődő ázsiai térség és az innováció-vezérelt észak-nyugat-európai fejlődési térség találkozási pontja. Ebben az európai nagy-térségben, potenciális fejlesztési makro-régióban léteznek olyan gazdaságilag is értelmezhető erőforrások, amelyeket a magyar gazdaságpolitika mindeddig nem, vagy nem eléggé hatékonyan használt ki. Magyarország törekszik arra, hogy regionális gazdasági csomóponttá váljon, és kihasználva centrális földrajzi elhelyezkedését, kulturális kapcsolatait, valamint építve Budapest és néhány vidéki nagyváros növekedési csomópont (hub) szerepére, a Baltikumtól az Adriáig terjedő új európai növekedési övezetbe a Kárpát-medence egészét szervesen bekapcsolja.

Az egyre inkább globalizálódó világgazdasági térben a regionális szintű jelenségek felértékelődnek, a pénzügyi válság, és kiemelten az eurózóna válsága rámutatott, hogy a versenyképesség megőrzésének útja a szorosabb gazdasági integráció és koordináció. A közép-európai államok együttműködését természetes módon könnyíti a hasonló történelmi tapasztalat és a közel azonos fejlettségi szint. A Kárpát-medence országait és népeit azonban nemcsak a közös történelmi múlt köti össze, hanem közösek napjaink problémái is. A távoli, erős gazdaságokkal való kereskedelem szempontjából a térség egy piaci egységet alkot, ezért az itt lévő országoknak fel kell ismerniük, hogy érdemes együttműködésüket elmélyíteni, gazdaságaikat egymás irányába integrálni, és fejlesztési terveiket összehangolni.

A Wekerle Terv nyomán végrehajtott intézkedések által 2020-ra egy olyan Kárpát-medencei gazdasági teret képzelünk el, amelyben a térség országai a nyugat-európai országok gazdasági integrációjának szintjét elérik. A magyar gazdaság képes lehet megduplázni mind a szomszédos országokba irányuló export, mind a szomszédos országokban befektetett működő tőke mennyiségét, a hazai kis- és középvállalkozások a Kárpát-medencei léptékű erőforrás- és piaci tervezésen keresztül pedig hatékonyabban tudnak hozzájárulni a munkahelyteremtéshez. Cél, hogy a magyar gazdaság növekedésének mind jelentősebb hányada származzon a bruttó nemzeti termék növekményéből, és a magyar gazdaság pozícióinak szomszédos országokban való megerősödése által a határokon túli magyar gazdasági szereplők és az általuk foglalkoztatott munkavállalók helyzete is jelentősen javuljon, szerepük felértékelődjön.

A térségi összefogás által erősíthető a Kárpát-medencei helyi vállalkozók vertikális – az alapanyag-termelőtől a feldolgozón és értékesítőn keresztül a fogyasztóig terjedő – integrációja. Fontos, hogy szorosabb kapcsolat épüljön ki a helyi, Kárpát-medencei tulajdonú vállalkozók között, olyan módon, hogy azok egymásnak beszerzési- és fellevevőpiacai lehessenek. A távoli piacokról származó import térségi termékekkel való – racionális keretek közötti – helyettesítése révén jelentősen javulhat a külső egyensúly. Kiemelt elképzelés a globális és a helyi gazdaság viszonyának szorosabbra fűzése. A hazai és a multinacionális gazdasági szereplők kölcsönös előnyökön alapuló együttműködésével a térség országaira jellemző duális gazdasági szerkezet kiegyensúlyozottabbá válhat. Ezzel párhuzamosan olyan működő tőkét érdemes a régióba vonzani, mely elősegíti a térségi technológiai és munkakultúra fejlődését, valamint a beszállítói hálózatok kiépülését.

A Wekerle Terv fő stratégiai célja a hazai vállalkozások Kárpát-medencei országokban való pozíciójának erősítése. E stratégiai cél megvalósítása érdekében két támogató cél került meghatározásra, melyek minden területen megkönnyítik a vállalkozások számára a piacra jutást. Ez a két kiemelt terület a térségi infrastruktúra összehangolása, valamint az egységes munkaerőpiac megteremtése. Ezek olyan általános célok, melyek nagyrészt a térségi államokkal együttműködve valósíthatók meg. Ezeken felül elengedhetetlen elkülönített szakmai programok kijelölése a magyar gazdaságban jelentős súllyal megjelenő gazdasági ágazatokra vonatkozóan. A terv részletesebben négy területet ragad ki, melyek megvalósított intézkedései példaképpül szolgálhatnak más ágazatok számára is. Ezek az ágazati kitörési pontok a járműipari és gépipari beszállítói együttműködések területe, a zöldgazdaság (alternatív energiaforrások és energiahatékonyság), az élelmiszer-gazdaság, valamint a turizmus és az egészségipar.

A Kárpát-medencei célterületekre irányuló üzleti befektetések és kereskedelmi kapcsolatok elősegítése nagy arányban állami eszközök felhasználásával történhet, de fontos, hogy a programokba a magántulajdonban lévő kockázati tőketársaságok és kereskedelmi bankok is bekapcsolódjanak. A regionális növekedéshez szükséges a magyar vállalatok tőkeellátottságának fejlesztése, a lehetséges források feltérképezése, az információellátás segítése, a képességfejlesztés (technológia, menedzsment, nyelvtudás), termékláncok kialakítása, valamint a magyar vállalkozások iránti fogadókészség növelése a szomszédos országokban.

Az intézkedések során hangsúlyosan lehet és kell építeni a meglévő, illetve a korábban létező, de mára megszűnt intézményekre. Nagy szerepet kapnak a külgazdasági törekvéseket klasszikus értelemben támogató intézmények, a nemzetpolitikai szempontok mentén gazdaságfejlesztési támogatást kezelő intézmények, de a hagyományosan nem külgazdaság-orientált intézmények is, amelyek a helyi

viszonyokhoz jól adaptálható termékekkel rendelkeznek. Mindezek mellett szükséges bevonni olyan hazai és határon túli szakmai partnereket, mint amilyenek a kamarák, vegyes kamarák, vállalkozói szövetségek, felsőoktatási intézmények, egyéb szakmai szervezetek.

Az ösztönzés egyik módja az eddiginél lényegesen hatékonyabb és szakszerűbb, a vállalkozásokat segítő üzleti információkkal való ellátás és tanácsadás megszervezése, mely rendszer kiépítése egy kereskedelmi és üzleti központ hálózatra támaszkodva képzelhető el. A másik fő eszköz a hatékony pénzügyi ösztönző rendszer kidolgozása és működtetése. Az állam szerepe és felelőssége, hogy olyan eszközöket és megoldásokat találjon, amelyek segítik a vállalkozások fejlesztési forrásokhoz való hozzájutását és ellenőrizze azok hasznosulását. A Wekerle Terv szempontjainak a támogatására többek között egy Széchenyi Kártya típusú eszköz bevezetése lenne célravezető, amely a kamattámogatás mellett állami garancia-vállalási elemet is tartalmaz. További eszköz lehet a tőkegarancia, melynek célja, hogy egyedi tőkebefektetésekhez kapcsolódóan csökkentse a befektetők kockázatát, illetve az állami szerepvállalással megvalósuló tőkebefektetési ügyletek. Mindezek mellett a Wekerle Terv egyik legfontosabb célja, hogy lehetővé tegye a határon átnyúló klaszter- és TDM együttműködések támogatását, de a regionális gazdasági fejlesztési lehetőségek feltérképezésére szolgáló kutatóműhelyek létrehozása is eredményre vezethet.

A kapcsolatok erősítése érdekében feltétlenül szükség van az infrastruktúra összehangolására a Kárpát-medencében. Ez magában foglalja mindazon feltételeket, amelyek közvetve befolyásolják a termelés-szolgáltatás fejlesztésének lehetőségeit. Az adminisztratív régiók mellett különösen fontos a funkcionális régiók kapcsolatának figyelembe vétele, amelyeket a történelmi, gazdasági, társadalmi fejlődés, esetleg földrajzi szükségszerűségek alakítottak ki. A határ menti közlekedési összeköttetések fejlesztésével, az egykori útvonalak helyreállításával a határok könnyebben átjárhatóvá válnak, ami döntően hozzájárulna a határtérsegek gazdasági aktivitásának fellendüléséhez. Nélkülözhetetlen a Kárpát-medencei logisztikai hálózat fejlesztése, valamint a gazdasági tevékenységeket megalapozó üzleti információs és közösségi, tömegközlekedési szolgáltatások összehangolása.

A Kárpát-medencei Gazdasági Térség megteremtése nem valósítható meg a munkaerőpiacon való megfelelő átjárhatóság megteremtése nélkül. Ennek érdekében törekedni kell a Kárpát-medencei magyar nyelvű szak- és felnőttképzés – a lehetőségekhez mérten – minél egységesebbé tételére, képzési hálózatok kialakítására. A munkaerő-piaci információk összehangolása és szolgáltatása, a határ menti munkaerő mobilizálásának elősegítése és a nyelvi akadályok elhárítása képezik a további célokat.

A beszállítói kapcsolatok kialakítása és bővítése jelentős dinamizáló tényező a térségi vállalkozások piaci teljesítményének javításában, a cégek számára a beszállítói láncban való részvétel fontos lépcsőfokot jelent az új piacok meghódítása, a nemzetközi tevékenység beindítása és bővítése szempontjából. A beszállítói kapcsolatépítés a kis- és középvállalkozások számára is lehetőséget teremt, hogy a beszállítói láncon keresztül bekapcsolódjanak az exporttevékenységbe, és tevékenységükkel hosszú távon integrálódjanak a nemzetközi üzleti folyamatokba. Kárpát-medencei szinten, a határon átnyúló horizontális, vagyis különböző ágazatokban tevékenykedő vállalkozások közötti üzleti kapcsolatok ösztönzése elengedhetetlen. Cél, hogy a Kárpát-medence különböző szinteket elfoglaló jármű- és gépipari beszállító cégei egy erős hálózatot alkossanak, elősegítve ezzel a külföldi működő tőke térségbe való betelepülését, megtartását és növelve az újra-befektetési hajlandóságot. Ennek érdekében támogatni szükséges a magyarországi cégek Kárpát-medencei vállalkozásokkal való közös termékgyártási és K+F tevékenységét.

A Kárpát-medence egy olyan földrajzi, ökológiai egységet alkot, amely a megújuló és alternatív energiaforrásokat tekintve hatalmas potenciált rejt magában. A több országon keresztülhaladó szabad vízfolyások energiája, a napsütéses órák magas száma, a tájazonos növényi kultúrák által kínált biomassa, valamint a térség geotermikus adottságai indokolják a politikai határokon átívelő Kárpát-medencei energiagazdálkodást. Térségi együttműködési hálók révén a közösségekben lévő lehetőségeket kihasználva cél, hogy olyan szerkezetváltást hajtsunk végre, amely az eddiginél sokkal nagyobb mértékben épít a környezeti terhelést csökkentő energiatermelésre.

A hazai élelmiszergazdaság és vidék fejlesztését is célszerű a közép-európai országokkal, mindenekelőtt a Kárpát-medence országaival együttműködésben végrehajtani. Ezt indokolja, hogy a térség országai a magyarhoz nagyon hasonló problémákkal küzdenek, az Európai Unió keretein belül sok szempontból közös érdekeik vannak. A Kárpát-medencei együttműködés egyik területét a természeti erőforrások fenntartható használata, elsősorban a vízgazdálkodás képezi, másik területét a területfejlesztési keretben zajló, vidékfejlesztési tartalmú együttműködések, harmadik elemét a magyar közösségek közötti, vidékfejlesztési jellegű együttműködések jelentik. Különösen fontos az élelmiszergazdaság vertikális integrációjának megvalósítása, lehetőleg olyan formában, hogy a termőföld tulajdonosai integrálják az élelmiszerek feldolgozását és értékesítését, vagyis a terméknek a földtől a fogyasztóig való eljuttatásának láncolatát.

Fontos cél az is, hogy a turizmus és az egészségipar is a határokon átnyúló együttműködések egyik legfőbb színtere legyen, ez az integráció pedig járuljon hozzá a turisztikai kapacitások jobb kihasználtságához mind Magyarországon, mind a

határon túl, ezáltal a turizmusban működő, túlnyomórészt mikro- és kisvállalkozások piaci pozíciói erősödjenek. A piaci pozíciók javítása elsősorban a turisztikai kis- és középvállalkozások hálózatosodása révén valósulhat meg, a határokon átnyúló turisztikai termékek, csomagok és tematikus útvonalak fejlesztése, valamint menedzsmentje fontos feladat. A kereslet élénkítéséhez jelentős mértékben hozzájárulhat a Kárpát-medence mint egyedi vonzerő pozicionálása külső piacokon.

A Wekerle Terv egy stratégiai tervdokumentum, alapvető feladata a legígéretesebb fejlesztési irányok kijelölése, melyek vezérfonalként szolgálnak a Kárpát-medencei gazdasági kapcsolatokat erősítő intézkedésekhez. A konkrét intézkedések részletes kidolgozására egy-egy időszakra vonatkozó akcióterv keretében kerülhet majd sor, ami lehetővé teszi az időben lépcsőzetesen egymásra épülő projektek megvalósítását. Cél egy olyan dinamikus stratégiai folyamat elindítása ezzel, melyben rendszeres felülvizsgálatok biztosítják a visszacsatolást, és aminek eredményeképp maga a stratégia is állandóan formálódik

6. TURIZMUS- ÉS VENDÉGLÁTÓIPAR-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

6.1 TURIZMUSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA

A turizmus Magyarországon jelentős mértékben hozzájárul hozzá a gazdaság élénkítéséhez és a munkahelyteremtéshez. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) a turizmus szatellit számláit legutóbb 2007-ről készítette el. Ezek alapján a turizmusra jellemző ágazatok bruttó hozzáadott értéke 1322 milliárd Ft-ot tett ki, ami közvetlenül, vagyis a tovaggyűrűző hatások nélkül is 5,9%-os hozzájárulást jelent a GDP-hez. A turizmus szatellit számlái szerint 2007-ben a turizmusban közvetlenül foglalkoztatottak száma 323 ezer fő volt. A multiplikátorhatást figyelembe véve a munkahelyek körülbelül 13%-át közvetlenül vagy közvetve a turizmus generálja. A Magyar Nemzeti Bank adatai szerint 2010-ben a Magyarországra látogatók költségéből 4,051 milliárd euró devizabevétel származott a turizmusnak köszönhetően és a fizetési mérleg egyensúlyát 1,808 milliárd euróval javította. A szolgáltatás-külkereskedelem bevételi oldalának 27,7%-át a turizmus adta.

Mivel a turisztikai célú utazások jellemzően a szabadon elkölthető jövedelmekből valósulnak meg, illetve üzleti döntéseken alapulnak, a magyarországi turizmus teljesítményét nagymértékben befolyásolják a nemzetközi és hazai makrogazdasági történések. A magyar turisztikai vállalkozások kevésbé versenyképesek, ami több tényező együttes hatásából adódik. Elsősorban a turizmusban működő mik-

ro-, kis- és középvállalkozások meghatározó arányban tőkeszegények, másrészt az éles nemzetközi konkurencia miatt a meglévő piaci részesedés is csak folyamatos innovációval, fejlesztéssel tartható, harmadrészt a világgazdasági és elhúzódozó hazai gazdasági, pénzügyi válságból adódóan a kereslet stagnálása csökkenése mellett az árak tekintetében éles verseny alakult ki, ami a vállalkozások jövedelmezőségének csökkenését vonta maga után.

Javaslatok a beavatkozás területeire

a. A vállalkozásbarát közgazdasági és jogi környezet kialakítása

Az adózási kérdések közül a turizmus szempontjából kiemелendő a szálláshely- és vendéglátás szolgáltatásokat terhelő áfa üggye. A szálláshely-szolgáltatás áfakulcsa 18%, míg a vendéglátás az általános mértékű, 25%-os (2012-től 27%-os) áfaterhelést viseli. A 27 EU- tagország adatait vizsgálva megállapítható, hogy európai viszonylatban is hazánkban az egyik legmagasabb az áfa mértéke.

**A szálláshely-, valamint a vendéglátás szolgáltatást terhelő áfa mértéke
Magyarországon és főbb versenytárs országainkban (2010)**

Ország	Szálláshely-szolgáltatás áfakulcsa (%)	Vendéglátás áfakulcsa (étel) (%)	Vendéglátás áfakulcsa (alkoholmentes ital) (%)	Vendéglátás áfakulcsa (alkoholos ital) (%)
Románia	9	24	24	24
Szlovákia	20	20	20	20
Magyarország	18	25	25	25
Csehország	10	20	20	20
Szlovénia	8,5	8,5	20	20
Lengyelország	7	7	7-22	22
ÁTLAG	12,1	17,4	20,7	21,8

Forrás: Magyar Szállodaszövetség: A hazai szállodaipar jelenlegi helyzetének értékelése (2010. december) alapján a stratégiai munkacsoport szerkesztése

Az európai uniós átlagnál magasabb áfateher versenyhátrányt jelent a hazai turisztikai szektor számára, emellett a munkahelyteremtésben betöltött szerep miatt a foglalkoztatás költségeinek alakulása is jelentősen befolyásolja a vállalkozások jövedelmezőségét.

A cafeteria rendszerben az üdülési csekk, valamint a Széchenyi Pihenő Kártya (SZÉP Kártya) kifejezett célja a belföldi turizmus élénkítése. A Széchenyi Pihenő Kártya megjelenésével az üdülési csekk kedvezményes adózása megszűnt. A belföldi vendégforgalom utóbbi évtizedben tapasztalt dinamikus növekedése mögött

jelentős részben az üdülési csekkforgalom bővülése állt, ezért a csekket felváltó SZÉP Kártya rendszerét úgy kell kialakítani, hogy az a csekk előnyeit megőrizze, ugyanakkor egy modernebb, olcsóbban működő és egyszerűbben felhasználható eszköz jöjjön létre.

A kkv-k pozícióit javító általános intézkedések a turizmus szektor számára is kedvezőek.

A jogi szabályozásban a törvényi szint hiánya számos problémát okoz elsősorban a szétaprózott végrehajtási jogszabályok alkalmazása során. Ezért az áttekinthető, korszerű és egységes szemléletű jogi szabályozás általános követelményén belül a legfontosabb feladat a turizmusról és vendéglátásról szóló törvény megalkotása, és ehhez igazodóan az alacsonyabb szintű szabályozás feltételeinek aktualizálása.

A helyi önkormányzatok által helyi adóként kivethető idegenforgalmi adó a turisták által a településen eltöltött vendégéjszakákkal arányosan keletkezik. Fontos, hogy az önkormányzatok az IFA bevételeiket, illetve az ehhez kapcsolódó költségvetési kiegészítést a helyi turizmus fejlesztését szolgáló célokra használják. Meg kell tehát teremteni ennek jogszabályi feltételeit.

b. A piaci kereslet által vezérelt és innováción alapuló kínálatfejlesztés és ennek megfelelő marketing kommunikáció

Kiemelt, termékspecifikus részterületek az alábbiak:

- ☞ Elsődleges termékfejlesztési prioritás az egészségturizmus, amely a termál-vízkészleten mint különleges természeti erőforráson és azon alapul, hogy a világban divattá, illetve népmozgalommá vált az egészségmegőrzés, regenerálódás, prevenció. Egészségügyi szakértők és trendkutatók szerint ez a keresleti trend nem rövid távú divatirányzat. Az orvosi szolgáltatásokon alapuló egészségügyi turizmus fejlesztéséhez szükség van a piacképes orvosi, egészségügyi szolgáltatások körének meghatározására, fejlesztésére. A minősített gyógyhelyek számának növelésével a megcélzott vendégkör igényeit magasabb színvonalon lehet kielégíteni.
- ☞ Magyarország, illetve kiemelten Budapest, természeti és kulturális adottságainál fogva jelentős hivatásturisztikai (MICE-meeting, incentive, conference, exhibition) potenciállal rendelkezik. Ennek erősítéséhez szükséges egy nagy befogadóképességgel rendelkező konferenciaközpont kialakítása a fővárosban.
- ☞ A kulturális turizmus az örökséghelyszínek egyedi vonzerejét kihasználva, turisztikai funkcióval való bővítés és fenntartható hasznosítás révén válhat önálló attrakcióvá, az egymástól elszigetelt, pontszerű adottságok összekötésével pedig tematikus útvonalakat szükséges kialakítani.

- ☞ A vallási turizmusban nemzetközi szintű ismertségének javítása a zarándokturizmus és a kulturális turizmus találkozási pontjában rejlő lehetőségek erőteljesebb kihasználásával történhet. A zarándokturizmus komplex fejlesztése során az országban 3-4 nemzetközi szempontból jelentős zarándokhely kialakítása a cél, amelyhez jól kiépített turisztikai infrastruktúra társul.
- ☞ Az ökoturizmus a védett természeti területeken élők számára gazdasági előnyöket nyújthat és a környezetvédelmi szemléletformálás eszköze.
- ☞ A kerékpáros turizmusban részt vevők speciális szempontjai szervesen be kell, hogy épüljenek más ágazatok (mindenekelőtt a közlekedési infrastruktúra fejlesztés) terveibe, továbbá a turisztikai szolgáltatók mind szélesebb körben felismerjék a kerékpáros szegmensben rejlő lehetőségeket, és kínálatukat a kerékpárral érkező utasok igényeinek megfelelően alakítsák ki.
- ☞ A hazai vízi turizmus két legfontosabb ága a kézzel hajtott csónakos túrázás és a motoros-, vitorlás jacht turizmus. Hazánk folyó- és állóvizei megfelelő lehetőséget nyújtanak a vízi turizmus számára, azonban a hazai nagy folyókon nem adottak a feltételek a motoros vízi turizmus kulturált fogadására és ellátására, sok a hiányosság a nagyobb tavaknál a vitorlás turizmus színvonalas fogadását illetően, valamint a kisebb folyókon az evezősturizmus feltételei tekintetében.
- ☞ A lovas turizmus gazdasági jelentősége, versenyképességre gyakorolt kedvező hatásai közül kiemelkedik az átlagosnál magasabb költési hajlandóság, a területi és szezonális koncentráltság oldása. A magyar lovas kultúra és lovas hagyományok ápolása a lovas turizmus révén történhet.
- ☞ A falusi turizmus nem csupán közvetlenül, a hagyományok turisztikai kínálatba ágyazásával segítheti a helyi gazdaság fejlődését, de önmagában is keresletet generálhat a turizmushoz nem, vagy csak érintőlegesen kötődő helyi vállalkozások termékei iránt.

A szolgáltatások nemzeti tanúsító védjegy- és minőségi díj rendszerének megerősítése a „látatlanban megvásárolt turisztikai élmény” minőségi garanciája. A turisztikai kínálat versenyképességének javítása érdekében a garantált és ellenőrzött színvonalú szolgáltatások minősítését a nemzeti tanúsító védjegyrendszer kidolgozása, továbbfejlesztése szolgálja mindazon szakterületeken, ahol az objektív, mérhető és ellenőrizhető kritériumok rendelkezésre állnak.

A jól azonosítható turisztikai országmárka megalkotása, a termék-specifikus marketing tevékenység és turistabarát szemléletformálás a turisztikai kínálat fejlesztésének fontos tényezője.

A helyi-, térségi-, regionális és nemzeti turisztikai desztináció menedzsment hálózat kialakítása a turizmus tervezett és összehangolt fejlesztésének záloga. Az egymásra épülő szervezeti rendszeren keresztül kell, hogy megvalósuljon a turizmusban meghatározó célterületeken az adott szinten meghatározott feladatokból álló, összehangolt, a turisztikai szereplőkkel közösen kialakított turizmusfejlesztés.

A turisztikai kínálat versenyképességének alapvető feltétele a desztinációk komplex, több terméket és szolgáltatástípust is érintő egységes fejlesztése. Ehhez elengedhetetlen, hogy az EU-s források tervezési irányelvei – az eddigi támogatási gyakorlattól eltérően – figyelembe vegyék a régióhatáron átnyúló, ugyanakkor termékként egységet képező fejlesztéseket.

c. A turisztikai szolgáltatások (vonzerők, szálláshely, vendéglátás, programok, kiegészítő szolgáltatások) munkahelyteremtésben betöltött szerepének erősítése

A turizmus munkahelyteremtésben betöltött szerepének előfeltétele a vállalkozások piaci versenyképességének javulása, a foglalkoztatottaknak biztos jövedelem, vonzó munkahelyi feltételek, a szakképzett munkaerő számára pedig hosszú távú karrierkilátásokat biztosítása.

A munkahelyteremtés elsődleges területei a turisztikai szolgáltatások (szálláshelyek, attrakciók) fogadóképességének bővülése és minőségi fejlesztése. A helyi gazdaságfejlesztő hatás érvényesülése szempontjából fontos, hogy az új munkahelyekre helyben megfelelő képzettségi szintű munkavállaló álljon rendelkezésre (az oktatási és képzési kibocsátás, illetve a mobilitás fejlődése következtében), illetve meg kell vizsgálni a hátrányos helyzetű aktív népesség foglalkoztatási lehetőségeit az ágazatban mind az attrakciók/szolgáltatások fejlesztése, mind azok működtetése terén.

A munkahelyteremtés sajátos formája a külföldi tapasztalatokhoz igazodóan az önkéntes munka elismertségének, presztízsének megerősítése a turizmusban.

d. A fenntarthatóság és a társadalmi felelősségvállalás iránti elkötelezettség

A turizmus gazdaságösztönző szerepe akkor teljesebbé válik, ha a lehetséges negatív környezeti, társadalmi hatásokat következetesen figyelemmel kísérik, és azok elhárítására megfelelő intézkedéseket tesznek. E téren a legfontosabb feladatok a következők:

- ☞ A védett természeti területeken a turizmus környezetkárosító hatásának mérhetővé tétele, a hatásvizsgálatok rendszeressé tétele, az alkalmazás körének bővítése, az eredmények kommunikációja során a következmények

bemutatása mellett az állapotjavítás érdekében a turisztikai vállalkozások és a turisták által vállalható beavatkozási lehetőségek ismertetése.

- ☞ A termálvízen alapuló turisztikai kínálat létrehozása, üzemeltetése során a megújuló erőforrásként történő hasznosítás mind a turisztikai létesítményeken belül, mind pedig a települési közintézmények energiaellátásában.
- ☞ Az éghajlatváltozás turizmusra gyakorolt hatásaival kapcsolatos ismeretek bővítése, a klímatudatos fejlesztési és üzemeltetési gyakorlat kialakítása érdekében pozitív tartalmú, az adaptáció és az enyhítés legjobb gyakorlatát bemutató útmutatás szükséges.
- ☞ Az utazáshoz kapcsolódó fogyasztói jogok és azok érvényesítésének módja a hazai turisták körében gyakran nem ismertek, illetve az érdekek érvényesítése nehézségekbe ütközik a tájékozatlanság miatt.
- ☞ Az üzleti siker és a környezeti kultúra megőrzése, helyreállítása mellett, a rászorulóknak iránti figyelem a vállalkozások működésének szerves részévé válik a társadalmi felelősségvállalásban.

6.2 VENDÉGLÁTÓIPAR-FEJLESZTÉSI STRATÉGIA

Napjaink időszerű és fontos kérdése a nemzetgazdaság egyik nagy hagyományokkal bíró ágazatának, a vendéglátóiparnak a megújulása, megújítása. A vendéglátóipar hatással van számos más gazdasági ágazatra, ezáltal annak fejlesztése a nemzetgazdaság szempontjából kiemelt figyelmet érdemel.

A stratégia célként tűzi ki a vendéglátóipar megújulását, megújítását, amellyel a múlt, a hagyomány továbbörökítése mellett a jövő sikerének alapjai is lefektethetők. Annak érdekében, hogy az ágazat érdemi fejlődésen menjen keresztül, szükséges az előállított termékek hozzáadott értékének növelése, az ágazatban jelen lévő vállalkozások jövedelemtermelő képességének és versenyképességének javítása.

Javaslatok a beavatkozás területeire

a. Vendéglátó vállalkozások

A vendéglátóiparban tevékenykedő mikro-, kis- és középvállalkozások a turizmus alapágazatban lévő 29 ezer társas és 48 ezer egyéni vállalkozáson belül jelentős hányadot képviselnek, az előbbiben 80%-os, míg utóbbiban 36%-os aránnyal. A vendéglátó-ipari vállalkozásoknak egy egyre csökkenő kereslettel szembenező vállalkozói környezetben kell napról napra helyt állniuk, amely nem teszi lehetővé

az elvárható fenntartható fejlődés és növekedés biztosítását. Ezen vállalkozások működését szinte egyformán nehezítik a magas adó- és járulékfizetési kötelezettségek, a relatíve túlzott adminisztratív terhek, és különösképpen a visszaesett fizetőképes kereslet, amelyeknek következtében a jövedelmezőségük és a versenyképességük romlik, az esetlegesen beruházásra, fejlesztésre fordítható tőke mennyisége pedig rendkívüli módon korlátossá válik.

Általános fogalmi adó (áfa)

	2004-ig	2004-től	2006. szept. 1-től	2009. júl. 1-től	2012. jan. 1-től
Ételforgalom	12%	15%	20%	25%	27%
Ital és egyéb ért.		25%	20%	25%	27%

A vendéglátóipart érintő áfa mértékének 2004-től történő emelkedése komoly terhet jelent a vendéglátó vállalkozásoknak, amely párosul a vendégek oldaláról jelentkező rendkívül korlátos ár rugalmassággal. A vendéglátás forgalmának túlnyomó része, átlagosan 70%-a az ételforgalomból származik. A vendéglátó tevékenység nagymértékben eszköz- és munkaigényes, valamint kellő szakszerűséget igénylő feladat, amelynek ismeretében az áfakulcs mértéke nagymértékben meghatározó tényező. Mindezekre tekintettel indokolt a vendéglátás forgalmát terhelő áfa mértékének csökkentése.

Ágazati átlagbér

A vendéglátás ágazatban foglalkoztatottak bruttó átlagkeresete a nemzetgazdaság egészéhez viszonyítva 2008-tól 2010-ig tartó időszakban 52%-ot tett ki. Az ágazatban dolgozók számára rendkívül kedvezőtlen a nemzetgazdasági átlag felét kitevő bruttó átlagkereset, amely mögött részben az elmúlt években tapasztalható, a vendéglátó-ipari vállalkozásokat sújtó forgalmi volumen visszaesés és a jövedelemtermelő képesség romló tendenciája áll.

Fejlesztés, beruházás

A vendéglátó vállalkozások jelentős hányada számára nem áll rendelkezésre megfelelő nagyságú tőkeállomány a különböző pályázati lehetőségeknél kiírt beruházások elnyeréséhez szükséges előleg felmutatására. Emellett a vendéglátó vállalkozások által igénybe vehető pályázati lehetőségek körének viszonylagos korlátozottsága további hátránnyként jelentkezik.

Hasonlóan problematikus a bankhitel felvétel kérdésköre az elvárt magas fedezeti arány és nyereségráta ismeretében, továbbá a teljesíthetetlennek tűnő magas banki kamatok rendkívül nehéz helyzetet teremtenek a vendéglátó vállalkozások számára.

Étkeztetési támogatás

A 2011-ben megjelent Széchenyi Pihenő Kártya népszerűségének további növelése, valamint a cafeteria-rendszer egyszerűbbé és olcsóbbá tétele érdekében indokolt a SZÉP Kártya rendszerének bővítése. Az új 2012. évi adójogszabályok megszüntetik a SZÉP Kártya szálláshelyhez kötött használatát, ezzel egyidejűleg a meleg étkezési juttatás integrálódik a SZÉP Kártyába 2012-től.

Közbeszerzés

A közbeszerzés terén szükségesnek tartott változtatások alatt egy átdolgozott szabályozó rendszer kidolgozása indokolt, amely alapján a legalacsonyabb ár preferálása helyett a gazdaságilag összességében legelőnyösebb ajánlat kiválasztása kerülne preferálásra.

A közbeszerzési rendszer lényegét tekintve a szereplők érdekében felmerülő alternatíva, hogy nem az árakkal, hanem a szolgáltatások széles spektrumával, tartalmával, a szükséges, elégséges és megfizethető, az egészséget, a munkakedvet fenntartó minőséggel versenyezzenek.

Adminisztratív terhek

A gazdasági teljesítőképességet és a versenyképességet negatívan befolyásoló túlzott adminisztratív terhek csökkentése, a hatósági ellenőrzések és a szankcionálási gyakorlatok átláthatóbbá tétele érdekében szükséges olyan feltételek megteremtése, amelyek a vendéglátó vállalkozások működtetését hatékonyabban szolgálják, így különösen az élelmiszerbiztonsági és higiéniai előírásoknak (HACCP) való teljes megfelelés terén történő érdemleges, a lehető legkönnyebben betartható rendszer létrehozásának támogatása.

b. A magyar élelmiszerekhez való hozzáférés

A vendéglátásban a kiváló minőségű és választékos ételkínálathoz nélkülözhetetlen a friss, helyi, szezonális alapanyagokhoz való hozzáférés. Magyarország mezőgazdasági adottságai rendkívül jónak mondhatók, nem beszélve arról, hogy a világ termőföldjeinek 3 %-os legjobb minőségű részében benne van hazánk is. Mindezek ellenére az átlagon felüli minőséget elérni kívánó vendéglátó üzletek számos esetben a külföldi beszerzési forrásokat részesítik előnyben, ugyanis nem áll rendelkezésre folyamatosan, hosszú idő átlagát tekintve garantáltan kellő választékban friss, jó minőségű alapanyag-kínálat, még azon élelmiszerek esetében sem, amelyeket hazai termelők is előállíthatnak

A minőségi nyersanyagok biztosításában kiemelt jelentőségű a folyamatosság és az idényszerűség is. A színvonalas vendéglátás eléréséhez bizonyos termékeket,

élelmiszer-nyersanyagokat csak a szezonális jellegnek megfelelően érdemes az étlapokon szerepeltetni. A vendéglátásban felhasznált élelmiszer-nyersanyagoknak csak kis hányada származik helyi termelőktől, ezért kívánatos elérni, hogy a beszerzendő élelmiszer-nyersanyagok nagyobb része magyar termék legyen. Emellett célszerű közös kutatást indítani, amely felmérné az élelmiszertermelés lehetőségeit és a vendéglátás igényeit, hogy – a színvonalas vendéglátás és a vidék-fejlesztés szempontjait is figyelembe véve – mindkét oldal számára gyümölcsöző kapcsolatok alakuljanak ki.

Az alternatív, illetve nem kellőképpen kihasznált lehetőségek terén, amelyek a meglévő értékesítési csatornáktól való függés mérséklését hivatottak elérni, a HoReCa (Hotel-Restaurant-Catering) szektor igényeinek kielégítése jelenthet új lehetőséget a kkv-k számára.

Továbbá kellő figyelmet érdemes szentelni a mezőgazdasági termelők, az élelmiszeripari feldolgozók, valamint a HoReCa és a turisztikai szektor komplex együttműködésének elősegítésére, valamint a közétkeztetésben és vendéglátásban rejlő beszállítói lehetőségek feltárására, megerősítésére.

c. Statisztika

A nemzetközi, de kiemelten a hazai statisztikák terén a vendéglátóiparhoz köthető adathozzáférés messze elmarad a szálláshelyekre vonatkoztatott állapot- és teljesítményelemzések nyújtotta információ-hozzáféréstől, annak ellenére, hogy a turizmus gazdaságon belül az (I) nemzetgazdasági ágba tartozó vendéglátás mind forgalma, mind a foglalkoztatottak létszáma alapján jelentős súlyt képvisel. A vendéglátóiparhoz köthető adathozzáférés tekintetében fennálló hiányosságok megszüntetése, csökkentése érdekében javasolt, hogy a Központi Statisztikai Hivatal által történő adatgyűjtés során nyerhető adatok köre és tartalma a szakmai szempontok, illetve fogalomrendszer figyelembe vétele mellett kerüljenek meghatározásra, ezzel hozzájárulva a vendéglátóipar realisabb állapotfelméréséhez, valamint elősegítve az ágazat jövőjére vonatkozó célkitűzések kialakítását.

d. Oktatás

Napjainkban hiányzik a hasznosítható tudással és megfelelő szemlélettel rendelkező szakképzett munkaerő a vendéglátás ágazatban, amely mögött a közép- és felsőfokú végzettséget adó képzések némileg ellentmondásos és hiányos rendszere áll. Hosszú távon a közép- és felsőfokú szakképzés, valamint a főiskolai és egyetemi szintű képzések szerepe meghatározó a vendéglátóipar minőségi fejlesztésében, hiszen az emberi tényező ezen iparág esetében rendkívül hangsúlyos,

ezért indokolt a rendszerbeli ellentmondások feloldása és a hiányosságok kiküszöbölése, valamint az egyes képzési szintekhez igazodóan a gyakorlati ismeretek részarányának növelése, valamint a tananyagok korszerűsítése.

A triális képzési rendszer helyett bevezetésre kerülő duális rendszer hivatott megteremteni a kellő gyakorlatorientált képzést, amelyben a diákok a kor követelményeinek megfelelő elméleti képzés elsajátítása mellett lényegesen nagyobb időkeretben tartózkodnának a gyakorlati helyeken. A felsőfokú, illetve a főiskolai szintű vendéglátó-ipari képzések esetében az intézményeknek a piac igényeinek megfelelően kell képezniük a több idegen nyelvet beszélő, szakmailag és üzleti ismeretek tekintetében művelt, vezetésre alkalmas szakembereket. Mindazonáltal a Bolognai Rendszer okozta változások még meglévő anomáliáit, mint a (BA), illetve az (MA) képzési szinten belüli, illetve azok közötti tantervi ellentmondásokat szükséges kezelni, rendezni, annak érdekében, hogy a végzett hallgatók mind a főiskolai szint, mind az egyetemi szint elvégzését követően kellő elméleti és gyakorlati tudás birtokában kellőképpen megállhassák a helyüket a munkaerőpiacon.

e. Marketing

A nemzeti marketing tevékenységben kellő forrás hozzárendelésével nagyobb teret kell teremteni a tradicionális magyar ételeknek, italoknak és az arra érdemes vendéglátó egységeknek. Kiemelt figyelmet érdemelnek a nemzetközi gasztronómiai értékrendben is rangot kivívott magyar vendéglátó egységek, és ennek megfelelően a Michelin-csillagot elért éttermek nemzeti marketing tevékenységben való hangsúlyosabb megjelenítése. Emellett indokolt a nemzeti turizmus marketing tevékenységben, túl a gasztronómiával összefüggő hagyományos akciók megvalósításán és a különböző gasztronómiai fesztiválok népszerűsítésén, a turizmus részét képező vendéglátás erőteljesebb megjelenítése.

7. ÚJ ORSZÁGOS TERÜLETFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓ (OTK)

Az Európai Unió kohéziós politikájának kereteit az Európai Unióról szóló szerződés (2008/C 115/01) határozza meg. A szerződés XVIII. cím gazdasági, társadalmi és területi kohézió, 174. cikke előírja, hogy: „Átfogó harmonikus fejlődésének előmozdítása érdekében az Unió úgy alakítja és folytatja tevékenységét, hogy az a gazdasági, társadalmi és területi kohézió erősítését eredményezze. Az Unió különösen a különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók lemaradásának csökkentésére törekszik.”

Az Országos Területfejlesztési Konceptió (OTK) meghatározza a területfejlesztési politika irányelveit és céljait közép- és hosszútávon, melyekkel a kormány orientálni kívánja a területfejlesztés szereplőit, lehetővé téve a területi szempontok konzekvens érvényesítését mind az ágazati szakpolitikák, mind az országos és területi programok kidolgozásához.

A jelenleg érvényben lévő OTK 2005-ben készült el. Az európai uniós költségvetéssel összhangban 2013-ig terjedően határozza meg az országos területfejlesztés középtávú céljait, a hosszú távú területpolitikai irányvonalakat pedig 2020-ig jelöli ki.

Egyértelműen megállapítható, hogy a területfejlesztésről és a területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvényben, valamint az OTK-ban megfogalmazott területfejlesztési célok nem valósultak meg. A térségi versenyképesség nem nőtt. A területi felzárkózás nem következett be, sőt a területi különbségek minden szinten növekedtek. A területfejlesztési intézményrendszert átfedések, párhuzamosságok jellemzik. A területi tervezési rendszer nem újult meg, a visszacsatolás és az átláthatóság nem érvényesült.

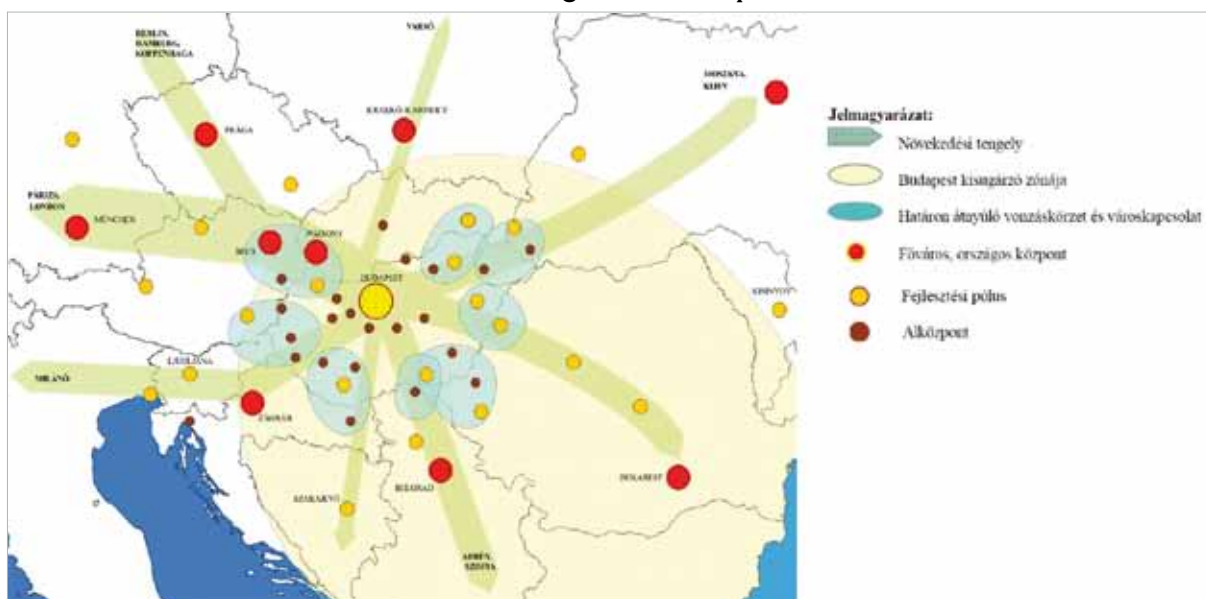
Az országos szinten megfogalmazott célok érvényesítéséhez szükséges kormányzati szándék hiányzott.

A következő koncepció a középtávú célokat a 2014 és 2020 közötti időszakra fogja meghatározni, illetve a hosszú távon követendő elvek között figyelembe kell, hogy vegye a világgazdaságban azóta bekövetkezett változásokat.

EU Területi Agenda 2020

2011-ben, a magyar EU-elnökség alatt a területfejlesztésért felelős miniszterek informális találkozója keretében elfogadott Európai Unió Területi Agendája 2020 dokumentum fogalmazza meg azokat a prioritásokat, amelyek irányt mutatnak a tagországok és a régiók számára fejlesztési koncepciójuk kidolgozása során. A TA 2020 egy cselekvés-orientált politikai keretet ad, mely támogatja a területi kohéziót, és stratégiai iránymutatást nyújt a területfejlesztés számára.

Területi integrálódás Európában

Forrás: OTK

A dokumentum fontos célkitűzése még, hogy a területi szempontok valamilyeni megyei és ágazati fejlesztést szolgáló szakpolitikájában megjelenjenek és érvényre jussanak, továbbá, hogy a következő programozási időszakban a területi különbségeket, sajátosságokat is figyelembe vevő politika valósuljon meg az EU-ban.

Az új Országos Területfejlesztési Konceptió kidolgozásának alapelvei

Az ország talpra állítása, az ország térségeinek kiegyensúlyozott fejlődése érdekében elengedhetetlen, hogy reális, megvalósítható, az ország és a nemzet érdekeit messzemenően figyelembe vevő egységes rendszerben felépülő koncepcióval rendelkezzen a kormány. A 2014–2020 EU-s fejlesztési, tervezési-programozási időszak lesz az első, amelynek fejlesztési és beavatkozási irányait a polgári kormány határozhatja meg. Nemzeti érdek, hogy ez az időszak összehangoltan és hatékonyan szolgálja az ország felemelkedését, és támogassa a megkezdett szakpolitikák véghezvitelét, hogy ne csak az abszorpció, vagyis az EU-s források elköltése teljesüljön. Ennek érdekében egy határozott koncepció kialakítására van szükség a fejlesztések programozásához, amelynek céljait következetesen kell érvényesíteni a konkrét operatív programokban, az országos, területi és helyi szintű stratégiákban és fejlesztésekben egyaránt.

Az új Országos Területfejlesztési Konceptió fő jellemzői:

- ☞ a Nemzeti Együttműködés Programja, az Új Széchenyi Terv, a Nemzeti Reform Program, a Széll Kálmán Terv, a Magyar Munka Terv, a Wekerle Terv céljai, valamint e dokumentumokból levezethető közép- és hosszú távú nemzeti célok érvényesítését szolgálja;
- ☞ egységes stratégiai tervezés keretében, de térségenként eltérő megoldásokat alkalmazva kerül kidolgozásra;
- ☞ a kidolgozás folyamatában a megyék aktívan részt vesznek;
- ☞ kijelöli az ágazati, a térségi, a vidékfejlesztési és a településhálózati tervezés stratégiai irányait, a településhálózati tervezés stratégiai irányainak meghatározásával keretet ad a települési, különösen a városfejlesztési tervezésnek;
- ☞ alapját képezi a 2014–2020-as európai uniós programciklus tervdokumentumainak;
- ☞ európai, makro-regionális, különösen Kárpát-medencei kitekintést és üzeneteket tartalmaz;
- ☞ elősegíti a különböző területek fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű területek lemaradásának csökkentését;
- ☞ dinamizálja a gazdaságot, növeli az ország és térségei versenyképességét, valamint innovációs potenciálját;
- ☞ ösztönzi a munkahelyteremtést;
- ☞ hozzájárul az ország demográfiai problémáinak oldásához;
- ☞ megvédi az ország természeti értékeit, különösen a termőföldet és az ivóvízkészletet, valamint a biológiai sokféleséget és a kulturális értékeket;
- ☞ hozzájárul a térségi és a helyi közösségek, valamint a családok kohéziójának megerősítéséhez;
- ☞ támogatja a cigányság integrációját;
- ☞ elősegíti a klímaváltozáshoz való eredményes alkalmazkodást;
- ☞ erősíti a határon átnyúló, a közép-európai, európai és nemzetközi gazdasági együttműködést, kooperációt és hálózatosodást;
- ☞ irányt mutat a pénzügyi, a szabályozási és egyéb eszközök használatára, orientálja a piaci szféra szereplőit, a partnerség jegyében megállapodások rendszerét alakítja ki annak érdekében, hogy az egyes térségek fejlődését az érintett piaci-, köz- és civil szereplők együtt, egymás hatását felerősítve segítsék elő;

- ☞ térségi szinten a választott és felelősséggel rendelkező megyei önkormányzatokra építi a területfejlesztést;
- ☞ az Országos Területfejlesztési Konceptió céljainak érvényesítésével a 2014–2020. évi tervezési időszakra vonatkozó Partnerségi Szerződéshez kapcsolódóan megalapozza a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervet, az ágazati és regionális operatív programokat.

8. A NEMZETI REFORM PROGRAM

Az Európai Unióban a gazdaságpolitika alapvetően tagállami hatáskör, ezért az európai versenyképesség, növekedés és munkahelyteremtés szempontjából kulcsfontosságú a tagállami gazdaságpolitikák koordinációja. Erre az első átfogó kezdeményezés a lisszaboni stratégia volt, ami a különböző ágazati politikák összehangolását is ellátta, valamint fő célja volt a versenyképesség és a foglalkoztatás növelése. Nyílt koordinációs rendszere és a számszerűsíthető célok, valamint hozzájuk rendelt eszközök hiánya miatt azonban nem teljesen váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Az Európa 2020 stratégia – amelyet 2010. június 17-én fogadott el az Európai Tanács (EiT) – célja szintén a versenyképesség és a foglalkoztatás javítása, ugyanakkor eszközrendszerében, fókuszáltabb célkitűzéseiben, tartalmában integráltabb, valamint végrehajtási rendszerében épít annak tanulságaira.

Az Európa 2020 stratégia fő prioritási területei az innováció- és tudásalapú növekedés, a fenntartható növekedés, valamint a befogadó társadalom erősítése. Ezekhez a prioritásokhoz öt számszerűsített és mérhető cél tartozik.

1. A 20–64 évesek foglalkoztatási rátáját a jelenlegi 69%-ról legalább 75%-ra kell növelni, egyrészt a nők és az idősebb munkavállalók nagyobb mértékű foglalkoztatása, másrészt a migránsok fokozottabb munkaerőpiaci integrációja révén.
2. Az EU GDP-jének 3%-át K+F-re kell fordítani. A célkitűzés esetében a tagállamok hangsúlyozták az innovációs teljesítményt mérő mutatószám kidolgozásának fontosságát.
3. Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását az 1990-es szinthez képest legalább 20, kedvező feltételek esetén 30%-kal csökkentenünk kell; a megújuló energiaforrások arányát 20%-ra kell növelnünk a teljes energiafogyasztásban, és az energiahatékonyság 20%-kal történő növelése is szükséges. Az energiahatékonysági célkitűzésnél figyelembe fogják venni a tagállamok eltérő kiinduló helyzetét is.

4. Az iskolai végzettségre nézve olyan célt kell kitűzni, amely – a lemorzsolódók arányának a jelenlegi 15-ről 10%-ra történő csökkentése révén – egyrészt kezeli az iskolából kimaradók problémáját, másrészt a 30–34 éves korosztály körében 31-ről 2020-ig legalább 40%-ra növeli a felsőoktatási végzettséggel rendelkezők arányát.
5. A társadalmi befogadás elősegítése a szegénységi küszöb alatt élők számának 20 millió fővel történő csökkentése révén. A szegénység mérésére három indikátort fogadtak el: a) szegénységi ráta; b) anyagi nélkülözési arány; c) munkanélküli háztartások száma.

A Bizottság az Európa 2020 irányítási rendszerére vonatkozóan bevezette az európai szemesztert. Az európai szemeszter célja, hogy az Európai Unió tagállamai gazdaságpolitikáik jobb összehangolásával elősegítsék a gazdasági válságból való kilábalást, az európai gazdaság globális versenyképességének javítását, és az Európa 2020 stratégia hosszú távú céljainak elérését. Továbbá a Stabilitási és Növekedési Egyezmény és az Európa 2020 stratégia összehangolásával az EU gazdasági koordinációja és felügyelete ezzel erősebb ex-ante dimenziót kap. Az európai szemeszter az Európai Bizottság éves növekedési jelentésének 2011. januári közzétételével indult, amely javaslatot tesz arra a tíz prioritási területre, amelyeken a tagállamok részéről konkrét intézkedések szükségesek a fenti célok elérése érdekében. A márciusi Európai Tanács-ülés következtetéseiben megerősítette az éves növekedési jelentésben megfogalmazott prioritásokat, és azok figyelembe vételére hívta fel a tagállamokat a nemzeti reformprogramjaik (és konvergenciaprogramjaik) kidolgozása során.

Az uniós célok tagállami szinten történő leképezése a nemzeti reformprogramokban történik. Ezen programokban tehát számszerű vállalásokat tesznek a tagállamok, és bemutatják a célok eléréséhez szükséges intézkedéseket mérföldkövekkel, határidőkkel. A nemzeti reformprogramokat a tagállamok minden év április közepéig nyújtják be a Bizottságnak a stabilitási vagy konvergenciaprogramokkal együtt. A programokban – az első, 2011-es kivétellel – egyben jelentést is tesznek a tagállamok a nemzeti vállalások felé történő előrehaladásról, az ezekhez szükséges intézkedések státusáról. Az április folyamán benyújtott nemzeti reformprogramok (és konvergenciaprogramok) alapján a Bizottság ország-specifikus ajánlásokat fogalmaz meg (a konvergenciaprogramok esetében véleményt), amelyeket a júniusi Európai Tanács-ülés hagy jóvá.

Magyarország 2011-ben – mint elnökségi ország – határidőre, elsőik között nyújtotta be a Nemzeti Reform Programot a Bizottságnak április 15-én, amelyet előtte a kormány kormányhatározat mellékleteként április 13-án fogadott el.

A Nemzeti Reform Program felvázolja azokat az intézkedéseket, amelyeket Magyarország 2011–2012 során végrehajtani tervez egyrészt a gazdasági növekedés dinamizálása, a foglalkoztatás bővítése és az államadósság fenntartható szintre mérséklése terén, másrészt pedig az Európa 2020 stratégia céljaihoz kapcsolódó számszerű nemzeti vállalások teljesítése érdekében.

A Nemzeti Reform Program készítése során az Európai Bizottságnak a nemzeti reformprogramokra vonatkozó tartalmi-szerkezeti ajánlásait is figyelembe vették.

A program tartalmaz egy rövid középtávú makrogazdasági kitekintést, amely a konvergenciaprogramra utalva bemutatja a 2011–2015 közötti várható makrogazdasági folyamatokat.

A program egyik fontos része a növekedést elősegítő szerkezeti reformok, amelyek bemutatják azokat az intézkedéseket, amelyeket a kormány a Széll Kálmán Terv keretében az államadósság csökkentése, a gazdasági és társadalmi élet rosszul szervezett és ezért az államadósság újratermelődését okozó területeinek átszervezésére, valamint a gyors ütemű gazdasági növekedés beindítására meghirdetett.

A program gerince az Európa 2020 stratégiához kapcsolódó nemzeti vállalásokat megalapozó intézkedések bemutatása, amely egyrészt megerősíti azokat a kormány által már 2010 novemberében rögzített számszerű vállalásokat, amelyekkel Magyarország az Európa 2020 stratégia öt kiemelt célkitűzéséhez – saját adottságainak és nemzeti prioritásainak megfelelően – hozzá kíván járulni, másrészt az egyes célterületek (foglalkoztatás, kutatás-fejlesztés, klímaváltozás-energia, oktatás, szegénység) szerint csoportosítva bemutatja az azok eléréséhez tervezett, legfontosabb kormányzati intézkedéseket.

A program tartalmaz információt a program kidolgozását és elfogadását kísérő társadalmi konzultációról is. A társadalmi konzultáció keretében írásos észrevételeket tettek többek között területi szereplők (megyei önkormányzatok, egyes polgármesterek, régiók), civil szervezetek, kamarák, az Akadémia intézetei, valamint részt vehettek a január 24-i partnerségi konferencián, ahol az érdeklődő szereplők részletes tájékoztatást kaptak a Nemzeti Reform Program előzetesen benyújtott változatáról, a véglegesítés tervezett menetéről, az egyes célkitűzésekért felelős tárcákkal pedig megvitatták a tervezett intézkedéseket.

Végül a Nemzeti Reform Program bemutatja a programban szereplő intézkedések kapcsolódásait az „Euro Plusz” megállapodás egyes elemeivel.

Az Európa 2020 stratégia öt kiemelt célkitűzésének eléréséhez Magyarország a következő vállalásokkal kíván hozzájárulni 2020-ig:

1. a 20–64 éves népességre vonatkozó foglalkoztatási ráta 75 százalékra emelése;
2. a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8 százalékra növelése;
3. a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra növelése; 10 százalékos energiamegtakarítás elérése; az EU emisszió-kereskedelmi rendszerén kívül az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedése a 2005. évi szinthez képest;
4. a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra emelése a 30–34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentése a 18–24 éves népességen belül;
5. a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség arányának 5 százalékpontos, azaz 450 ezer fővel történő csökkentése.

A növekedést elősegítő reformokra vonatkozó fejezet fókuszában előtérbe helyezi a Bizottság éves növekedési jelentésében megjelölt prioritási területeket, amelyek alapján bemutatja azokat a hosszú távú szerkezeti reformokat, amelyek a gazdasági növekedés dinamizálását, a foglalkoztatás bővítését és az államadósság fenntartható szintre mérséklését szolgálják. Az alábbi szerkezeti reformokat mutatja be a fejezet:

- ☞ az üzleti környezet javítására irányuló intézkedések (a vállalkozók adminisztrációs terheinek csökkentésére irányuló program, e-közigazgatás);
- ☞ a munkaerőpiacot érintő reformok (új közfoglalkoztatási program, új Munka törvénykönyve);
- ☞ a nyugdíj- és szociális ellátó rendszert érintő intézkedések (a nyugdíjrendszer strukturális átalakítása, öregségi nyugdíjkorhatár alatti és a rokkantnyugdíjak felülvizsgálata, a táppénzrendszer felülvizsgálata);
- ☞ a közösségi közlekedés;
- ☞ az oktatási reform (a közoktatás és a felsőoktatás területén);
- ☞ a közigazgatást és a helyi önkormányzatokat átalakító intézkedések.

A Nemzeti Reform Program több horizontális szempontot is beépített. A program egyrészt hangsúlyos szempontként – az Európai Bizottság vonatkozó keretprogramjának pilléreit, illetve a magyar romastratégiát is figyelembe véve – bemutatja a roma népesség társadalmi integrációját elősegítő intézkedéseit, másrészt az uniós források felhasználásával való szoros kapcsolatot, hiszen az intézkedések nagy része uniós forrásból valósul meg.

A Nemzeti Reform Program végrehajtásának állásáról a Nemzetgazdasági Minisztérium 2011-ben két alkalommal tájékoztatta a kormányt. A monitoring jelentést a Nemzetgazdasági Minisztérium az egyes intézkedések végrehajtásáért felelős tárcák tájékoztatása alapján készítette el. Az intézkedések többsége az eredeti ütemtervnek megfelelően halad, azonban hozzávetőlegesen egyharmaduk esetében a végrehajtás jelenlegi állása eltér (elmarad) az eredetileg tervezett ütemezéstől. A késések egy része csekély mértékű, illetve nem veszélyezteti az eredetileg tervezett végső határidőt, más intézkedések esetében pedig döntés született az eredetileg tervezett határidő módosításáról. Több intézkedést már végrehajtottak, vagy a végrehajtás stádiumában vannak. Vannak olyan intézkedések, amelyek végrehajtása folyamatos, nem konkrét törvény, jogszabály vagy stratégia elfogadásáról van szó.

Fontos arra is felhívni a figyelmet, hogy a következő, 2014-től kezdődő EU-s költségvetési periódusban a közösségi források felhasználásában kiemelt hangsúlyt fognak kapni az Európa 2020 stratégia célkitűzései. Ebből adódóan a Nemzeti Reform Programban szereplő intézkedések végrehajtásának a következő években döntő jelentősége lesz, mivel – előre láthatólag – a kohéziós források felhasználásának hazai prioritásait a korábbinál nagyobb mértékben kell az Európa 2020 stratégia célkitűzéseihez, illetve a Nemzeti Reform Program intézkedéseire kapcsolni.

9. A HADFELSZERELÉSI IPARKORSZERŰSÍTÉSI TERV (HADIK TERV)

A felismerés, hogy egy nemzet szabadságát és önrendelkezését, tragikus és váratlan helyzetek idején is biztosított reakcióképességét és ezáltal a nemzet és annak minden tagjának biztonságát végső soron csak megfelelő (ön)védelmi képesség fenntartása teszi lehetővé, nem új keletű. A HM az ágazat átfogó reformja keretében nemcsak a személyi tartalék érdekében tett lépéseket, de az eszközök, felszerelések folyamatos utánpótlása érdekében is alapvető változtatásokat tervez.

Ennek keretében a Magyar Növekedés Terv ágazati kiegészítéseképpen összeállításra került a HADIK TERV, melynek célja a magyar hadiipar újjáélesztése,

elhelyezése a szövetségi rendszerben, ennek keretében a hadipari fejlesztések megvalósítása.

A honvédelmi fejlesztésekhez tartozó projektek katalizálják az értékteremtő gazdasági tevékenységek hazai beindítását. A hadipar a nemzeti ipar elválaszthatatlan része. A jól működő (nemzeti) hadipar nemcsak a nemzeti hadsereg eszköz-állományának jelentős részét tudja biztosítani, komoly pozitív hatást gyakorolva a nemzeti technológiai színvonalra és a foglalkoztatás helyzetére, de a szövetségi rendszeren és a hatékony katona diplomáciai tevékenységen alapulva jelentős exportbővülést is eredményezhet.

Ha a nemzeti hadsereg ellátása jellemzően külső tényezőkön – import beszerzés, ellátás, fejlesztés, gyártás, stb. – alapul, akkor a hadsereg alaprendeltetésszerű feladatainak végrehajtása során bármikor a működést veszélyeztető helyzet állhat elő (az egyszerű beszállítói problémáktól, a szándékolt nyomásgyakorlásig). Különösen igaz ez a szövetségi kereteken kívüli import beszerzések tekintetében.

A HADIK TERV a NATO legújabb elgondolásait is figyelembe véve az együttműködésen alapuló védelem (Smart Defence) programjához hasonló a nemzeti érdekeket szem előtt tartó, de a nemzeti piacon túlmutató, a szövetségi rendszeren belüli munkamegosztásra épülő stratégiai változásokat irányoz elő.

A HADIK TERV révén elérhető az ország védelmi képességének növelése, a honvédelmi feladatok anyagi technikai szükségletei egy jelentős szegmensének hazai vagy szövetségi bázison történő biztosítása, a termelői kapacitás bővítésével összefüggésben a munkahelyek számának perspektivikus és tervezhető növelése.

A terv egy dokumentumban foglalja össze azon projekteket, amelyek kidolgozása a HM-ben és az MH-nál már elkezdődött, valamint ráirányítja olyan területekre a figyelmet, amelyek perspektivikusak lehetnek a jövőben.

10. SPORT SZAKTERÜLET CÉLKITŰZÉSEI

Az Államtitkárság az elmúlt időszakban, a 2010 májusában hivatalba lépett kormány hazai gazdaság növekedését, illetve a társadalom fejlődését előirányzó, Magyarország fenntartható fejlődését szolgáló intézkedései mentén aktív részt vállalt a kitűzött célok eléréséhez vezető részcélok elérésében. A Nemzeti Együttműködés Kormánya programjában a sporttal kapcsolatban markáns célokat fogalmazott meg. A jövő építése az ifjúság és a sport támogatásán keresztül, a mindennapos kötelező testnevelés felmenő rendszerű bevezetésének deklarálása, valamint az egészséges életmód gazdasági vonatkozásaira – a sportra, mint rentábilis befek-

tetésre – való hivatkozás és az e tekintetben már fogantatott és tervezett intézkedések minden alapot megadnak ahhoz, hogy a sportról ténylegesen, mint stratégiai ágazatról beszéljünk. Ebből az is következik, hogy a sport, mint stratégiai ágazat stratégiai célokat kell, hogy megvalósítson. A sport összetett társadalmi és gazdasági hatásai az egészségügyben, az oktatásban, a nevelésben és a szociális ágazatban is egyaránt érzékelhetőek.

Az Államtitkárság az EU 2020 stratégiában megfogalmazottakhoz igazodva a sport társadalmi integrációt elősegítő funkciója révén tudott és tud elsősorban kapcsolódni az intézkedésekhez. A szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentéséhez hozzájárul:

- ☞ egyrészt a mindennapos testnevelés bevezetéséhez kapcsolódó közoktatási sportlétesítmény fejlesztéssel, amellyel a területi egyenlőtlenségek mérséklését irányozza elő. A program kapcsán már folynak az egyeztetések az európai uniós támogatási források, illetve az EGT-Norvég Finanszírozási Mechanizmus keretein belül történő finanszírozási lehetőségekről.
- ☞ másrészt a sport általi elterelést (veszélyeztetett korosztályok, szegény és hátrányos helyzetű célcsoportok tekintetében) és az egészséges életmód következtében bekövetkező inaktivitás csökkenését központba állító programsorozattal, amely megvalósítása pályázati úton fog történni.

A közoktatási sportlétesítmény-fejlesztési program 2011 januárjában az Államtitkárság javaslatára bekerült az EU 2020 Stratégia Nemzeti Intézkedési Tervébe. E javaslat később a 2011 áprilisában elfogadott Nemzeti Reform Programban megfogalmazott intézkedések között is szerepel, mint a Nemzeti Erőforrás Minisztérium felelősségi körébe tartozó feladat, amelyet az Oktatásért Felelős Államtitkárság és a Sportért Felelős Államtitkárság közösen koordinál.

Az Államtitkárság az elmúlt időszakban jelentős sikerként és reformértékű lépésként könyvelheti el, hogy a Széchenyi Pihenőkártya felhasználási lehetőségei között szerepel a sport is, mint lehetséges alternatíva, hozzájárulva annak célrendszeréhez. Az egészségmegőrzéshez, az egészséges életmódhoz, általában az életminőség javításához kapcsolódó szolgáltatások hozzáférhetőségének bővítésével elérhetővé válik az a közvetett cél, amely a turizmus gazdaságfejlesztési szerepének erősítésében és a gazdasági növekedés hazai forrásainak bővítésében nyilvánul meg. Tekintettel arra, hogy a sporttevékenységek – így különösen a szabadidősport célú sporttevékenységek – a munkavállalók rekreációját, egészségmegőrzését és teljesítő-képességük fokozását is szolgálják, indokoltá tették, hogy a Széchenyi Pihenő Kártya Programba kerüljenek be azok a szolgáltatások és tevékenységi körök (testedzési szolgáltatás néven), amelyek elsősorban

a szabadidősporthoz kapcsolódnak. A sporttevékenységek egészségmegőrző és -fejlesztő hatásukon túl makrogazdasági eredménnyel is járnak, a fittebb, egészségesebb munkavállalók hatékonyabb munkavégzésre képesek, egészségi állapotuk megőrzése (vagy éppen javulása) kihat az egészségügyi és társadalombiztosítási kiadások alakulására is.

11. EGÉSZSÉGÜGYI SZAKTERÜLET

11.1 AZ EGÉSZSÉGÜGY ÚJJÁSZERVEZÉSE, A SEMMELWEIS TERV

Semmelweis Terv

Az ország társadalmi és gazdasági felzárkóztatáshoz elengedhetetlen a lakosság jó egészségének biztosításához szükséges feltételrendszer megteremtése. A Nemzeti Együttműködés Programjának is hangsúlyos részét képezi az egészségügy újjászervezése, amely arra irányul, hogy biztosítsa e feltételrendszer alapvető elemeit: a hatékony egészségfejlesztést, egészségvédelmet, valamint a megfelelő egészségügyi ellátórendszert.

A Kormányprogram „Itt az ideje, hogy megmentjük az egészségügyet” fejezetében foglaltaknak megfelelően az egészségügyi ellátás újjászervezésének alapelveit és a megvalósítás irányait a Semmelweis Terv rögzíti.

A koncepció lényegi alapját egy olyan, hatékonyan működő egészségügyi ellátórendszer kialakítása jelenti, amelynek jó minőségű szolgáltatásaihoz betegségeitől és anyagi helyzetétől függetlenül, egyforma eséllyel fér hozzá az ország valamennyi lakója. Cél, hogy csökkenjenek az ellátórendszer területi egyenlőtlenségei, javuljon az ellátásokhoz való hozzáférés és az ellátórendszer hatékonysága.

A Semmelweis Terv számos beavatkozási irányt, konkrét beavatkozási pontot és intézkedést fogalmaz meg, amelyek közül kiemelt jelentősége van az alábbiaknak:

- ☞ a nagyobb állami felelősségvállalást jelentő, az intézmények közötti együttműködést, a struktúra-átalakítást és a betegút-szervezést támogató, új állami egészségügyi szervezési intézményrendszer kialakítása és ennek segítségével a szükséges strukturális átalakítások megvalósítása;
- ☞ a struktúra-átalakítás keretében az egészségügyi és a szociális ágazatban tervezett fejlesztések összehangolása, az alapellátás és a járóbeteg-szakellátás megerősítése, illetve kompetenciáik tisztázása;
- ☞ a sürgősségi ellátás újjászervezése;

- ☞ a népegészségügyi program megújítása és az egészségügyi ellátórendszerhez, valamint az egészségügyi ellátórendszer népegészségügyi szempontokhoz való hatékony illesztése;
- ☞ a betegek jogainak hatékonyabb érvényesítését és a nemkívánatos események, műhibák megelőzését, számuk minél alacsonyabbra szorítását, korai felismerését, illetve az ezekkel kapcsolatos károk megelőzését, ellentételezését és a rendszerszintű minőségjavulást lehetővé tevő új intézményrendszer kialakítása;
- ☞ az egészségügyi dolgozók számára reális és kiszámítható perspektívát jelentő, az egyes homogén foglalkozási csoportokra kidolgozott egészségügyi életpálya-modellek kidolgozása, a szakképzési rendszer átalakítása;
- ☞ az ágazati informatika új alapokra helyezése és rendszerszintű fejlesztése;
- ☞ a gazdasági fejlődés szempontjából is kitörési pontot jelentő egészségturizmus fejlesztése, az egészségügyi képzésbe, illetve az egészségiparba történő beruházások rendszerszerű támogatása.

A Semmelweis Tervben foglaltak megvalósítása érdekében a Kormány határozatban rendelkezett az ezzel összefüggő feladatokról, azok ütemezéséről és felelőseiről. A feladatok végrehajtása párhuzamosan folyt az új önkormányzati törvény kidolgozásával, az állami és az önkormányzati feladatok újrastrukturálásával, az államnak az egészségügy területén is megvalósítani kívánt, fokozottabb szerepvállalásával. Ezt tükrözi, hogy az új önkormányzati törvény úgy rendelkezik, hogy 2013. január 1-jétől az önkormányzatok kötelező feladata az egészségügyi szolgáltatások területén kizárólag az egészségügyi alapellátás lesz.

A Semmelweis Tervben meghatározott egészségügyi struktúra-átalakítással járó feladatokról, a kiemelt feladatok végrehajtásához szükséges intézkedésekről szóló 1208/2011. (VI.28.) Korm. határozatban nevesített feladatok egy részének végrehajtása már megtörtént, a többi feladat végrehajtása – uniós és hazai források felhasználása mellett – a megvalósítás stádiumában van. Az egészségügyi rendszer átalakítása érdekében megtett lépések az alábbi feladatok végrehajtását jelentik:

Állami egészségszervezési intézményrendszer

A betegforgalmi statisztikák, a megközelíthetőség, valamint más szakmai paraméterek figyelembevételével, a területi és szakmai egyenlőtlenségek kiegyenlítése, valamint a hatékony betegút-szervezés biztosítása érdekében megtörtént a térségi egységekre épülő állami egészségszervezési intézményrendszer kiépítése. Az újonnan kialakított térségi egészségszervezési központok (TESZK-ek) irányítják az új ellátórendszert és olyan módon szervezik a betegutakat, hogy lehetővé váljék

a szükségletalapú gazdálkodás. Ez a rendszer megteremti a hatékony kapacitás elosztás kereteit.

Állami tulajdonú intézményrendszer

Az állami tulajdonba vételhez szükséges jogszabályi felhatalmazások alapján 2012. január 1-jével megtörtént a Fővárosi Önkormányzat, a megyei önkormányzatok, illetve az Esztergom Város Önkormányzatának fenntartásában lévő fekvőbeteg- és járóbeteg-ellátó egészségügyi intézmények állami tulajdonba vétele. Következő lépésben megtörténik a városi önkormányzatok fenntartásában működő járó-és fekvőbeteg-ellátó intézmények átvétele is.

Progresszivitási szintek, szakmakódrendszer

Megtörtént egy új szakmai kódrendszer kidolgozása és valós szakmai tartalmat kaptak az egyes szakmákon belüli progresszivitási szintek. A fekvőbeteg-szakellátási kapacitások progresszivitási szintek alapján történő újraosztása és hozzájuk az ellátási területek újbóli kijelölése folyamatban van. Megtörténik a különböző ellátási szintekhez rendelendő ellátási feladatok meghatározása, az egyértelmű szakmai progresszivitási lépcsőkkel, egységes szakmai elvek mentén végzett ellátásokkal, a szükségletekhez igazított kapacitásokkal, a fenntarthatóság és a hatékonyságjavulás figyelembevételével. Cél, hogy a speciális erőforrásokat igénylő szakterületek centralizált módon, míg a beteg-közei ellátások - pl. egynapos ellátás, járóbeteg-ellátás, házi betegápolás - decentralizáltan szerveződjenek.

Budapesti Sürgősségi Központok kialakítása és a Büntetés-Végrehajtási Egészségügyi Központ létrehozása

Jelenleg globális átgondolás alatt van a fővárosi sürgősségi ellátási koncepció kérdése az új térségi listák és felmért betegutak mentén.

A Bv. Központ létrehozása érdekében megtörténtek a szükséges előzetes szakmai megvalósíthatósági vizsgálatok. Ennek keretében kidolgozásra kerültek azok a szakmai-műszaki paraméterek, amelyek teljesítésével a kialakítandó integrált intézmény létrehozása megvalósítható, figyelembe véve a biztonság tárgyi feltételeinek költséghatékony kialakítását.

Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Központ létrehozása

Az OPAI létrehozása kapcsán a szakmai egyeztetések során véglegesítésre került az új országos intézet szakmai struktúrája, kapacitásai, meghatározásra kerültek többek között az OPAI kialakításával összefüggésben a jelenlegi pszichiátriai

ellátórendszerből hiányzó speciális egységek (pl. forenzikus és high security egységek) feladatai.

Sportegészségügy

A kormányhatározat alapján azonnali feladat „a londoni felkészüléssel kapcsolatos intézkedések megtétele”, míg hosszú távú feladat „sportegészségügyi koncepció kidolgozása és egyes lépések bevezetése”.

Az olimpiai kerettagok minden igényt kielégítő ellátását segíti az Országos Sportegészségügyi Intézetben belül létrehozott, betegirányítást végző telefonos ügyfélszolgálati rendszer (ún. „CALL CENTER”) működtetése. Emellett a rendszeres szűrővizsgálatokat és a teljesítménydiagnosztikai vizsgálatokat az Országos Sportegészségügyi Intézet végzi, az olimpiai felkészüléshez szükséges egészségügyi szakellátásokat pedig 10 egészségügyi szolgáltató biztosítja az érintettek részére, Továbbá a NEFMI vállalta, hogy a tervek szerint 2012 decemberéig kidolgozza a sportbiztosítás rendszerét, melynek megvalósítására 2013. év során kerülne sor.

Országos Betegjogi és Dokumentációs Központ létrehozása

A feladat végrehajtása megkezdődött, a jogszabály-módosítás előkészítése folyamatban van. Az OBDK tervezett költségvetésének a NEFMI fejezet 2012. évi költségvetésébe való betervezése megtörtént.

Népegészségügyi szűrések

A Pilot jellegű szűrőprogramok (védőnői méhnyak szűrési, illetve vastagbélszűrési programok) országos kiterjesztésének támogatása a TÁMOP 6.1.3/A projekt keretében fog megvalósulni.

Finanszírozás, források

A rendelkezésre álló források igazságosabb allokálása, valamint a fenntarthatóság érdekében a Kormány a korábbi években felhalmozódó kórházi adósságok csökkentéséhez 2010 és 2011 végén egyaránt több tízmilliárd forintos konszolidációs támogatást biztosított az intézményeknek. Ezen túlmenően a sürgősségi párhuzamosságok felszámolásából, a betegutak optimális kialakításából, az alap-és járóbeteg-ellátás megerősítéséből és ezzel egyidejűleg a fekvőbeteg-ellátás tényleges szükségletekhez való igazításából, a hazai viszonyok által motivált funkcionális átalakításból megtakarítások képződnek. A forrásoknak a Semmelweis Terv vázolt intézkedéseire való rendelkezése nemcsak a hatékony forrásfelhasználás biztosíté-

kát jelenti, hanem lehetőséget ad az átalakítással kapcsolatos egyszeri ráfordítások ellentételezésére, azok rövid időn belüli megtérülésére.

Az ágazat - költségvetési törvényi felhatalmazás alapján - lehetőséget kapott arra, hogy a korábban egészségügyi célokra használt, értékesítésre kijelölt állami tulajdonú ingatlanok értékesítéséből és hasznosításából származó bevételek egészségügyi célú beruházások finanszírozására felhasználhatók legyenek.

A népegészségügyi szempontból nem hasznos élelmiszerek fogyasztásának visszaszorítása, az egészséges táplálkozás előmozdítása, valamint az egészségügyi szolgáltatások, különösen a népegészségügyi célú programok finanszírozásának javítása érdekében 2011. szeptember 1-jétől népegészségügyi termékadó került bevezetésre.

A nemdohányzók védelméről szóló törvény átfogó módosításával áttörő jelentőségű változás történt a nem-dohányzók egészségvédelmének biztosítása érdekében. Az új szabályozás, szakítva a korábbi gyakorlattal, elsősorban a passzív dohányzás káros hatásainak kiküszöbölése érdekében a zárt légtérű helységekből is kitiltja a dohányzókat.

A szakellátásban is folyamatban van a finanszírozási szisztéma igazságosabbá tételére vonatkozó intézkedések kidolgozása, ösztönzők kialakítása. A problémák feltárását az informatikai háttérrendszer fejlesztése és az ellátórendszer működésének folyamatos monitorozása teszi lehetővé.

11.2 A GYÓGYSZERPOLITIKA IRÁNYAI

Ahhoz, hogy a gyógyszerellátás rendszere alkalmassá váljon feladatai ellátására, biztosítani kell, hogy a jogszabályi változások a napi gyakorlatban is érvényesüljenek. Transzparens gazdasági viszonyokat kell teremteni. Folytatni kell a szakmai követelmények megújítását és erősíteni kell a hatósági ellenőrzés rendszerét. Folytatni kell a szakmai kompetenciák rendezését. Cél, hogy a gyógyszerellátás az egészségügyi ellátás rendszerének részeként betölthesse társadalmi hivatását, a gyógyszerész pedig a gyógyszer és a gyógyszeres terápia szakértőjeként szakmailag és egzisztenciálisan függetlenül végezhesse feladatát. A jövőben nagy hangsúlyt kell helyezni a gyógyszerfogyasztók egészségtudatosságának növelésére, és a beteg-együttműködés javítására. A gyógyszerek támogatásba történő befogadásának elvei és folyamata is további korrekcióra szorul.

11.3 STRATÉGIAALKOTÁS A HUMÁN ERŐFORRÁS TERÜLETÉN

A fennálló humánerőforrás-krízis feloldása érdekében egy átfogó és fenntartható, a változásokhoz, a folyamatosan bővülő szükségletekhez és elvárásokhoz rugalmasan alkalmazkodni képes, a népesség egészségi állapot-mutatói által megkövetelt ellátási szerkezet és színvonal igényének megfelelő humánerőforrás stratégia kidolgozása vált szükségessé. A stratégiában szereplő feladatok közül vannak azonnali, kríziskezelő, jövedelmi viszonyokat is javító intézkedések, illetve szakképzés, továbbképzés fejlesztését elősegítő intézkedések, továbbá az egészségügyi dolgozók mentális állapotának és munkakörülményeinek javítására irányuló elképzelések is. Az állami egészségügyi szervezési rendszer bevezetésével párhuzamosan tervezzük az egészségügyi dolgozói előmeneteli rendszerének kidolgozását is.

12. KULTURÁLIS SZAKTERÜLET STRATÉGIAI CÉLKITŰZÉSEI

12.1 KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK ÁTFOGÓ STRUKTURÁLIS REFORMJA

A kulturális ágazat elsődleges feladatának tekinti, hogy a kulturális intézmények átfogó strukturális reformja keretében újraformálja a kulturális feladatellátás intézményi és jogszabályi kereteit: meghatározza a közfeladat ellátás tartalmát, újragondolja és rendszerszerűen szabályozza annak működését, elsősorban az állami fenntartás alatt álló intézményrendszer szerkezetének és belső kapcsolatrendszerének átalakításával.

A strukturális reform válasz egyben arra a nagy kihívásra is, amit az ágazat és a kapcsolódó intézményrendszer költségvetésének és létszámának jelentős csökkentése okoz: a tervezett intézkedések segítenek abban, hogy a csökkenő erőforrások ellenére is elláthatók legyenek az intézményi alapfeladatok.

A megvalósítás két meghatározó eleme a megyei önkormányzatok konszolidációját követően állami fenntartásba kerülő kulturális intézményrendszer és a nemzeti kulturális intézmény, mint önálló jogintézmény megteremtése.

A nemzeti kulturális intézményi koncepció az intézményi hierarchia csúcsán álló intézményi kör meghatározását és a kiemelt intézményekre vonatkozó külön szabályok megalkotását célozza. Ez lehetőséget teremt arra, hogy a nemzeti kultúránk szempontjából meghatározó értékek őrzésére és közvetítésére hivatott intézmények vonatkozásában az állam a mindenkor gazdasági helyzetétől függetlenül, a kultúra területén való fokozott szerepvállalásával stabil háttérrel biztosítson a

közfeladatok ellátásához, a meghatározott modell szerint működő és a minőségi feladatellátás garanciáival rendelkező intézményrendszer számára.

A koncepció a Klebelsberg Kunó nevével fémjelzett, előkészítés alatt álló kulturális stratégia meghatározó pillére, amelyhez a kulturális intézményrendszert érintő, a 1326/2011. (IX.29.) Korm. határozatban és a 1353/2011. (X.20.) Korm. határozatban szereplő új nemzeti közgyűjteményi épületegyüttes (Múzeumliget) megvalósítása is illeszkedik.

A megyei önkormányzatok konszolidációja következtében állami kézbe kerülő megyei illetőségű kulturális intézmények elsősorban a vidék kulturális feladatellátását szolgálják. A kulturális intézményháló fennmaradása, minőségének megőrzése csak úgy biztosítható, ha a jelenlegi kétpólusú irányítás helyett egységes alapelvek és finanszírozási rendszer szerinti irányítási modellt vezetünk be, a markáns ágazati sajátosságokra figyelemmel a kultúráért felelős tárca szakmai és pénzügyi hatáskörébe tartozóan.

A fenti célok megvalósítása – nem függetlenül a 1365/2011. (XI. 8.) Korm. határozatban előirányzott elvek érvényesítésétől – együtthatásában járul hozzá ahhoz, hogy a csökkenő erőforrások ellenére is elláthatók legyenek az intézményi alapfeladatok. Ennek előfeltétele egy megújult és áttekinthető rendszer létrehozása, amely képes a közfeladat ellátás minőségi szintjének emelésére, valamint a költséghatékony működés érvényesítésére.

A nemzet érdeke, hogy megőrizze és egyúttal új minőségi szintre emelje azt a széles spektrumú kulturális intézményrendszert és hálózatot, amely a magyar történelmi fejlődés sajátjaként napjainkig fennmaradt, igazolva és bizonyítva, hogy ez a gazdag és differenciált, szomszédos országokkal összevetve is kimagasló intézményi háló olyan európai értéket képvisel, amelynek esetleges visszafejlesztése a reformkor előtti kulturális állapotokat idézné elő.

A fejlett intézményrendszer fenntartása és stabilizálása a fenntartható kulturális fejlődés záloga, mivel képes arra, hogy kiteljesítse az állampolgárok szellemi jólétét.

12.2 ÁTFOGÓ KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGVÉDELMI REFORM

Jövője érdekében minden társadalomnak kötelessége, hogy kulturális értékeinek védelméről és megőrzéséről gondoskodjon. A társadalomnak akkor van jövője, ha van múltja, kultúrájának akkor van jövője, ha van öröksége.

A polgári fejlődésben nálunknál hosszabb és zavartalanabb utat maguk mögött tudó államok, nemzetek már leszűrték azt a történelmi tapasztalatot, hogy a kulturális örökség elemei

- ☞ meghatározó és mással nem helyettesíthető forrásai, dokumentumai egy-egy közösség azonosságtudatának, sarokkövei egy tradicionális nemzeti értékrendnek;
- ☞ részei napjaink (még?) élhető emberi környezetének, amelyekkel összefüggésben a fenntartható fejlődés „parancsa” és racionalitása éppúgy érvényesítendő, mint a természeti környezet esetében;
- ☞ fejlesztési potenciál hordozói, azaz lehetőséget kínálnak arra, hogy a múltunkból hozott tőkét a jövőre fordítsuk.
- ☞ Hasonló megközelítéssel élve, ma, amikor
- ☞ az állam már elég erős ahhoz, hogy a közérdeket képviselje a magánérdekkel szemben,
- ☞ a kormányzat új pályára kívánja és tudja helyezni Magyarország fejlődését, és
- ☞ egy, az ország és a nemzet sorsát évtizedekre meghatározó fejlesztési politika nem nélkülözheti a kulturális tőkét.

Fel kell ismerni, hogy a kulturális örökségvédelem par excellence kulturális tevékenység, és meg kell határozni, hogy kulturális örökségünk milyen szerepet tölthet be Magyarország, a magyar nemzet és a magyarországi nemzetiségek jövőjében.

A kulturális örökségvédelem átalakításának, átszervezésének megfogalmazása során meg kell határozni annak hosszú távú céljait, megvalósításuk kereteit és eszközrendszerét, kijelölni a kulturális örökségvédelem helyét Magyarország fejlesztési politikájának egészében. Az uniós lehetőségekkel összhangban is ki kell alakítani a kulturális örökségvédelmi ágazatnak a kapcsolatát a terület-és vidékfejlesztéssel, a munkaerő-gazdálkodással, a turizmussal és más területekkel, összehangolva a fenntartható fejlődés és az integrált örökségvédelem törekvéseit. Így formálható meg egy olyan középtávú tervrendszer, amely lehetővé teszi a kulturális örökségvédelem beépülését a különböző ágazati politikákba.

E célok eléréséhez – a stratégiai tervezésen túl – elengedhetetlenül szükség van az örökségvédelmi jogi szabályozás felülvizsgálatára, megújítására, egyfajta kulturális örökségvédelmi kódex megalkotására.

A jogalkotáson túl teljes revíziót és jogi értelemben véve is legitimációt, naprakésszé tételt igényel a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal régészeti és műemléki nyilvántartása, lévén, többek között a Hivatal hatósági és szakhatósági kijelölését, a kulturális örökség védelme terén és érdekében a jog alkalmazását is e közhiteles nyilvántartás alapozza meg.

Szakmai feladatként jelentkezik, de már vitathatatlan pénzügyi-gazdasági vonzattal is bír a kulturális örökségvédelem intézményrendszerének reformja. Célszerűnek

mutatkozik egy olyan újjászervezett intézményrendszer kialakítása, melyben a szakmai és tudományos feladatok, a hatósági munka, a szolgáltatói (restaurálás, kutatás, tervezés) tevékenység vagy adott esetben egyes, műemléki ingatlanokkal kapcsolatos vagyongazdálkodási feladatok egymástól jól elhatárolhatóan jelennek meg.

Az átfogó kulturális örökségvédelmi reform végső, de koránt sem utolsó sorban említendő, kiemelt jelentőségű eleme a kulturális örökségvédelem pénzügyi-gazdasági helyzetének rendezése. A kulturális örökségvédelem területén kifejezetten fejlesztési lehetőségekre jelenleg nincs forrás, sőt a források folyamatos és drasztikus csökkenése okán lassan a kötelező állami feladat-ellátás is veszélybe kerül.

A kulturális örökség megfelelő szintű védelmének érdekében stratégiai célkitűzésként fogalmazható meg az állami támogatási rendszer kiszámíthatóvá tétele, a központi költségvetési források – akár a források átstrukturálásával elérhető – növelése, az (adó és járulék) kedvezmények körének bővítése, valamint a Nemzeti Örökség Program és a Határon Túli Örökség Program újraindítása. A kulturális örökségvédelem finanszírozását elsődlegesen a benne rejlő és ilyen módon feltárt fejlesztési potenciál kiaknázására kell építeni.

A kulturális örökségvédelmet érintő reformot a lehető legszélesebb körű, a társ-tárcákkal, önkormányzatokkal, a szakmai és társadalmi szervezetekkel, intézményekkel szoros együttműködésben történő egyeztetési folyamat alapján, valamennyi érintett és érdekelt bevonásával, konszenzussal célszerű megvalósítani. Közös érdekünk ugyanis, hogy a kulturális örökség védelmét minden érintett a magáénak érezze. Az értékvédelem átlátható, kiszámítható, tervezhető szabályozása és feltétel-rendszere, a fenntartható használatot segítő fejlesztések lehetőségének növelése, a társadalmi-politikai elvárásoknak való megfelelés elősegíti a kulturális örökségvédelem elismertségét, így hosszú távon az ország fejlődését.

12.3 MAGYAR KÖZMŰVELŐDÉSÉRT PROGRAM

A magyar közművelődés a kulturális kormányzat számára személyiség-, közösség- és társadalomfejlesztő program, amely feltételezi a polgárok aktív kultúraelsajátítását, közösségi művelődését. A magyar közművelődés ma is egy a magyar nemzet jövőjével, mert a közművelődésben a kultúra épít nemzetet. A közművelődés átfogó társadalmi programja a modern Magyarország kialakulásának szerves részeként, több mint kétszáz éve jelen van az intézmények, és a közösségek életében.

Jórészt a közművelődés rendszerében valósul meg a társadalom adott kulturális készletének az elsajátítása (tanulás) és fejlesztése (alkotás). Ez a kitüntetett szerepkör a modern demokráciákban különös felelősséget határoz meg az állam

számára. A közfeladatok ellátásának első számú letéteményeseként az állam kötelessége a társadalom életét biztosító, nagy ellátó rendszerek működtetése. Miután a kultúra valamennyi nagy rendszerben működést befolyásoló hatással bír, ezért a közművelődés eszközrendszerének biztosítása jelentős részben állami feladat.

A kulturális kormányzat a közművelődést olyan személyiség-, közösség-, és társadalomfejlesztő programnak tekinti, amely feltételezi a polgárok aktív részvételét, közösségi művelődését.

A programalkotó munka célja a kormányzati akarattal megegyezően az, hogy a mélyülő gazdasági válság okozta helyzetben rövid távú programokkal vezérelt állami működést felváltsa egy legalább 2020-ig szóló középtávú nemzeti stratégia, amelyben törekvésünk, hogy a kulturális stratégia kiemelt közhasznúsága (társadalomfejlesztés, közösségépítés, gazdaságélénkítő hatások stb.) miatt is, méltó szerepet kapjon.

A közművelődési szakpolitikai dokumentum egyik fontos feladata, hogy tájékozási pontot adjon akkor, amikor az egzisztenciális bizonytalanság egyben kulturális elbizonytalanodást is jelent. Orientálja a kulturális államigazgatást, akkor, amikor meg kell alkotni, vagy módosítani kell azokat a jogszabályokat, amelyek a szakterület működésének biztos alapját adják.

A koncepció alappillérei azok a kiemelt területek, amelyeknek jelentőségét nemcsak hagyományaik, de jövőendő szerepük is indokolja:

- ☞ a közművelődés alapintézményei
- ☞ a felnőttképzés
- ☞ a közösségi művelődés
- ☞ a kulturális vidékfejlesztés
- ☞ a kulturális örökség digitalizálása
- ☞ a határon túli magyar kultúra
- ☞ ifjúsági közművelődés és a közoktatással való szoros együttműködés
- ☞ a magyar nyelv ügye
- ☞ hagyományápolás

A dokumentum nem csak a rövid távú döntés-előkészítés támogatására (törvényi változások beépítése, szakmai törvény módosítása, kulturális fejlesztések, pályázatok stb.) alkalmas, hanem a később készülő, tárcánkon belüli és egyéb szakpolitikai programok integrálására, intézkedési tervek megalapozására is.

12.4 KULTURÁLIS FEJLESZTÉS, A KULTÚRA HOZZÁJÁRULÁSA AZ EÚ 2020 STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁHOZ

a) Kulturális fejlesztések

A 2007-2013. évi programozási időszak forrásainak felhasználása során a kulturális terület bebizonyította, hogy jelentősen hozzá tud járulni különösen a leghátrányosabb helyzetű, öröklött családi hátrányokkal küzdő, leszakadó rétegek, kiemelten az iskoláskorúak felzárkóztatásához. A kultúra sajátos eszközeivel az iskolai oktatást kiegészítő tanulási, képesség- és kompetenciafejlesztő programjaival segíti az iskolai lemorzsolódás, a szegénység okozta hátrányok elleni küzdelmet. Ezen szerep alapján külön intézkedéssel vesz részt a Nemzeti Reform Programban is.

Szükséges tehát, hogy e törekvésekhez megfelelő fejlesztési források álljanak rendelkezésre, melyek a kulturális szolgáltatások területi egyenlőtlenségét oldják, továbbá biztosítják a szükséges infrastrukturális hátteret. A célok között támogatni kell nemzeti értékeink megismerését, hozzáféréseinek erősítését is, megőrzésük, közcélú hasznosításuk és bemutatásuk révén. Szükséges az EÚ 2020 Stratégiával összhangban a Digitális menetrendhez kapcsolódva a digitalizálás támogathatósága is.

Célunk, hogy a 2014-ben induló pénzügyi perspektívában és tervezési szakaszban megfelelő pénzügyi források legyenek biztosítottak a kultúra számára. A rendelkezésre álló EÚ-s pénzügyi eszközök és közösségi programok felhasználási területeinek meghatározásában – a kohéziós politika keretében, az Európa 2020 stratégia célkitűzéseivel összhangban, továbbá a szektorokon átnyúló jelleg figyelembe vételével – hangsúlyosabban és nevesítve jelenjenek meg a kulturális alapú fejlesztési célok, valamint a kulturális és kreatív szektorok számára hozzáférhető támogatások, az Európai Szociális Alap forrásainak tekintetében is. Ez az Európa 2020 Stratégia mindhárom célkitűzése: az okos, fenntartható, befogadó növekedés mentén lehetséges és szükséges.

A 2007-13. időszak tapasztalatai és eredményei, optimális forrásfelhasználása alátámasztják a kulturális szolgáltatások és a kulturális infrastruktúra fejlesztések nevesítését az Európai Szociális Alap és az Európai Regionális Fejlesztési Alap rendeleteiben.

- ☞ A kulturális alapú fejlesztések az alábbi főbb intézkedés-csoportokra irányulnak:
- ☞ Az egész életen át tartó tanulást támogató kulturális szolgáltatások fejlesztése;

- ☞ A társadalmi hátrányok átörökítését csökkentő, a társadalmi felzárkózást támogató kulturális szolgáltatások fejlesztése;
- ☞ Területi egyenlőtlenség felszámolása érdekében a kulturális szolgáltatások fejlesztése, a kulturális javakhoz és értékekhez való hozzáférés javítása, ennek részeként a digitalizálás támogatása;
- ☞ Az innovációt és a kreatív ipart megalapozó készségek és kompetenciák fejlesztése, tehetséggondozás;
- ☞ A kulturális örökség, mint gazdasági és társadalmi erőforrás fenntartható fejlesztése, értékeinek kibontakoztatása, nagyközönség számára való hozzáférhetővé tétele.

b) Kultúra és az Európa 2020 Stratégia kapcsolódása

A 2011. első félévi magyar EU elnökség egyik fő prioritása volt annak feltárása, miként tud a kultúra hozzájárulni az Európa 2020 stratégia végrehajtásához, vagyis az intelligens, befogadó és fenntartható növekedéshez. Az elnökségi tevékenység célja volt, hogy egyrészt feltárja azokat a cselekvési területeket és eszközöket, amelyek e törekvés elérését segítik, másrészt, hogy operatív intézkedésekre vonatkozó javaslatokat tegyen a tagállamok és a Bizottság számára.

E folyamat eredményeként született meg a magyar elnökség idején „A Tanács következtetései a kultúrának az Európa 2020 stratégia végrehajtásához való hozzájárulásáról” (2011/C 175/01.) c. dokumentum, amely többek között felkéri a tagállamokat, hogy az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek elérésére irányuló nemzeti reformprogramjaik kidolgozása során vegyék figyelembe a kultúra horizontális jellegét, illetve vegyék számításba a tárgyi és szellemi kulturális örökséget a helyi és regionális fejlesztési stratégiák kidolgozásakor, továbbá adott esetben integrálják a kultúrát, valamint a kulturális és kreatív iparágakat intelligens szakosodási stratégiáikba.

Ennek megfelelően Magyarország Nemzeti Reform Programjában szerepel a kulturális ágazat intézkedése is, a 28. A közoktatás céljainak megvalósulását támogató, a kulturális intézmények által nyújtott nem formális és informális tanulási formák és programok biztosítása, különösen a korai iskolaelhagyás megelőzése érdekében címmel. Az intézkedés egyaránt hozzájárul a korai iskolaelhagyók számának mérsékléséhez, illetve a szegénység elleni küzdelemhez. Az intézkedés végrehajtását a 2012. évi programban is folytatjuk.

Magyarország jövője szempontjából kiemelten fontos, hogy a döntéshozók elismerjék, támogassák és képviseljék a kultúra társadalom- és gazdaságfejlesztő szerepét, stratégiai jelentőségét.

13. A RENDÉSZETI ÉLETPÁLYA-MODELL

A Kormányzati Személyzeti Stratégia elemeként kidolgozásra került az új rendészeti ágazati személyzeti stratégia, amelyet a 1336/2011. (X. 14.) Korm. határozattal a Kormány a további jogalkotási munka alapjaként fogadott el.

A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény módosításáról szóló 2011. évi CLXXXIV. törvénnyel bevezetésre került a „tartalékállomány” jogintézménye, változtak a képzési követelményekről szóló rendelkezések. A hivatásos életpálya alulról történő „nyitása”, a rész-szakképesítéssel rendelkezők számára a „rendbiztosi” rangosztály bevezetése, illetve a szakirányú egyetemi végzettség megszerzésének biztosítása – a hazai rendészet történetében először – megteremti a lehetőségét annak, hogy a teljes életpálya valamennyi állomását (rangosztályok és beosztások) szakirányú végzettséggel rendelkező hivatásos állományúak töltsék be. Ennek folyamánként értékalapú hivatásrend jön majd létre.

2020-ra megteremthető a rendészeti hivatásrend. A szervezetek tagjaival szemben támasztott magasabb szakmai követelmények mellett azonos erővel követeljük meg az etikai normák betartására és betartatására irányuló vezetői és parancsnoki gyakorlatot. Ebben és a képzettség növelésére irányuló igény felkeltésében meghatározó szerepe lesz a Magyar Rendvédelmi Karnak.

A fenti elvek mentén a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyára vonatkozó új kódex előkészítése a 2012. év egyik jelentős feladata lesz.

A rendészeti életpálya-modell egyik alapkőve a rendészeti oktatás átalakítása. A Nemzeti Közsolgálati Egyetem Rendészettudományi Kara képzési kapacitásának fejlesztésével 2020-ra elérhető, hogy az állami felsőfokú végzettséggel rendelkezők legalább 25 %-a egyetemi (MA) végzettséggel rendelkezzen. Ezt a fejlesztési folyamatot az teszi majd lehetővé, hogy a szakképzési rendszer moduláris szerkezetének és a modulok egymásra épülésének biztosításával, a rendészeti karrierrendszer meghatározó céljává tesszük a felsőfokú szakképzettség megszerzésére irányuló egyéni törekvések támogatását.

A rendvédelmi szervek egységes moduláris alapú képzési rendszerének kialakításához szükséges intézkedésekről szóló 1282/2010. (XII. 15.) Korm. határozat alapján megvalósult a rendészeti szakképesítések rendszerének módosítása, kialakult és részben már működik a moduláris szerkezetű rész-szakképesítési rendszer. Ennek alapján kerül majd kidolgozásra az „RKKR” Program (rendészeti kompetencia alapú képzési rendszer).

Mindezek következtében a rendvédelmi ágazatban 2020-ra elérjük, hogy valamennyi hivatásos állományú érettségivel vagy valamilyen szintű államilag elismert szakképzettséggel (rész-szakképesítéssel) rendelkezzen. Az összes hivatásos állományú tekintetében 2020-ra a felsőfokú állami végzettséggel és/vagy felsőfokú szakképesítéssel rendelkező azonos korúak aránya azonos lesz az Európa Unió 40 %-os vállalásával, illetve egyes szervek esetében meg is fogja haladni azt.

14. STRATÉGIAI IRÁNYOK AZ ÉLELMISZERLÁNC-FELÜGYELET ÉS AGRÁRIGAZGATÁS TERÜLETÉN

Az élelmiszerlánc-felügyelet elsődleges célja a fogyasztók védelme, az egészséges, kiváló minőségű, biztonságos élelmiszerek elérhetősége, és az ehhez szükséges feltételek megteremtése. Az élelmiszerlánc-biztonságot fenyegető kockázatok feltárásához és megelőzéséhez, a csalások, élelmiszerhamisítások, és egyéb jogsértések felderítéséhez, illetve azok hatékony szankcionálásához meg kell erősíteni az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság jogosítványait. Erős és ütőképes hatóság alapjait kell lefektetni az élelmiszerlánc-biztonságot fenyegető helyzetek megfelelő kezelése érdekében. Erősebbé és hatékonyabbá kellett tenni az élelmiszerlánc-felügyeleti intézményrendszert, melynek felépítését és hatásköreit a kormányzati stratégiához illeszkedve folyamatosan az aktuális feladatokhoz kell igazítani.

Az intézményrendszer átalakítása jegyében a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal és a Magyar Élelmiszerbiztonsági Hivatal összeolvadásából 2012. március 1-jével létrejön egy erős, szakmai-tudományos alapokon működő, transzparens új intézmény, a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal. Az új hivatal legfontosabb céljai közé tartozik, hogy a környezetet, a gazdálkodást vagy az emberi egészséget veszélyeztető események megelőzése, a korlátozott erőforrások optimális felhasználása érdekében egy, a költséghatékonysági elveket figyelembe vevő, EU konform, az egész élelmiszerláncban koherensen végigvonuló kockázatelemzési rendszert alakítson ki és működtessen. A kockázatok feltárása, illetve az ellenőrzések lefolytatása érdekében elengedhetetlen, hogy a megfelelő információk naprakészen a hatóság rendelkezésére álljanak. E célból hozzuk létre az élelmiszerlánc-felügyeleti információs rendszert, amely magában foglalja az élelmiszerlánc-felügyeleti hatóság által működtetett valamennyi adatbázist. Ennek érdekében az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletéről szóló 2008. évi XLVI. törvény felülvizsgálata folyamatban van. Mindezen célok megvalósulását és az élelmiszerlánc-felügyelet finanszírozásának arányos teherviselését teremtette meg az élelmiszerlánc felügyeleti díj bevezetése. A felügyeleti díj az igazgatási szolgál-

tatási díjak csökkentésével együtt a hazai élelmiszer-előállítók évek óta fennálló versenyhátrányát is hivatott mérsékelni. A hatósági intézményrendszer megújításával párhuzamosan elkezdtek az élelmiszerlánc vállalkozóival egy szabályozott és átfogó önellenőrzési rendszer kialakítását.

Az élelmiszer előállítás speciális helyzetben lévő ágazat, működőképességének fenntartása nemzeti ellátás – biztonsági kérdés. A minőségorientáció ösztönzése, a fogyasztói minőség tudatosság, továbbá a magyar termékekhez kötődő lojalitás erősítése érdekében zajlik a Magyar Élelmiszerkönyv emelt szintű szabályozásának bevezetése, mely az igényesebb, magasabb hozzáadott értékű termékeket érinti. A rendelkezésre álló eszközökkel elő kell segíteni, hogy az alapvető élelmiszerek (tömegtermékek) területén fennálló óriási versenyben a jelenleg tőkehiányban és innovációs hátrányban lévő magyar tulajdonú feldolgozók helyt tudjanak állni, felzárkózva a Magyarországra beszállító cégekhez a hatékonyság, termelékenység, innováció, technológia, szervezés, menedzsment stb. területén. Az élelmiszerellátás biztonsága és a hazai élelmiszeripar versenyképességének javítása érdekében új támogatási és hitelkonstrukció megnyitásának lehetőségét teremtik meg.

Az Európai Halászati Alap felhasználását szabályozó Halászati Operatív Program beruházási támogatásainak jogszabályi háttere úgy módosult, hogy a kérelem beadási folyamat a lehető legkevesebb adminisztrációval járjon és elsősorban a mikro- és kisvállalkozásokat segítse. A program 3. tengelye keretében megvalósuló ágazatfejlesztési támogatások a szakmai szervezetek aktív részvételével összeállított témákban kerülnek kiírásra, hogy a megvalósuló projektek a magyar halászat és haltermelés számára aktuálisan legfontosabb problémák megoldását segítsék.

15. NEMZETI KÖRNYEZETTECHNOLÓGIAI INNOVÁCIÓS STRATÉGIA

Felismerve a környezetvédelmi iparban rejlő gazdaság- és foglalkoztatás élénkítő potenciált és a Kormány ilyen irányú törekvéseit támogatva a Vidékfejlesztési Minisztérium az elsők között dolgozott ki stratégiát a környezetvédelmi és a foglalkoztatási célok összehangolására. Megalkottuk a Nemzeti Környezettechnológiai Innovációs Stratégiát, amelynél figyelembe vettük azt az igényt, hogy együtt kell kezelni a társadalmi – gazdasági – környezeti problémákat, miközben olyan reformokat kell eszközölni, amelyek megteremtik az alapjait az ország felemelkedésének.

A Stratégia céljainak megfogalmazásakor tudatában voltunk annak, hogy a vidéken élőket – különösen a vállalkozásokat – is segíteni kell, hogy munkahelyeket tudjanak teremteni, illetve nagyon fontos, hogy olyan módon fektessék be a tőkét,

hogy a tőkebefektetés termőre fordulhasson, képes legyen az öfenntartásra, hosszú távú munkahelyteremtésre. A környezetvédelemmel összefüggésben egyes gazdasági ágakban közvetlenül foglalkoztatottak számának jelentős növelésére tetünk vállalat, továbbá a Stratégia céljai közé tartozik, hogy a környezetvédelemhez köthető szolgáltatásban dolgozók túlsúlyát mérsékelje a termelő szektor javára.

16. NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIA ÉS A DARÁNYI IGNÁC TERV

Magyarország Kormánya kiemelt hangsúlyt helyez a magyar vidékre, egyik legfontosabb feladatának tekinti a vidéki élet minőségének javítását, a vidék népességmegtartó és foglalkoztatási erejének növelését. A XXI. századi kihívásoknak megfelelni tudó, élhető vidék megteremtéséhez átfogó vidék- és agrárpolitikai fordulatra van szükség. Ennek jegyében a Vidékfejlesztési Minisztérium 2011-ben elkészítette a 2012-2020 közötti időszakra vonatkozó Nemzeti Vidékstratégiát. A Nemzeti Vidékstratégia célja, hogy a vidéki térségeink nagy részén érvényesülő kedvezőtlen folyamatokat megfordítva, a fenntarthatóságot és a vidéki élet értékeit középpontba állító jövőkép alapján kijelölje az ország vidékpolitikájának célkitűzéseit, alapelveit, valamint az azok elérését biztosító programok és intézkedések végrehajtási kereteit.

A Nemzeti Vidékstratégia átfogó célkitűzése a vidéki térségeink népességmegtartó és népességmegtartó képességének javítása. Ezen átfogó célkitűzés jegyében a szándékunk egy olyan vidékfejlesztési program megvalósítása, amely az emberek és a közösség értékeire építve, a hagyományokat ápolva, a táji és épített környezet értékeit megőrizve, a természeti erőforrásokkal fenntartható módon gazdálkodva, a mezőgazdaságot és a nem mezőgazdasági tevékenységet folytató vidéki vállalkozásokat fejlesztve nyújt esélyt a vidéki élet megbecsültségének és vonzerejének helyreállítására, a vidéken élők életminőségének átfogó javítására, a vidék, és általa az ország felemelkedésére. Az átfogó célkitűzés elérése érdekében a Stratégia öt stratégiai célt fogalmaz meg:

- ☞ Tájaink természeti értékeinek, erőforrásainak megőrzése
- ☞ Sokszínű és életképes agrártermelés
- ☞ Élelmezési és élelmiszerbiztonság
- ☞ A vidéki gazdaság létalapjainak biztosítása, a vidéki foglalkoztatás növelése
- ☞ A vidéki közösségek megerősítése, a vidéki népesség életminőségének javítása.

A Stratégia a fenti stratégiai célok elérése érdekében 7 stratégiai területen 42 nemzeti stratégiai és 8 térségi komplex vidékfejlesztési programot hirdet meg. A programok megvalósítása ütemezetten történik.

A Nemzeti Vidékstratégia kiemelten foglalkozik a kutatási tevékenységek fejlesztésével. Fontos stratégiai célunk az agrár-és környezettudományi kutatóintézeti hálózat helyreállítása és tájközpontú, regionális fejlesztése. A Stratégia célul tűzi a megfelelő szakember ellátás biztosítását, és ennek érdekében a mezőgazdasági és élelmiszeripari szakképzés, valamint a felnőttképzés intézményrendszerének helyreállítását, egységes hálózattá fejlesztését is.

A Nemzeti Vidékstratégia céljainak eléréséhez, programjainak végrehajtásához szükséges eszközöket és intézkedéseket a Darányi Ignác Terv foglalja keretbe.

A Terv alappillérei, fő intézkedési területei:

- ☞ a jogszabályi környezet megújítása, életszerűvé tétele;
- ☞ hatékony, ügyfélbarát támogatási és intézményrendszer kialakítása;
- ☞ szemléletformálási, képzési programok és akciók indítása;
- ☞ uniós és hazai társfinanszírozású programok kidolgozása és indítása;
- ☞ nemzeti finanszírozású programok kidolgozása és indítása.

16.1 FŐBB LÉPÉSEK A VIDÉKFEJLESZTÉS TERÜLETÉN

A Kormány határozott célja a lakosság és a vállalkozások adminisztrációs terheinek csökkentése, a jogszabályok egyszerűsítése. Ennek szellemében a Vidékfejlesztési Minisztérium által a korábbi Új Magyarország Vidékfejlesztési Program helyébe lépett Darányi Ignác Terv (továbbiakban: vidékfejlesztési program) végrehajtásának gyorsítása, hatékonyabbá tétele érdekében az elmúlt időszakban jelentős szervezeti és szabályozási módosítások kerültek foganatosításra, amelyek nemcsak a rendszer ügyfélbarát és átlátható működési jellegét erősítették, hanem különböző átalakításokkal és jogszabályokkal gyorsításra sarkallták a támogatási intézményrendszert is. A már megtett és folyamatban lévő intézkedések röviden az alábbiakban foglalhatóak össze:

- ☞ A vidékfejlesztési program hatékony, eredményes teljesítését szolgáló eddigi lépések közül az egyik legfontosabb az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap társfinanszírozásában megvalósuló támogatások igénybevételenek általános szabályairól szóló jogszabály módosítása volt. A rendelet módosításával az ügyintézés egyszerűbbé, átláthatóbbá és gyorsabbá, a vidékfejlesztési program megvalósítása pedig hatékonyabbá válik. A pon-

tosabb fogalomhasználat és a precízebb szabályozás mind az ügyfél, mind a kifizető ügynökség részére átláthatóbbá teszi a folyamatot. Az ügyfelek adminisztratív terhei csökkennek. Az összevont támogatási alap elősegíti a mezőgazdaság és az erdészet versenyképességének növelését, a vidéki környezet és a termőföldek minőségének megőrzését, illetve a vidéki lakosság életminőségének javulását, valamint a vidék gazdasági tevékenységének diverzifikálását. A meglévő források hatékonyabb felhasználása, valamint a lentebb részletezett kormányzati egyszerűsítési programoknak való további megfelelés érdekében a vidékfejlesztési program egyes jogcímrendeleteivel kapcsolatos további egyszerűsítések kerülnek kidolgozásra, biztosítva ezzel a támogatási rendszer általános és specifikus szabályozásának egységes átláthatóságát és ügyfélközpontúbb kialakítását.

- ☞ A Nemzeti Vidékstratégia végrehajtási keretprogramjaként meghirdetett Darányi Ignác Terv egyik pillére az egyszerűsítés, bürokrácia csökkentése, ideértve különösen a mezőgazdasági támogatások ügyfélbarátabbá tételét, a támogatási rendszerek egyszerűsítését, a hivatalok és hatóságok szolgáltató jellegének erősítését, a vállalkozások és a lakosság adminisztrációs terheinek csökkentését, a mező- és élelmiszergazdasági vállalkozások számára ösztönző működési környezet biztosítását. Ezek döntően a jelenleg is végrehajtás alatt álló Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program Egyszerűsítési Programja és az Egyszerű Állam program keretein belül valósulnak meg. Az Egyszerűsítési Program végrehajtásával összhangban a három fő célkitűzés, hogy az ügyfelek számára érzékelhető módon váljon egyszerűbbé a támogatásokkal kapcsolatos ügyintézés, mindez úgy, hogy közben a közigazgatáson belüli leterheltség lehetőség szerint ne növekedjen, valamint a jogszabályok nyelvezete közérthetőbbé váljon. Az Egyszerű Állam program a vállalkozások terheinek csökkentését szolgálja, többek között a vidékfejlesztési program és az Új Széchenyi Terv eljárásrendjeinek összehangolásával, az ügyfélszolgálati rendszer felülvizsgálatával és az elektronikus ügyintézés feltételeinek megteremtésével.

A fentiekben vázolt, részben már végrehajtott, illetve tervezett intézkedések lehetővé teszik a rendelkezésre álló uniós vidékfejlesztési célú források minél teljesebb kihasználását és az ügyfelek irányába történő mielőbbi kifizetését, valamint az ügyfél-elégedettség növelését.

17. KÜLÜGYMINISZTERIUMOT ÉRINTŐ STRATÉGIAI IRÁNYOK

2010 után a Külügyminisztériumban fokozatosan átalakult a stratégiai tervezési és elemzési funkció: az ezzel foglalkozó szervezeti egység (jelenleg: Stratégiai Tervezési Főosztály, korábban Külpolitikai Stratégiai Tervezési és Információs Főosztály) tevékenységében a tervezés, elemzés és információkezelés súlyaránya a tervezési munka javára mozdult el. Szintén újítnak tekinthető, hogy fokozódó hangsúlyt helyeztünk a többi szaktárca stratégiai munkájának figyelemmel követésére, a kapcsolat felvételére. (Ennek részeként 2011 elejétől részt veszünk a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által működtetett Tervezői Munkacsoport tevékenységében.)

A tervezési munka egyik legfőbb eddigi eredménye a „Magyar külpolitika az uniós elnökség után” című stratégiai dokumentum, amelyet Martonyi János külügyminiszter 2011. december 19-én mutatott be a nyilvánosságnak. A dokumentum a külpolitika 2010 óta követett, illetve a jövőre nézvést tervezett stratégiai irányait, tehát tulajdonképpen reformját mutatja be hármas tagolásban: a külpolitikában legmarkánsabban érvényesülő (vagy érvényesítendő) ágazatok szerint, földrajzi bontásban és a diplomácia működése szempontjából. A stratégiai dokumentum nemcsak tartalmában, de jellegében is eltér a 2008-ban kiadott stratégiájától, amely alapvetően a „külpolitikai közvélemény” (tudományos műhelyek, NGO-szféra) elképzeléseinek összegzésére törekedett, míg a jelenlegi dokumentum – bár a tudományos szférával is konzultálva, de – a minisztérium vezetésének és szervezetének elképzeléseit vetíti papírra.

A stratégiai dokumentum alapján a diplomáciai munka átalakulásának egyik legfőbb iránya az ágazati szemlélet erősödése. Ennek lényege, hogy a diplomácia nem önmagáért van, hanem legfontosabb funkciója, hogy nemzetközi vonatkozásokban sikeressé tegye az egyes szaktárcák stratégiáinak megvalósítását. A gyakorlatban ez a szaktárcák és a Külügyminisztérium együttműködési mechanizmusainak megújításával, valamint a diplomaták belső képzésében az ágazati ismeretek megjelenítésével jár. Különösen ez utóbbi téren 2010 óta már konkrét lépések is történtek (például a külgazdaság, a környezetvédelem, az agrárdiplomácia és a nemzetpolitika helyet kaptak a diplomaták felkészítő tanfolyamában), összességében azonban a célkitűzés megvalósítása még kezdeti fázisban tart.

Külpolitikánk földrajzi hangsúlyai szempontjából kiemelkedő újítás a globális nyitás célkitűzése, amely egyrészt azt jelenti, hogy nagyobb figyelmet kívánunk szentelni olyan – főként földrajzilag távoli – relációknak, amelyek az elmúlt évtizedekben félreestek külpolitikánk látóteréből (így különösen ázsiai, latin-amerikai, afrikai partnereinknek), másrészt azt, hogy növeljük aktivitásunkat a hazánkat is érintő

globális kérdések megoldása érdekében a nemzetközi szervezetekben. Tekintettel a költségvetési korlátokra, a globális nyitás a gyakorlatban nem új eszközrendszer megteremtését, hanem globális figyelmünknek a meglévő diplomáciai eszközrendszerünk hatékonyabb felhasználása útján történő fokozásával valósul meg. A globális nyitás irányában jelentős előrelépést jelentett az ENSZ Biztonsági Tanácsának nem állandó helyéért folytatott kampányunk, amelyet ugyan nem szereztünk meg, de a kampány során jelentősen szélesítettük a globális nyitáshoz szükséges kapcsolatrendszerünket és ismereteinket. Bár nem a Külügyminisztérium kezdeményezésére jött létre, de a globális nyitás irányában való elmozdulást jelzi a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által kezdeményezett BRICS- (Brazília, Oroszország, India, Kína, Dél-Afrika) Munkacsoport tevékenysége is.

A stratégiai dokumentumban megjelölt prioritások között újító jellegű a térségpolitika fogalma is, amely – ellentétben a globális nyitással – szűkebb környezetünkhöz való viszonyunk fókuszba állítását jelenti. A térségpolitika fogalma kettőt egyesít a rendszerváltás után elsőként demokratikusan megválasztott miniszterelnök, Antall József által meghatározott hármas külpolitikai prioritásból: a nemzetpolitika külügyi vonatkozásainak és szomszédságpolitikáknak egységben való kezelését jelenti, egy kérdésként kezelve mindezt a közép-, kelet- és délkelet-európai térség közös érdekeinek érvényesítésére való törekvésünkkel. A három szempont közös fogalomba rendezését, s ennek a fogalomnak prioritássá emelését elválaszthatatlanságig szoros összefüggésük tette szükségessé.

Prioritásaink sorában lényegében változatlan az euro-atlanti kérdéseknek szentelt kiemelt figyelem, azonban tartalmilag itt is változást jelöl ki a nemzeti érdekek hatékony érvényesítésének központi elemmé válása Európa-politikánkban.

Diplomáciánk működését gyökeresen átalakíthatja az éves tervezés folyamatban lévő bevezetése. Ennek lényege az egy éves időperiódusra tervezett célok és a megvalósításukhoz igénybe venni kívánt eszközök relációnkénti összegyűjtése, majd regionális és globális szinten való összesítése és a teljesítés évenként történő értékelése. Tekintettel a diplomáciai munka és a családi élet összeegyeztetésének speciális nehézségeire, a tervek között szerepel a családbarát munkamódszerek kidolgozása és az anyagi lehetőségek függvényében történő mielőbbi bevezetése is.

18. MAGYARY ZOLTÁN KÖZIGAZGATÁS-FEJLESZTÉSI PROGRAM

A közigazgatás-fejlesztés kormányzati felelősei a Jó Állam Fejlesztési Konceptió végrehajtásának összehangolásáért felelős kormánybiztos, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium Közigazgatási Államtitkárság, illetve a Közigazgatási Stratégiáért Felelős Helyettes Államtitkárság.

18.1 CÉLUNK: A JÓ ÁLLAM MEGTEREMTÉSE

A közigazgatás rendkívül fontos szerepet tölt be az emberek életében: megszervezi és működteti az állam életét, az oktatást, az egészségügyet, részt vesz a mindennapjainkat meghatározó jogszabályok megalkotásában. Mint ügyfél, nap mint nap találkozunk a közigazgatással, ha lejárnak a személyi okmányaink, ha adóbevallást töltünk ki, ha gyermekünk születik vagy éppen építkezünk. Éppen ezért egyáltalán nem mindegy, hogy kisimult arccal jövünk-e ki az adott hivatal, hatóság ajtaján, megnyugodva abban, hogy szakértő és gondos kezek intézik a dolgainkat, vagy éppen bosszankodunk a „szolgáltatás” minőségén. Mint adófizető, rábízunk a munkánkkal megtermelt jövedelem egy részét, hogy közös céljaink érdekében, takarékosan és okosan használja fel. A jól működő közigazgatás – sport hasonlattal élve – olyan, mint a jó játékvezető: szinte láthatatlan. Megteremti és fenntartja a törvényes, kiszámítható és igazságos kereteket ahhoz, hogy a „sportolók” – vagyis jelen esetben az állampolgárok – azzal törődhessenek, ami a feladatuk: családjukra, hivatásukra koncentrálhassanak, és a lehető legjobb, legértékesebb életet tudják megélni.

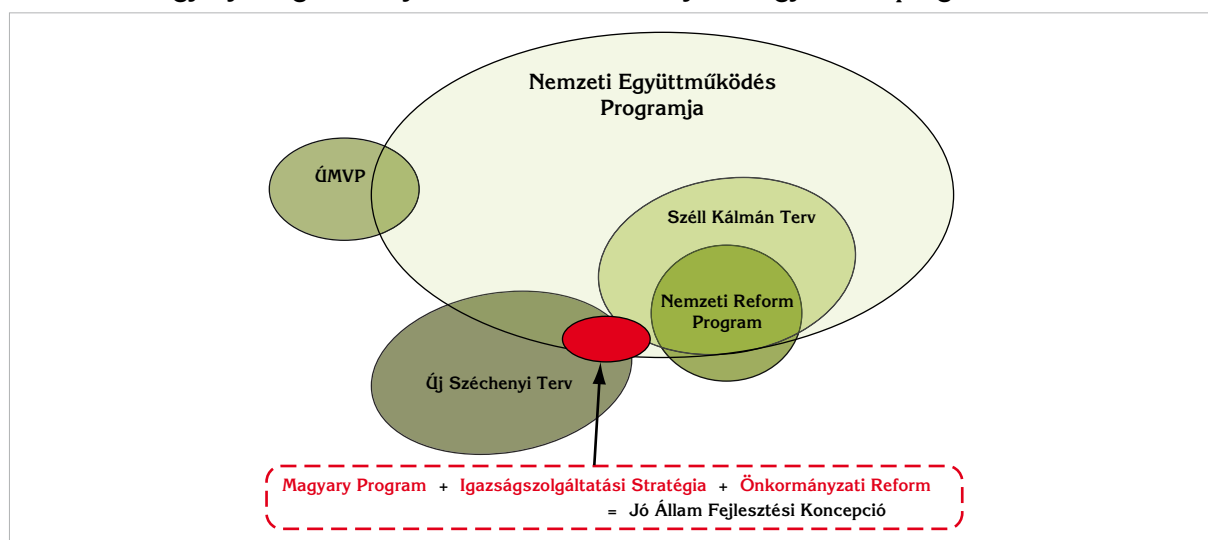
Magyarországon a korábbi évek közigazgatása azonban éppen úgy működött, mint a rossz bíró: folyamatosan saját magát helyezte a középpontba. Néha valószággal rátelepedett a mindennapjainkra, megannyi felesleges és túlbonyolított szabályozással nehezítette a magyar vállalkozók, a munkavállalók, a családok életét. Hatalmasra duzzadt szervezetrendszer hozott létre és működtetett, amelyben hivatalok, alapítványok, testületek tucatjai jöttek létre és múltak ki anélkül, hogy az állampolgárok életén akár parányit is javítottak volna. A lehetőségét sem adta meg annak, hogy az emberek elmondhassák véleményüket, megfogalmazhassák javaslataikat. A hozzáfordulókat saját hatalmi pozíciójának gögös tudatában lekezelte, ahelyett, hogy segítette és szolgálta volna. Nem csoda, hogy sok honfitársunk elvesztette bizalmát az államban, a közigazgatás szervezetrendszerében.

Ezért legfontosabb célként az emberek bizalmának visszaszerzését tűztük ki célul. Ehhez olyan államra van szükség, amely tevékenységében megjeleníti a múlt és a jelen legnemesebb értékeit, a jelen polgárai és a jövő nemzedékek érdekeinek egyesítésével. Olyan államra, amelynek tisztviselői elkötelezetten, a nemzet előtti felelősségük tudatában és a közösség iránti alázattal látják el feladatukat. Olyan államra, amely segíti és nem hátráltatja, szolgálja és nem kiszolgáltatottá teszi saját polgárait. Ez a Jó Állam.

A fejlesztési törekvéseket és tervezett intézkedéseket a 2011. június 10-én megjelent (a 20. század kiemelkedő magyar közigazgatási tudósáról, Magyary Zoltánról elnevezett) Magyary Program tartalmazza. A kormányprogramnak, és ezzel összhangban a Magyary Programnak is kiemelt célja az egyszerűsítés, amely kihat a közigazgatás, az állam által működtetett közszolgáltatások valamennyi területére. Azt akarjuk elérni, hogy az állam valóban azokat a feladatokat lássa el, amely tőle elvárható, azokat viszont a lehető legmagasabb szinten, a legkisebb intézményrendszerrel, az állampolgárok és az állam számára is a létező legegyszerűbb eljárásokon keresztül.

Amíg a Magyary Program elsősorban az állam, a közigazgatás fejlesztését célozza, addig két, párhuzamosan futó reform keretében átalakítjuk és megújítjuk az önkormányzati rendszert, valamint az igazságszolgáltatást is. Ez a három nagyszabású intézkedéscsomag együtt szolgálja a jó állam kialakítását, és együtt alkotják a Jó Állam Fejlesztési Koncepciót.

A Magyary Program helye és forrásainak aránya a nagy reformprogramok között

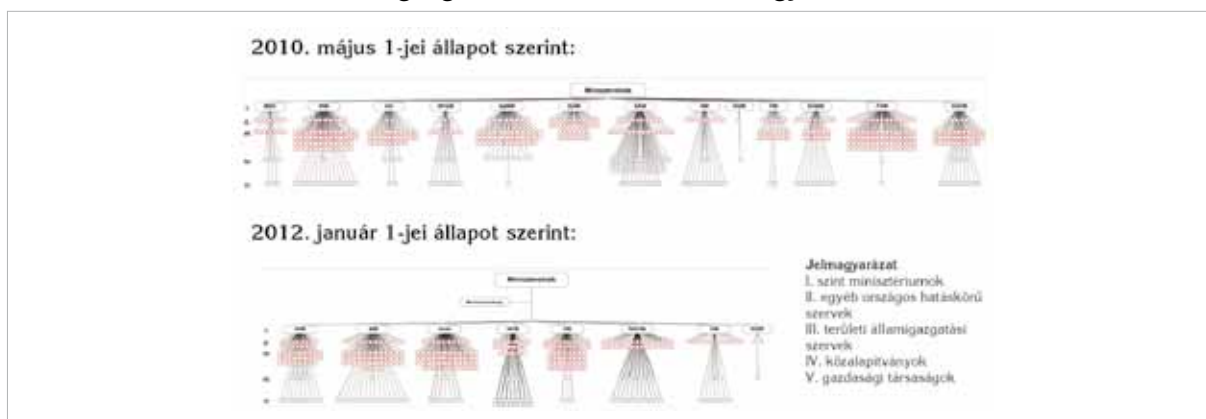
A Magyary Program a közigazgatás négy területén határozott meg beavatkozásokat, a szervezetrendszer, a feladatok és az eljárások vonatkozásában, valamint a közigazgatás személyzetével kapcsolatosan.

18.2 EGYSZERŰBB SZERVEZETRENDSZER

A szervezetrendszer egyszerűsítését szolgáló intézkedések közül elsőként kell említeni a minisztériumok számának csökkentését, a területi államigazgatás átszervezését, valamint a rengeteg, kormányzat által létrehozott alapítványok jelentős részének megszüntetését.

A talán legnagyobb hatású változások a területi közigazgatást érintették. 2010. szeptember 1-jén ismét létrejöttek a fővárosi, megyei közigazgatási hivatalok. A hivatalok működésének megkezdésével egy 20 hónapos alkotmányosértő állapot került feloldásra, hiszen pontosan ennyi ideig nem működött a helyi önkormányzatok törvényességi ellenőrzése. Az új hivatalok azonban nem csak a korábbi jogkörüket kapták vissza, hanem egyúttal a Kormány egy erős, a területi államigazgatás egységes és összehangolt működését elősegíteni képes területi szerv létrehozásának a feltételeit teremtette meg. A fővárosi, megyei közigazgatási hivatal a több szakterületet érintő kormányzati döntések végrehajtásának elősegítője lett.

Az államigazgatási szervezetrendszer egyszerűsítése

Az egységes területi államigazgatás kialakításának következő lépése volt 2011. január 1-től a fővárosi, megyei kormányhivatalok felállítása. A fővárosi és megyei kormányhivatalok kialakításával a területi államigazgatás szervezeti egyesítésére, integrációjára került sor, hiszen 14, önállóan működő szervezet került szakigazgatási szervként a fővárosi és megyei kormányhivatal szervezetébe, ez 253 db szervezet (megyei, vagy alacsonyabb kirendeltségi szintű) összevonását jelentette. A kormányhivatali rendszer több mint 23 ezer kormánytisztviselővel kezdte meg működését.

A következő időszak legfőbb kihívása, hogy a kormányhivatalok – az összevont szervezetek feladatainak zökkenőmentes ellátásán túl – a korábbiaknál hatékonyabban és eredményesebben működjenek. Ennek előfeltétele az összevont szervezetek működésének és belső folyamatainak átalakítása és átszervezése, valamint

az úgynevezett funkcionális területek (pl. informatika, személyügy, gazdálkodás, iratkezelés stb.) egységes rendszerének kialakítása.

A Jó Állam kialakításának egyik legfontosabb eleme a járások kialakítása. A Kormány döntése alapján a járási rendszer kialakításának alapelvei a következők: gyors és könnyű hozzáférés biztosítása az állami szolgáltatásokhoz, a létező ügyintézési helyszínek megőrzése, a területi államigazgatási szervek illetékességi területeinek és a járások területének egymáshoz igazítása, valamint a megyék határainak megőrzése. A járások és a járási kormányhivatalok a fővárosi és megyei kormányhivatalok szervezeti egységeiként kerülnek felállításra 2013. január 1-jével. A járási kormányhivatalok legfontosabb feladata a megyei szintnél alacsonyabb szinten intézendő államigazgatási feladatok ellátása lesz. Így jellemzően a járási kormányhivatalok fogják majd ellátni a korábban a jegyző hatáskörébe tartozó államigazgatási ügyeket, valamint a megyei kormányhivatalokba tartozó szervek kistérségi kirendeltségeinek ügyeit.

Az államigazgatási szervezetrendszer jelentős változása mellett rendkívüli fontosságú intézkedés volt az önkormányzatok működésének jogszerűségére vonatkozó ellenőrzési rendszer átalakítása. Ilyen szintű és mélységű szabályozásra Magyarországon a törvényességi ellenőrzés 1994-es bevezetése óta nem került sor. Így ez az intézkedés jelentős hiányt pótol annak érdekében, hogy a helyi önkormányzatok autonómiájának biztosítása és az állam felügyeleti jogosultsága egyensúlyban maradjon. Az intézkedés értelmében a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletére 2012. január 1-jétől a fővárosi és megyei kormányhivatalok jogosultak.

Az alábbi táblázatból jól látszik, hogy a fent leírt átalakításoknak köszönhetően nagymértékben csökkent az államigazgatási szervek száma, ezáltal egyszerűbb, átláthatóbb lett az államszervezet.

Az államigazgatási szervezetrendszer egyszerűsítése

Szervtípus	Számuk 2010	Számuk 2011
Minisztériumok	13 db	8 db
Országos hatáskörű szervek	45 db	47 db
Területi államigazgatási szervek	292 db	93 db
Közzszolgáltató költségvetési szervek	193 db	92 db
A Kormány, valamint a minisztériumok által alapított alapítványok, közalapítványok	68 db	21 db
Gazdasági társaságok	38 db	57 db
Mindösszesen	649 db	318 db

Az egyszerűsítés jegyében felülvizsgáltuk a kormányzati részvétellel működő testületeket is. Az indokolatlanul sok állandó testület átláthatatlan rendszert alkotott, működtetésük pedig hatalmas erőforrásokat igényelt, ezért átalakítottuk a testü-

letek rendszerét. Ez alapján számos testület 2012 végéig megszűnik, másokban pedig a kormányzat a jövőben nem fog részt venni.

A Kormány kiemelt célja a „jó állam, jó gazda” szemlélet meghonosítása a közigazgatás teljes rendszerében. A közvagyon rendeltetése a köz szolgálata, melynek minőségi megvalósítása hosszú távon a közös nemzeti vagyon gyarapítását szolgálja. A Magyar Program részeként, az Erekly István jogtudósról elnevezett Erekly Terv keretében történik a fenti cél megvalósítása, amely hozzájárul ahhoz, hogy a közigazgatásban dolgozók által használt infrastruktúra, az épületek, az irodai felszerelés praktikus és gazdaságos legyen, és így a munkavégzés hatékonyabbá váljon.

Az állam és a közigazgatás tevékenységének különleges „peremterülete” a határokon átnyúló, több ország, régió vagy éppen település együttműködésén alapuló Európai Területi Társulások rendszere, amelynek európai jogi keretei magyar-lengyel közös kezdeményezésre jöttek létre. A határmenti együttműködések lehetőséget nyújtanak az uniós támogatások hatékonyabb felhasználásának. A Fővárosi Törvényszék eddig 7 ilyen társulást vett nyilvántartásba. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium működteti az Európai Területi Társulás központi honlapját, amelyen megtalálhatóak a társulásokat érintő aktuális információk, pályázati lehetőségek és egyéb friss hírek (<http://egtc.kormany.hu/>). Az oldalon az érdeklődők a Magyarországon, illetve magyar részvétellel működő, továbbá az Európában megalakult társulások listáját is nyomon követhetik.

Szintén a határokon átívelő együttműködés kapcsán kell megemlítenünk az ukrán, szlovák, osztrák és szlovén féllel közösen működtetett kormányközi vegyes bizottságokat. Ezeknek legfontosabb, rendre visszatérő témái a határt metsző infrastruktúra (közutak, hidak), a határon átívelő közösségi közlekedés, illetve a határátkelőhelyek problémája. Fontos eredményként könyvelhető el, hogy 2008 után ismét megrendezésre került a magyar-ukrán vegyes bizottság 2010 őszen.

18.3 AZ ÁLLAMI FELADATOK ÁTTEKINTÉSE, A TERVEZÉSI FOLYAMAT MEGÚJÍTÁSA

A közfeladatok teljes körű meghatározása és rendszerezése régi adósság, amelyet pótolni kell. Már 1932-ben Magyar Zoltán „A magyar közigazgatás tükre” című írásában kísérletet tett erre, és 9850 tételt tartalmazó gyűjteményéhez hasonlóan teljes körű felmérés sajnos 2011-ig nem készült. Ezért hozzáláttunk egy olyan részletes feladat-kataszter előállításához, amely teljes körűen rögzíti az állam által ellátott feladatokat. A kataszter teljes feltöltése várhatóan 2012. februárban ér véget.

Az állami feladatok áttekintésének és újragondolásának egyik legfontosabb eredménye, hogy a megyei önkormányzatok által fenntartott intézmények (pl. iskolák, kórházak, szociális, közművelődési intézmények stb.) és a Fővárosi Önkormányzat egyes egészségügyi intézményeinek fenntartása a jövőben a megyei (fővárosi) kormányhivatalok feladata lesz. Az átvett intézmények működtetésének, illetve működésük hatékonyabbá tételének érdekében 2012. január 1-jével minden megyében létrejöttek a megyei intézményfenntartó központok. Eddig összesen 771 különböző intézmény, alapítvány és gazdálkodó szervezet került átvételre a megyei önkormányzatoktól.

A közelmúltig a minőségi szempont háttérbe szorult a jogalkotásban, amelynek megalapozásához szükség van a hatályos joganyag meghatározott területeinek áttekintésére. Ez lehetővé teszi a jogszabályok számának csökkentését, a meglévő ellentmondások feloldását, a lakosságot és a vállalkozókat sújtó bürokrácia (szak kifejezéssel az adminisztratív terhek) csökkentését. Célunk, hogy a jogszabályok száma csökkenjen, minőségük pedig javuljon: legyenek közérthetőek, tartósak (ne kelljen évente módosítani őket) és csak azt szabályozzuk jogszabállyal, amit feltétlenül szükséges. A Magyar Program keretében létrejött deregulációs munkacsoport a fenti feladatok végrehajtását az országgyűlési határozatokkal kezdte, ez 2011. július 31-én ért véget, és megtörtént a kormányhatározatok formai deregulációja is 2011. szeptember 30-ával. A következő ütemben, 2012. februárban nyújtjuk be a törvényekre vonatkozó deregulációs csomagot, majd ezt követően a kormányrendeletek felülvizsgálata fog megtörténni.

Az elmúlt években folyamatosan emelkedett azon nemzetközi szervezeteknek a száma, amelyekhez hazánk ENSZ, EU, NATO vagy egyéb tagságából eredően, illetve önként csatlakozott és ezzel nagymértékben nőtt a tagdíjak, hozzájárulások összege is (a felülvizsgálatot megelőzően összesen 231 nemzetközi szervezetnek fizetett a magyar kormány hozzájárulást vagy tagsági díjat). Ezért szükséges volt megvizsgálni, hogy mennyire indokolt a szervezetekben való részvételünk és milyen haszna származott az országnak az elmúlt években a tagságból. A felülvizsgálat eredményeként 61 szervezet esetében javaslatot tettünk a tagság megszüntetésére vagy felfüggesztésére, és mintegy 246 millió Ft-tal csökkentettük Magyarország nemzetközi szervezeteknek fizetett éves tagdíjai összegét.

A közigazgatás-fejlesztés egyik kulcsterülete a stratégiai tervezési rendszer megújítása. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által a 2010-2011-ben elvégzett felmérés kimutatta, hogy nincs szabályozva a kormányzati stratégiai tervezési folyamat, így az egyes stratégiák között sincs meg a szükséges összhang. Ezért a Kormány egy évvel ezelőtt felhatalmazta a közigazgatási és igazságügyi minisztert arra, hogy a szakterületi stratégiák, tervek tekintetében alkalmazandó egysé-

ges elveket határozzon meg. A minisztériumok szakembereinek együttes munkája gyümölcsként kialakítottuk az egységes stratégiai tervezési rendszer vázát. A következő időszakban jogszabályi szinten is rögzítjük a tervezési folyamatot, így a korábbi rendezetlen viszonyok helyett a különböző stratégiák könnyen áttekinthető és kezelhető rendszere jön majd létre, ami elősegíti a hatékonyabb kormányzást és közigazgatási munkavégzést.

18.4 EGYSZERŰBB ÉS HATÉKONYABB ELJÁRÁSOK

Sorban állás a hivatalokban, bonyolult űrlapok, időigényes ügyintézés: sokan szerezhettek ilyen és hasonló tapasztalatokat a korábbiakban. A Jó állam koncepciója arra törekszik, hogy az állampolgárok életét megkönnyítve valóban ügyfélbarát szolgáltatásokat nyújtson, és minimálisra mérsékelje az emberek mindennapjait érintő eljárások okozta terheket. Ezt szolgálja az integrált ügyfélszolgálati rendszer, a kormányablakok hálózatának kialakítása, amelyről a későbbiekben szólunk, és ezt célozza a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium által koordinált Egyszerűsítési Program.

Az Egyszerűsítési Program közvetlen célja, hogy az állampolgárok számára érzékelhető módon váljon egyszerűbbé az ügyintézés: gyorsabban és kényelmesebben lehessen az egyes ügyeket elintézni, az egyes jogszabályok nyelvezete pedig váljon közérthetőbbé. Az embereket legnagyobb számban érintő 228 ügyet magába foglaló intézkedéscsomag 2012 végéig kerül végrehajtásra, és ennek eredményeként az adminisztratív terheket (az ügyintézéssel töltött időt, pénzt, energiát) 25 %-kal tervezzük csökkenteni.

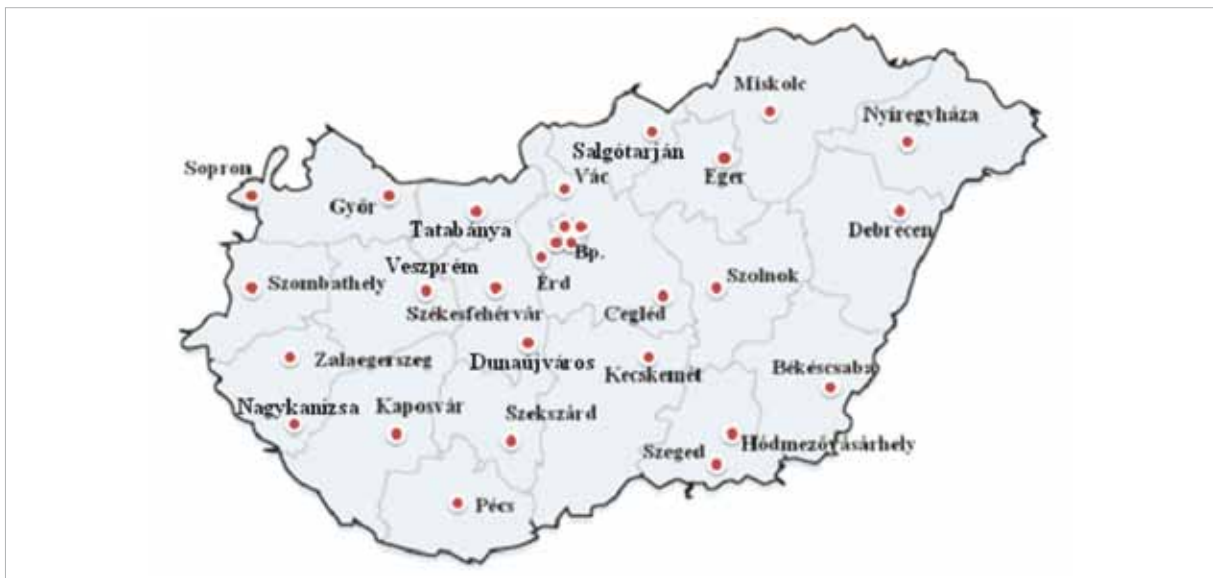
A Kormány számára kiemelten fontos a társadalommal való kommunikáció. Egészen idáig nem létezett Magyarországon olyan szervezett fórum, amelyen keresztül az emberek közvetlenül tudtak volna ötleteket, véleményeket beküldeni az állam képviselőinek. Ezért 2012. januárban – a sikeres angol példa nyomán – elindítottuk a joallam.kormany.hu oldalt. A rendszer lehetővé teszi az anonim üzenetküldést, újdonságként ugyanakkor – amennyiben igényli – érdemi visszajelzést is kap a hozzászóló. A felhasználók moderált keretek között egymással is eszmét cserélhetnek. A beérkezett észrevételeket az érintett minisztériumban fogják feldolgozni, és a hasznos és megvalósítható javaslatok beépülnek a kormányzati intézkedések közé.

Az eljárások felülvizsgálatának keretében, a jogalkotás minőségének javítása céljából új hatásvizsgálati rendszert vezettünk be. A hatásvizsgálat a minőségi jogszabály-előkészítés egyik legfontosabb eszköze. A Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium célul tűzte ki a hazai hatásvizsgálati rendszer megújításával a

szabályozás hatékonyságának javítását. A kormányzati döntéshozatalt a korábbi gyakorlattól eltérően részletes hatásvizsgálati lap segíti, mely – a Kormány céljainak megfelelően – kiemelt célként kezeli a költségvetési stabilitás, a versenyképesség, az adminisztratív tehercsökkentés, a foglalkoztatás, a társadalmi felzárkózás és a fenntartható fejlődés kérdéseit. A hatásvizsgálati rendszer megújítása során többszintű képzési struktúra és széles körű támogatási rendszer segíti a minisztériumok tisztviselőinek felkészítését és a jogszabályok előkészítésének folyamatát.

Kiemelt szerepe lesz a lakosságot is érintő közigazgatási szolgáltatások színvonalának emelésében az integrált kormányzati ügyfélszolgálati rendszernek, vagyis a kormányablakok hálózatának. Az első ütemben 2011. január 3-án 29 kormányablak kezdte meg működését országosan, a négy fővárosi ügyfélszolgálat mellett a megyeszékhelyeken és a jelentősebb városokban. A kormányablakok az induláskor 29 ügyben tudtak segíteni az ügyfeleknek, azóta – többek között az egyszerűsített honosítási kérelem benyújtásával – már 61-re nőtt az intézhető ügyek száma. A 2011. év folyamán összesen 260.092 ügyintézés történt a 29 kormányablakban, és összesen 210.010 ügyfél látogatott el az integrált ügyfélszolgálatok valamelyikére. A kormányablak-fejlesztés következő ütemében, 2013 derekára az egész országot behálózó rendszer jön létre. Célunk, hogy az embereket nagy számban érintő ügyek gyakorlatilag teljes köre elintézhető vagy elindítható legyen a kormányablakokban, és ezzel megvalósuljon a valódi egyablakos ügyintézés.

A Kormányablakok elhelyezkedése

Természetesen, szinte valamennyi olyan intézkedés mögött, amely az ügyintézési folyamatok hatékonyabbá tételét célozza, az elektronizálás, a modern e-közigazgatási megoldások alkalmazása áll. Ezek egységes rendszerét tartalmazza a rövidesen elkészülő e-közigazgatási intézkedési terv.

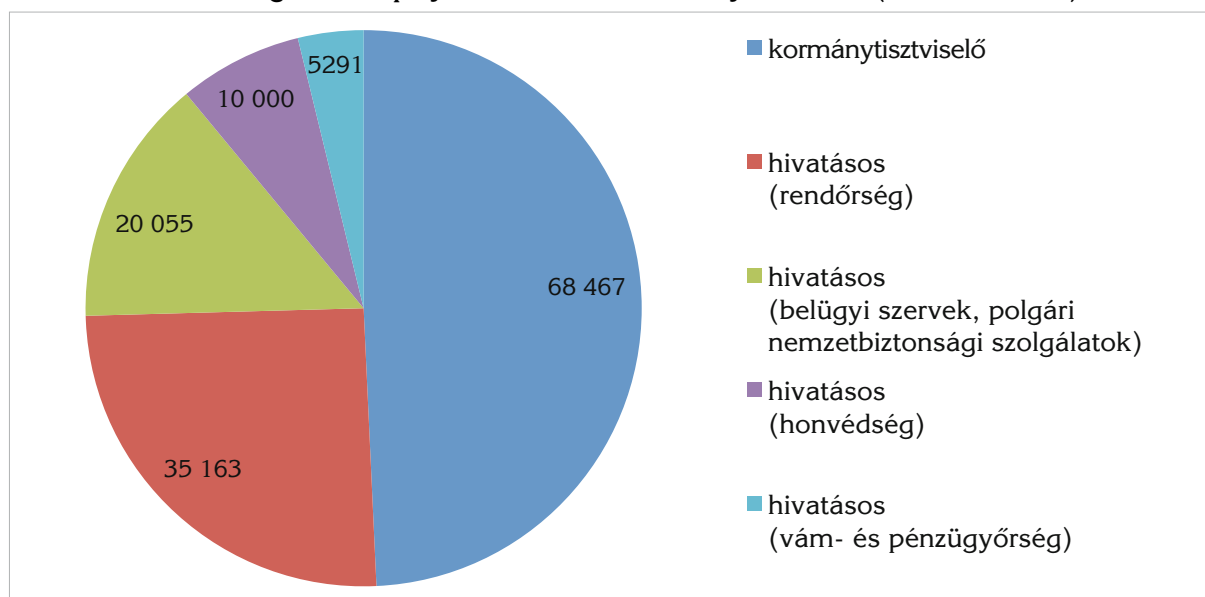
Az állami ügyintézés egyszerűsítése, az átláthatóbb működés érdekében számos, alapvető fontosságú törvény került felülvizsgálatra és annak eredményeként módosításra. A Közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (Ket.) módosítása révén 2014. január 1.-jétől az általános állami ügyintézési határidő 30 napról 21 napra csökken, az eljárás egyszerűbbé és rövidebbé válik. Az új közbeszerzési törvénynek köszönhetően az állami beszerzésekre vonatkozó szabályozás rövidebb, szerkezetileg is áttekinthetőbb lett, ami lényegesen átláthatóbbá teszi az eljárást.

18.5 JÓL KÉPZETT, ELKÖTELEZETT TISZTVISELŐK

A közigazgatás meggyőződésünk szerint akkor fogja visszanyerni az emberek bizalmát, ha a gyorsabb ügyintézés, a hatékonyabb működés, a modernizált eljárások mellett a benne dolgozó tisztviselők a Haza iránti elkötelezettségből, kiemelkedő szakmai színvonalon végzik feladatukat. Ahogyan a Magyarországnak megannyi elismerést szerző sportolóinkra büszkén mondjuk: a mieink, ugyanúgy a kormánytisztviselőknek is munkájukkal, eredményeikkel kell kiharcolniuk a társadalom hasonló megbecsülését. A közszolgálat egységes etikai normáit a 2012 derekán felállításra kerülő Magyar Kormánytisztviselői Kar dolgozza ki.

A közigazgatás személyzetével kapcsolatos intézkedéseink nemcsak a kormánytisztviselőket és köztisztviselőket érintik, hanem a hivatásos állományúakat (katonák, rendőrök stb.) is. A legfontosabb új elem a közszolgálati életpálya bevezetése, amelynek egyes elemei a Kormányzati Személyzeti Stratégia elfogadásával már megszülettek (például az új kiválasztási rendszer), teljes körű bevezetése pedig fokozatosan történik. Ennek elemeként megújul a kormánytisztviselők képzési, továbbképzési rendszere, biztosítva a jelenkor kihívásainak megfelelő, versenyképes szaktudást.

A közzolgálati életpálya által érintett állomány létszáma (2011. évi adat)

Annak érdekében, hogy a kormánytisztviselői, katonai és rendőri utánpótlás a lehető legjobban képzett, felkészült és elkötelezett legyen, a közigazgatási, katonai és rendőri képzések integrációjával létrehoztuk a Nemzeti Közzolgálati Egyetemet, amely idén kezdi meg oktatási tevékenységét. Az Egyetem nemcsak a közigazgatás oktatási bázisa lesz, hanem egyúttal tudományos és kutatói háttérrel is fog biztosítani a kormányzati tervezéshez.

19. A NEMZETPOLITIKAI STRATÉGIA KERETE

A Magyar Állandó Értekezlet X. ülésére 2011. november 23-24-én, egy kétnaposra bővült tanácskozás keretében került sor, ahol – legnagyobb eredményként – a külhoni és a magyarországi pártok, szervezetek képviselői elfogadták a hiánypótló jelentőségű Magyar Nemzetpolitika – A nemzetpolitikai stratégia kerete c. stratégiai dokumentumot.

A Magyar Állandó Értekezlet X. ülésén a külhoni és a magyarországi pártok, szervezetek képviselői elfogadták a Magyar Nemzetpolitika – A nemzetpolitikai stratégia kerete c. stratégiai dokumentumot. Ez a dokumentum a külhoni magyar közösségek gyarapodása érdekében fogalmaz meg célokat, komplex, átfogó módon szolgál iránymutatásul a külhoni magyar társadalom problémáinak megoldására.

Átfogó célunk a magyar közösségek gyarapodása, amelyet négy területen bontunk ki: számbeli, szellemi, gazdasági és jogi gyarapodás. Kiemelkedő fontosságú a számbeli gyarapodás, azaz hogy a magyar közösségek létszáma nőjön, a magyarság ne asszimilálódjon. A szellemileg gyarapodó közösség erős magyarságtu-

dattal, versenyképes tudással bír, és kulturális értékeit őrzi, fejleszti. A gazdasági gyarapodás összehangolt fejlesztéssel, a határon átnyúló kapcsolatok és a rendelkezésre álló lehetőségek, források kihasználásával valósulhat meg. A jogi értelemben vett gyarapodás pedig azt a célt takarja, hogy az adott magyar közösség tagja jogait magabiztosan használja, védi és bővíteni kívánja.

Az átfogó cél elérése érdekében a dokumentum széles skálájú cselekvési területeket jelöl meg Magyarország és a külhoni magyarság vonatkozásában. Lépéseket fogalmaz meg a magyar közigazgatás, magyarországi társadalom, külpolitika, támogatáspolitikai, demográfia, szóróvány, diaszpóra, oktatás, tudomány, gazdaságfejlesztés, mezőgazdaság, környezetvédelem, turizmus, kultúra és kulturális örökségvédelem, civil szervezetek, egyház, ifjúság, média, valamint a sport tekintetében.

20. TÁRSADALMI FELZÁRKÓZÁS

A hátrányos helyzetű emberek felzárkózása érdekében tett reformlépés volt, hogy 2010-ben az új Kormány önálló szakpolitika rangjára emelte a társadalmi felzárkózás-politikát. Kormányzati szintű összefogójaként létrehozta a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárságot a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumon belül.

A felzárkózási politika kulcskérdése, hogy a szegénység, és hátrányos helyzetek összetett problémáira mennyire tudunk időben, térben, forrásokban összehangolt intézkedésekkel válaszolni. Ezért kiemelt jelentősége van a különféle szakterületek együttműködésének és közös programjainak, különösen olyan területeken, mint a közfoglalkoztatás, köznevelés, szociális gazdaság, közösségfejlesztés, gyermek jól-lét.

20.1 KÖZPONTI ÉS TERÜLETI KORMÁNYZATI ÉS TÁRSADALMI KOORDINÁCIÓ A HÁTRÁNYOS HELYZETŰ EMBEREK ÉRDEKÉBEN

Megalakult és folyamatosan biztosítja az összkormányzati koordinációt – a mélyszegénységben élő személyek életkörülményeinek, társadalmi helyzetének javítása, valamint társadalmi integrációjuk elősegítésére irányuló kormányzati tevékenység összehangolása érdekében – a Társadalmi Felzárkózási és Cigányügyi Tárcaközi Bizottság, amelynek elnöke a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium társadalmi felzárkózásért felelős államtitkára.

A felzárkózási politika társadalmasítását és a Kormány és az ORÖ közötti keret-megállapodás végrehajtásának nyomon követését hivatott szolgálni a létrehozott Roma Koordinációs Tanács (ROK-T), amely a cigány népesség hatékony felzárkózásának előmozdítása érdekében biztosít színteret a párbeszédre és az együttműködésre. Társelnöke az ORÖ elnöke. Tagjai a roma civil szervezetek képviselői, egyházak, önkormányzati szövetségek, országos és területi cigány kisebbségi önkormányzatok, az Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács képviselői, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa, valamint az MTA elnöke által felkért szakértő képviselő. A Tanács állandó meghívottja az Egyenlő Bánásmód Hatóság valamint a Központi Statisztikai Hivatal elnöke, továbbá az Országgyűlés emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottsága és a Foglalkoztatási és munkaügyi bizottsága képviselője.

20.2 ÚJ ALAPOKRA HELYEZETT ROMA-POLITIKA

A magyar EU-elnökségi tevékenység kiemelkedő eredménye volt, hogy 2011. április 5-én az Európai Bizottság elfogadta a nemzeti romaintegrációs stratégiák uniós keretrendszerét. 2011. május 19-én pedig a Tanács jóváhagyta az erről szóló tanácsi következtetést, mellyel a tagállamok elkötelezték magukat a keretstratégiában való részvétel mellett.

Ehhez kapcsolódva a Kormány 2011. november 30-án – széleskörű társadalmi egyeztetést követően –elfogadta a Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiát és a hozzá tartozó három éves (2012-2014) cselekvési tervet, majd megküldte azt – a tagállamok között elsőként – az Európai Bizottságnak.

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia – mélyszegénység, gyermekszegénység, romák (2011-2020) címet viselő dokumentum alapvetése, hogy a rendszerváltás óta eltelt húsz évben nem készült a szegénységből adódó problémák átfogó, hatékony kezelésére alkalmas megoldási javaslat. A Stratégiai intézkedések alapelve az együttműködés, a társadalmi kohézió, a közösségért, a személyes sorsért vállalt felelősség megerősítése, mely keretet nyújt a Kormányprogramban megfogalmazott felzárkózási célok megvalósításához. A dokumentum a cigányság problémáinak megoldását nemzeti ügyként, s nem csupán szegénypolitikaként kezeli. A beavatkozási területek a Kormányprogramban és az uniós keretstratégiában is kiemelt fontossággal szereplő fejlesztési területek: a foglalkoztatás, az oktatás, a szociális és egészségügyi ellátások, szolgáltatások.

2011. május 20-án aláírásra került egy keretmegállapodás Magyarország Kormánya és az Országos Roma Önkormányzat (ORÖ) között. A keretmegállapodásban

foglalt célok elérése érdekében – az érintett tárcák bevonásával – kidolgozásra került egy részletes intézkedési terv, amely kormányhatározati formában is testet öltött.

Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat – Egyházakkal való együttműködés a felzárkózás politikában: A kormányváltást követően megalakult Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkárság kezdeti intézkedései között szerepelt az együttműködési lehetőségek vizsgálata a cigányság társadalmi integrációjában több évtizedes hagyománnyal bíró keresztény történelmi egyházakkal. Az egyházak és a kormányzat illetén együttműködéséből külön is említést érdemel egy mintaértékű kezdeményezés. Ez a kezdeményezés a Keresztény Roma Szakkollégiumi Hálózat létrehozása és működtetése, melyet 2011 márciusában hozták létre a magyarországi történelmi egyházak. Tavaly szeptembertől négy városban, Budapesten, Debrecenben, Nyíregyházán és Miskolcon indult meg a képzés a cigány egyetemisták és főiskolások számára. Budapesten a római katolikus egyház részéről a jezsuita rend, Debrecenben a református, Miskolcon a görög-katolikus, míg Nyíregyházán az evangélikus egyház az intézmény fenntartója. Jelenleg mintegy 80 hallgatója van a szakkollégiumoknak, de a kezdeti létszám 2012-ben bővülni fog. A Szakkollégiumok célja, hogy olyan cigány identitásukat megőrző értelmiségieket neveljenek, akik sokoldalúan képzettek, szakmai munkájukban magas szintre törekednek, nyitottak a fejlődésre, elkötelezettek egyházi közösségeik képviselőit.

20.3 CÉLZOTTABB GYERMEKVÉDELMI POLITIKA

Célzottabbá lett a gyerekszegénység elleni küzdelem és a hátrányos helyzetű, kiemelten roma gyerekek esélyegyenlőségének támogatása.

A „Legyen jobb a gyerekeknek!” Nemzeti Stratégiáról 2007-2032 szóló 47/2007. (V.31.) OGY határozattal elfogadott gyerekszegénység elleni stratégia végrehajtásának nyomon követését, monitorozását végzi a „Legyen Jobb a Gyerekeknek!” Nemzeti Stratégia Értékelő Bizottság, amelynek kormányzati felelősségét a 2011 májusában módosított 1053/2008.(VIII.4.) Korm. határozat tette markánsabbá. Az új Értékelő Bizottság 12 kormányzati képviselőből és 12, a civil szervezetek, egyházak, szakmai szervezetek által delegált tagból áll, akikhez állandó meghívottak csatlakoznak. Elnöke a Társadalmi Felzárkózásért Felelős Államtitkár, társelnöke a nem kormányzati tagok által megválasztott személy.

Megtörtént a gyerekszegénység elleni és gyerekesély programok célzottabbá tétele annak érdekében, hogy minél inkább elérjék a legszegényebb, leginkább

rászoruló családokat. A gyerekprogramok terén megközelítésünk az életút elvét követi. Olyan támogatási láncot kezdünk el kiépíteni, amely a gyermeket életútja legfontosabb fordulópontjain képes átkísérni és fontos szempontként kezeli a szülőket, a környezet bevonását. A már működő 5-el együtt az ország legalább 23 leghátrányosabb helyzetű - cigány emberek által sűrűn lakott - kistérségében indul integrált kistérségi gyerekprogram, több mint 13 milliárd forint uniós forrással segítve az ezen térségekben élő gyermekek esélyteremtését, lehetőséget nyújtva ezzel olyan helyben hiányzó szolgáltatások biztosítására, amelyek a koragyerekkori fejlődést (Biztos Kezdet Gyerekház), a szocializációs és iskolai hátrányok leküzdését, a szabadidő értelmes eltöltését támogatják.

A hátrányos helyzetű, kiemelten roma tanulók tanulási és továbbtanulási esélyeinek növelése érdekében 2011. II. félévétől új, két pillérből álló programot indítottunk ÚTRAVALÓ - MACIKA PROGRAM néven.

A Program egyik pillérét az Útravaló Ösztöndíjprogram felülvizsgált és célzottabbá tett esélyegyenlőségi alprogramjai képezik, amelyek a gyermekek középiskolába, érettségihez és szakmához vezető útját egyengetik ösztöndíj és mentortámogatás révén. Tekintettel arra, hogy a legrosszabb továbbtanulási esélyű gyermekek körében a cigány származású gyermekek aránya nagyon magas, célkitűzés volt, hogy a támogatottak legalább 50%-ában roma származású tanulót vonjunk be. Az ÚTRAVALÓ-MACIKA Ösztöndíjprogram alprogramjaiban a 2011/2012-es tanévben összesen 11.422 fő újonnan belépő tanuló részesülhet támogatásban, amely 15%-kal több mint a 2010/2011-es tanévben. Az újonnan belépő tanulók 60%-a, összesen 6.849 fő roma származású.

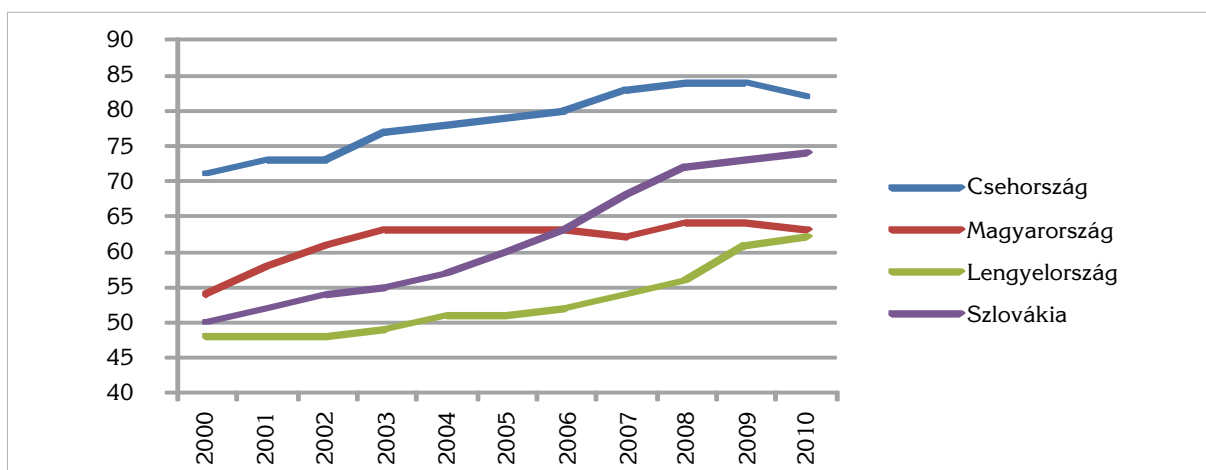
Az egyéneknek nyújtott támogatások mellett alapvető cél, hogy magát a közoktatás rendszerét tegyük minél inkább arra megfelelőnek, hogy a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai előrejutását új, hatékony pedagógiai programokkal, módszerekkel, eszközökkel segítse. Ezt támogatja a Program másik pillére az Iskola-háló, melynek keretében olyan előremutató – a közoktatási intézmény módszertani készletét és szemléletét megújító – modellértékű programokat támogatunk, amelyek az „otthonról hozott” társadalmi és szocializációs hátrányokat rendszerszerűen, a pedagógiai folyamatokba ágyazottan képesek kompenzálni, és kiemelt hangsúlyt fektetnek a szülők bevonására is. A 2011-2012-es tanévben 20-25 jó gyakorlat támogatására nyílik lehetőség.

IV. A NEMZETKÖZI VERSENYPÉSSÉGÜNK JELLEMZŐI

A feldolgozóipari munkaerő produktivitása tekintetében hazánk jóval az EU 27 átlaga alatt szerepel, ugyanakkor megelőzi a régióban Lengyelországot és Csehországot. Szlovákia e tekintetben hazánk előtt áll. Az innovatív cégek aránya hazánkban a legmagasabb a V4 államok közül, nem véletlen, hogy innováció faktorban hazánk nemzetközi szinten sem áll rosszul, csak a K+F-re fordított kiadások tekintetében. Amiben nagyon gyenge hazánk európai szinten, az a gazdasági szabályozás „üzletbarátisága”. Ezért a kormányzat egyik fő célja az adminisztrációs terhek csökkentése. A pénzügyi forrásokhoz való hozzájutás, az intézményi bizonytalanság és az EU-pénzek optimális elosztása is a javítandó kérdéskörök közé tartozik az EU versenyképességi elemzése szerint.

Az egy főre jutó GDP alakulása (vásárlóerő-paritáson)

Egy Magyarországhoz hasonló, közepesen fejlett gazdaság fejlődésének egyik legfontosabb fokmérője a gazdaság növekedési potenciálja, felzárkózási üteme.

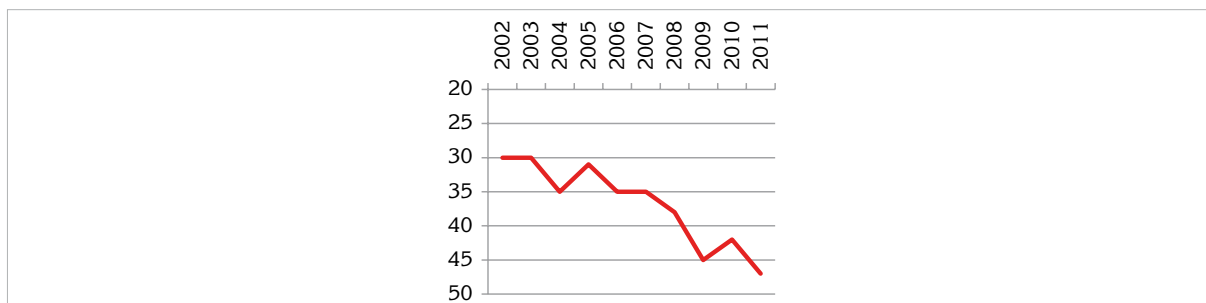

Forrás: Eurostat

A magyar gazdaság a 2000-es évek elején még a régió éllovasa volt a gazdasági növekedés ütemét tekintve, évi 4 százalékot meghaladó növekedéssel. Az évtized második felében ugyanakkor a visegrádi országok közül egyértelműen Magyarországot jellemezte a legszerényebb gazdasági növekedés. Ennek következtében a magyar gazdaság felzárkózása teljesen megtorpant: az egy főre jutó magyar GDP az EU átlagához viszonyítva 2010-ben gyakorlatilag a hat évvel korábbi szinten volt. Ugyanebben az időszakban a régió összes többi országára lendületes gazdasági növekedés és számottevő felzárkózás volt jellemző, és emiatt Magyarország korábbi előnye Lengyelországhoz képest lényegesen csökkent, Csehországhoz viszonyított lemaradásunk számottevően nőtt, Szlovákia pedig az évtized közepén látványosan megelőzte Magyarországot.

Magyarország helyezése az IMD versenyképességi rangsorában

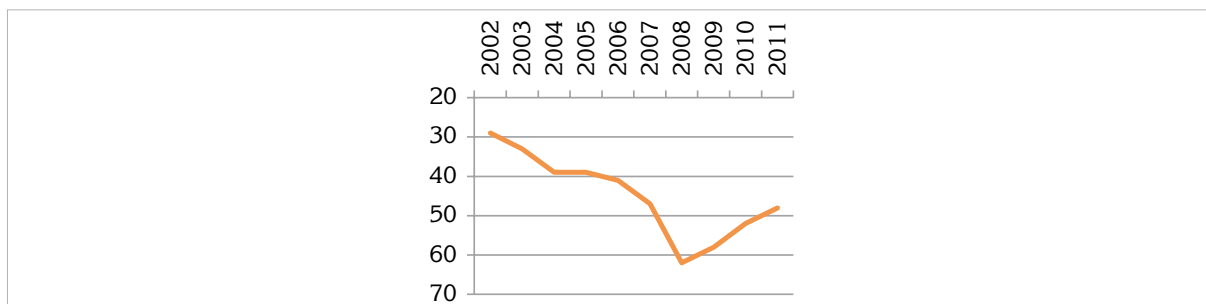
Az IMD 2011 májusában megjelent World Competitiveness Yearbook 2011 című kiadványában Magyarország a 47. helyen szerepel.

Forrás: IMD

Visszatekintve az elmúlt évtizedre, Magyarország jelenlegi rangsorbeli helyezése trendszerű romlást tükröz (még úgy is, hogy időközben a rangsorban szereplő országok köre is bővült): 2000-ben Magyarország még a 27. helyen állt, és még 2003-ban is a 30. helyen, 2003 és 2009 között azonban összesen 10 hellyel romlott a besorolásunk. Ugyanebben az időszakban, 2000 és 2011 között a visegrádi országok közül Csehország a 37. helyről a 30. helyre, Lengyelország pedig a 40. helyről a 34. helyre lépett előre. Szlovákia helyezése 2001 és 2009 között hasonló mértékben javult, 2010-ben azonban olyan nagymértékű (16 helyezésnek megfelelő!) romlás következett be, amivel a visegrádi országok között sereghajtóvá vált, de 2011-ben javított egy helyezést és ezzel közvetlenül hazánk után szerepel a rangsorban. Az IMD legújabb felmérésében azt hangsúlyozza, hogy a képzett munkaerő, a megbízható infrastruktúra, a felsőoktatás szintje, az alacsony működési költségek teszik hazánkat vonzóvá. Az elemzés erősségként említi a magas működtetőke állományt, az export erősségét, és az úgynevezett „cost of living index” értéke is kedvező hazánkban. Emellett a cégalapítás egyszerűsége, a társasági adók alacsony volta, a high-tech termékek exportja is hazánk erősségei közé tartozik.

Magyarország helyezése a WEF globális versenyképességi rangsorában

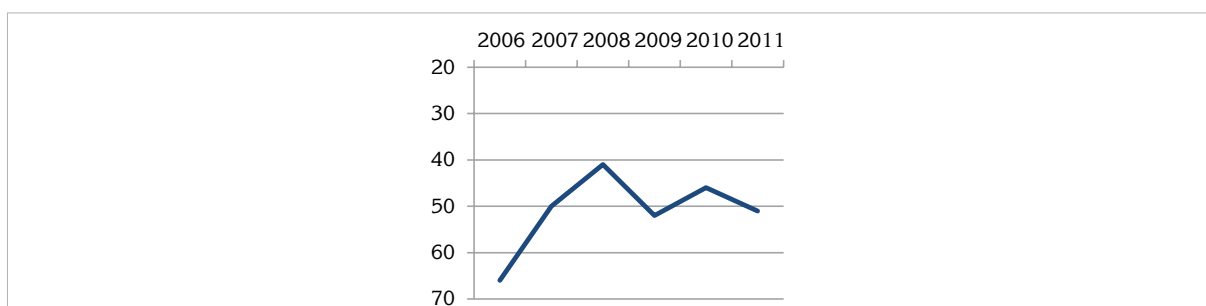

Forrás: WEF

A World Economic Forum 2011 szeptemberében megjelent The Global Competitiveness Report 2011–2012 című kiadványában szereplő rangsor szerint Magyarország a 48. helyen áll, ami 4 helyezési javulást jelent az előző évhez képest (a visegrádi országok közül egyedül Szlovákiát előzzük meg, Csehországtól jelentősen, Lengyelországtól kisebb mértékben maradunk el).

Magyarország helyezése a Világbank Doing Business rangsorában

A Világbank Doing Business 2012 nevű, 2011 novemberében megjelent rangsorában Magyarország a 51. helyen állt (a visegrádi országok közül Szlovákia előttünk, Csehország és Lengyelország jóval mögöttünk áll a rangsorban).

Forrás: Doing Business

A Doing Business rangsor esetében Magyarország teljesítménye időbeli alakulásának vizsgálatát erősen korlátozza, hogy a rangsorbeli helyezésekből képzett idősorok csak 2006-tól érhetők el. Az elmúlt 6 év adatai Magyarország helyezésének erőteljes ingadozását mutatják, ami részben a módszertan változásával is összefügg, azt azonban mindenképpen kedvezően kell értékelni, hogy a 2011-es felmérés eredményei alapján a Világbank Magyarországot a 10 legnagyobb javulást elért ország közé sorolta.

Összegzőképpen az előzőekben bemutatott gazdasági folyamatok, az egyes országok versenyképességének nemzetközi összehasonlítására használt felmérések egyaránt azt igazolják, hogy a magyar gazdaságban az elmúlt évtized folyamán komoly strukturális, versenyképességi problémák halmozódtak fel.

A kormány a már meghozott, illetve tervezett döntései, intézkedései sok esetben a versenyképességi javulást tűzték/tűzik ki célul, figyelembe véve a költségvetési korlátokat, illetve a negatív nemzetközi makrogazdasági helyzetet.